

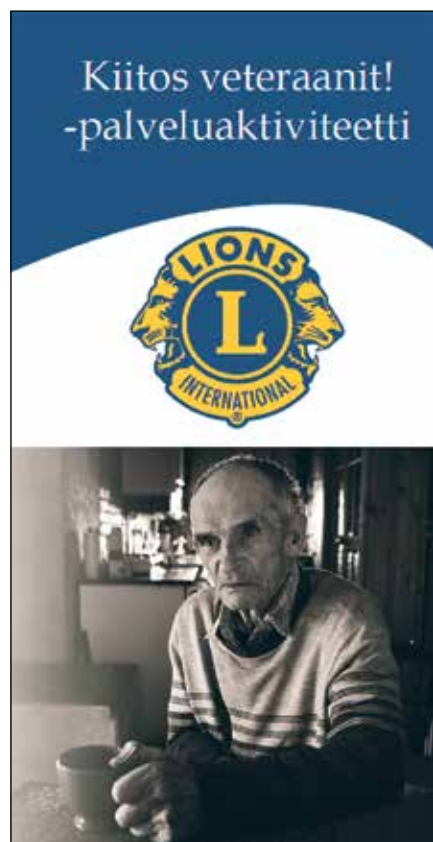

SOTAVETERAANI KRIGSVETERANEN

N:o 4/2014 ■ Tarkastettu levikki 54 583 ■ Syyskuun 17. päivänä 2014

Rukajärven suunnan historyayhdistys järjesti jatkosodan päättymisen 70-vuotisjuhlan Lieksassa. Juhlapuhujana oli eduskunnan puhemies Eero Heinäluoma (sivut 20–21).

Leijonien Kiitos veteraanit! -palveluaktiviteetti käynnistynyt (sivu 7)

Sotaveteraaniliiton joulukorttimallisto 2014 (sivu 56)

**Uusi puolustusvoimain
komentaja aloitti**
sivu 13

**Äyräpään
kenttähaudausmaa**
sivu 14

Testamentti ajan tasalle
sivu 18

**Veteraanihaastattelussa
Onni Holttinen**
sivut 22–23

Jatkosotaa kesältä 1944
sivut 24–38

**Suomalaiset auttoivat
puna-armeijaa Virossa**
sivu 39

**Itämeri, Suomen
kohtalon meri**
sivut 40–41

**Hamina Tattoossa
päivä sotaveteraaneille**
sivu 45

Helsingissä 17. syyskuuta 2014

Syyskauden painopistealueita

Oulun liittopäivät ovat takanapäin. On aika kääriä hihat ja ryhtyä toteuttamaan tulevaisuussuunnitelmien ja selontekojen perusteella tehtyjä päätöksiä. Meillä on edessämme työntäyteinen ja monella tapaa haastava jakso. Meidän on kyettävä löytämään uusia toimintamalleja painopistealueillemme tavoitteidemme saavuttamiseksi.

Alkukesän aikana julkisuuteen tulleet raportit kuntien käyttöön osoitettujen veteraanien kuntoutusmäärärahojen käytöstä ja ennen kaikkea niiden palautuksista olivat murheellista luettavaa. Toki kuntoutukseen pääsi noin 64 % siihen oikeutetuista, mikä on enemmän kuin edellisinä vuosina. Se on kuitenkin vielä kaukana tavoitteestamme, joka on noin 75 %. Lisäksi kuntoutusjaksot ovat Valtiokonttorin ohjetta lyhyempiä. Palautusten kokonaissumma 1,6 milj. € antaa kuvan, että nyt määräraha olisi riittävä. Ja kuitenkin valtaosa kuntoutukseen oikeutetuista jää ilman riittävän pitkää kuntoutusjaksoa. Meidän on kyettävä yhteistyössä erityisesti Rintamaveteraaniliiton kanssa vahvasti perustelemaan kantaamme ja omaa esitystämme.

Perusteiden kokoamisessa liiton vahva kenttäorganisaatio on avainasemassa. Liittopäivillä tehtyjen päätösten mukaisesti yksi selkeä painopistealue on yhteistyö kuntien kanssa. Luomalla ja ylläpitämällä hyvät ja toimivat yhteydet sekä kuntiin että niihin kuntayhtymiin, joissa varsinaiset päätökset määrärahojen käytöstä tehdään, kyetään seuraa-

maan ja olemaan ajan hermolla kuntoutusmäärärahojen käytön osalta. Kysymys on itse asiassa luottamuksellisesta ja hyvin toimivasta keskusteluyhteydestä, josta molemmat osapuolet – kuntoutukseen oikeutetut veteraanit ja veteraaniasioita hoitavat kunnan viranhaltijat – hyötyvät. Tällä tehtäväalueella meillä on jo paljon taitavia kannattajajäseniä, mutta tarvitsemme heitä vielä lisää. Kynnettävää sarkaa riittää järjestömmme kaikille tasoille.

Tuleviin toimintavuosiin tähtäävä suunnittelu jatkuu. Sotaveteraanipiirien keväällä jättämien hyvien tulevaisuussuunnitelmien perusteella työlle on varsin hyvät lähtökohdat. Näiden suunnitelmien perusteella voidaan alueellisten perinneyhdistysten lukumääräksi arvioida 50 – 60 yhdistystä, jotka kattavat koko maan. Tämä oli myös tavoitteena. Tarkoitus on, että syyskauden aikana löydetään näiden yhdistysten toiminnan valmisteluun valmiit ja sitoutuvat henkilöt. Heitä pyritään jo syksyn aikana kutsumaan sopivina alueellisina ryhminä kokoon käynnistämään työtä, joka tähtää perinneaikakaudelle. Me haluamme tehdä veteraaniperinteen vaalimiseen tähtäävät linjaratkaisut vielä veteraaniaikana. Näin on aikanaan päätetty.

Liiton neuvottelupäivät syyskuussa ovat seuraava laajempi foorumi liiton asioiden käsittelylle. Hyvällä ja monipuolisella keskustelulla ja asioiden käsittelyllä voimme viedä yhteisiä asioitamme eteenpäin.

Finn-Göran Wennström

Kilpajuoksua ajan kanssa - veteraaneista vain 60 % pääsi kuntoutukseen

Valtiovarainministeriön talousarvioesitys ensi vuodelle oli murheellista luettavaa. Tätä kirjoitettaessa budjetitirihi on juuri takanapäin. Lopullisia lukuja ei ole tiedossamme, mutta vaihtelma on, että lopputulos ei parantunut.

Veteraanijärjestöt ovat olleet liikkeellä realistisella ehdotuksella. Rintamaveteraanien kuntoutusvarojen määräraha pitää säilyttää tämän vuoden tasolla 34,6 milj. eurossa, vaikka tarpeita määrärahan korottamiseenkin olisi ollut.

Veteraanien asian hoitaminen kuntoon edes heidän viimeisinä vuosinaan on kunniavelan maksua. Veteraanit eivät myöskään voi odottaa valtiontalouden parempaa aikaa. Veteraaniasia on hoidettava tässä ja nyt.

Olemme kuulleet perusteluja varojen riittävyydestä, kun määrärahoja on palautettu. Palautussumma oli kuitenkin vain 5 % määrärahasista. Toisaalta moni kunta olisi tarvinnut huomattavasti enemmän varoja. Taustoja palautuksille on monia. Lisämäärärahan jaossa on puutteita. Kun erot kuntien kustannuksissa ovat suuret, on tämä aiheuttanut toisaalta kuntien esitykseen nähden liian suuren määrärahan, kun toisissa määräraha on jäänyt liian pieneksi.

Veteraanien kuntoutusasioita käsitellessään kunnat ovat perinteisesti joutuneet jakamaan niukkuutta. Tilanne ei siitä ole muuksi muuttunut. Kuntoutusjaksot ovat olleet liian ly-

hyitä. Puolisot eivät ole päässeet kuntoutusjaksolle eikä huonompikuntosille ole ollut tarjolla kotikuntoutusta. Vain noin 60 % kuntoutukseen oikeutetuista pääsi kuntoutusjaksolle.

Tämän lehden sivuilla 8–9 on Valtiokonttorin kunnilta saamista tiedoista kerätty tilasto rintamaveteraanien kuntoutuksesta vuodelta 2013. Monissa kunnissa arvot ovat punaisella. Tilanteen parantamiseen tarvitaan uutta ajattelua ja uusia toimintatapoja, mutta erityisesti paljon enemmän varoja. Moninkertaisesti enemmän kuin nyt palautettu määräraha.

Osa kunnista ja kuntayhtymistä on toteuttanut kuntoutusta tavalla, jossa rima on ollut alhaisella tasolla. Tilanteen parantamisessa veteraanijärjestöjen paikallisten toimijoiden ja kuntien pitää yhdessä löytää ratkaisut.

Onko oikein, että yli 90-vuotias veteraani joutuu hankkimaan kuntoutushakemuslomakkeen internetistä, täyttämään sen, käymään usein lääkärin vastaanotolla ja palauttamaan sen kuntaan? Kunniavelan maksua on myös se, että hakemus tehdään veteraanin kanssa ja samalla tarkistetaan hänen muut olosuhteensa. Näin toimii jo moni kunta.

Vaikutelmaksi jää, että veteraanien hyvinvointipalveluiden turvaaminen on jälleen eduskunnan käsissä.

Markku Seppä

Tiedustelutyötä Turun tietämällä

Syyskuussa 1944, 70 vuotta sitten, jatkosota oli juuri päättynyt. Tieto välirauhansopimuksen edellyttämästä suojeluskuntien lakkauttamisesta herätti pelon Neuvostoliiton miehityksestä. Niinpä Päämaja antoi käskyn asekatkennästä. Eri puolille Suomea kätettiin aseita ja tarvikkeita yhteensä noin 35 000 sotilaan tarpeiksi. Paljastuessaan keväällä 1945 asekatkentä johti Pohjoismaiden suurimpaan oikeudenkäyntiin.

Kaikki yllämainittu on tuttua suomalaisille koulun historiantunneilta. Vähemmän tunnettu tosiseikka sen sijaan on, että asekatkentu suunnitelmaan lienee yhtenä osana kuulunut myös maanlaajuisen tiedusteluverkoston perustaminen. Tämä selvisi minulle ollessani vuonna 2012 haastattelemassa turkulaista sotaveteraani Aaro Loukamaata. Loukamaa halusi kertoa tapahtumista, joihin oli itse ollut osallisena jatkosodan päätyttyä.

Kertomansa mukaan Loukamaa oli

jatkosodan lopussa toiminut 3. prikaatin 4. pataljoonan joukkueenjohtajana. Syyskuussa 1944 hän oli saanut puhelinsanoman, jossa hänet määrättiin saapumaan nopeasti Mikkeliin. Mikkelin asemalla häntä vastassa oli kadettiupseeri Aimo Aho, joka vei hänet aterialle. Aterian jälkeen Loukamaa tapasi nimeään mainitsemattoman everstin Päämajan Tiedusteluosastolta.

Everstin mukaan Päämajan suunnitelmiin miehityksen varalta kuului myös tiedusteluverkoston perustaminen. Tätä silmällä pitäen maa jaettiin vastuualueisiin, joissa kussakin oli yhteyshenkilöt. Loukamaasta oli määrätty Turun yhteyshenkilö, ja organisaation oli tarkoitus laajentua ajan myötä. Sitouduttuaan vaitioloon kuulemastaan hänelle annettiin pieni summa rahaa aputyövoiman värvykseen.

Palattuaan Turkuun Loukamaa ryhtyi toimiin. Hän värväsi pari henkilöä

tilanteen seuraamiseksi Varsinais-Suomen alueella. Kupittaankadulle perustettiin salainen radioasema tilanteen raportoimiseksi. Radioasemaa hoiti Kaino-niminen viestialikersantti. Myös joitakin miehiä entisestä PPP 5:stä rekrytoitiin mukaan toimintaan. Yhteyshenkilönä Päämajan suuntaan toimi sotilasläänin esikunnassa työskentelevä kapteeni, jota Loukamaa luonnelti säilyksi. Ne muutamat raportit, jotka annettiin, annettiin suullisesti, eikä toiminnasta muutenkaan saanut tehdä kirjallisia muistiinpanoja.

Tiedustelutoiminta rajoittui lähinnä Entisten sotilaiden toverikunnan tarkkailuun. Myös eversti Gropiuksen (nimestä Loukamaa oli epävarma) pidätyksestä ilmoitettiin eteenpäin, minkä johdosta Loukamaa komennettiin sotilaspiirin esikuntaan kenraali Melanderin luo. Mitä Melander hänelle sanoi, ei Loukamaa 70 vuoden jälkeen enää muistanut.

Tiedustelutoiminnan lisäksi Loukamaa varautui miehitykseen myös konkreettisella tasolla: Aittaniemi-nimisen henkilön luo kätettiin käsiaseita miesten omaan käyttöön. Vaikka asekatkennän pääorganisaatio paljastui, Loukamaan tiedustelusolu jatkoi toimintaansa aina vuosiin 1949 tai 1950 saakka. Koko toiminta-aikana Loukamaan miehillä ei ollut yhteyttä muualla Suomessa mahdollisesti toimineisiin tiedustelusoluihin, joten hän ei osannut sanoa mitään organisaation koko laajuudesta.

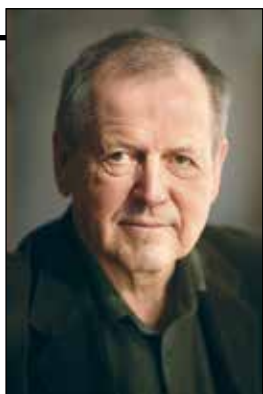
Arvoisat lukijat, osaatteko mahdollisesti kertoa lisää Turussa tai muualla Suomessa toimineista vastaavista organisaatioista?

Yhteydenotot:

Olli Kleemola
owklee@utu.fi
Puh. 040 844 9971

— Kolumni —

Kirjailija Antti Tuuri toimii Sotaveteraani-lehden kolumnistina.

Kuva: Otava/Pertti Nisonen

Tuntuu tutulta

Venäjän hallitus ja johtaja ilmoittivat, että Venäjän on voitava suojella venäjänkielisen väestön oikeuksia myös naapurimaassa ja tarvittaessa puuttua asioihin vaikka väkivalloin, jos heidän oikeuksiaan siellä loukataan. Kun naapurimaa ei sallinut Venäjän puuttua asioihinsa, Venäjän johtaja määräsi joukot etenemään ja valtasi alueita, jotka olivat kuuluneet naapurimaan hallintaan. Venäjää vaadittiin poistumaan valloittamiltaan alueilta. Venäjän johtaja ei siihen suostunut, ja länsivallat uhkasivat pakotteilla. Venäjän luotonsaanti länsimaista lopetettiin ja kauppasuhteet katkesivat. Venäjän talous meni lamaan ja sen rahamarkkinat romahtivat. Lopulta ruvettiin sotimaan. Venäjä valtasi ensin alueita Moldaviasta ja Valakiasta, ja sitten Englanti ja Ranska hyökkäsivät Krimille. Ne piirittivät pitkään Sevastopolin kaupunkia, joka lopulta antautui. Kun Venäjän johtaja kuoli ja uusi johtaja nousi hallitsijaksi, rauha saatiin solmituksi ehdoilla, joista ei osattu sanoa, kuka oli sotimisesta lopulta hyötynyt ja kuka jäänyt tappiolle. Tappiolla olivat ainakin jääneet kaatuneet ja haavoittuneet sotilaat, joita oli muutama satatuhatta, ja siviilit, jotka olivat jääneet sotivien armeijoiden jalkoihin vuosikausiksi.

Kysymyksessä oli tietenkin Krimin sota, jota käytiin vuosina 1853-1856. Venäjän keisari Nikolai I vaati osmaani valtakunnalta eli Turkilta, että Venäjän oli voitava suojella kaikkia kristittyjä myös turkkilaisien hallitsemilla alueilla. Turkin sulttaanina oli Abd-ul-Mejid I.

Todellisuudessa kysymys oli siitä, että Nikolai I halusi taata Venäjän laivastolle vapaan purjehduksen Bosporin salmien läpi Välimerelle. Sitä ranskalaiset ja englantilaiset eivät katsoneet hyvällä. Nikolai I hyökkäsi Turkin vasallivaltioihin, Moldaviaan ja Valakiaan ja valloitti ne. Abd-ul-Mejid I sai avukseen Ranskan, Englannin ja Sardinian valtiot, joiden joukot nousivat maihin Krimin niemimaalle ja alkoivat piirittää Sevastopolin linnoitettua kaupunkia, joka oli venäläisten tärkeä laivastoasema Mustallamerellä.

Krimin sotaa pidettiin ensimmäisenä todellisena tiedotussotana, jossa kaikki osapuolet julkaisivat vääriä tietoja, valehtelivat vihollisten tappi-

oista ja vähättelivät omiaan; käyttöön oli saatu lennätin, uusi tekniikka, joka mahdollisti oikeiden ja väärin tietojen levittämisen nopeasti.

Sota laajeni Kauko-Itään ja Vianmerelle saakka, jonne ranskalaisen ja englantilaisten laivat purjehtivat hävittämään Venäjän rannikkomaita. Englannin laivasto purjehti myös Itämerelle, pommitti Suomenlinnaa ja hyökkäili Ahvenanmaalla ja Pohjanlahdella polttaen Oulun teravahovin ja tuhoten satamassa olleita laivoja. Kokkolassa puolustus onnistuttiin järjestämään ja englantilaisten hyökkäys torjuttiin. Kokkolaan on haudattuna englantilaisia merisotilaita, jotka kaatuivat taistelussa, ja Kokkolassa on näytillä Englannin laivaston tykkivene, joka taistelussa vallattiin. Väitetään, että se on ainoa Englannin laivaston alus, joka on pystytty valtaamaan, ja englantilaiset ovat yrittäneet jopa ostaa sen takaisin, mutta eivät ainakaan vielä ole tarjonneet sellaista hintaa, joka kokkolalaisia olisi tyydyttänyt.

Nikolai I kuoli Krimin sodan ollessa vielä käynnissä vuonna 1855, ja Venäjän tsaariksi nousi hänen vanhin poikansa Aleksanteri II. Hän aloitti rauhanneuvottelut pian sen jälkeen, kun Sevastopolin kaupunki oli antautunut. Rauha saatiin solmittua seuravana vuonna Pariisissa.

Viime aikoina olemme todistaneet Ukrainan ja Venäjän kriisiä, jota on nyt kestänyt puolisen vuotta. Helmikuun lopulla 2014 Venäjän armeijan tukemat Krimin venäläiset separatistit ottivat haltuunsa Simferopolin Ukrainalle kuuluvalla Krimin niemimaalla. Krimin niemimaa julistautui myöhemmin itsenäiseksi tasavallaksi, joka anoi pääsyä Venäjän liittovaltioon. Krimiltä kriisi laajeni Ukrainan itäosiin, jossa taistellaan yhä.

Tiedottaminen kriisin tapahtumista on ollut puolin ja toisin hämäämistä, virheellisten tietojen levittämistä ja valehtelemistä; tämän on tehnyt mahdolliseksi uusi tekniikka, internet.

Sopii vain toivoa, ettei Ukrainan kriisi laajene samalla tavalla kuin Krimin sota aikoinaan laajeni: ettei kokkolalaisien taas tarvitsisi alkaa suunnitella kaupunkinsa puolustamista.

Antti Tuuri

”Toinen rintama”

Yle uutisoi 24.6. sotahistoriasta kaa-vaitavan uutta turistimagneettia Suomelle. Kuten varmasti jokainen sotahistorian harrastaja, luin uutista ilolla, merkitseehän se samalla sitä, että maamme kohtalonhetkiä ei suinkaan olla unoh-tamassa, vaan päinvastoin, museoihin ja niiden näyttelyihin aiotaan panostaa tulevaisuudessakin.

Utisen innoittamana ryhdyin tutki-maan Tammenlehvän perinneliiton luet-loa suomalaisista sotahistoriallisista mu-seoista. Luettelo toi tietoisuuteeni paitsi lukuisia kiinnostavia museoita, joissa toi-vottavasti saan mahdollisuuden vierailla tulevaisuudessa, myös erään hämmästy-tävän epäsuhtaan: siinä missä suomalaisen sotilaan elämälle ja saavutuksille viime so-dissamme on omistettu lukuisia museoita aina Helsingissä sijaitsevasta Sotamuseos-ta Ilomantsin taistelijan taloon asti, ei ko-tirintaman kokemuksia sotavuosina vai-kuteta muistelevalle keskitetysti läpikäy-missäni museoissa.

Useimmissa sotahistoriaan liittyvis-sä museoissa kotirintaman sotaponnis-teluista mainitaan lähinnä säännöstely ja pommitukset. Nämä olivat merkittäviä so-tatilan ilmentymiä, mutta kotirintaman arkeen kuului sotavuosina runsaasti muu-takin, kuten vaikkapa sensuuri ja vakoili-joiden ja desanttien pelko sekä tavallisesta poikenneet kouluvuodet, jotka todennä-köisesti ovat muistissa vielä monella jär-jestömme kannattajajäsenistä. Sota ei mis-sään vaiheessa kokonaan ”sammuttanut” myöskään kulttuuria: 1942 esimerkiksi vietettiin Helsingin Messuhallissa suoma-laisen kirjapainotaidon 300-vuotisjuhlaa.

Olli Kleemola toimii So-taveteraani-lehden ko-lumnistina.

Miksi kotirintaman sotavuodet sitten eivät vielä nykyäänkään, 70 vuotta sodan päättymisen jälkeen, ole saaneet omaa eri-tyistä museotaan? Kyse ei varmastikaan ole siitä, etteikö kotirintaman osuutta so-dassa arvostettaisi. On selvää, että kotirin-taman romahtaessa eivät ”tulilinjatkaan” olisi kauan kestäneet, eli toinen ei olisi ol-lut mahdollinen ilman toista.

Kenties kotirintamamuseon puuttumi-nen selittyikin aiheen hankalalla muse-oitavuudella: puutetta ei voi kuvata nuoli-na kartalla, kuten joukkojen etenemistä tai perääntymistä. Sodan myötä työelämään ja esimerkiksi sotatarviketeollisuuden pal-velukseen siirtyneiden naisten ja miesten joukosta ei myöskään nouse esiin yksit-täisiä, Mannerheim-ristin ritareihin ver-rattavia sankareita. Näiden kasvottomak-si massaksi jääneiden henkilöiden ansiota kuitenkin on, että esimerkiksi ritari Ilo-mäen PST-tykkiin riitti ammuksia.

Olipa kotirintaman arjen museointi sit-ten hankalaa tai ei, se on tehtävä, jonka tärkeydestä ei mielestäni ole syytä kiistel-lä. Sota muutti suomalaista yhteiskuntaa merkittävästi. Monet näistä muutoksista, kuten vaikkapa naisten osuus työelämäs-sä, näkyvät arjessamme tänäkin päivänä. Muutosten historia on saatava kansakun-nan muistiin!

Olli Kleemola

Kirjoittaja, VTM Olli Kleemola (s. 1987) on sotahistorian tutkija ja tietokirjailija. Hän valmistelee väitöskirjaansa Turun yliopis-ton poliittisen historian oppiaineesta.

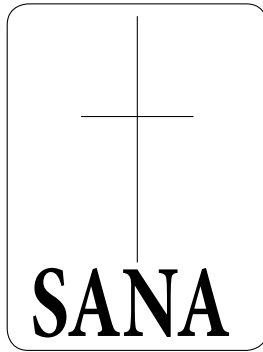
Vanhustyön keskusliiton toiminnanjohtaja vaihtuu

Vanhustyön keskusliitto – Centralförbun-det för de gamlas väl ry:n toiminnanjohtajana vuodesta 1993 toiminut YTL Pirkko Karjalainen jäi eläkkeelle elokuun lopussa.

Uutena toiminnanjohtajana aloitti 1.9.2014 terveystieteiden tohtori **Satu Helin**. Hän on väitellyt tohtoriksi gerontologian ja kansanterveyden oppi-aineesta ja toiminut vanhuspalveluihin liittyvis-sä johtamis- ja kehittämistehtävissä. Vanhustyön keskusliittoon hän siirtyy Jyväskylän yliopistos-ta, jossa on toiminut avoimen yliopiston johtajana ja tutkimusprofessorina. Helin on ollut aiemmin mm. STM:n selvitysmiehenä palvelurakennuu-distuksen käynnistämisessä.

Satu Helin

Syyskuun 19. päivä 1944

”Nyt on sitten koittanut se päivä, joka on kautta aikojen säilyvä eräänä raskaimmista Suomen historiassa”. Näillä sanoilla aloitti radiopuheensa ministeri Ernst von Born 19.9.1944, tuon puheen, jossa hän kertoi Suomen kansalle sinä päivänä Moskovassa allekirjoitetun välirauhansopimuksen kivikovista ehdoista. Istuin kuuntelemassa von Bornin puhetta Nokialla sijanneen 56. sotasairaalan tiloissa, jossa työskentelin apusisarena. Kuuntelimme tyrmistyneinä, kauhistuneen hiljaisuuden vallitessa radiosta kuuluvaa puhetta, jonka von Born päätti sanoihin: ”Vaikka koee, eipä hylkää Herra.”

Jumalan hylkäämistuomiolta nuo armottoman ankarat rauhanehdot kuitenkin tuntuivat 17-vuotiaasta koulutytöstä, joka päiväkirjaansa ne kirjasi. Lopuksi olin päiväkirjaani tekstannut isoin tikkukirjaimin säkeen Saima Harmajan runosta:

OLEN ITKENYT LAKKAAMATTA
LÄPI PÄIVÄN SYKSYISEN
JA MUN SYDÄMENI TUSKA
ON VUORENKORKUINEN”.

Erityisen raskaasti tajuntaani jysähti tieto, joka lausuttiin julki välirauhansopimuksen kahdeksannessa artikkelissa. Siinä sanottiin, että Suomen on sitouduttava vuokraamaan Neuvostoliitolle maa- ja vesialue Porkkalan niemimaan alueelta laivasotukikohdan perustamista varten. Aluekuvauksesta päätelin, että meidän perheemme kesäasunto joutuisi luovutetulle alueelle ja olisi välittömästi evakuoitava.

Kirkkonummen kesämökki oli minulle äärimmäisen tärkeä paikka. Olin viettänyt siellä kymmenen autuaallisen huoletonta lapsuuden kesää. Minun sydämeni ja sieluni ja juureni olivat kaikki kiinnikasvaneet siihen paikkaan ja maisemaan; jokainen puu ja pensas, kivi ja kanto, polku ja järvenpoukama olivat minulle tutuista tutuimmat ja rakkaat. Siinä mökissä meidän perhe asui koko talvisodan ajan sotaa paossa ja kun meidän kaupunkikotimme Käpylässä tuhoutui jatkosodan suurpommituksissa helmikuun 6. päivänä, toimi kesämökkimme taas jonkun aikaa tilapäisasuntonamme.

Jouduin aivan paniikkiin. Sain seitsemän vuorokauden evakuoimisloman ja lähdin niin pian kuin pääsin kohti Kirkkonummea. Oli torstai, syyskuun 21. päivä minun tunkeutuessani täpötäyteen ju-

naan Nokian asemalla. Jatkoin matkaa Helsingistä junalla Kauklahteen, josta pääsin jotenkuten peukalokyydillä parin kilometrin matkan eteenpäin, loput kymmenen kilometriä kävelin.

Ilta oli pilkkosen pimeä, satoi tihuttelella; mieleni oli murheesta raskas. Pelkäsin, että olen menettämässä raskaimman paikkani maailmassa; sen ainoan pysyvän, mikä minulla enää oli jäljellä.

Kun vihdoinkin saavuin perille yömyöhällä umpiupuneena ja läpimärkinä, mökki oli aivan pimeänä; se oli ihana näky silmilleni, sillä ymmärsin, että jos kotimme olisi jäänyt vihollisen puolelle, olisi evakuoimisen pitänyt olla tässä vaiheessa jo täydessä käynnissä.

Herätin perheen sikeästä unesta, jälleennäkemisen riemu oli suuri. Takkaan sytytettiin oikopäätä tuli, minut istutettiin loimuavan takkavalkean lämpöön, sain kuivat vaatteet ja kuumaa juotavaa ja ennen muuta varmistuksen sille tiedolle, että luovuttamisen vaara oli ohi: Neuvostoliitolle luovutettavan tukikohdan rajat jäisivät linnunteitse kymmenen kilometrin päähän meidän rajoistamme.

Vasta nyt minulta pääsi itku. Olin turvassa. Olin omieni luona. Saisin pitää kotimökkini. Valtava tunnelataus, suunnaton helpotus purkautui rajuina kyyneleinä.

Vammalan Seudun Sotaveteraanien järjestämässä kirjoituskilpailussa taannoin Martti Sipponen kertoi isästään Jooseppi Sipposesta seuraavaa: Jooseppi Sipponen, kolmen sodan, vapaussodan, talvisodan ja jatkosodan veteraani, kotoisin Karjalan kannakselta, hänkin pakotettu toistamiseen evakkomatkalle, lähti hakemaan perhettään Hämeestä. Asepuku päällä, ilman kokardia ja olkapölettejä, repussa alusvaatteet ja kahden päivän muona. Jooseppi totesi: ”Kaikki muu on mennyt, mutta kallein on säilynyt: henki, perhe, usko Jumalaan ja isänmaa”.

Näihin Joosepin sanoihin minulla ei ole mitään lisäämistä. Päätän kirjoitukseni samoihin sanoihin, kuin Uskelan kirkossa 19.9.2004 Jatkosodan päätymisen 60-vuotismuistotilaisuudessa pitämäni puheen: ”Jumala isänmaata siunatkoon”.

Raili Malmberg

Aarno Kailasto haudan lepoon

Jyväskylän vanhan hautausmaan sankarihautausmaalle haudattiin ja siunattiin 3. elokuuta Jatkosodassa kaatunut korpraali Aarno Kailasto. Karjalan kannaksella 11.7.1944 kaatunut siunattiin aikanaan poissaolevana Jyväskylän hautausmaalle. Kailaston perhe oli muuttanut evakkona Muurameen.

Venäläiset etsijät löysivät Kailaston jäänteet 2010. Ne luovutettiin Sotavainajien muiston vaalimisyhdistykselle. Jäänteistä löydetyn tuntolevyn perusteella pystytettiin henkilöllisyys varmistamaan dna-testillä.

Aarno Kailaston muistotilaisuudessa samassa yksikössä palvellut hallintoneuvos **Sakari Sippola** sa-

noi kaikkien olevan tyytyväisiä ja iloisia, että Aarno Johannes Kailasto on viimeinkin päässyt kotiin ja että Suomi on uhrausten ansiosta edelleen vapaa ja itsenäinen maa. Siitä maksettiin kuitenkin kallis hinta. Lähes satatuhatta nuorta miestä uhrausi kalleimpansa, henkensä ja useat vammautuivat.

Tänään me täällä muistamme erityisesti Aarno Johannes Kailasto, joka nyt viimeinkin voi levätä sen maan ja kotiseudun povessa, jolle hän nuorena uhrausi kaikkensa.

Sakari Sippola haavoittui vastahyökkäyksessä päivää Aarno Kailaston menehtymisen jälkeen 12. heinäkuuta ja matka jatkui sotasairaalaan Poriin.

Aarno Kailasto siunattiin ortodoksisessa kirkossa.

Sotaveteraaniliiton kukkatervehdyksen toivat vas. Sakari Sippola ja Teuvo Hinttala.

Käy katsomassa Sotaveteraaniliiton
internet-sivut ja verkkokauppa.

www.sotaveteraaniliitto.fi

Onnittelemme

Veikko Hokka 100 vuotta

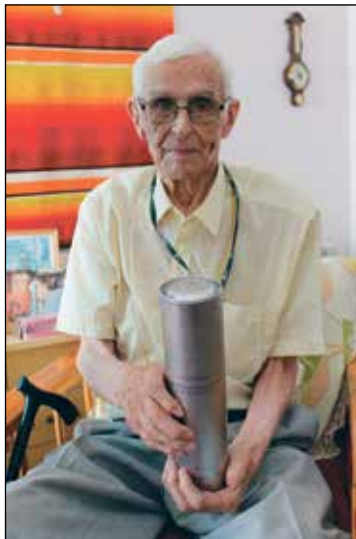
Veikko Hokka syntyi 29.7.1914 Padasjoen Auttoisilla maatilan kolmesta pojasta keskimäisenä. Talvisotaan hän lähti 13.10.1939 padasjokelaisten mukana. Veikko ei paljon kerroile sotareissustaan. Muistomitalit molemmista sodista, Kesrikannaksen risti ja VM 2 v. -42 olivat reissun tuomisina. Talvisodassa hän oli aseoppaana ja kaluston huoltotehtävissä. Jatkosodassa Veikko toimi ryhmänjohtajana, sekä useissa erikoistehtävissä. Sotilasarvoltaan hän on alikersantti.

Sotien jälkeen Veikko Hok-

ka teki elämäntyönsä maanmittaus- ja kartoitustehtävissä. Veikolle ja hänen edesmenneelle opettajavaimolleen Kairille siunaantui kolme lasta ja neljää sukupolveakin jo on.

Pienen kotiavun turvin Veikko elelee omakotitalossaan Auttoisten kylän keskustassa, vaikka talvisodassa Salmenkaidassa paleltuneet jalat vähän ”tempuillevatkin”. Naapurissa asuva tukimies Jussi sanoo Veikolla olevan pitäjän paras muisti ja hersyvä huumori.

Heikki Hokka

Erkki Nykopp 100 vuotta

Orimattilan vanhin veteraani Erkki Nykopp täytti 100 vuotta 16.9. Nykopp asuu omakotitalossaan ja harrastaa vihannesten kasvatusta. Välillä hänet voi yllättää traktorin ratista perunapeltoa kyntämästä.

Olkisten kansakoulun käytyään Nykopp korjasi sähkötolppia ja rakensi rautateitä.

Talvisodassa hänet komennettiin patteripäällikön lähetiksi. Jatkosodassa Nykopp toimi ilmantorjuntatykistössä ja

kohosi alikersantiksi. Tehtäviä oli niin Helsingissä kuin Karjalassa Pitkärannassa, Aunuksella ja Syvärillä.

Kahdeksan vuotta kului eri tehtävissä Askolla, myöhemmin hän verhoili autoja ja ryhtyi sitten maanviljelijäksi. Nykopp kävelee joka päivä kellarin ja vintille. Alakerrassa hän lisää puita pesään. Yläkerrassa hän kasvattaa taimia.

Teemu Leppänen

Meri Saari 100 vuotta

Meri Saari täytti 100 vuotta 29.8. Toivokodissa Lappeenrannassa. Sota-aikana hän oli Lap-

peenrannan Linnoituksessa lotkana kaupungin ollessa sotatoimialueena. Päätyönsä hän teki kaupungin palveluksessa rahatoimistossa pääkassana. Hän oli hyvin aktiivinen ja liikunnallinen. Meri Saari oli Lappeenrannan liike- ja virkanaisten perustajajäsen vuonna 1946. Lappeenrannan Naisvoimistelijat ja myöhemmin Uskollisuuden kiltta saivat myöskin hänestä innokkaan jäsenen. Hän oli erittäin kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista ja kielistä. Varsin-

kin esperanto oli ylitse muiden, ja se veikin hänet eri puolille maailmaa tapaamaan muita esperantisteja. Aina 96-vuotiaaksi asti Meri Saari kävi itse kaupassa ja myös viimeisen kerran suvun rakkaassa saarella, mutta kaatuminen mursi lonkan ja viimeiset vuodet hän on asunut Toivokodissa. Pitkän iän ja hyvän kunnon salaisuutena voidaan pitää hänen liikunnallista ja aktiivista elämäänsä.

Raili Leino

Helmi Korhonen 100 vuotta

Helmi Korhonen syntyi Sysmässä 4.10.1914 viisilapsiseen maanviljelijäperheeseen. Jo 16-vuotiaana Helmi osallistui Lotta Svärd -järjestön toimintaan. Hän kävi talouskoulun Hartolassa ja muonituslottakurssin Riihimäellä, jossa tehtävässä hän sitten toimi talvisodan aikana. Hel-

mi oli jatkosodan aikana lottakomennuksella Rukajärven Tiiksjärvellä, jossa tapasi tulevan puolisonsa Taunon. Helmi työskenteli mm. lähes 20 vuotta keittäjänä Pauligilla. Helmillä on säilynyt uuden oppimisen ja näkemisen tarve. Hänellä on uskomattoman hyvä muisti, jota hän ylläpitää lukemalla ahkerasti, seuraamalla ajankoh-taisohjelmia ja tietovisoja.

Helmi asuu nyt yksin omakotitalossa apunaan ainoastaan lapsensa. Hän laittaa edelleen päivittäin ruuan ja tekee monia muitakin kotitalousaskareita. Hänen periaatteenaan on yrittää aina ensin itse ennen avun pyytämistä. Pitkän ikänsä salaisuudeksi Helmi ilmoittaa leikkisästi ”kovan työn ja huonon ruuan”.

**Anneli Korhonen
Veikko Punakallio**

Aune Sippa 100 vuotta

Jyväskylässä asuva Aune Sippa täytti 100 vuotta 23.8.2014. Turussa syntynyt Aune toimi jatkosodan alettua lottakomennuksella Ahvenanmaalla ollen käynnistämässä ruokahuoltopisteitä Saaristomeren alueella. Ruokatarvikkeet tilattiin Ruotsista ja hyvä lisä ruokatarjontaan saatiin sotilaiden tuomista kaloista. Täällä hän tapasi miehensä, Rannikkolaivastos-

sa palvelleen kapteeniluutnantti Gunnar Smedsin, myöhemmin nimi muutettiin Sipaksi.

Ylioppilaaksi Aune kirjoitti 1934 ja valmistui Järvenpään kotitalousopettajaopistosta 1938. Työuransa hän on tehnyt kotitalousopettajana, mutta on vaikuttanut aktiivisesti Rintamanaisten Liitossa, Merimieskirkossa ja Jyväskylän Nuorten Naisten Kristillisessä Yhdistyksessä sekä Martta-järjestössä. Aunen mielestä naisten pitää hankkia oma ammatti ja harrastuksia ja elää tapahtumarikasta elämää, jotta on sitten mitä muistella. Muisteltavaa hänellä riittää lukuisissa Merimieslähetyksen puitteissa tehdyissä ulkomaanmatkoissa. Aune asuu nykyisin Sammonkodin palvelutalossa ja mieli-puuhaa on ulkoilu.

**Teksti: Kari Korhonen
Kuva: Marjatta Linna**

Kiitos omaisilta

Kiitämme erityisesti Sotiemme Veteraaneja, jotka vielä seitsemän vuosikymmenen kuluttua jaksoivat ryhdyttyään seisoa hartaantunteikkaan ortodoksisen ruumiinsiunausjumalanpalveluksen kirkossa ja saattaa sen jälkeen kaatuneen aseveljensä sankarihaudan lepoon,

Isänmaan poveen ja laskien jokainen kauniin sanoin kukkaseppeleet haudan kummulle.

Samalla pyydämme kiittää kaikkia niitä monia tahoja, jotka kunnioittivat tilaisuutta: kunniavartioin, juhla- lippu- linnoin, fanfaarein ja Sotaveteraanikuoroa, jotka saattoivat

sankarihautauksen tunteikkaaseen ja juhlaan päätökseen.

Mieltämme lämmitti myös Talvi- ja jatkosodan lottien osallistuminen siunaustilaisuuteen.

Lokakuussa 1944 tällä samalla sankarihautausmaalla noin kahdenkymmenen met-

rin päässä nykyisestä Aarno Kailaston hautapaikasta oli havutettu hautakumpu, jota koristi korkea puuristi. Sen äärellä siunattiin kentälle jääneet sankarivainajat ja omaiset lasivat kummulle muistovihkonsa kenenkään arvaamatta ja uskomatta, että eräänä päivänä

vuosikymmenten päästä saatettaisiin laskea sotilaan maalliset jäänteet tälle paikalle.

Isänmaa ei unohda poikiaan. Lämmin kiitos kaikille

**Aarno Kailaston omaiset
Psta Juhani Kailasto**

Palautteita kuntien veteraanasioita hoitavilta

Tarve palveluluihin kasvaa – määrärahat eivät pysy perässä

Pohjois-Satakunnan peruspalvelu-liikelaitos ky:n alueella olemme jatkaneet määrärahan joka vuosi veteraaneille, palautusta ei ole tarvinnut tehdä kotiin vietävien palveluiden osalta ainakaan, tarveharkintaa on tehty yksilöllisesti.

Edelleen on Valtiokonttorin suuntaan toiveena määrärahan lisääminen niin, että veteraani voisi saada haluamansa kotona asumista tukevan palvelun koko vuodelle, eikä se aina olisi vain pienelle osalle vuotta.

Ensin he saavat tarvitsemaansa palvelua tällä määrärahalla, ja sitten se loppuukin

kesken, kun palveluun on ehtinyt jo vähän tottuakin.

Tämä katkonaisuus ei ole hyvä, vaan se saattaa aiheuttaa veteraaneille enemmän ongelmia selviytyä kotona kuin oli ennen lyhytaikaisen palvelun myöntämistä. Usein veteraani ei jatka palvelua sitten tämän ”avustusjakson” jälkeen maksullisena, vaikka tarve olisikin ilmeinen.

Anne Vanhatalo
Vanhuspalvelujohtaja
Pohjois-Satakunnan
peruspalvelu-liikelaitos ky
anne.vanhatalo@eposa.fi
puh.044 577 2562

Palvelumääräraha vastaa tarpeeseen

Näen kuntoutuksen erittäin tärkeänä käytännön työn näkökulmasta. Se pitäisi olla veteraaneille mahdollista niin laitostuntoutuksena, avokuntoutuksena sekä kotikuntoutuksena. Kotikuntoutus voisi olla myös tukemassa laitos- ja avokuntoutusta, joita kaikkia ohjaisi kuntoutussuunnitelma. Valitettavan usein esim. laitoshoito jää irralliseksi muista kotona asumisen palveluista, eikä siinä ole yhteistä punaista lankaa. Tähän näkisin ratkaisuna monen eri toimijan yhteiset tapaamiset, jossa kuntoutussuunnitelmaa voisi räätälöidä hyvinkin yksityiskohtaisesti ja

asiakaslähtöisesti. Tavoitteena on kuitenkin veteraaniekin osalta kotona asumisen mahdollistaminen niin pitkään kuin se asiakasturvallisuus huomioiden on mahdollista.

Tähän kunnallisiin avopalveluihin suunnattu määräraha onkin vastaus, josta olen erittäin tyytyväinen. Viitasaarella toimii jo nyt perusturvalautakunnan avustuspäätöksellä veteraanijärjestön ja yrittäjän välinen yhteistyö, joka perustuu sopimukseen järjestön ja yrittäjän välillä. Perusturvalautakunta tukee taloudellisesti järjestön mahdollisuutta ns. kiertäviin työntekijöihin, jotka säännöllisesti käyvät niin

veteraanien kuin heidän leskiensäkin luona. Tämän lisäksi kunnalliseen avopalveluun suunnattu määräraha on ollut auttamassa konkreettisesti siinä, että olemme voineet tarjota lisäpalvelua toimintakyvyltään tai muusta perhetilanteesta johtuen apua eniten tarvitseville. Toivon, että tästä määrärahasta on tullut jatkuva käytäntö.

Marja Laurila
perusturvan toimialajohtaja
Wiitaunioni / Viitasaaren
kaupunki, Pihtiputaan kunta
puh. 044 459 7256
marja.laurila@viitasaari.fi

Jyväskylässä löytynyt uusia kuntoutettavia

Jyväskylässä on löydetty paljon veteraaneja, jotka ovat menossa ensi kertaa tai vuosikymmeneen kuntoutukseen. Heidät on löydetty kotikäynneillä ja aktiivisella kuntoutuksen tarjoamisella. Lisäksi yksikään palvelutalossa/laitoksessa asuva veteraani ei ole saanut kuntoutusta. Viime ja toissa vuonna jäi kuntoutusta vaille lähes 170 veteraania Jyväskylässä. Lisämäärärahan hakemisessa on minusta ongelmana se, että sinne arvioidaan mahdollisesti tulevat ja jonossa olevat hakemukset, mutta sinne ei laiteta palvelutaloissa/laitoksissa asuvien veteraanien määrää tai heitä, jotka eivät il-

man kuntoutuksen tarjoamista hae kuntoutusta ja jäävät ilman kuntoutusta. Minusta heitä pitää kunnioittaa samalla tavalla kuin muitakin veteraaneja ja pitää heidän kotiinsa (palvelutalokin on koti) tuotavalla avokuntoutuksella heidän toimintakykyään ja elämänlaatuaan yllä.

Kunniakansalaisista on pidettävä parempaa huolta kuin vain päättäjien juhlapuheissa.

Maria Kiviaho
Jyväskylän kaupungin
palveluneuvoja
puh. (014) 266 1683
maria.kiviaho@jkl.fi

Yhteistyötarvetta Imatralla

Veteraaneista tullut tieto Kelalta oli erittäin tärkeä. Imatrallakin ilmeni uusia veteraanitunnuksen omaavia (alle 10 hlöä).

Suurimmalle osalle heistä olen tehnyt kokonaisvaltaisen palvelutarpeen arviokäynnin. Avun ja tuen tarve on kartoitettu ja kuntoutus sekä avustus järjestetty.

Toimin kotona asuville veteraaneille ns. vastuuhuoltajana, johon he tai omaisensa voivat aina ottaa yhteyttä. Monet sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät meillä myös tietävät, että olen apuna palveluiden järjestämisessä, kun useimpien veteraanin tunnen. Siten

kollegatkin ottavat minuun yhteyttä.

Kuntoutuksen määrärahan palautuksen syyt ovat meilläkin samoja, monesti veteraanin kunto romahtaa (osastolle joutuminen tai kuolema) ennen mm. laitoskuntoutuksen toteutumista.

Erityisesti veteraani, joka on omaishoidettava joko virallisesti tai epävirallisesti tarvitsee tavallisen laitoskuntoutuksen lisäksi mahdollisuutta päästä kuntoutusvaroin esim. yksityiseen ryhmäkotiin. Monet kokevat laitoskuntoutuksen liian vaativaksi tai haluavat olla paikkakunnalla eikä Imatralla ole huonokuntoisille laitoskuntoutusta tarjolla.

Veteraanijärjestöjen kanssa voisi enemmänkin tehdä yhteistyötä. Nyt olen huomannut, että järjestöltä tulneiden palveluseleiden käyttö voi olla päällekkäistä avustuksella järjestettävien palveluiden kanssa. Veteraani on sitten maksanut esim. siivouksen palveluseleillä ja avustus on jäänyt kokonaan tai lähes käyttämättä. Tai sitten on tullutkin esille tarpeita, jotka olisi voinut kohdentaa järkevästi lomittain avustuksen ja palveluseleiden kanssa.

Tytti Neuvonen
Terveydenhoitaja YAMK/sh
puh. 020 617 3186
tytti.neuvonen@imatra.fi

Joustopaikkaa kaivataan

Saimme Kelasta nimelistat. Ensi silmäyksellä katsottuna ja jo ennakolta ajateltunakin Vaasassa ovat nimet olleet lähes 100 %:sti tiedossa ja tieto on syötetty potilastietojärjestelmän perustietoihin.

Vuoden 2013 osalta Vaasa on tehnyt selvityksen sekä kuntoutusmäärärahojen että kotiin annettavien palvelujen osalta. Vaasassa on käytetty kaikki valtion määrärahat eli palautusta ei ole.

Kehittämistarve:

Viime syksynä Vaasa + yta-alue Laihia anoi kuntoutuksen lisämäärärahaa ja sai 51.189,60 €.

Kotona annettaviin palveluihin ei myönnetty lisämäärärahaa.

Soitin asiasta Valtiokonttoriin ja kysyin, voisiko saamaamme kuntoutuksen lisämäärärahaa käyttää myös kotiin annettaviin palveluihin, koska juuri niitä varten olisi määrärahaa tarvittu lisää...

Kuntoutuksessa käytössämme on myös kaupungin omia määrärahoja, joten kuntoutusmääräraha olisi riittänyt. Valtiokonttorista sain vastauksen, että ei voida käyttää ao. palveluihin vaan summa on käytettävä kuntoutukseseen.

Kerroin jo tuolloin, että tähän määräraha-asiaan pitäisi saada joustavuutta.

Sekä kuntoutuksen että kotiin annettavien palvelujen määräraha-asioita hallinnoidaan samassa organisaatiossa eli meillä sosiaali- ja terveysvirastossa, vaikkakin eri henkilöiden toimesta. Keskustelimme asioista ja teemme yhteistyötä, joten kyllä tämäkin asia hoituisi yhteisymmärryksessä.

Em. lisäksi olisi hyvä, ettei mahdollisia määräaikaan mennessä käyttämättä olevia määrärahoja tarvitsisi palauttaa, vaan niitä voisi käyttää

jatkumona niin kauan kuin on tarvetta.

Monesti veteraanille on tullut viime hetkellä ennen kuntoutusta yllättävä este eikä hän ole näin ollen voinut lähteäkään kuntoutukseen. Em. syystä kuntoutus siirtyykin seuraavalle ”kaudelle” ja tästä syystä säästynyt määräraha täytyy palauttaa, ellei ole tilalle lähtijää.

Yhteiskunnassa puhutaan tehostamisesta ja rakenteiden uudistamisesta. Mielestämme nämä ”joustot” olisivat sellaisia, mitkä byrokratiaa vähentämällä tehostaisivat ja helpottaisivat asioiden hoitoa.

Myönnettyistä kuntoutusten ja palvelujen määrästä toki olisi paikallaan antaa selvitys ja sitten lopuksi, kun viimeinenkin veteraani on poistunut, saisi kunta käyttää mahdolliset määrärahajäämät jäljellä olevien veteraanien puolisoitten ja leskien hyväksi.

Maisa Hällfors
kuntoutus- ja talousasiantuntija
Vaasan kaupunki
puh. (06) 325 1618
mais.hallfors@vaasa.fi

Eksotessa arvioidaan palvelutarve

Kannanotto vuoden 2013 valtion veteraanimäärärahoihin, ko-
tiin annettavat avopalvelut

Vuonna 2013 valtion lisämäärärahat jaettiin pelkästään rintamaveteraanien kuntoutukseen, eikä niistä kohdennettu yhtään kotiin vietäviin avopalveluihin.

Kotiin vietävät avopalvelut ovat erittäin tärkeä lisä veteraanin kotona asumisen tukemiseen, kun vointi heikkenee ja apuja tarvitaan kotiin yhä enemmän. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden veteraanin elämäntilannetta arvioidaan kokonaisvaltaisesti palvelutarpeen arvioinnin avulla, jotta veteraanin kotona asumista voidaan tukea veteraanin tarpeen ja toiveen mukaisesti.

Koska syksyn lisämäärärahoissa ei huomioitu kotiin vietäviä avopalveluita, jaettu määräraha ei ollut riittävä veteraanien palvelun todelliseen tarpeeseen. Pelkästään syksyllä 2013 veteraanin kotiin vietäviä avopalveluita Lappeenrannassa odotti n. 50 rintamaveteraania, joille palvelu olisi apu todelliseen tarpeeseen kotona asumisen tukemisessa.

Lisämäärärahoissa tulee huomioida myös kotiin vietävät avopalvelut, kun rintamaveteraanien palvelun tarve on asianmukaisesti ja laaja-alaisesti kartoitettu. Toivottavasti jatkossa rintamaveteraanit saavat kuntoutusta ja palveluita kotiin samanarvoisesti rintamaveteraanin tarvetta ja toivetta kuunnellen.

Sanna Nurmiainen

palveluohjaaja,
veteraanineuvoja

Etelä-Karjalan sosiaali- ja
terveyspiiri
puh. 040 127 4149

sanna.nurmiainen@eksote.fi

Leijonien Kiitos veteraanit! – palveluaktiviteetti käynnistynyt

Lions-liiton kauden 2014–2015 pääpalveluaktiviteetti Kiitos veteraanit! on käynnistynyt. Kiitos veteraanit! – palveluaktiviteetissa leijonat käyvät tapaamassa veteraaneja, sotalleskiä, puolisoita, sotaorpoja, pikkulottia ja sotilaspoikia, auttavat veteraaneja pienimuotoisissa koti- ja avustustoissa esim. lumenluonti, ha-

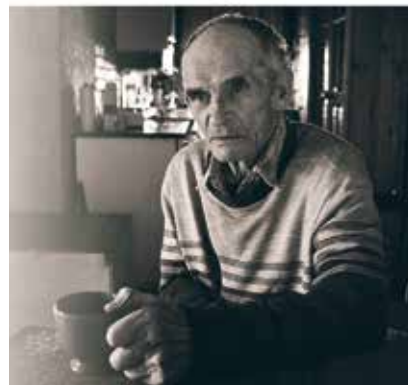
ravointi, polttopuiden teko, pensasaidan leikkaus, kaupassakäynti. Palveluaktiviteetti on leijonien kiitos sotaajan kokeneelle sukupolvelle. Kampanjan tärkeitä päiviä ovat 8.10.2014; leijonien kansainvälinen palvelupäivä, 6.12.2014; itsenäisyyspäivä, 13.3.2015; talvisodan päättämispäivä ja 27.4.2015; kansallinen veteraanipäivä. Erityi-

sesti noina päivinä leijonat ovat sankoin joukoin auttamassa veteraaneja.

Palveluaktiviteetti tehdään yhteistyössä veteraanijärjestöjen kanssa, mutta veteraanit voivat myös suoraan olla yhteydessä piirikoordinaattoreihin avunpyynnöissä.

Sari Pirinen

Henkilö	Piiri	Klubi	matkapuhelin	sähköposti	Paikkakunta
Jukka Rauhaniemi	A	LC Turku/Suikkila	040-5952306	jukka.rauhaniemi@lions.fi	Turku
Esa Krautsuk	B	LC Helsinki/Rööperi	044-5230463	esa.krautsuk@gmail.com	Helsinki
Matti Kulmala	C	LC Tuusula	040-53885515	matti.kulmala@ahmamaki.fi	Tuusula
Pertti Ruotsalainen	D	LC Otava	044-5413505	perhe.ruotsalainen@surffi.fi	Mikkeli
Pekka Toriseva	E	LC Urjala	0400-901931	pekka.toriseva@lions.fi	Urjala
Erkki Kallio	F	LC YLIHÄRMÄ	050-5663356	erkkikallio@luukku.com	Ylihärmä
Jaakko Harjumäki	G	LC Mänttä Ilves	040-1649030	jaakko.harjumaki@lions.fi	Mänttä
Ilkka Savolahti	H	LC Joensuu	050-5380085	ilkka.savolahti@luukku.com	Joensuu
Ari Brunni	I	LC Liminka/ Liminganlahti	040-841 9080	ari.brunni@gmail.com	Liminka
Pekka Leskinen	K	LC Iisalmi	050-5319634	pleskinen@tpnet.fi	Iisalmi
Jukka Salmi	L	LC Kittilä/Levi	040-7406518	jukka.salmi@pp3.inet.fi	Kittilä
Keijo Silvola	M	LC Siikainen	040-5144834	keijo.silvola@siikainen.fi	Siikainen
Pekka Majuri	N	LC Helsinki/Itä	040-7558554	pekkaolavi.majuri@kolumbus.fi	Helsinki
Jorma Koivuniemi	O	LC Perho	050-356 5550	jorma.koivuniemi@kpedu.fi	Perho

Kansa kävelemään 21. syyskuuta

Suomen Rauhanturvaajaliiton jäsenyhdistykset toimeenpanevat Kansa Kävelemään tapahtumat seuraavilla paikkakunnilla.

Kansa Kävelemään valta-

kunnallinen päätapahtuma 2014 on Kuopiossa 21. syyskuuta kello 12:00 – 15:00 Sotaveteraanimuseolla sekä Valkeisenlammen ympärillä.

Valtakunnallisen pääta-

pahtuman yhteyshenkilönä toimii Tuomas Oinonen, Satamakatu 16 as 19, 70100, Kuopio, puh. 044 5180 937 (tuomas.oinonen@josset.fi)

Suomen Rauhanturvaaja-

liiton yhteyshenkilönä toimii Riku Tenhunen, puh. 040 751 5233 riku.tenhunen@rauhanturvaajaliitto.fi

Suomen rauhanturvaajaliiton jäsenyhdistysten toimeenpanemat tapahtumat.

Salon seudun Rauhanturvaajat, Salo, sunnuntai 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Tero Joronen,
puh. 044 778 2262 (terojoronen@gmail.com)

Kankaanpään Seudun Rauhanturvaajat,
Kankaanpää, sunnuntai 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Kari Toivonen,
puh. 040 3566 750 (karitoivonen@hotmail.com)

Pohjois-Karjalan Rauhanturvaajat,
Joensuu, sunnuntai 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Aki Heikkilä,
puh. 050 376 8151 (aki.petteri.heikkila@gmail.com)

Keski-Suomen Rauhanturvaajat,
Jyväskylä, sunnuntai 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Jukka-Pekka Suutarinen,
puh. 040 735 5391 (jp.suutarinen@elisanet.fi)

Satakunnan Rauhanturvaajat, Pori, sunnuntai 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Hari Henry Paattimäki,
puh. 040 575 2224 (hh.paattimaki@netti.fi)

Etelä-Karjalan Rauhanturvaajat, Imatra,
Koskenparras, sunnuntai 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Heikki Naukkarinen,
puh. 040 559 0140 (heikki.naukkarinen@ovako.com)

Kymenlaakson rauhanturvaajat, Kouvola,
Kasarminmäki, sunnuntai 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Mikko Ränä,
puh. 040 825 5666 (mikko.raina@pp.inet.fi)

Kymenlaakson rauhanturvaajat, Kotka, Sapokka,
sunnuntai 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Reijo Tähti
puh. 040 585 0501 (reijo.tahti@kymp.net)

Kainuun Rauhanturvaajat: Kajaani, lauantai 20.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Ermo Saari, puh. 044 254 4161
(ermo.saari@tutka.net)

Pohjanmaan Rauhanturvaajat: Seinäjoki, sunnuntai. 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Jari Ojala Katajatie puh. 0408 665 666
(oide@netikka.fi)

Länsi-Uudenmaan Rauhanturvaajat: Lohja, sunnuntai. 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Kari Levonen
puh.040 767 5586 (karlev@dnainternet.net)

Sastamalan Rauhanturvaajat: Sastamala, sunnuntai. 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Markku Esko
puh. 03 511 2917 (markku.esko@kopteri.net)

Koillismaan Rauhanturvaajat: Pudasjärvi,
maanantai. 22.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Antti Pesälä
puh. 040 578 2344 (antti.pesala@pp.inet.fi)

Helsingin Rauhanturvaajat: Kaivopuisto, sunnuntai. 21.9.2014
YHTEYSHENKILÖ: Kari Kaiponen,
puh. 040 584 8524 (kari.kaiponen@pp.inet.fi)

Rintamaveteraanien kuntoutus tarkastelussa

Oheisessa taulukossa on Valtiokonttorin kunnilta saamasta ai-neistosta tehty taulukko kun-nittain/kuntayhtymittäin. En-simmäisessä sarakkeessa on kuntoutukseen oikeutettujen määrä vuoden 2013 alussa, lai-

toskuntoutuksen keskimääräi-nen kustannus ja kesto vuo-rokausina, avokuntoutuksen keskimääräinen kustannus ja kesto kertoina, näiden arvojen perusteella laskettu veteraani-en kuntoutukseen osallistu-misprosentti sekä kunnan pa-

lauttama kuntoutusmääräraha. Lisäksi aineisto on jaoteltu sotaveteraanipiirien mukaan. Ensimmäinen on aakkosjärjes-tyksen Etelä-Karjala ja viimei-nen on Varsinais-Suomi. Havainnollistaaksemme lu-kuja suositusten alapuolella

olevat arvot ja arvot, joissa on parannettavaa on merkitty pu-naisella. Mustalla ja sinisellä on ne arvot, jotka ovat vähintään tyydyttävällä tasolla. Laitoskuntoutuksen keston tulisi olla 10-28 vrk, avokun-toutuksen keston 20-30 kertaa

ja 75 % veteraaneista voisi osal-listua kuntoutukseen. Palautet-tavaa määrärahaa ei pitäisi olla lainkaan. Kuntien ja veteraaniyhdis-tysten toimijoiden tulee aloit-taa toimet, jotta punaisia aluei-ta voitaisiin parantaa.

Rintamaveteraanien kuntoutuksen tarkastelua 2013

		kuntou- tukseen oikeu- tetut	laitos- kunt. kertaa	laitosk. kust. €/vete- raani	laitos- kunt. kesto vrk	avokunt. kust. €/vete- raani	avo- kunt. kesto kertaa	veter. osall. kunt. %	palautus euroa
Piiri	yksikkö								
EK	Ekspote	1048	153	2 341	12,1	1 352	17,1	62,9	
EK	Imatra	270	41	2 210	10,9	1 320	15,5	55,9	
EP	Suupohjan peruspalv.	36	12	1 798	10,1	946	16,4	80,6	7 502
EP	Kuusio kuntien tk	161	29	1 657	9,6	1 088	11,4	78,3	
EP	JIK	189	24	2 654	14,5	796	9,8	71,4	
EP	Lapua	58	14	1 503	9,6	1 362	20,5	65,5	1 122
EP	Teuva	39	8	2 776	14,0	516	8,1	64,1	1 727
EP	Kaksineuvoinen	122	31	1 936	10,1	946	15,2	63,1	24 260
EP	Kauhajoki	92	18	2 056	11,1	1 039	19,3	62,0	
EP	Seinäjoki	248	65	1 661	9,3	1 160	12,2	49,2	19 375
EP	Alajärvi	99	25	1 717	10,0	652	10,2	46,5	
HKI	Helsinki	3197	646	1 990	11,0	662	10,9	68,1	226 226
HKI	Espoo	954	183	2 277	11,9	1 315	17,4	52,6	
HKI	Vantaa	526	118	2 028	11,6	1 238	16,6	52,1	
HKI	Kauniainen	88	7	2 185	13,6	1 276	17,7	50,0	5 541
KAI	Puolanka	97	23	2 116	11,6	505	11,5	71,1	7 801
KAI	Kainuun maakunta	941	256	2 147	13,1	748	11,2	58,4	
KH	Somero	80	14	2 408	12,3	1 215	10,1	52,5	
KH	Akaa	97	16	1 928	11,8	809	12,2	47,3	4 823
KH	Forssan seudun ty	262	56	2 115	11,7	762	13,9	45,4	24 177
KH	Hämeenlinna	468	93	2 052	12,0	1 469	18,2	41,0	34 778
KH	Janakkala-Hattula	152	32	2 741	13,9	1 023	15,4	35,5	28 779
KP	Perho	15	7	1 469	8,0	966	13,8	73,3	
KP	Peruskuntayhtymä Haapajärvi	101	33	1 863	9,7	783	16,0	66,3	
KP	Kallio	144	56	1 636	11,1	543	15,0	61,8	
KP	Kalajoki	71	26	1 622	10,0	1 169	23,3	59,2	
KP	Kokkola	222	65	2 121	11,0	1 011	14,4	56,3	
KP	Keski-Pohjanmaan JYTY	89	34	2 395	12,3	716	12,0	56,2	
KP	Kinnula	6	1	1 679	10,0	1 270	19,0	50,0	
KS	Jyväskylän yta	597	159	2 316	11,2	637	12,4	83,4	
KS	Äänekoski	97	31	2 299	12,4	925	16,3	69,1	
KS	Jämsä	161	44	2 124	11,3	216	9,9	64,4	
KS	Keski-Suome seutu	251	60	2 048	11,0	763	10,5	61,4	
KS	Viitasaari	57	14	1 902	10,6	1 630	20,6	59,6	
KS	Saarikka	131	16	2 624	13,5	2 335	12,8	32,1	5 479
KS	Pihtipudas	23	5	2 346	11,6	750	20,0	30,4	11 356
KYM	Miehikkälä	52	10	2 436	11,4	769	10,0	96,2	
KYM	Virolahti	83	13	2 644	11,8	821	14,0	84,3	
KYM	Kotka	529	121	2 226	11,9	855	15,6	81,7	
KYM	Hamina	257	94	2 703	13,7	809	9,7	54,9	
KYM	Pyhtää	44	5	2 620	13,2	1 225	19,7	52,3	
KYM	Kouvola	728	126	2 396	12,8	1 223	20,9	47,0	
LAH	Lahti	632	59	1 904	11,6	899	16,7	87,8	
LAH	Heinola	147	15	2 233	12,1	664	10,0	68,7	22 028
LAH	Päijät-Hämeen soster	330	46	2 192	11,5	1 046	17,4	62,7	11 504
LAH	Oiva	204	29	2 224	11,9	1 265	16,6	62,3	
LAP	Posio	84	24	2 088	11,2	524	7,9	102,4	9 581
LAP	Sodankylä	107	15	2 247	12,1	609	18,0	100,0	
LAP	Kittilä	69	31	1 621	14,0	573	15,0	85,5	5 128
LAP	Salla	109	27	1 524	10,0	1 044	14,6	80,7	
LAP	Ranua	76	8	1 906	10,3	1 463	15,2	72,4	2 769

		kuntou- tukseen oikeu- tetut	laitos- kunt. kertaa	laitosk. kust. €/vete- raani	laitos- kunt. kesto vrk	avokunt. kust. €/vete- raani	avo- kunt. kesto kertaa	veter. osall. kunt. %	palautus euroa
Piiri	yksikkö								
LAP	Kemijärvi	213	36	1 819	10,1	662	10,3	72,3	29 908
LAP	Kemi	220	46	2 628	14,6	976	27,2	72,3	
LAP	Pelkosenniemi-Savukoski	43	8	1 729	9,9	964	15,4	72,1	
LAP	Pello	39	8	2 277	12,9	737	15,8	69,2	2 020
LAP	Inari	54	10	1 803	10,0	1 004	16,0	68,5	1 034
LAP	Ylitornio	60	26	1 916	10,6	1 901	22,5	63,3	
LAP	Tornio	207	71	3 009	15,7	682	8,7	62,3	
LAP	Tervola	63	16	1 739	10,0	1 168	20,0	57,1	
LAP	Rovaniemi	743	183	2 329	12,0	1 230	19,9	54,5	57 793
LAP	Utsjoki	6	3	1 677	8,7	0	0,0	50,0	
LAP	Muonio-Enontekiö	34	8	2 333	10,0	947	18,0	47,1	2 407
LAP	Kolari	22	10	2 423	13,0	0	0,0	45,5	
LAP	Keminmaa	63	13	1 790	10,0	1 121	18,6	28,6	22 209
PIR	Virrat	52	12	1 783	10,1	1 118	17,1	95,0	7 059
PIR	Hämeenkyrö	61	10	1 826	15,8	541	10,1	69,0	
PIR	Parkano	45	11	1 763	11,5	644	7,9	66,1	
PIR	Ikaalinen	36	7	2 060	13,7	356	15,0	60,5	4 904
PIR	Lempäälä	57	7	1 954	11,0	1 122	18,1	58,5	
PIR	Kangasala kty	246	37	2 166	11,7	699	8,4	56,1	24 332
PIR	Kihniö	15	2	1 733	10,0	309	16,1	55,0	1 597
PIR	Urjala	29	4	2 099	15,5	746	16,5	53,8	2 832
PIR	Pirkkala	73	17	1 970	10,6	942	12,9	47,9	
PIR	Ylöjärvi	83	17	1 936	10,8	1 393	18,0	44,6	
PIR	Sastamala	192	34	1 420	11,3	1 294	18,9	42,9	
PIR	Valkeakoski	124	26	1 801	9,8	1 412	14,0	41,9	7 645
PIR	Tampere	997	250	1 741	11,8	605	21,7	36,6	
PIR	Pirkanmaa, Mänttä	139	25	1 931	10,4	856	13,5	30,2	6 774
PIR	Nokia	102	13	2 967	13,2	1 272	11,7	29,4	10 510
PK	Polvijärvi	34	5	1 759	10,6	657	15,1	102,9	
PK	Rääkkylä	25	9	1 799	10,3	443	7,3	84,0	9 261
PK	Tohmajärvi	37	14	1 817	10,0	912	15,5	78,4	
PK	Nurmes-Valtimo	120	31	1 819	10,0	1 080	14,7	74,2	
PK	Ilomantsi	165	40	2 319	11,6	792	13,8	72,1	
PK	Kontiolahti	58	12	2 180	11,6	1 375	13,0	62,1	15 275
PK	Liekka	173	35	2 047	11,3	1 036	19,1	61,3	4 043
PK	Juuka	39	7	2 185	12,3	740	18,4	56,4	
PK	Liperin sosterv.	134	28	1 707	10,4	1 184	17,8	56,0	
PK	Kitee	124	12	1 936	10,7	1 031	19,6	52,4	8 589
PK	Joensuu	628	129	2 362	12,4	1 086	15,0	52,2	4 259
PP	Oulu	1 132	122	2 109	11,4	442	8,7	110,3	302 828
PP	Siikalatva	50	16	1 498	7,6	566	10,4	106,0	17 554
PP	Kuusamo	324	41	1 815	11,0	1 385	14,2	87,7	2 443
PP	Tyrnävä	16	0	0	0,0	913	10,1	87,5	
PP	Liminka	14	1	1 716	10,0	1 002	17,3	78,6	
PP	Taivalkoski	83	26	1 758	10,0	964	18,1	78,3	
PP	Oulunkaaren ky	285	43	1 853	11,3	801	12,2	77,9	30 379
PP	Lumijoki	15	0	0	0,0	1 422	15,7	73,3	2 060
PP	Haapavesi	30	15	1 775	9,7	560	14,2	70,0	3 010
PP	Hailuoto	11	4	1 480	9,3	400	13,3	63,6	
PP	Pyhäntä	8	2	2 360	12,0	944	20,0	62,5	
PP	Oulainen	41	12	1 766	9,7	544	15,3	58,5	
PP	Kempele	45	9	1 822	10,0	1 132	10,2	55,6	
PP	Raahen seutu	211	48	2 206	12,0	1 025	12,6	52,6	
PP	Muhos	58	14	1 709	10,0	1 322	21,6	51,7	
PS	Heinävesi	38	5	2 563	13,2	1 149	19,6	68,4	4 963
PS	Siilinjärvi	57	19	2 600	13,9	1 351	30,7	64,9	

		kuntou-	laitos-	laitosk.	laitos-	avokunt.	avo-	veter.	
Piiri	yksikkö	tukseen	laitos-	kust.	kunt.	kust.	kunt.	osall.	palautus
		oikeu-	kunt.	€/vete-	kesto	€/vete-	kesto	kunt.	euroa
		tetut	kertaa	raani	vrk	raani	kertaa	%	
PS	Kuopio	537	115	1 822	10,7	933	15,6	61,1	4 176
PS	Sisä-Savon kty	111	13	1 732	9,9	1 311	24,1	60,4	11 201
PS	Pohjois-Savo	243	68	1 851	10,1	859	17,3	56,8	21 789
PS	Lapinlahti	70	18	2 399	14,0	648	11,7	52,9	
PS	Ylä-Savon sote	264	98	2 088	11,0	829	11,7	44,7	5 133
PS	Tuusniemi	25	3	2 002	11,3	823	13,3	24,0	7 386
SAT	Porin ptk	535	74	2 698	12,0	602	6,7	89,0	
SAT	Rauma	230	63	2 361	12,1	503	15,0	74,3	23 160
SAT	Keski-Satakunnan seututerv	199	63	2 313	12,7	643	11,4	69,3	43 989
SAT	Huittinen	67	8	2 081	11,5	666	13,0	50,7	17 291
SAT	Pohjois-Satak. Kankaanpää	126	26	2 009	11,5	629	13,1	47,6	24 926
SAT	Lavia	14	4	2 271	10,5	503	12,5	42,9	
SAT	Säkylä-Köyliö	51	6	2 167	12,2	862	13,3	41,2	15 699
SAT	Eura	83	20	2 481	13,3	536	8,9	36,1	10 841
SS	Pieksämäki	144	32	2 048	10,3	626	10,0	98,6	47 138
SS	Mäntyharju	48	7	2 542	12,3	940	16,5	68,8	13 445
SS	Joroinen	31	3	3 395	14,0	1 235	16,5	64,5	
SS	Kangasniemi	32	5	2 294	11,6	870	15,9	53,1	3 262
SS	Pertunmaa	17	4	2 604	13,0	1 203	24,0	52,9	
SS	Mikkelin seutu	373	62	3 171	14,5	1 057	12,7	49,3	13 310
SS	Varkaus	131	35	2 020	10,9	1 091	15,5	42,0	
SS	Itä-Savon shp	350	83	2 089	11,4	937	14,0	41,1	39 748
SS	Juva	49	12	2 002	10,7	909	15,8	32,7	11 648
SÖD	Loviisan seudun tervey	144	27	1 905	10,4	454	9,1	105,6	5 339
SÖD	Siuntio	23	5	2 084	10,8	1 258	26,3	100,0	
SÖD	Inkoo	25	2	1 646	10,0	868	24,9	68,0	7 001
SÖD	Kirkkonummi	68	8	2 572	13,1	1 092	20,7	66,2	2 887
SÖD	Hanko	54	6	2 816	14,2	763	10,1	53,7	9 222
SÖD	Länsi-Turunmaa	122	9	1 632	10,0	881	13,9	52,5	29 746
SÖD	Sibbo	64	11	2 398	12,2	1 440	19,9	51,6	6 551
SÖD	Raseborg	218	20	1 705	10,3	1 577	19,6	49,1	
SÖD	Kemiönsaari	82	11	1 855	10,7	625	14,7	32,9	33 429
SÖD	Åland	189	13	1 648	10,5	2 283	8,6	24,9	50 992
UU	Riihimäen seutu	265	50	2 110	11,4	404	6,6	111,7	12 861
UU	Hyvinkää	248	42	1 773	10,3	540	6,5	91,9	
UU	Järvenpää	102	14	1 961	11,2	736	12,6	85,3	
UU	Lohja	259	38	2 430	11,5	846	13,9	84,2	
UU	Tuusula	81	24	1 941	10,8	676	9,8	69,1	
UU	Askola	18	2	2 169	12,0	784	10,0	55,6	2 847
UU	Kerava	111	16	1 978	11,4	1 261	18,6	52,3	
UU	Peruspy Karkkila	153	40	2 520	13,4	1 303	19,3	47,7	
UU	Nurmijärvi	97	24	2 132	11,3	479	7,5	47,4	11 852
UU	Porvoo	204	16	1 752	9,3	1 531	20,2	44,6	18 397
UU	Mäntsälä	84	9	2 036	11,3	887	12,7	44,0	25 665
UU	Pornainen	15	2	2 294	12,0	1 282	25,3	40,0	
VAA	Korsholm, Vöyri	31	8	2 180	11,8	87	2,0	196,8	3 735
VAA	Samkommun hälso	149	54	1 830	9,8	366	6,2	92,6	
VAA	Malax-Korsnäs hälso	65	12	2 103	11,3	336	4,8	90,8	
VAA	Närpes hälso	81	23	1 229	9,9	1 112	19,1	82,7	
VAA	Korsholm	69	13	2 119	11,8	496	5,9	81,2	
VAA	Kristinestad	66	24	1 827	11,0	823	12,1	59,1	
VAA	Nykarleby	28	13	1 623	9,5	199	4,5	53,6	
VAA	Kruunupyy	50	21	1 620	9,0	1 335	23,0	46,0	
VAA	Vaasan alueterv.	326	57	2 618	11,5	2 241	14,3	34,4	
VAA	Kaskinen	6	2	1 240	7,0	0	0,0	33,3	1 312
VS	Raisio	155	34	2 287	12,1	193	5,1	115,5	1 061
VS	Ppky Akseli	95	23	2 074	10,7	563	12,1	90,5	
VS	Laitila	39	19	1 797	10,0	1 072	16,9	89,7	
VS	Härkätien kty	104	24	2 216	11,9	714	12,2	79,8	2 323
VS	Naantali	102	16	1 808	10,0	562	10,3	63,7	32 876
VS	Paimio, Sauvo	73	20	2 251	12,4	716	11,8	61,6	
VS	Pöytyän kty	64	9	2 018	10,8	1 051	14,8	60,9	1 200
VS	Turku	1053	94	2 526	11,4	1 336	24,3	49,1	
VS	Salo	313	41	2 977	14,3	1 506	22,8	48,2	
VS	Loimaa	152	46	2 296	12,3	1 094	16,3	43,4	
VS	Uudenkaupungin yta	143	24	2 860	14,8	1 399	20,0	42,7	22 329
VS	Kaarina	125	21	2 679	14,0	1 204	22,7	38,4	4 707
		32 258	6 456	2 152	11,6	880	13,7	63,7	1 640 118

Ilmaisella talvisotamitalilla varoja sotiemme veteraaneille

Olemme parissa kuukaudessa keränneet lahjoituslupauksia yli 60 000 euron edestä. Tämän lisäksi olemme myyneet erilaisia sotaan liittyviä keräilytuotteita, joista tuloutuu 20 000 euroa keräykselle, Suomen Monetan maajohtaja **Janne Häkkinen** kertoo.

Kampanjassa Suomen Moneta ja Sotiemme Veteraanit tarjoavat suomalaisille mahdollisuuden tilata ilmaisen muistomitali Talvisodan 75-vuotismerkkivuoden kunniaksi. Tilauksen yhteydessä jokaisella on halutessaan mahdollisuus vapaaehtoisesti tukea sotiemme veteraaneja suoraan, itse valitsemallaan summalla. Ilmaismitalista ei siis tule varoja suoraan sotiemme veteraaneille, mutta tilauksen yhteydessä tarjotaan mahdollisuutta auttaa vapaaehtoisella lahjoituksella.

Veteraanivastuu ry:n puheenjohtaja **Matti Niemi** totesi tilaisuudessa, että kampanja on päässyt hyvin alkuun ja että suomalaiset edelleen ymmärtävät veteraanien avun tarpeen.

Talvisotamitalin voi tilata postikulujen hinnalla (4,90 euroa)

Talvisodan hengessä -mitalin voi tilata osoitteessa www.talvisodanhengessa.fi tai puhelinnumerosta 010 809 000.

Lehdistötilaisuuden osallistujia hotelli Herttuassa Kerimäellä vas. Suomen Monetan maajohtaja Janne Häkkinen, sotainvalidi Juhan Sääski, Savonlinnan seudun sotaveteraanien puheenjohtaja Jaakko Lindell, talvisodan veteraani Veikko Laukkanen, Kerimäen Rintamaveteraanien puheenjohtaja Seppo Häyrinen, Yhdysvalloissa vuodesta 1960 asunut sotaveteraani Auli Ikonen ja vaimonsa Raili ja Veteraanivastuun puheenjohtaja Matti Niemi

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

Korjausavustuksia veteraanien ja vanhusten asuntoihin

Vanhusten asuntojen muutostöihin on saatavissa yhteiskunnan tukia. Korjausavustusten hakuaika on meneillään ja päättyy 13.10.2014. Tukien tarkemista ehdoista kannattaa soittaa Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojille. Korjausneuvojat avustavat hakemusten tekemisessä.

Korjausavustukset

Korjausavustusta haetaan kunnalta, joka saa määrärahat Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskukselta (ARA). Avustus myönnetään sosiaalisin perustein. Asunnossa asuvan ruoka-

kunnan tulot ja varallisuus eivät saa ylittää asetettavia rajoja. Veteraaneilla on muuta vanhusväestöä korkeammat tulorajat. Myös veteraanien leskille myönnetään avustuksia näillä korkeammilla tulorajoilla.

Henkilöluku

1	2	3	4
Tulot (brutto) euroa/kk			
1530	2555	3410	4345

Jos ruokakuntaan kuuluu rintamaveteraani tai rintamaveteraanin leski, sovelletaan seuraavia tulorajoja:

Henkilöluku

1	2	3	4
Tulot (brutto) euroa/kk			
1990	3320	4435	5650

Vanhusten asuntojen korjausneuvonta

Vanhustyön keskusliitolla on 15 alueellista korjausneuvojaa, jotka avustavat vanhuksia asunnossa tarvittavien muutostöiden suunnittelussa. Korjausneuvoja tekee tarvittavan paperityön eli tekee hankkeen luonnospiirustukset ja kustannusarvion sekä laittaa avustushakemukset liikkeelle. Tarvittaessa korjausneuvoja avustaa myös urakoitsijan löytämisessä. Korjausneuvojan tekemä työ on asiakkaille maksutonta, mutta remontin teko tietysti maksaa.

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojat:

ETELÄ-KARJALA JA KYMENLAAKSO	Pekka Hulkkonen	050 593 1277
ETELÄ-POHJANMAA JA POHJANMAA	Harri Hietikko	0400 260 962
ITÄ-UUSIMAA, HELSINKI	Pekka Martikainen	050 913 1452
KANTA- JA PÄIJÄT-HÄME	Kari Tahvanainen	0500 494 766
LAPPI	Ari Viippola	045 232 5965
MERI-LAPPI	Teuvo Junes	040 557 2550
LÄNSI-UUSIMAA, VANTAA	Timo Vänskä	050 449 3395
PIRKKA-HÄME	Voitto Niska	0400 649 199
POHJOIS-KARJALA	Lauri Takkunen	050 540 7035
POHJOIS-POHJANMAA JA KAINUU	Tapio Karhu	040 516 6738
POHJOIS-SAVO	Pentti Heikkinen	0400 371 586
SATAKUNTA	Taru Mäkelä	0400 852 727
SISÄ-SUOMI	Jukka Lampi	0400 162 494
SUUR-SAVO	Ismo Kortman	0500 651 737
VARSINAIS-SUOMI	Jani Malminen	0500 908 660

Lisätietoja

Korjausneuvonnan päällikkö Jukka Laakso, puh. 040 502 3807

Malmin kauppatie 26, 00700 HELSINKI

www.vtkl.fi

Sotaveteraaniliitolta Kelalle kysymys

Rintamatunnuksen omaavat veteraanit

Veteraanien keskuudessa on ilmennyt runsaasti epätietoisuutta siitä, miten toimia, jos kadottaa kuvallisen Kela-kortin, jonka takana on R-tunnus.

Veteraanit ovat voineet todentaa kortilla tunnuksen olemassaolon asioidessaan esim. apteekissa saadakseen heille myönnetyn lääkealennuksen. Useat kaupungit ovat myöntäneet maksuttoman julkisten liikennevälineiden käytön, samoin uimahallit ja erilaiset tapahtumien järjestäjät ovat myöntäneet etuja tunnuksen omaaville veteraaneille. He ovat asiointeet näissä näyttämällä R-tunnuksen olemassaolon Kela-kortista. Sotilaspassi on liian arvokas todistus pitää mukana arkipäivän asioita hoidettaessa.

Kysymys: Sain eilen tiedon, että sotaveteraanille, jonka lompakko oli kadonnut, paikallinen Kelan toimisto oli luvannut uuden kortin R-tunnuksella, kun veteraani tulee toimistoon mukanaan sotilaspassi, valokuva ja henkilöllisyystodistus.

Onko tämä yleinen käytäntö vai hyvää palvelua satunnaisesti?

Miten siis veteraanin tulee menetellä kadotettuaan nimenomaan tämän kuvallisen, R-tunnuksella olevan Kela-kortin?

Vastaus Kelalta

Kysymys on ajankohtainen, sillä tilanne on juuri muuttumassa.

Kela ei ole enää pitkään aikaan myöntänyt uusia, kuvallisia Kela-kortteja, koska siitä aiotaan luopua. Vanhoja kortteja on tosin uusittu.

Vielä tällä hetkellä tilanne on se, että veteraaneille ja miinanraivaajille voi myöntää uuden kuvallisen Kela-kortin, jos edellinen on kadonnut.

Kortin uusimiseksi tulee aina käydä paikallisessa Kelan toimistossa. Mukana on oltava valokuva, henkilöllisyystodistus tai sotilaspassi.

Kela luopuu myös uusintakorttien myöntämisestä 3.10.2014. Jos veteraani tämä jälkeen kadottaa kuvallisen Kela-korttinsa, voi hän pyytää Kelasta todistuksen rintamaliisan maksamisesta, jolla hän saa veteraanelennukset yms.

Marjo Turkulainen,
kehittämispäällikkö
Kelan terveysosasto,
Terveystuhoitoryhmä

Ryhmäkuntoutusta veteraanipariskunnille

Kymen Hoito- ja Kuntoutuskeskuksessa pelattiin mm. curlingia. Ottelussa oli kaksi joukkuetta ja pelin edetessä oli joukkueiden yhteen hiileen puhaltamista ja toisten kannustusta, mutta aina löytyi sitten todellista kilpailuhenkeäkin.

Curling on peli, johon voivat lähestulkoon kaikki osallistua (on sitten pyörätuolissa tai muulla apuvälineellä liikkua). Siinä muodostetaan kaksi joukkuetta, jotka sitten kilpailevat siitä, kuinka monta kiekkoa on lähimpänä napaa, mitä lähempänä sitä enemmän pisteitä.

Kaatuneiden Muistosäätiön aikaisempina vuosina Viroon järjestettyjen kuntoutusmatkojen sijaan on järjestetty kuntoutusta Suomessa. Ensisijaisesti on haettu veteraanipariskuntia, joissa toinen toimii ns. omaishoitajana. Kuntoutukseen osallistuu 48 pariskuntaa eri puolilta Suomea. Osallistujat ovat Suomen Sotaveteraaniliiton ja Rintamaveteraaniliiton jäseniä. Hankkeen rahoitti Kaatuneiden Muistosäätiö.

Kuntoutuspaikkoina olivat Kymen Hoito- ja Kuntoutuskeskus, Joensuu Vetrea Terveys OY, Kyyhkylän Kuntoutuskeskus, Keski-Suomen Veljes- ja Sairaskoti, Kivipuron Kuntoutuskoti, Länsi-Suomen Diakonialaitos ja Nykarleby Sjukhem.

Palaute kuntoutujilta on ollut myönteistä. Muutamat ve-

teraanit ovat jääneet lakisääteisen kuntoutuksen ulkopuolella johtuen tilanteesta, jossa puolisoa ei voida jättää yksin kotiin kuntoutuksen ajaksi. He kokivat pienryhmän ja samankaltaisessa tilanteessa olevien ja heille erityisesti suunnitellun kuntoutusohjelman onnistuneeksi. Räättälöity ohjelma ja kuljetusten järjestäminen lisäsi rohkeutta lähteä yhdessä kuntoutukseen. ”Toisten seura ja kotoa pois oleminen oli tärkeää vaihtelua molemmille, huilia hoitajalle sekä hoidettavalle ja kotoa pois oleminen tärkeää”, totesivat palautteessa mm. Haminassa olleet kuntoutujat.

Kiitos kaikille yhteistyöstä. Toivomme, että tästä vuodesta oppia saaneena voimme kehittää toimintaa vuodelle 2015.

Anni Grundström

Tuetun kotona kuntoutumisen malli osana veteraanikuntoutusta

Toimintakyvyn heikentyessä iän mukana kotona asumiseen tarvitaan palveluita. Tähän palvelutarpeeseen on pyritty vastaamaan kehittämällä avo- ja kotikuntoutukseen uusia kuntoutusmuotoja. Tästä hyvänä esimerkkinä on tuettu kotona kuntoutumisen malli.

Valtiokonttori päätti vuonna

2010 ottaa käyttöön tuetun kotona kuntoutumisen mallin yhtenä avo- ja kotikuntoutuksen kuntoutusmuotona. Lahden kaupungilla malli otettiin käyttöön 2011. Tähän mennessä tuettuun kotona kuntoutumiseen on osallistunut yhteensä 83 lahdeltaista veteraania.

Palaute kuntoutuksesta on ollut positiivista; erityistä kii-

tosta on saanut se, että kuntoutuksella on ollut aiempaa selkeämmät tavoitteet ja kuntoutuksessa veteraani huomioidaan kokonaisvaltaisesti.

Veteraanikuntoutus on perinteisesti ollut hyvin laitospainotteista. Nykyään kuntoutujia käsitetään aiempaan ”passiiviseen hoidon vastaanottajaan” nähden aktiiv-

isempänä oman kuntoutumisen suunnittelijana ja toimijana. Tuettu kotona kuntoutuminen soveltuu veteraanille, jolla on iän mukanaan tuomaa haurastumista, kuten lihasvoiman heikentymistä, sosiaalisen osallistumisen vähentymistä, mielialan laskua, muistin heikentymistä ja itsenäisen suoriutumisen vaikeutumis-

ta. Kuntoutusmuoto soveltuu myös akuuttitilan, esimerkiksi leikkauksen, aivoinfarktin tai muun akuutin sairauden, jälkeiseen kuntoutukseen.

Mari Olin-Jokinen

Veteraanikuntoutusta koordinoiva fysioterapeutti, Lahden kaupunki

Lahden malli

Fystek Oy on fysioterapia- ja apuvälinepalvelu- ja tuottava yritys, joka on toteuttanut ”Veteraanin tuettua kotona kuntoutusta” Lahdessa vuodesta 2013 alkaen. Fystek Oy ja Lahden Kotihoitopalvelu ry ovat solmineet yhteistyösopimuksen palvelun tuottamisesta Lahden kaupungille. Fysioterapiapalveluista vastaa Fystek Oy:n fysioterapeutti, kuntoutukseen suuntautuneen lähihoitajan palvelut ostetaan alihankintana Lahden Kotihoitopalvelu ry:stä. Fystek Oy:n fysioterapeutti on koulutukseltaan myös muistihoitaja.

Veteraanin ”tuettu kotona kuntoutuminen” toteutetaan työparityöskentelynä – fysioterapeutti ja lähihoitaja. Päävastuun kuntoutuksesta kantaa fysioterapeutti. Jaksoon kuuluu kolme fysioterapeutin käyntiä ja lähihoitajan käyntejä yhteensä n. 20 tuntia.

Kuntoutuksen vaiheet:

Tuetussa kotona kuntoutumisessa lähestyminen kuntoutumiseen on kokonaisvaltainen. Kuntoutus alkaa asiakkaan kokonaistilanteen

arvioinnilla, jonka tekee fysioterapeutti veteraanin kotona. Alkukartoituksiin kuuluvat päivittäisistä toimista ja asioinnista selviytyminen, mieliala, muisti, fyysinen toimintakyky, kaatumisvaara. Lisäksi kartoitetaan kodin esteettömyys, tarvittavat muutostyöt ja apuvälinetarpeet. Arviointikäynti kestää asiakkaan tilanteesta riippuen 1,5-2 tuntia. Käynnin jälkeen fysioterapeutti laatii alustavan kuntoutussuunnitelman. Kuntoutuksen tavoitteet ovat käytännönläheisiä, asiakkaan arkea koskettavia. Ne voivat liittyä fyysiseen tai psyykkiseen toimintakykyyn, päivittäisistä toimista selviytymiseen tai muistiin.

Kun alustava kuntoutussuunnitelma on tehty, se tarkennetaan yhdessä asiakkaan kanssa, mukana on usein omainen. Tavoitteena on tehdä suunnitelma, johon asiakas ja suunnitelman toteuttajat voivat sitoutua.

Lähihoitaja jatkaa kuntoutuskäyntejä asiakkaan luona itsenäisesti kuntoutussuunnitelman mukaisesti, tarpeen

mukaan fysioterapeuttia konsultoiden. Fysioterapeutti tulee tarvittaessa mukaan asiakkaan kuntoutuskäynnille. Jakson aikana tehdään usein myös yhteistyötä monien eri tahojen kanssa mm. omaiset, muistipoliklinikka, kotipalvelut, apuvälineyksikkö jne. Kuntoutusjakso päättyy loppuarvioon, jossa käytössä ovat samat mittarit, joita jakson alussa käytettiin. Näin kuntoutumisen edistymistä voidaan seurata.

Tuettu kotona kuntoutuminen on fysioterapiaa kokonaisvaltaisempi kuntoutusmuoto. Suuri osa tämän ikäryhmän ongelmista ei ole pelkällä fysioterapialla korjattavissa. Veteraanit ovat iäkkäitä ja heidän ongelmansa eivät ole pelkästään fyysisiä, monet asiat liittyvät arjen toimintoihin, toimintakykyyn, yksinäisyyteen ja muistiin. Kustannuksiltaan malli on fysioterapiaa selvästi edullisempaa.

Fystek Oy:llä on ollut näiden kahden vuoden aikana tässä kuntoutusmallissa yli kolmekymmentä kuntoutujaa. Tulokset jaksoilta ovat olleet hyviä ja

asiakkaat pääsääntöisesti tyytyväisiä. Huimia edistymisiäkin on nähty. Lihasvoimassa, tasapainossa, kestävyudessa on nähty edistymisiä, mieliala on kohentunut ja asiakkaat ovat motivoituneet itseharjoitteluun.

Yksi kuntoutujista on **Kerttu Kirola**, 90-vuotias veteraanirouva. Kerttu ja hänen omaisensa ovat olleet tyytyväisiä ja tämä kuntoutusmuoto on sopinut Kertulle hyvin. Lahden kotihoitopalvelu ry:n lähihoitaja **Sinikka Kuosmanen** on käynyt Kertun luona jo kahtena vuonna, nyt ollaan aloittamassa kolmatta kuntoutusjaksoa.

Aiemmilla jaksoilla tuloksiakin on saatu. Tasapainomittauksissa, lihasvoimassa ja kävelynopeuksissa on selviä parannuksia. Kerttu kertoo mielensä virkistyneen, liikuttamisen lisääntyneen. Kerttu odottaa viikoittaisia kuntoutuskäyntejä innolla. Nyt ulkoilenkin onnistuvat ja tuntuvat mielisiltä. Ongelmana ollut ruokahaluttomuudesta johtunut painonputoaminenkin on saatu pysähtymään.

Sirkku Paljakka-Parkkila

fysioterapeutti, muistihoitaja Fystek Oy

Tuetun kotona kuntoutuksen hinta

Tarkkaa määrää fysioterapeutin ja lähihoitajan käynneissä ei ole, vaan tarve arvioidaan aina yksilöllisesti; tarvitseeko asiakas enemmän fysioterapiaa vai lähihoitajan käyntejä.

Perusjakso

Fysioterapeutin käyntejä kolme kertaa, lähihoitajan käyntejä 20 kertaa
hinta 800 euroa

Jos on tarvetta lisäkäynneille

Yksi fysioterapeutin käynti, yhdeksän lähihoitajan käyntiä
hinta 335 euroa

Raimo Sevón Pohjois-Pohjanmaan uusi toiminnanjohtaja

Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin uutena toiminnanjohtajana aloitti syyskuun alussa everstitilutnantti evp **Raimo Sevón**. Hän on syntynyt Oulussa 1960, kirjoittanut ylioppilaaksi 1979, käynyt kadettikoulun 1980-83 ja toiminut Puolustusvoimien upseerin virassa Pohjan Prikaatissa, Maanpuolustuskorkeakoulussa, Pohjoisen Maanpuolustusalueen esikunnassa, Oulun Sotilasläänin esikunnassa, Jääkäriprikaatissa ja Pohjois-Suomen Sotilasläänin

Raimo Sevón

esikunnassa yhteensä 28 vuotta. Reserviin hän siirtyi 2011

Sotilasläänin aluetoimiston päällikön virasta. Sen hoitoon kuului kunniatöitä alueen veteraanityön tukeminen. Harastuksista päällimmäisinä on veteraanien tukemisen ohella vapaaehtoinen maanpuolustustyö ja monipuolinen liikunta. **Martti Lamminaho** päätti 15-vuotisen urakointinsa Pohjois-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtajana elokuun lopussa.

Aarno Strömmer

Tammenlehväkeskus

kuntoutusta- hoitoa-huolenpitoa

Tarjoamme sotainvalideille ja sotaveteraaneille vaativaa ja monipuolista laitospainotteista, avokuntoutusta, laitoshoidon ja palveluasumista. Keskeisenä tavoitteena on tarjota yksilöllisiä, asiakaslähtöisiä, turvallisia ja vaikuttavia kuntoutus- ja hoitopalveluja.

Tiedustelut:

Jukka Mäkinen
Kenttäkatu 17
33500 TAMPERE
puh. 040 500 2539
www.tammenlehvakeskus.fi

Sotaveteraani- kalenteri vuodelle 2015

Perinteinen taskukalenteri ilmestyy syyskuussa 36. kerran. Kalenterissa on totuttuun tapaan tietoa mm. veteraanietuuksista ja liiton toiminnasta. Liiton ja sotaveteraanipiirien, piireissä toimivien sosiaalineuvojen, Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiön sekä luottamus- ja toimihenkilöiden yhteystiedot sisältyvät järjestöjaksoon. Kalenterista löytyvät tiedot myös sotaveteraanien valtakunnallisista tapahtumista.

Kalenteri on erinomainen tietopaketti veteraaneille ja heidän omaisilleen sekä hieno lahja yhteistyökumppaneille ja sotaveteraanityön tukijoille.

Kalenterin hinta on kuusi euroa. Kalenteria voi ostaa tai tilata liiton myyntitoimistosta, PL 600, 00521 Helsinki, puh. (09) 6126 2016, sähköposti: marja.riukka@sotaveteraani-liitto.fi

Myös useimmat sotaveteraaniyhdistykset hoitavat kalenterimyyntiä.

Berner Oy
Helsinki

Sotavahinkosäätiöltä kolme tunnustuspalkintoa

Tunnustus veteraanien avustustyön kehittämisestä

Suomen Sotaveteraaniunionin sosiaalisihteri **Anni Grundströmille** luovutettiin 12 500 euron tunnustuspalkinto pitkäaikaisesta, arvokkaasta ja ansiokkaasta työstä sotiemme veteraanien ja heidän läheistensä avustusten hoitamisessa ja työn kehittämisessä. Grundström on toiminut tehtävässään kevästä 1997 lähtien. Hän kuvaillee työtään veteraanien parissa elämänsä parhaaksi korkeakouluksi.

– Olen voinut tavata veteraaneja heidän parhaissa voimissaan ja olen myös nähnyt muutoksen heidän ikääntyessään. Yhdessä Sotavahinkosäätiön kanssa olemme onnistuneet luomaan avustushjelman, jolla avustukset voidaan kohdistaa kaikkein pienituloisimmille veteraaneille. Suurin osa avustuksista kohdistuu lääke- ja hoitokuluihin. Veteraanisukupolvella on korkea kynnys hakea apua varsinkin taloudellisissa vaikeuksissa. Olemme onnistuneet madaltamaan kynnystä.

Sotaveteraaniunionin sosiaalisihteri **Anni Grundström** vastaanotti tunnustuspalkinnon säätiön puheenjohtajalta **Peter Küttneriltä**. Takana vas. **Pekka Pitkänen** ja **Pertti Suominen** Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksestä ja Sotavahinkosäätiön hallituksen varapuheenjohtaja **Jaakko Valve**. Kuva: ABC-Studiot/Heikki Savolainen

Tunnustus Sotavainajien muiston vaalimistyöstä

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistykselle luovutettiin 25 000 euron tunnustuspalkinto yhdistyksen tekemästä kansallisesti arvokkaasta työstä vuosien 1939–1945 sodissa Suomen rajojen ulkopuolelle jääneiden sankarivainajien etsinnässä ja kotimaahan haetaan saattamisessa, kenttähautausmaiden kunnossapidossa sekä sotavankeudessa menehtyneiden ja sotavainajien muiston vaalimisessa.

– Kuluneiden 16 vuoden aikana yhdistys on jatkanut kentälle jääneiden kaatuneiden tunnistamista ja kotiseuduille hautoihin saattamista.

Venäjän puolella sijaitsevia jatkosodan aikana perustettuja kenttähautausmaita on hoidettu ja vaalittu myös sotavankeudessa menehtyneiden muistoa. Tässä tarkoituksessa käydään Venäjällä muistomerkeillä ja tavataan paikallisia viranomaisia. Saamamme palkinnon aiomme käyttää muuttamiin puuttuviin muistokiviin ja -laattoihin sanoo Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja, eversti **Pertti Suominen**.

Tunnustuspalkinto Jääkäriperinteen vaalimisesta

Päätoimittaja **Jukka Knuutille** luovutettiin 4 000 euron tunnustuspalkinto pitkäaikaisesta, arvokkaasta ja ansiokkaasta työstä Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen julkaiseman Parole-lehden toimittamisessa ja jääkärien perinteiden vaalimisessa.

Sotavahinkosäätiöltä avustuksiin 3,5 milj. euroa

Sotavahinkosäätiö on viimeisten kymmenen vuoden aikana käyttänyt vuosittain 300 000 – 450 000 euroa avustuksiin. Jakomäärästä kohdentuu nykyisin apurahoihin kolmannes, yksilöllisiin veteraanivastuuksiin kolmannes ja erilaisiin tunnustuspalkintoihin kolmannes. Säätiö täyttää veroviranomaisten yleishyödyllisen yhteisön verovapaudelle asettamat vaatimukset, toteaa Sotavahinkosäätiön hallituksen puheenjohtaja, vakuutusneuvos **Peter Küttner**. Säätiö luovutti tunnustuspalkinnot 60-vuotisjuhlassa 11. syyskuuta.

Sosiaali- ja terveystalvetoimikunta kokoontui

Toimikunnan puheenjohtajana toimii **Pekka Paatero**. Asiantuntijajäseninä ovat **Pirkko Karjalainen**, **Elli Aaltonen**, **Pekka Utriainen**, **Tapani Tölili**, **Marja Vaarama** ja **Antti Olsen**.

Kuntoutus- ja kuntouttavien toimenpiteiden tarve ja monipuolisuus on haaste veteraanien kuntoutuksen ja palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Lähtökohtana kuntoutuksen ja palveluiden järjestämisessä tulee olla palvelutarpeen arviointi ja suunnitelma, joka toteutetaan ja hoidetaan tarpeita vastaavalla tavalla. Toimikunta vetoaa asian hoitamisessa vanhuspalvelulakiin. Lain mukaan kunnissa on vuodesta 2015 lähtien nimettävä vastuuhenkilö, joka tuntee kunnan palvelut. Jotta tämä toteutuu, veteraaniasioiden hoitamisessa on lisättävä alueellista yhteistyötä järjestöjen ja kuntien välillä.

Pirkko Karjalainen toi esille asuntojen muutostöiden merkityksen kotona asumisen edellytyksenä. Esteettömyys tuli-

Toimikunta perehtyi veteraaniasioiden ensimmäisen kerran maaliskuussa.

si ottaa huomioon luonnollisena asiana ja osaksi normaalia suunnittelutyötä ja rakentamista ja asuntojen muutos- ja korjaustyöt on tehtävä yksilöllisiä tarpeita vastaavalla tavalla. Korjausneuvot ovat ammattihenkilöitä ja tuttuja toimijoita alueillaan, mikä on edesautannut asuntojen korjausten ja muutostöiden etenemistä kiihtävästi.

Elli Aaltonen käsitteli Veteraaniasiain neuvottelukuntaa, niiden kokoonpanoja ja aluehallintoviraston (Avi) roolia veteraanipalvelujen kentässä. Neuvottelukunnat suosittelevatkin erityisesti, että kaikissa kunnissa kiinnitettäisiin erityistä huomiota siihen, että vastuuttaminen niin kuntoutus- kuin terveysasioissa on järjestetty ja vastuuhenkilö on nimetty.

Veteraanit ovat erityisryhmä kuntien vanhusväestössä, joilla on erityisuuksia lainsäädännössä. Hyvien ja tarpeenmukaisten käytäntöjen luominen veteraanien kuntoutuksessa ja palveluissa ohjaa ja antaa toimintamalleja ikäihmisten tulevaisuuden palveluja suunniteltaessa.

Anni Grundström

Puolustusvoimain komentaja: Ukrainan kriisin takia on varauduttava suuriinkin yllätyksiin

Isossa kuviossa meille kaikille saattaa tulla yllätyksiä Ukrainan tapahtumien takia”, puolustusvoimain uusi komentaja, kenraali Jarmo Lindberg ennakoii elokuun puolella tehdyssä haastattelusamme. Sen enempää täsmenämättä hän sanoo vielä, että Suomen toimintaympäristön kannalta tässä on mahdollisuudet ”jos jonkinlaiseen yllätykseen”.

Mutta toisaalta komentaja myös rauhoittelee ja tasapainottaa: ”Mikään niistä toimita, joita Euroopassa on viime aikoina tehty, ei ole kohdistunut uhkana Suomeen.” Suomi on mukana Venäjään kohdistuvissa Euroopan unionin pakotepäätöksissä, mutta se on taloudellista toimintaa. Jos katsotaan Ukrainan tapahtumiin liittyvää sotilaallista toimintaa, ”kukaan ei ole millään lailla kohdistanut sotilaallista uhkaa Suomeen”.

Puolustusvoimat on luonnollisesti ryhtynyt toimiin epävarman ajan ja yllätyksellisten tapahtumien takia. Kenraali Lindbergin mukaan puolustusvoimat on säätänyt tiedustelu- ja valvontajärjestelmäänsä tarpeen mukaan, niin että toimintaympäristöstä ollaan tietoisia koko ajan. Mutta koska ulkoinen toiminta ei kohdistu Suomeen millään tavalla, ”ei meidän ole ollut tarve muuttaa joukkorakennettamme tai ot-

taa joukkoja mihinkään valmiuteen”.

Puolustusvoimain komentajan mukaan aiemmin ajateltiin, että kriisin kehittymisestä sodaksi voidaan saada ennakkovaroitusmerkkejä jopa vuoden ajan. ”Nyt tuo aika saattaa olla vain kuukausia tai jopa viikkoja.” Kenraali sanookin, että tämän takia on syytä tarkastella puolustusvoimien terävän kärjen ketteryyttä. Kysymys on siitä, kuinka nopeasti ja hyvin puolustusvoimien valmiusjoukot saadaan käyttöön, jos jotakin rupeaa tapahtumaan.

Kenraali Lindberg arvioi, että Ukrainan kriisillä on varmasti myös pitkäaikaisia vaikutuksia. Haastatteluhetkellä Naton Walesin huippukokousta ei ollut vielä pidetty, mutta Lindberg arvioi, että Nato linjaa kokouksessaan ”pysyvämpiä muutoksia Eurooppaan”.

Naton pääsihteeri Anders Fogh Rasmussen antoi samoihin aikoihin lausunnon, jonka mukaan huippukokous keskittyy Naton eurooppalaisen valmiuden parantamiseen. Näillä toimilla on tarkoitus kehittää liitokunnan kykyä vastata äkillisesti syntyviin uhkiin. Rasmussenin mukaan tätä koskeva toimintasuunnitelma vahvistaisi myös yhteistyötä rauhankumppanuusmaiden, siis myös Suomen, kanssa.

Puolustusvoimain komentaja oli sitten itse todistamassa,

kun Naton huippukokous kohtoi järjestön valmiutta Euroopassa. Nato päätti perustaa äkillisiä uhkatilanteita varten uudet nopean toiminnan iskujoukot.

Kenraali Lindberg allekirjoitti huippukokouksessa uuden yhteistoimintasopimuksen Naton kanssa. Tämän, rauhankumppanuutta syventävän isäntämaasopimuksen perusteella Nato-maiden joukot voivat osallistua esimerkiksi sotaharjoituksiin Suomen alueelle, mutta vain Suomen pyynnöstä.

Myös Ruotsi allekirjoitti saman yhteisymmärryspöytäkirjan Naton kanssa.

Puolustusvoimauudistus viittä vaille valmis

Suomen puolustusvoimien uudistaminen on urheilutermein sanottuna loppusuoralla. Komentajan mukaan nyt jo tiedetään, että puolustusvoimauudistuksen tavoitteet saavutetaan ja samoin uudistukseen liittyvät säästötavoitteet. Monivuotisen työn tuloksena on johtoportaita poistettu ja joukkorakenteita muutettu ja samalla on säästetty pakon edessä enemmän kuin olisi haluttu.

Ensi vuonna koittavat paremmat ajat, maastovuorokausia, kertausharjoituksia, ilma-voimien lentotunteja ja merivoimien alusvuorokausia palautetaan supistusta edeltäneelle tasolle. ”Ensi vuonna

Kenraali Jarmo Lindberg aloitti puolustusvoimain komentajana elokuun alussa.

on täysi tohina päällä ja ammattihenkilöstö, varusmiehet ja reserviläiset pääsevät jälleen täydellä teholla tekemään sitä, mitä heidän pitääkin tehdä eli harjoitella tehtäviään ja sodan ajan tehtäviä.”

Myös uusi puolustusvoimain komentaja tuo kuitenkin jälleen esiin supistuksista johtuvan kroonisen rahapulan. Materiaalihankinnoille laskettu 500 miljoonan euron vuosittainen määräraha riittää vain ylläpitoon, ei kehittämiseen. Sitä pitäisi korottaa.

Ilman korotusta järjestelmä alkaa rapautua. Komentajan mukaan se tarkoittaisi sitä, että vuonna 2019 aloittavalla

hallituksella olisi edessään suuri puolustusreformi. Olisi pakko tehdä muutoksia nykyiseen puolustusjärjestelmään, joka perustuu yleiselle asevelvollisuudelle, koko maan puolustamiselle ja liittoutumattomuudelle.

Komentaja lupaa avun jatkuvan veteraanijärjestöille

Puolustusvoimain komentaja, kenraali Jarmo Lindberg muistelee mieluusti aikoja, jolloin hänellä oli hyvät mahdollisuudet työn puitteissa tavata sotaveteraaneja. Erityisen syvän vaikutuksen olivat häneen tehneet lentäjäveteraanit, hävittäjässäät, Hävittäjälentolaivue 31:n tilaisuuksissa Rissalassa. Samalla tavalla mieleen tulee aika Lapin Lennoston komentajana, jolloin hän sanoo saaneensa hyvän lappilaisen perspektiivin veteraanitoimintaan.

Veteraaniasioista puhuttaessa komentaja lupaa, että puolustusvoimien keräys- ja työapu veteraanijärjestöille jatkuu hänen kautellaan samalla tavalla kuin tähänkin asti.

Kenraali Lindberg sanoo olevansa iloinen siitä, että ensimmäinen merkintä komentajan vieraskirjaan tuli juuri veteraanijärjestöiltä.

Ossi Kervinen

Kirjoittaja on toimittaja ja puolustusvoimien entinen viestintäjohtaja.

Kuvat: Ali Rinta-Jaskari, varusmieskuvaaja, puolustusvoimat

Valtakunnalliset veteraanijärjestöt luovuttivat perinteiseen tapaan liittojensa liput uudelle puolustusvoimain komentajalle. Jarmo Lindbergille liput luovutettiin pääesikunnassa 5.8. Luovuttamassa (oik.) Suomen Sotaveteraaniliitosta Finn-Göran Wennström ja Markku Sepä, Sotainvalidien Veljesliitosta Juhani Saari, Rintamaveteraaniliitosta Matti Louekoski, Tero Tuomisto (RVL) ja Markku Honkasalo (SIVL).

Äyräpään kenttähautausmaa

Äyräpään kenttähautausmaa sijaitsee Vuoksen rannalla kirkonmäellä, joka oli sekä talvi- että jatkosodan aikana ankarien taistelujen näyttämönä. Tykistötulen raunioittaman kirkon osittain pystyyn jääneet seinämuurit räjäytettiin heti sotien jälkeen.

Kenttähautausmaan perustaminen

Äyräpään kenttähautausmaa perustettiin syksyllä 1941 kirkonmäellä jo olleen sankarihautausmaan yhteyteen Lammasniemelle johtavan tien eteläpuolelle. Kenttähautausmaahan haudattiin 188 Keski-Kannaksella kaatunutta talvisodan tuntemattomiksi jäänyttä sankarivainajaa.

Sankari- ja kenttähautausmaiden välittömässä läheisyydessä sijaitsee myös entisen Äyräpään seurakunnan siviilihautausmaa sekä hieman etäämmällä Lammasniemen tien varrella neuvoston sotilaiden talvisodan aikainen veljeshauta, johon otaksutaan haudatun myös kaatuneita suomalaissotilaita.

Sankarihautausmaa-alue on nyt pääosiltaan tasaista nurmikkona hoidettua kenttää sekä kenttähautausmaa-alue vielä luonnontilassa olevaa korkeata horsma-ym. kasvustoa kasvavaa aluetta.

Siviilihautausmaa toimi vielä 2000-luvun alkuun saakka Venäjän armeijan vesistön ylitysmenoharjoituspaikkana, joka oli aika ajoin täynnä ajoneuvoja, ponttoonikalustoa ja teltoja. Vuonna 2001 hautausalue aurattiin ja istutettiin männylle venäläisten toimesta. Veljeshaudalla kasvaa nyt sotien jälkeen istutettu ylitieheä nuorehko männikkö.

Äyräpään pitäjäseura kiinnitti vuonna 1991 kirkon raunioiden viereen muistolaatan, jossa on teksti: ”Tällä paikalla sijaitsi Äyräpään kirkko 1934-1944. Muisto on kuolematon”. Tämän muistolaatan alla on toinen Puolustusvoimien tornikuviolla varustettu vuonna 1993 paljastettu laatta, jonka tekstinä on: ”Äyräpäässä ja Vuosalmella Suomen sodissa 1939-1944 kaatuneiden suomalaisten sankarivainajien muistoa kunnioittaen”. Sankarihautausmaan laakakivinen muistomerkki paljastettiin vuonna 1995 nurmikkotien Vuoksen puoleiselle sivulle. Tässä Äyräpään pitäjäseuran pystyttämässä muistomerksissä on teksti: ”Tällä alueella lepää 1939-1944 käydyissä sodissa isänmaan puolesta kaatuneita äyräpääläisiä sankarivainajia sekä tuntemattomia sotilaita. Kunnia heidän uhrilleen”.

Kenttähautausmaan kunnostaminen ja vihkiminen

Maisema-arkkitehti **Leena Iisakkilan** suunnittelemat kunnostustyöt kohdistettiin kirkon raunioiden ja Lammasniemen tien väliselle alueelle. Nurmikkona jo aiemmin pitäjäseuralaisten hoitaman alueen kunnostustoimenpiteiksi riitti aluetta reunustavan lehtipuuvaltaisen puuston varovainen harventaminen.

Kirkon raunioiden alapuolelle pystytettiin vuonna 1995 opetusministeriön toimesta kuvanveistäjä **Heikki Häiväojan** suunnittelema ja taiteilija **Ari Laitilan** toteuttama korkea kivipaasi. Sen suomen- ja venäjänkielissä tekstissä lukee: ”Toisessa maailmansodassa kaatuneiden tässä lepäävien suomalaisten sotilaiden muistoksi. Suomen valtio”. Muistomerkkin paljasti 12.8.1996 kansliapäällikkö **Jaakko Numminen** lukuisan kutsuvierasjoukon läsnä ollessa. Mukana oli muun muassa talvisodassa 5.3.1940 kirkonmäelle suoritettua hyökkäyksessä kaatuneiden nurmolaisten omaisia. Kenttähautausmaan vihki kenttäpiispa **Hannu Niskanen** ja ortodoksisen rukoushetken piti rovasti **Markus Petsola**. Tilaisuudessa esiintyi myös Lah-

den veteraaniorkesteri **Jorma Alanteen** johdolla.

Muistomerkkin läheisyyteen istutettiin koivu elämänuskon vertauskuvaksi. Muistomerkille laskettiin valtioneuvoston, puolustusministeriön, Puolustusvoimien, Kaatuneitten Omaisten Liiton, veteraanijärjestöjen, karjalaisyhteisöjen sekä aseveljien seppeleet tai kukat. Muistomerkille laskivat kukkansa myös venäläiset siviili- ja sotilasviranomaiset sekä paikkakunnan nykyisten asukkaiden edustajat.

Kenttähautausmaa tänään

Kesällä 2011 hautausmaa-alueelle ilmestyi neljä numeroitua mittakeppiä, jotka enteivät tulossa olevia rakennushankkeita. Syksyllä alueelle ilmestyikin yli parimetrisiä sementtisiä aita-pylväitä, jotka ympäröivät kirkon rauniot ja hautausmaa-alueen. Lähin aita-pylväs oli viiden metrin päässä kenttähautausmaan muistomerkistä. Keväällä 2012 nämä aita-pylväät oli pääosiltaan poistettu, mutta Lammasniemen tien varteen ne jäivät paikoilleen ja niiden varaan oli rakennettu rautalankaverkkoja ja aidan eteen istutettu pensaita. Muistomerkkin paljastustilaisuudessa vuonna 1996 istutettu koivu oli samalla hävinnyt. Rakennushankkeen aikana oli pietarilainen Vneshvuztsentr-niminen yhtiö, joka oli vuonna 2008 vuokrannut Äyräpään harju- ja ranta-alueelta Pietarin luonnonvarainkomitealta 49 vuodeksi noin 10,7 hehtaarin suuruisen alueen.

Yhtiön alkuperäisissä suunnitelmissa oli rakentaa alueelle lomakylä hotelli-, ravintola- ja saunarakennuksineen sekä uima-altaineen. Kirkonrauniot oli tarkoitus museoida ja paikalle rakentaa myös ortodoksinen pyhättö. Rakennushankkeesta on yhtiön, Viipurin aluehallintoviranomaisten sekä Äyräpään pitäjäseuran, Karjalan Liiton ja Pietarin pääkonsulaatin edustajien kesken käyty useita neuvotteluja, joiden tuloksena raken-

Äyräpään muistomerkki paljastettiin 1995. Muistomerkkin koordinaatit: 60°42.753' 29°34.280'

Kuva: Pertti Suominen

nushanke ei ole vielä edennyt Lammasniemen tien varteen syksyllä 2011 rakennettua varti-ajan mökkiä pidemmälle. Nähtäväksi jää, miten rakennushanke etenee ja miten kirkonrauniot sekä kenttä- ja sankarihautausmaat saadaan suojeltua.

Kenttä- ja sankarihautausmaa-alue on tarkoitus saada merkityksi Venäjän federaation yhtenäisen valtiollisen omaisuuden ja kauppojen rekisteriin, minkä jälkeen hautausmaa-alue siirtyy Moskovassa toimivan Kansainvälisen sotamuistomerkkiyhteistyön liiton Vojennye Memorialyn pysyvään käyttöön. Rekisteröintiä valmistelevat mittaus- ja merkitsemistoimenpiteet suoritettiin kesällä 2012 Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen, Vojennye Memorialyn ja paikallishallinnon edustajien toimesta. Äyräpään kenttä- ja sankarihautausmaa-alueet merkittäneen rekisteriin mahdollisesti vielä kuluvaan vuoden aikana, jolloin niiden säilyminen on turvattu.

Markku Kiikka

Kirjoittaja on Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen asiamies.

Äyräpään Sankarihauta 1943. Kuva: Pitäjäseuran arkisto

Sun Chemical Oy

Espoo

Geotek Oy

Espoo

Oy Top Brands Ab

Espoo

Puhdistus Helmi Oy

Espoo

Steripolar Oy

Espoo

Finflo Oy

Espoo

Kiitos Sotaveteraaneille Espoosta! Nro 109	Asianajotoimisto Bergholm Oy Espoo, puh. 09- 689 88760	Euran Yritystilitt Oy Eura
Traktorikonehuolto Liuska Ky Haapajärvi	Kiitos Sotaveteraaneille Haminasta! Nro 112	Harjavan Sairaankuljetus Oy Harjavalta
Kuljetus Simo litti Ky Hartola	Lihatukku Heikin Liha Oy Helsinki	Suomen Polioliitto ry Helsinki
K-EXTRA HERKKULAUTTA Helsinki, Lauttasaari	Lattiakolmio Oy Helsinki	Suomen Varustamot ry Helsinki
Rakennus Oy Isotalo Helsinki	Espoon Puhdistustuote Oy Helsinki	Sähköpartio Oy Helsinki
Oy Helsinki Chartering Ab Helsinki	Torniainen Vesa Hirvensalmi	LinnaSteel Oy Hämeenkoski
Paletti Oy Hämeenlinna	T:mi Tapsa Service Tuulos	Triplan Oy Hämeenlinna
Kuljetusliike Matti Löflund Oy Iittala	Patria-Rakennus Oy Hämeenlinna	Hämeen Traktorihuolto Oy Hämeenlinna
Deivox Oy Iisalmi	Ikaalisten Auto Oy Ikaalinen www.ikaalistenauto.fi	Kuusitunturi Oy Imatra
Velarium Oy Ab Imatra	Björklund Båtslip Kb Iniö	JL Bygg Inkoo
Disamed Oy Inkoo www.disamed.fi	Metsäkoneurakointi Veljekset Eronen Ky Kiihtelysvaara, Joensuu	Kiitos Sotaveteraaneille Jojen Kaupungista! Nro 104
Suomen CNC-Koneistus Oy Jyväskylä	Kaivinkoneyhtymä Hokkanen&Hokkanen Piispanristi, Kaarina	Kangasalan Autokatsastus Oy Lentola, Kangasala www.kangasalanautokatsastus.fi
Kuljetuspalvelu Vatiala Oy Kangasala	Kellosepänliike Korpola&Kumpp. Kangasala www.ekangasala.fi/korpola, puh. 03-377 1172	T:mi Moisio Kaivin Kangasala
Oy Hesal Ltd Kangasala	Bellapipe Oy Karstula	Timonen&Pojat Oy Kaustinen
Pohjaset Tehdaspalvelu Oy Kemi	Kiitos Sotaveteraaneille Keminmaalta! Nro 113	Kiitos Sotaveteraaneille Keuruulta! Nro 100

"Pikkutietoutta kauniista Karjalasta" Luovutetun alueen kirkkoja 3

Käkisalmissa lieene ollut vanhalla ajalla useitakin kirkkoja alueen tärkeän strategisen aseman vuoksi, kilpailivathan alueesta Ruotsi ja Venäjä (Novgorod). Ennen vanhaan maallisella ja hengellisellä vallalla oli omat valtapoliittiset intressinsä. Muistitiedon mukaan ensimmäinen kirkko rakennettiin Käkisalmen linnoituksen yhteyteen 1681, mutta se purettiin 1898. Seuraavan kirkon rakensi Tuomas Suikkanen 1759. Tämä kirkko tuhoutui 1941 suomalaisten hyökätessä, jonka johdosta neuvostojoukot polttivat Käkisalmen.

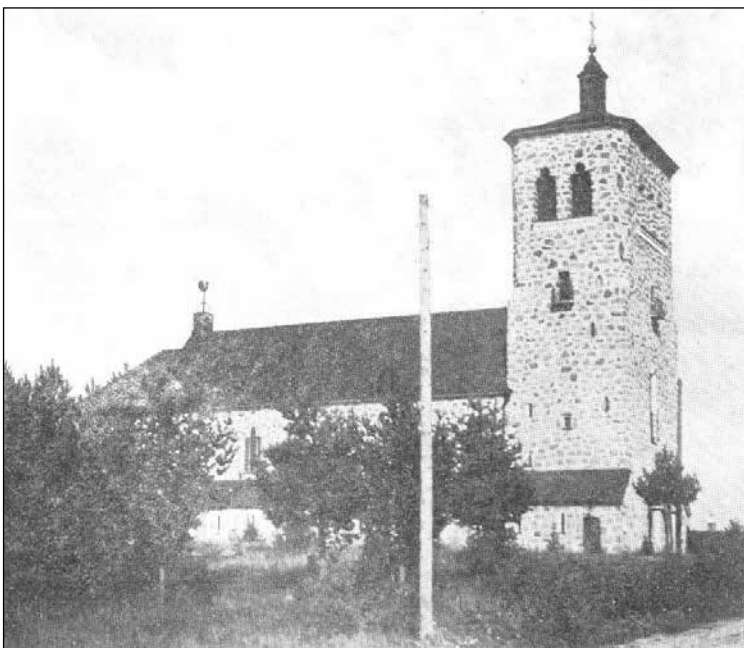
Itsenäistyneen Suomen aikana Käkisalmen viimeisen kirkon piirsi professori Armas Lindgren ja kirkko vihittiin käyttöön 1930. Kirkon 32-äänikertaiset, neljä siirtoäänikertaa ja Celestan sisältäneet urut rakensi Kangasalan urkutehdas 1937. Vanhasta kirkosta siirrettiin taiteilija B. Godenhjelman maalaama alttaritaulu "Jeesus Ristillä" uuteen kirkkoon, samoin kellot, joista toinen oli valettu pronssista Venäjällä 1877 ja toinen 1897 Bochumissa Saksassa. Ensiksi mainittu kello tuhoutui jatkosodassa 1941 ja toinen on Heinolassa. Myös uusi kirkko vaurioitui sotatoimien aikana varsin pahoin. Kirkko korjattiin ja on nykyisin merkittävä nähtävyys Käkisalmissa.

Hiitolan kirkko rakennettiin 1600-luvulla tuntemattomien rakentajien voimin. Toinen kirkko rakennettiin 1695 ja viimeinen 1895. Tämän kirkon kellotapulissa oli kolme kelloa, kaksi isompaa ja yksi pie-

nempi. Nykyisin ne ovat Nuijamaalla. Kirkon urut hankittiin 1898 Saksasta ja uusittiin 1942 talvisodassa vahingoittuneiden urkujen tilalle. Urut menetettiin 1944 rauhanteon yhteydessä, mutta arvokkaat urkupilit pelastettiin ja myytiin Parkanoon; kirkon kattokruunut ovat Kesälähdellä. Aleksandra Sältnin alttaritaulu "Kristuksen taivaaseenastuminen" on Noormarkussa. Neuvostovalan aikana 1940-1941 kirkko melkein tuhoutui, mutta korjattiin 1941. Korjattu kirkko jäi jälleen Neuvostoliitolle 1944.

Kurkijoen kirkon rakentaminen on hämärän peitossa. Tiedetään, että siellä on ollut kirkko jo 1686. Uusi kirkko valmistui 1768. Kurkijoen viimeinen kirkko rakennettiin puusta 1878-1880 arkkitehti F.A. Sjöströmin piirustusten mukaan. Urut kirkkoon hankittiin 1891. Kirkon alttaritaulun "Syntinen nainen Jeesuksen jalkojen juuressa" on maalannut taiteilija Aleksandra Sältn. Kirkko säilyi eheänä Talvisodan ajan, mutta neuvostovalan aikana 1940-1941 kirkosta katosivat ristit, alttari ja saarnatuoli sekä urut. Muutama penkki oli säilynyt ja alttarin paikalla oli puhujalava ja urkuparvekkeella tiiliset elokuvaprojektorin suojakopit. Suomalaiset kunnostivat kirkon 1943-1944 ja se jäi 1944 kunnostettuna rajan taakse. Kirkko tuhoutui tulipalossa neuvostovalan romahdettua. Kurkijokelaiset pystyttivät myöhemmin kirkon paikalle "symbolisen" kirkon.

Anssi Vuorenmaa

Käkisalmen kirkko

Talvisota-patsaan kansalaiskeräys alkaa

Kansalaiskeräys Talvisodan kansallista muistomerkkiä varten alkaa. Muistomerkkihankkeen alulle panneen ja keräyksessä vastaavan Talvisota-yhdistyksen puheenjohtaja eversti Ossi Kettusen mukaan tarvittava noin 250 000 euroa on määrää saada kasaan vajaan vuoden kuluessa, pääosin lahjoituksina talvisodanmuisto.fi -sivuston kautta. Muistomerkkihankkeen suojelijana toimii presidentti Martti Ahtisaari.

Ensi talvena Talvisodasta tulee kuluneeksi 75 vuotta. Merkkivuotta muistetaan useilla tapahtumilla ja se huipentuu Helsinkiin Kasarmintorille nousevan kansallisen muistomerkkin peruskiven muuraukseen 13. maaliskuuta eli Talvisodan päättymisen vuosipäivänä.

Taiteilija Pekka Kauhasen suunnittelema noin kymmenen metriä korkean teräksisen Valon tuoja -muistomerkkin valmistustyöt kestävät pari vuotta. Muistomerkki paljastetaan Suomen itsenäisyyden juhluvuonna 2017. Valopatsaan ennakkoidaan vetävän matkailunähtävyytenä vertoja Eila Hiltusen Sibelius -muistomer-

kille Helsingin Töölössä.

Suomessa ja Venäjällä on useita Talvisodan paikallisia muistomerkkejä. Pietariin on pystytetty näyttävä Venäjän valtakunnallinen Talvisodan muistomerkki. Suomesta puuttuu kuitenkin edelleen oma Talvisodan kansallinen muistomerkki. Sen hankkiminen on ollut myös keskeinen syy Talvisotayhdistys ry:n perustamiseen.

Talvisodan opetukset tärkeitä edelleen

Talvisotaa muistetaan kansakuntaa yhdistäneenä tapahtumana, mutta myös sotana, jonka opetukset ovat ajankohtaisia edelleen.

"Torjuntavoitollaan ylivoimaisesta vihollisesta Suomi nousi maailmanmaineeseen, säilytti itsenäisyytensä ja mahdollisuutensa kehittyä pohjoismaiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi. Maan joutuminen geopoliittisen valtakiihtelyn välikappaleeksi on edelleen mahdollista, josta on viimeaikoina esimerkkejä myös Euroopasta. Viisaat turvallisuus- ja puolustuspoliittiset ratkaisut sekä puolustuksen resurssien mitoi-

tus perustuvat myös historian opetusten ymmärtämiselle", Kettunen pohtii.

Muistomerkkihankkeen 1,35 miljoonan euron kokonaissummasta valtio, Helsingin kaupunki ja Talvisotayhdistys maksavat kukin 450 000 euroa. Talvisotayhdistys on koonnut säätiöapurahoina ja yrityslahjoituksina noin 200 000 euroa, ja kerättävänä on vielä kansalaislahjoitusten osuus. Talvisotayhdistys kerää samalla varoja virtuaalisen Talvisota-tietokeskuksen perustamista varten.

Lisätietoja antavat:

Talvisotayhdistyksen puheenjohtaja Ossi Kettunen (puh. 050 592 2255, ossi.kettunen@gmail.com) ja varapuheenjohtaja Antti Aho (puh. 050 453 6120, antti.aho@netti.fi). Internet-sivut: www.talvisodanmuisto.fi

Rahankeräysluvan tiedot

Rahankeräysluvan saaja:
Talvisotayhdistys ry
Keräysnumero:
20230/2013/3784
Keräysaika: 5.2.2014 -
13.3.2015

Veteraanikadetit häviävä upseeriryhmä

Sotiemme veteraaneja on vielä "rivissä" 30 000, noin kahden jalkaväkidivisioonan verran. 18 divisioonan JR 6:n vahvuus on nyt n 40 veteraania.

Viimeisen kadettimatrikkelin (1920-2010) mukaan tilanne näyttää seuraavalta.

Vanhin on syntynyt 1914 ja nuorin 1927. Kenraaleja on kolme. Muut ovat yliluutnantista everstiin.

Luettelossa saattaa olla virheitä, koska ajan tasalla pitämäni matrikkeliin en ehkä ole saanut kaikkia tietoja. Mutta suuntaa antava tämä on (25.8.2014 tilanteesta).

Olli Vuorio
26 kurssin kadetti 2674

Kurssi n:o	Kesto	Valmistui	Veteraaneja
22	28.5.38-8.10.39	87	1
23	30.5.39-31.12.39	97	2
24	6.5.40-1.6.41	191	6
25	3.1.41-17.6.41		
	6.6.45-20.10.45	212	4
26	4.6.41-18.6.41		
	1.7.42-4.6.43	406	14
27	15.7.43-19.6.44	211	9
28	14.1.46-20.12.47	56	2
29	13.1.47-18.12.48	42	1
30	1.6.47-4.6.49	14	1
Merikadk 15	31.5.41-18.6.41		
	7.2.42-10.5.42		
	1.12.42-30.1.43	24	1
Meri 16	11.1.43-21.6.44	22	
Meri 17	5.8.43-3.3.45	30	1
Meri 18	16.9.44-29.5.46	13	1
Yhteensä		1405	45

ISÄNNÖINTI • HUOLTO • SIIVOUS JA KORJAUSPALVELUT

KAUKAJÄRVI- ISÄ
osuuskunta

Juvankatu 10, 33710 Tampere
www.kaukajarviok.fi

Pidämme huolta

Onko sotien ja sotahistorian tutkimus perinnetyötä

Valt. tri Esko Vuorisjärvi alusti perinnetyön muodoista Tammenlehvän Perinneliiton seminaarissa 21.11.2013.

Tammenlehvän Perinneliiton perustamisvuonna oli sotiemme veteraaneja keskuudessamme yli 100 000, tänä päivänä alle 30 000.

Juhlapuheissa on korostettu, että sotiemme sankarien, naisten ja miesten, uroteot eivät saa unohtua, itsenäisyytemme pelastajien muisto on kuolematon. Näissä puheissa ensisijainen kohde- ja kuulijaryhmä ovat olleet vielä keskuudessamme elävät veteraanit.

Kuinka huolehtia siitä, että veteraaneille annettu lupaus pidetään voimassa myös vähän kauempana olevassa tulevaisuudessa? Sitä on pohdittu monessa yhteisössä ja seurassa, mukaan luettuna Suomen Sotahistoriallinen Seura ja tietysti Tammenlehvän Perinneliitto.

Tammenlehvän Perinneliitto johtaa perinnetyötä

Tammenlehvän Perinneliiton kotisivuilla on joitakin mainintoja historiikeista ja muistelmista eräänä perinnetyön muotona. Sanaparia ”sotahistorian tutkimus” sieltä ei kuitenkaan löydy missään muodossa.

Olisiko syytä löytyä esimerkiksi kohdasta ”Perinnetyö ja työryhmät”? Siinä on lueteltu seitsemän toimivaa ja viisi suunnitteilla olevaa työryhmää. Siihen joukkoon sopisi myös sotahistoriallisen tutkimuksen työryhmä. Esimerkiksi joukko-osastojen historiikkien kirjoittaminen - joka on hyvin lähellä sotahistoriallista tutkimusta - on mielestäni perinnetyötä melkein puhtaimmillaan.

Tammenlehvän Perinneliitto ei ole nostonut julkisuuteen sitä, että sotahistoriallinen tutkimus olisi ”oikeaa” veteraaniperinnetyötä.

Se voi johtua siitä, että on monta muuta, tärkeämpää toimintamuotoa, eikä sotahistoriallista tutkimusta tästä syystä erikseen korosteta. Sitähän joka tapauksessa tehdään yliopistoissa ja yksityisesti, vieläpä aika suuressa laajuudessa eikä tämä harrastus näytä edes laantumisen merkkejä.

Sotaveteraanien omat julkaisut

Nostaessani nyt esille sotahistorian tutkimuksen yhtenä veteraaniperinteen vaalimisen ja ylläpitämisen työmuotona, tarkoitan tapaa, millä esim. Sotaveteraani-lehti suhtautuu tähän. Jokaisessa lehden numerossa julkaistaan useampikin sotahistoriallinen artikkeli, joista monet täyttävät tieteellisen artikkelin tunnusmerkit paitsi, että niissä ei ole lähdeviitteitä. Se ei ole tietäänkään tällaisessa yleisluonteisessa julkaisussa tarkoituksenmukaista, mutta artikkelien arvoa nostaa se, että niiden yhteydessä on yleensä mainittu lähteet. Lukijapalautteet artikkeleista ovat olleet kiittäviä.

Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiirin joululehdessä ”Joulun Veljestuessa” oli kaksi vuotta sitten kirjoitus, jossa jutun tekijä oli haastatellut silloin 91-vuotiaasta, yli puolivuosisataa Tammelassa sotainvalidien johtotehtävissä toiminutta Martti Vainiota. Haastattelija kysyi, miten tämä toivoi jälkipolvien vaalivan veteraanipolven muistoa. Vainion vastaus kuului sanataarkasti näin:

”On hyvä, että kerätään edelleen perinnetietoa ja voidaan käydä taistelupaikoilla rajan takana sekä pystyttää sinne myös suomalaisten muistomerkkejä ja hoitaa kenttähautausmaita. Itse olin valamassa jo 1990 pienen betonipaaden Maaselän asemakylän venäläisten suuren muistomerkkin viereen. Kirjoitimme siihen ”Kaikille kaatuneille”. Tämä on yksi tapa. Sankarihaudat tulee pitää hyvässä kunnossa, viedä sinne kukat ja tervehdykset juhlapäivinä ja muulloinkin. Myös sotaan lähdön muistokivet kunnissa pitää pitää kunnossa muistuttamassa tulevia sukupolvia aikaisempien sukupolvien ponnisteluista. Torjumalla työttömyyttä,

turhautuneisuutta ja eriarvoisuutta pidetään maa kaikille rakkaana ja omana sekä puolustamisen arvoisena. Varusmiespalvelu tulisi nuorten nähdä arvostettuna asiana.”

Vainion mielipide voisi ja saisi olla suoraan Tammenlehvän Perinneliiton toimintakäsikirjasta.

Veteraanimatrikkeleita on tehty jo melkein joka kunnan ja kaupungin veteraaneista. Kun matrikkeleissa kerrotaan myös veteraanien taistelupaikat, ovat julkaisut todellinen aarreaitta jälkeensijäville sukupolville. Samaa kategoriaan kuuluvat myös matrikkelit sankarivainajista.

Merkityksensä on myös sotaveteraanipiirien omilla julkaisuilla. Niissä on veteraanien omia muisteluksia ja kertomuksia heidän elämänsä poluiltaan. Pääosa lehtien artikkeleista liittyy tietysti viime sotien historiaan ja vaikka kirjoitukset eivät sinällään edusta sotahistoriallista tutkimusta, on yhteys veteraaniperinteen ylläpidon ja sotahistorian välillä lehdissä selvä.

Miksi sotahistorian tutkimusta ja sotahistoriallisen näkökulman esillä pitämistä ei koeta veteraaniperinnetyön osa-alueena, kun toisaalta sotahistorialliset artikkelit herättävät kiinnostusta? Tätä työtä ei mielletä samalla tavoin perinnetyöksi kuin esim. seppeleenlaskut sankarihaudoille. Tarvitaan jonkinlaista asennemuutosta. Toivoisi, että edes joukko-osastojen ja yksiköiden historiikit ymmärrettäisiin myös perinnetyöksi. Nehän eivät ole varsinaista tutkimustyötä, vaan elävää historiankirjoitusta. Vähäiseksi on näidenkin historiikkien painoarvo jäänyt koko perinnetyön kentässä.

Ehdotan, että Tammenlehvän Perinneliitto ottaa agendalleen joukko-osastohistoriikit ja vastavat julkaisut, kartoittaa ne ja vie ne tietokantaan, kuten on tehnyt viime sotiin liittyvien muistomerkkien kohdalla.

Suomen Sotahistoriallisen Seuran gradu-palkinnot

Suomen Sotahistoriallisen Seuran puitteissa on toteutettu ”Paras sotahistoriallinen pro gradu” -kilpailua vuodes-

ta 2005 lähtien. Seura täytti edellisvuoden tammikuussa 60 vuotta ja juhlavuotensa kunniaksi se päätti aloittaa erityisen ansiokkaiden sotahistoriaan painottuvien pro gradu -tutkielmien palkitsemisen. Seura lähettää vuosittain seitsemälle yliopistolle ja Maanpuolustuskorkeakoululle kirjeen, jossa se pyytää asianomaisia professoreita lähettämään seuralle jonkun sota- tai sotilashistoriaan liittyvän erityisen korkeatasoisen ja uusia näkökulmia avaavan tutkielman.

Seuralle tulleet gradut lukee ja asettaa paremmuusjärjestykseen erityinen kilpailurauti. Kilpailu on saanut kohtalaisen suosion ja vuosien aikana graduja on osallistunut kilpailuumme kaikista niistä yliopistoista, joille pyyntö on esitetty ja palkitukseksi on myös tullut kaikkien näiden yliopistojen ja Maanpuolustuskorkeakoulun opinnäytteitä.

Pyrimme palkitsemaan joka kerta useamman gradun ja palkitukseksi on tähän mennessä tullut 30 graduntekijää. He ovat saaneet 750–3 000 euron suuruisen stipendin lisäksi kunniakirjan.

Palkinnot jaetaan seuran vuosikokouksessa ja ensimmäisen palkinnon saaja esittelee kokousväelle lyhyesti tutkielmaansa. Ykköspalkinnon saajalla on lisäksi mahdollisuus kirjoittaa tutkielmastaan artikkeli seuran julkaisuun Sotahistorialliseen Aikauskirjaan. Myös Sotaveteraani-lehti on viime vuosina antanut tilaa palkittujen tutkimuksestaan kirjoittamille artikkeleille. Kilpailun palkinnot on kustantanut Kaatuneiden Muistosäätiö. Uskon, että kilpailussamme palkitut ovat saaneet tätäkin kautta vauhtia jatko-opinnoilleen. Joka tapauksessa useampikin palkittu on jatkanut historian opiskeluaan, jotkut jo väitöskirjaan asti.

Tammikuun 25. päivänä 2012 pidetyssä hallituksen kokouksessa kirjattiin pöytäkirjaan lausuma, jonka mukaan seura pitää gradu-kilpailun järjestämistä ja sotahistoriallista tutkimusta myös veteraaniperinteen vaalimisena.

Sotahistoriallinen tutkimus on yksi veteraaniperinteen elävöittämismuoto. Työstä jää jälki, jos ei ikuinen, niin ainakin aika pitkäaikainen. Monet veteraaniperinteen ylläpitomuo-

dot ovat sellaisia, joita tehdään tässä ja nyt, jälkiä jättämättä.

Vänrikki Stoolin tarinat

Koulujen opetusohjelmiin aikaisemmin kuului kirja ”Vänrikki Stoolin tarinat”. Sitä luettiin innolla ja sankareiden edesottamuksia ihaillen opettajan antaessa lukukokemukselle perspektiiviä ja taustatietoja. Suomen sodasta oli 1950-luvun lopulla – jolloin kirjaa ensi kertaa luin – kulunut 150 vuotta ja yhä vaalittiin sen sodan sotilaiden perinnettä. Tuskin olisi vaalittu, jos sotilaat eivät olisi muistoistaan kertoneet ja J.L. Runeberg kirjoittanut muistoja talteen. Muistot elävät miespolven tai kaksi. Kirjoitettu sana säilyy pitempään. Yli kaksisataa vuotta sitten käydyin Suomen sodan veteraaniperinnettä on säilynyt esimerkillisen kauan; samaa toivon myös viime sotien perinnetyölle.

Sotahistoriallinen seura sai viime vuonna kirjeen eräältä lukiolta. Siinä pyydettiin seuran myötävaikutusta erään projektin toteuttamisessa. Lukion rehtorin ja historian ja yhteiskuntaopin lehtorin allekirjoittamassa kirjeessä todettiin, että ”hankkeen tavoitteena on herättää opiskelijoiden parissa kiinnostusta lukio-opetuksessa käytännössä täysin poistettuun sotahistoriaan”.

Laadukasta veteraaniperinnetyötä on vaikea tehdä tunte-matta Suomen viimeksi käymien sotien historiaa. Pelkistäen: sotahistoria ja veteraaniperinnetyö kulkevat käsi kädessä.

Meillä on monenlaisia haasteita tällä saralla. Yksi asia voisi olla se, että Tammenlehvän Perinneliitto nostaisi sotahistorian ja sen tutkimuksen yhdeksi veteraaniperinnetyön osa-alueeksi.

Otsikko ”Onko sotien ja sotahistorian tutkimus perinnetyötä” ei ole varustettu kysymysmerkillä. Asiaa ei tarvitse kyseenalaistaa - sotahistorian tutkimus pitää mieltää osaksi veteraaniperinnettä.

Veteraaniperinnetyötä voi tehdä monella tavalla. Sen ilmenemismuoto voi olla yhtä hyvin tuki-ilmoitus kuin sotahistoriallinen artikkeli veteraanilehdessä.

Artikkeli perustuu valt. tri Esko Vuorisjärven esitelmään Tammenlehvän Perinneliiton seminaarissa. Tiivistys ja otsikot ovat toimituksen.

Testamentti on tärkeä asiakirja

Mikä testamentti on?

Testamentti eli jälkisäädös on luonnollisen henkilön vapaaehtoisesti ilmaisema viimeinen tahto, jolla tekijä määrää, kenelle hänen omaisuutensa vapaaosaa on hänen kuolemansa jälkeen menevä. Tekijä voi testamentata koko omaisuutensa tai vain osan siitä, esimerkiksi rahasumman tai yksittäisen esineen. Kaksi henkilöä voivat laatia testamentin myös yhdessä, jolloin kyseessä on keskinäinen testamentti.

Kenelle perintö menee ilman testamenttia?

Perinnönjättäjän kuoltua saavat rintaperilliset (lapset, ottoplapset ja heidän jälkeläisensä) hänen omaisuutensa perintökaaren mukaisesti. Jos rintaperillisiä ei ole, menee perintö lähisukulaisille kuitenkin niin, että serkut eivät enää peri.

Jos perinnönjättäjällä ei ole serkkuja läheisempiä sukulaisia, menee perintö valtiolle. Tämä voidaan kuitenkin aina estää tekemällä testamentti.

Laki takaa oikeuden saada perintöä vain rintaperillisille, joilla heilläkin on oikeus vain lakiosaan. Se on puolet siitä perintöosuudesta, jonka rintaperillinen saa siinä tapauksessa, ettei perinnönjättäjä ole tehnyt testamenttia. Toinen puoli perintöosuudesta on niin sanottua vapaaosaa, jonka perinnönjättäjä voi testamentata vapaasti kenelle haluaa, vaikka hänellä olisikin rintaperillisiä. Jos rintaperillisiä ei ole, on koko omaisuus vapaasti testamentattavissa. Testamentintekijän puolison avio-oikeutta ei testamentilla kuitenkaan saa loukata.

Testamentin tekijästä ja saajasta

Testamentin voi pääsääntöisesti tehdä jokainen täysi-ikäinen henkilö. Tekijän on kuitenkin oltava psyykkisesti siinä kunnossa, että hän kykenee itsenäiseen tahdonmuodostukseen. Testamentin tekoa ei estä

pelkästään se, että tekijälle on määrätty edunvalvoja.

Testamentin saajana voi olla luonnollinen henkilö, joka on elossa testamentin tekijän kuolinhetkellä. Myös tekijän kuolinhetkellä vielä syntymätön, mutta elävänä myöhemmin syntyvä lapsi voi olla tietyin edellytyksin saajana. Testamentti voidaan tehdä myös oikeushenkilöiden (esim. yhtiöiden, yhdistysten ja säätiöiden) hyväksi.

Testamentin laatiminen

Testamentin tekemiselle on laissa säädetty tiukat muotovaatimukset. Testamentti on ensinnäkin tehtävä kirjallisesti. Siihen on merkittävä tekijän henkilötiedot, se on päivättävä ja tekijän on allekirjoitettava testamentti, minkä jälkeen todistajat yhtä aikaa läsnä olleen allekirjoittavat testamentin todistuslausuman. Tekijän ei tarvitse näyttää todistajille testamentin sisältöä, mutta näiden tulee tietää, että kyseessä on testamentti. Laki määrää, että todistajien on merkittävä nimikirjoituksensa oheen ammattinsa ja asuinpaikkansa samoin kuin todistamisen paikka ja aika.

Testamentin todistajien tulee olla 15 vuotta täyttäneitä ja esteettömiä. Sieluntoiminnaltaan häiriintynyt henkilö ei kelpaa todistajaksi. Esteellisiä todistajaksi ovat myös testamentin tekijän puoliso ja tekijään läheisessä sukulaisuus- tai lankoussuhteessa olevat henkilöt sekä näiden aviopuolisot, samoin henkilö, joka hyötyy testamentista. Yhteisön hallituksen jäsen ei kelpaa todistajaksi testamenttiin, jolla hänen yhteisölleen testamentataan omaisuutta.

Tiukoista muotovaatimuksista huolimatta testamentin tekijä voi päättää testamentin sisällöstä vapaasti, kunhan vain tekijän tarkoitus käy riidattomasti ilmi. Testamentattaessa omaisuuseriä ja esineitä tulee kohde kuvata niin tarkasti, ettei sekaannuksia pääse syntymään. Testamentin saajat, joita voi olla testamentis-

sa lukuisiakin, tulee yksilöidä - jos mahdollista - henkilötunnusten avulla.

Hätätilatestamentti

Jos testamentin tekijä ei voi sairauden tai muun pakottavan syyn vuoksi tehdä muotovaatimusten mukaista kirjallista testamenttia, on testamentti mahdollista tehdä suullisesti kahden todistajan todistamana. Tekijän omakätisesti laatima ja allekirjoittama testamentti, josta todistajien allekirjoitukset puuttuvat, on myös hätätilassa pätevä. Hätätilatestamentti kuitenkin raukeaa, jos tekijällä on esteen lakattua ollut kolmen kuukauden aikana mahdollisuus määrätä omaisuudestaan muotovaatimukset täyttävällä testamentilla.

Testamentin muuttaminen ja peruuttaminen

Testamentin tekijä voi koska tahansa muuttaa tai peruuttaa testamentin. Muutokset on tehtävä muotovaatimuksia tarkoin noudattaen, mutta peruuttaminen käy yksinkertaisesti hävittämällä testamentti. Uusi, muotovaatimuksia noudattaen laadittu testamentti mitätöi vanhan.

Testamentin säilytys

Testamenttia tulee säilyttää turvallisessa paikassa niin, etteivät asiattomat tahot pääse siihen käsiksi.

Sen täytyy toisaalta olla helpposti löydettävissä testamentin tekijän kuoltua. Paras paikka testamentille onkin pankin tallelokero. Yleistä myös on, että testamentti laaditaan kahtena alkuperäiskappaleena, joista toinen luovutetaan testamentin saajalle.

Testamentilla saadun omaisuuden verotus

Testamentilla saatua omaisuutta verotetaan kuten perintö- ja lahjaverolain mukaisesti.

Verovelvolliset jaetaan kahteen veroluokkaan, joista ensimmäiseen kuuluvat testamentin tekijän aviopuoliso sekä lähisukulaiset alenevassa ja ylenevässä polvessa. Toiseen veroluokkaan, jossa vero on huomattavasti korkeampi kuin ensimmäisessä luokassa, kuuluvat muut sukulaiset ja vieraat. Veroseuraamusten ankaruutta lievennetään usein niin,

että aviopuolisot laativat keskinäisen käyttöoikeustestamentin, jolla eloon jäänyt puoliso saa vain käyttöoikeuden testamentattuun omaisuuteen. Kun toinen puolisoista kuolee, peritään perintöverot siltä, joka testamentin mukaan saa omaisuuden kummankin puolison kuoltua. Verotettavan omaisuuden määrää lesken käyttöoikeus kuitenkin pienentää parhaimmillaan kymmeniä prosentteja.

Yleishyödylliset yhteisöt ovat perintöverosta vapaita. Tällaisia yhteisöjä ovat myös Sotaveteraaniliitto, -piirit ja -yhdistykset sekä Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiö, joille voi testamentata omaisuutta joko tiettyyn tarkoitukseen tai ilman tarkoitemääräystä.

Mistä apua testamentin laatimiseen?

Mutkattomissa tilanteissa apua testamentin laatimiseen löytyy internetistä ja asiakirjaoppaista.

Vähänkin vaikeammissa tapauksissa on kuitenkin syytä kääntyä lakimiehen puoleen, jotta testamentin tulkintaa ja veroseuraamuksia koskevat ongelmat voitaisiin ratkaista jo testamentin tekovaiheessa.

Sotaveteraaniliiton valtuutama lakimies (Aarno Koho, puh. 040 588 1112) avustaa tarvittaessa testamentin laatimisessa veloituksetta. Pienetkin testamenttilahjoitukset ovat liitolle, piireille ja yhdistyksille elintärkeitä. Testamenttattava omaisuus voi olla muuta kuin rahaa; muun muassa osakkeet ja muut arvopaperit sekä kiinteistöt ovat yleisesti testamentattua omaisuutta.

Aarno Koho
oikeustieteen kandidaatti
Kerava

Sotaveteraanityö tarvitsee vielä tukea

Sotaveteraaniliitto ja useimmat sotaveteraaniyhdistykset ja -piirit toimivat 2020-luvulle asti. Sotaveteraaniyhteisöt tarvitsevat varoja sotaveteraanien, heidän puolisoitensa ja leskiensä tukemiseen. Sotaveteraaniyhteisöt ovat edelleen hyvä kohde testamenttivaroille.

Malli testamentiksi

TESTAMENTTI

Minä Matti Mantunen määrään viimeisenä tahtonani ja testamenttinani, että kuoltuani on rahavaroistani menevä viisituhatta (5.000) euroa Suomen Sotaveteraaniliitto ry:lle.

Muu omaisuuteni on menevä rintaperillisilleni perintökaaren 2 luvun mukaisessa järjestyksessä.

Tampereella elokuun 1 päivänä 2014

Matti Mantunen
ht 311125-001A
filosofian maisteri, Tampere

Vartavasten kutsuttuina ja yhtä aikaa läsnäolevina todistamme, että Matti Mantunen, jonka hyvin tunnemme, on täydellä ymmärryksellä ja vapaasta tahdostaan ilmoittanut edellä olevan sisältävän hänen testamenttinsa ja että hän on tämän testamentin omakätisesti allekirjoittanut.

Paikka ja aika kuten edellä

Simo Sunola
metsänhoitaja, Tampere

Leena Sunola
toimistosihtööri, Tampere

Perinnetyökin tarvitsee varoja

Sotaveteraaniliitto tulee tekemään perinnetyötä. Perinnetyöhön lahjoitetuilla varoilla ylläpidetään sotiemme veteraanien kunniakasta muistoa.

Kai Kiilunen

”Avaa suusi, puhu selkeästi ja lopeta ajoissa”

Turkulainen sotaveteraani ja entinen Rauman kirkkoherra, rovasti Kai Kiilunen täyttää syyskuussa 90 vuotta. Eläkkeelle hän jäi vuonna 1986. Siitä asti hän on ollut mukana sekä veteraanien hengellisessä työssä että kantavana voimana veteraanikuorossa.

Viime viikolla esiinnyimme kuoron kanssa Hamina Tattoossa. Se oli raskas reissu, mutta kun ne haluavat nähdä vielä meitä aitoja veteraneja. Nykyään veteraanikuorossamme on enää viisi sotaveteraania, kertoo Kiilunen.

Huittisissa yhdeksänlapsiseen kansakoulun opettajan perheeseen syntynyt Kiilunen lähti kutsuntoihin 18-vuotiaana vuonna 1942. Aliupseerikoulun jälkeen mies komennettiin korpraalina JR 7:ään Adolf Ehrnroothin rykmenttiin.

Tiemme kohtasivat myöhemminkin. Pidän kunnioitetulle kenraalille puheet hänen täyttäessään 90 ja 95 vuotta, muistelee Kiilunen.

Sodasta papin ammattiin

Sodassa Kai Kiilunen taisteli muun muassa Punnuksen, Pasurinkankaan, Äyräpään ja Vuosalmen lohkoilla. Välirauhan aikana mies komennettiin Santahaminaan reserviupseerikurssille numero 60. Vänrikiksi ylennystä piti kuitenkin odottaa, kunnes valvontakomissio oli poistunut maasta.

Sodan jälkeen jatkui kesken jäänyt koulu, ylioppilaaksi Kiilunen kirjoitti marraskuussa 1945. Heti seuraavan vuoden tammikuussa hän aloitti teologian opinnot Helsingissä. Valmiiksi opinnot tulivat vuonna 1950.

Teologian opiskelu oli oma vakaumukseni ja valintani, enkä sitä ole katunut.

Naimisiin Kiilunen meni vuonna 1948. Perheeseen syntyi kaksi lasta, Tuula vuonna 1949 ja Olli-Pekka kolme vuotta myöhemmin. Nykyään jälkipolvea on jo enemmänkin, sillä lapsenlapsia ukilla on kuusi ja ensimmäinen lapsenlapsikin on jo maailmassa ja toinen tulollaan.

Sain jopa kastaa neljännen

polven edustajan kaksi vuotta sitten, iloitsee isoukki.

Hengellisyys kiinnostaa veteraneja

Perhe siirtyi isän ammatin perässä paikkakunnalta toiselle. Työurallaan Kiilunen ehti toimia ennen Rauman kirkkoherran virkaa muun muassa vt. kappalaisena Nousiaisissa, nuorisopappina Huittisissa, kirkkoherrana Metsämaalla sekä pappina Laitilassa.

Eläkkeelle jäätyäni muutimme vaimoni kanssa Turkuun, jossa ryhdyin laulamaan veteraanikuorossa ja osallistuin sotaveteraanien toimintaan. Havaintoni on, että veteraanit ovat osallistuneet hyvin uskollisesti hengellisiin tilaisuuksiin. He toivovat ja tarvitsevat hengelistä evästä matkalleen.

Entisen kirkkoherran mukaan veteraanit odottavat selkeätä ja yksinkertaista raamatullista sanomaa. Ei tarvita kommervenkkejä. Veteraanit tietävät, mitä kirkolta odotetaan.

Papin tulee puhua selkeästi, kovalla äänellä ja sanoa sanottavansa lyhyesti. Puheen tulee

Minulla on ollut hyvä, rikas elämä, miettii sotaveteraani ja rovasti Kai Kiilunen 90-vuotispäivänsä kynnyksellä.

olla julistusta. Sain kerran ohjeen, että avaa suusi, puhu selkeästi ja lopeta ajoissa. Se on yhä hyvä neuvo puhujille, hymyilee Kiilunen.

Onko kirkko unohtanut tehtävänsä?

Olen kärsinyt sisimmässäni siitä, kun kirkon toiminta on mennyt sellaiseksi, että matkitaan muita harrastuksia. Kirkon tehtävä on julistaa Jumalan sanaa. Pitäisi pitää kiinni siitä, mitä Herra sanoo. Nyt uudistukset kirkossa on sitä, että kansan ääni kuuluu, mut-

ta kansan ääni ei ole Jumalan ääni, muistuttaa Kiilunen viisaasti.

Eläkepäiviään viettävä kirkkoherra tietää, että ihmisten valmius perustuu vain siihen, mitä Kristus on tehnyt.

Tärkeää on se, missä vietät iäisyytesi, tämä elämä on vain pieni hetki iankaikkisuudessa. Meitä odotetaan Taivaan Isän luo, lisää Kiilunen iloisesti.

Syntymäpäiväänsä Kiilunen viettää perhepiirissä.

Susanne Hiltunen

Raul Kuutma juhli ystävien seurassa

Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksen kunniapuheenjohtaja **Raul Kuutma** täytti 90 vuotta 3.8.2014. Hän kutsui lähimpiä ystäviään Tallinnaan 4. elokuuta. Runsaan 20 hengen vierasjoukon puolesta Raulia onnitteli Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström** ja toiminnanjohtaja **Markku Seppä**. He luovuttivat Raulille Sotaveteraaniliiton lipun Vapaudenristin tunnuksin sekä onnittelevien yhteisen lahjan Raulille ja hänen puolisolleen Egelelle.

Raul ja Ege Kuutma

Kunniapuheenjohtaja Raul Kuutman 90-vuotispäiville Tallinnassa osallistui runsas parikymmentä Raulin kutsumaa ystävää.

Kiitos

Hyvät ystäväni, aseveljeni, sotaveteraanit ja heidän työnsä vaalijat. Lämpimät kiitokset Teille muistamisesta ja arvonnantamisesta yhteiselle työllemme!

Se, että saimme sodan aikana taistella samoissa poteroissa maailman parhaan, suomalaisen sotilaan vierellä maittemme vapauden puolesta, oli paras mitä sai näillä kohtalon vuosina meille tapahtua. Suomi ei murtunut, siitä tuli ahkeran työn tuloksena maailman parhaita maita. Viron kansa, kieli ja kulttuuri kesti kaikki neuvostoajan vaikeudet ja on nyt vapaa maa, demokraattisen maailman jäsen. Suomensukuiset kansat ovat vahvoja!

Suomi on tänä päivänä Virolle tärkein kumppani taloudessa, tavarantoiminnan ja kulttuurivaihdossa. Yhteiset saavutukset liittävät kansojamme. Se on voimakas jatko Sillan rakentamiselle Viron ja Suomen välillä, päämäärälleni veteraanityössä.

Kiittäen ja hyvää
terveyttä toivottaen!
Raul Kuutma
Suomen-poikien
kunniaapuheenjohtaja

Jatkosodan päättymisestä 70 vuotta

Rukajärven suunnan perinnemiehet toteuttivat tapahtumasarjan

Rukajärven suunnan historyyhdistys taustajoukkoineen järjesti Ylä-Savossa ja Ylä-Karjalassa tapahtumien ketjun syyskuun alussa kun jatkosodan päättymisestä oli kulunut 70 vuotta. Tapahtumat alkoivat 4. syyskuuta Kiuruvedellä, jossa julkistettiin Raappanan nyrkki -historiakirja. Kiuruvedelle kokoontuneet siirtyivät sodanaikaisella höyryjunalla Iisalmen, Kajaanin, Kontiomäen, Vuokatin ja Valtimon kautta Nurmekseen, jossa yövyttiin. Aamulla junamatka jatkui Lieksaan. Matkan varrelta junaan liittyi uutta väkeä, jota perillä Lieksassa junassa oli noin 400 henkeä.

Perjantaina 5. syyskuuta, jolloin myös venäläisten aselevosta oli kulunut 70 vuotta, Lieksassa oli historiaseminaari ja pääjuhla. Pääjuhlassa juhlapuheen piti eduskunnan puhemies Eero Heinäluoma. Paluumatka Ylä-Savoon taittui höyryveturilla Nurmekseen ja siitä edelleen linja-autoilla.

Pääjuhla ja seminaari Lieksassa

Juhlapuheessaan eduskunnan puhemies **Eero Heinäluoma** totesi sotavuosien uhrausten toimivan tänäkin päivänä maamme arvostuksen ja itenäisyyden suojana.

– Uhrin olivat raskaat, mutta ne eivät olleet turhat, sanoi Heinäluoma. Hän korosti Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen aseman vakautta. Haluamme toimia maailmalla rauhan hyväksi ja rakentaa hyviä naapuruussuhteita. Suomi ei tuota yllätyksiä tai ongelmia naapureilleen.

Juhlapuheiden ja musiikkiesitysten päätteeksi kenraaliluutnantti **Ermei Kanninen** vihki Lieksan ja Iisalmen sekä myös internetissä toimivan Rukajärvi keskuksen. Juhlaseminaarin avasi juhlatoimikunnan puheenjohtaja **Tenho Tikkanen**. Puheensa ja kiitoksensa hän osoitti veteraaneille:

– Harva sukupolvi joutuu kokemaan vastaavaa. Te olette suurin sukupolvi maamme historiassa, joka raskaat sodat kestätyään, rauhan ehdot täytettyään, sotakorvaukset maksettuaan nosti maansa vapaana kansakuntana ja ilman ulkopuolisten apua vaikeista oloista vaurauteen. Rauhantulo oli monella tavalla käännekohta. Sodan jälkeen Te keskityitte työntekoon ilman katkeruutta, loitte ulkosuhteet, jotka sodan runtelema maailma oli hävittänyt. Me olemme Teidän työstänne ja uhrauksistanne ikuisesti kiitollisia. Tikkanen päätti puheensa sanoihin: ”Olkaamme uskollisia arvokkaalle päämäärälle, ja tehkäämme jatkossakin työtä kansan eheyden ja ikuisen rauhan säilyttämiseksi”.

Seminaarissa oli kolme laajaa esitelmää. Petroskoin valtionyliopiston professori **Juri Kilin** esitelmöi aiheesta Repolan suunta jatkosodassa. Hänen ilman papereita pitämänsä esityksen yksi johtopäätös

oli; venäläisillä oli sodan alussa pienempi miesvahvuus kuin suomalaisilla joukoilla alueella. Kilin on syntynyt Repolasta.

Juha Vuorinen on tutkinut sota-aikaisia rautatiekuljetuksia. Toisaalla tässä lehdessä on hänen laatimansa kirjoitus aiheesta.

Kolmannen esitelmän piti rajakapteeni **Tauno Oksanen** jatkosodan taisteluista sodan lopulla. Tarkkojen faktatietojen lisäksi Tauno Oksanen korosti 4.9. ilmoitetun aselevon haurautta. Aselepo oli sovittu ilman osapuolien virallisia neuvotteluja vain Tukholman lähetystön välittämien asiakirjojen ja sähköiden kautta. Aselevon syntymisestä on kirjoitus toisaalla tässä lehdessä.

Raappanan nyrkki -kirjan julkistaminen

Kiuruveden kulttuuritalo täyttyi lähes viimeistä paikkaa myöten kirjan julkistamistilaisuudessa. Kirjatoimikunnan puheenjohtaja **Ari Komulainen** ja Tauno Oksanen kertoivat kirjan synnystä. Rukajärven suunnan historyyhdistyksen puheenjohtaja **Tenho Tikkanen** luovutti yhdistyksen standaanin kirjahankkeen puuhamiehille ja kaikille tilaisuuteen saapuneille veteraaneille.

Kirjan on kustantanut Ari Komulainen.

Valokuvanäyttelyissä uusia kuvia

Kiuruveden kulttuurikeskuksessa on esillä 4.-29.9.2014 Kevytosasto 2 – Taistelujen tie -valokuvanäyttely. Lieksan asemalla oli esillä Mannerheim ja rautatiet -näyttely ja aseman makasiinissa Rautatiet sodan huolto- tehtävissä -näyttely. Kötsin museossa Nurmeksessa on esillä (25.8.-15.10.2014) Veikko Haapalaisen puhdetöitä ja valokuvia Rukajärven suunnalta. Nurmeksen LomaSirmakan Raappanan salissa on Raappanan elämäntyötä esittelevä näyttely.

Matkantekoa sodanaikaisella höyryjunalla

Lieksa oli pääjuhlan luonteva pitopaikka. Sota-aikainen huolto Rukajärvelle kulki Lieksan kautta ja viime vuonna avattu Rukajärvi keskus sijaitsee Lieksassa. Lieksa sijaitsee rautatien varressa, joten oli luontevaa kuljettaa suuri yleisö määrää rautateitse.

Nurmeslainen höyryjunayrittäjä oli halukas järjestämään vieraiden kuljetuksen Kiuruvedeltä Lieksaan. Samalla yleisöllä oli mahdollisuus saada vaikutelma siitä, millaista oli sota-aikana kulkeminen höyryjunalla.

Rukajärven suunnan historyyhdistys tilasi yrittäjältä junan, josta muodostui yhdistykselle pienoinen tappio.

Jokaisella paikkakunnalla pidettiin pienimuotoinen juhlatilaisuus. Lieksan asemalle juhlaa oli kerääntynyt vastaanottamaan lähes 600 asiasta kiinnostunutta ihmistä. Miehiin jäävä ja koskettavin juhlan tapahtumista oli lasten esiintyminen. Juhlapaikkakuntien lapset lähettivät rauhankyyhkynä ilmapallot, johon liitetty viesti pyydettiin palauttamaan järjestäjille. Pallon viesti oli juhlan teema ”Rauhanviesti koko maailmalle”.

Nuorin junamatkustaja oli 4-vuotias ja vanhin 98-vuotias. Veteraaneja junassa oli lähes 30. Kauimmaisivat olivat saapuneet Helsingistä ja Salosta.

Juhlaa lähtöä hidasti laakeririkko, mutta vika saatiin yön aikana korjattua ja juna pääsi matkaan useita tunteja myöhässä. Junassa tämä koettiin sota-aikaisen aidon tunnelman luoja.

– Pommituksia ei ole sattunut, mutta kaikkea muuta jäynää, vaikeudet on voitettu, totesi suu hymyssä juhlaa juhlaa päällikkönä toiminut sotahistorioitsija, rajakapteeni Tauno Oksanen.

Fiiliksiä kokemassa

Osallistuinkin koko tapahtumaan Kiuruvedeltä Lieksaan yleisjoukon mukana. Näin minulle jäi mahdollisuus seurata ja tehdä johtopäätöksiä.

Rukajärven suunnan historyyhdistyksen toteutus oli vertaansa vailla. Erityisesti pidän suuresti arvossa sitä satoihin nousevaa vapaaehtoisjoukkoa, joka eri paikkakunnilla hoiti hienosti tehtävänsä.

Vielä kesän alussa hanke oli paljolti lähtökuopissa ja osa toimista, mm. höyryjunan kulkeminen näytti epä-

varmalta. Lopputulos oli hieno. Lieksan moderni kirkko oli ääriään myöten täynnä. Yleisö piti näkemästään ja kokemastaan. Rukajärven luutnantti, kenraaliluutnantti Ermei Kannisen puheenvuorot olivat sodan vastuupaikalta itse nähneen ja kokeneen vahvoja, kannustavia ja kiittäviä. Kenraali luotti joukkoihinsa. Rukajärven suunnan historyyhdistys on saanut hyvän alun perinnetyölle.

Markku Seppä

Hankkeen puuhamiesten mukaan:

– Me onnistuimme siinä, että saatoimme levittää rauhanviestiä tuhansille ihmisille juhlaa juhlaa pysähtyessä eri paikkakunnilla. Uskomme, että suuret ihmisjoukot olivat selvillä siitä, että jotain ainutlaatuista ja unohtumatonta oli tapahtumassa. Tieto aselevosta oli kantautunut kaikkiin koteihin aivan kuin vihdoinkin sodan päätyttyä tarkalleen 70 vuotta sitten.

Junan turvallisuudesta vastasivat ensiapusisaret, sairaanhoitaja **Hannakaisa Heikkinen** ja **Aune Hyvärinen**. Vain yksi pieni tapaturma sattui Iisalmen asemalla. Veteraaneilla oli varattuna kaksi junan makuuvaunuosastoa, jotka valjastettiin nukkumakuntoon heti Kajaanista lähdön jälkeen. Tosin vain harvat veteraanit asetuivat levolle, vaan halusivat nauttia jokaisen hetken sota-aikaisesta tunnelmasta aivan aamutunneille saakka.

Mottitalkoilla paljon puita

Höyryjunaa varten tehtiin talkoilla puita. Talkoita oli lähes jokaisella paikkakunnalla, jos-

sa juna pysähtyi. Eniten hankittiin puita, 50 kuutiota Juuassa ja toiseksi eniten, 40 kuutiota Kiuruvedellä.

Juukalaisten puutalkoiden yhtenä puuhamiehenä oli **Arvi Martikainen**. Juuan Sotaveteraanien puheenjohtaja **Risto Alanko** sai jutun puutalkoista paikallislehteen. Innokasta porukkaa alkoi ilmestyä ja lupauksia toimittaa puuta tai osallistua yhteisiin talkoisiin. Vanhin talkoolainen oli 91-vuotias sotaveteraani **Olavi Tiittanen**. Kiuruvedellä taas vanhin oli 98-vuotias **Tauno Tikkanen**, saman komppanian, 9./JR 10 miehiä kumpikin ja samasta joukkueesta. Myös kirjailija **Heikki Turunen** hoiti osuutensa ja perinteisellä mallilla, halkomalla pölkyt kirveellä. Heikki Turunen tuli myös Lieksan juhlaan. Kaksi koululuokkaa osallistui talkoihin liikuntatunnilla pinoamalla puita. Yhdistyksen naisjaosto tarjosi talkooväellä kahvit, mehut ja piirakat. Risto Alanko oli myös kertomassa koululaisille sota-aikaisista talkoista. Juukalaiset mottitalkoomiehet ovat Juuan Sotaveteraaniyhdistyksen jäseniä.

Juhlatoimikunnan kiitokset

Matkan järjestäjät esittävät suuret kiitokset höyryveturiyrittäjä **Tapani Laaksomiehelle**, junan henkilökunnalle, konduktööreille sekä erityisesti veturinkuljettajille. Te annoitte kaikkenne, jotta unohtumaton matka onnis-

tui yhdessä kunniakansalaisemme kanssa. Tunnelma junassa oli koko ajan korkealla. Sitä nostattivat sota-ajan tapaan myös viihdytysjoukot, joista mainittakoon Mieskuoro Kiurun Laulu.

Koululaiset lähettivät junan pysähdyspaikkakunnilla rauhankyyhkuvioiset ilmapallot, johon liitetty viesti pyydettiin palauttamaan järjestäjille. Pallon viesti oli juhlan teema "Rauhanviesti koko maailmalle".

Kiuruvesisali täyttyi junamatkustajista ja paikallisista kiinnostuneista.

Lieksan asemalla oli junaa vastassa lähes 600 henkilöä.

Lieksan kirkko oli täynnä seminaari- ja juhlayleisöä.

Höyryveturi tarvitsee 50-70 km:n välein vesitäydennyksen 19 000 litraa ja puun kulutus on 10 pinokuutiometriä 100 kilometriä kohti. Höyryjunaa ihastellaan Iisalmen asemalla.

Espoolainen Aulis Lintunen tapasi Kiuruvedellä tuttuja sotaveteraaneja.

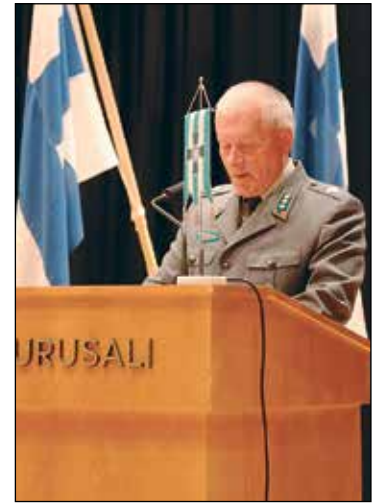
Juuan mottimiehiä vas. Martti Hyykky, Henri Hyykky (5 vuotta), Jari Hyykky ja Arvi Martikainen.

Professori Juri Kilin alusti seminaarissa Repolan alueen taisteluista.

Ermei Kanninen vihki Rukajärvi-keskukset.

Rajakapteeni Tauno Oksanen esitteli julkistetun kirjan.

Kiuruvedellä tapasivat, vas. Aulis Lintunen (89) Espoo, Ilmari Kopinen (96) Salo, Hannakaisa Heikkinen ja vanhin osallistuja Tauno Tikkanen (98) Kiuruvesi.

Kiuruvedeltä matkaan lähti myös paikallinen Marski (Mikko Remes) paikallisen lääkintälöytä Hannakaisa Heikkisen seurassa.

Junamatka venyi ja illalla alkoi väsyttämään.

Osa matkustajista oli pukeutunut sota-aikaiseen tyyliin. Tauko Kajaanissa.

Myös junan matkustajista tuli ohjelman esittäjiä.

Kiurun Laulu esiintyi junan pysähdyspaikkakunnilla, seminaarissa, pääjuhlassa ja kierrellen junassa eri vaunuissa.

Evakkotielle jäänyt

Karjalasta kahdesti evakkoon lähtenyt Onni Holttinen päätyi lopullisesti tälle kohtalon ohjaamalle tielle. Hänestä tuli itsenäinen maanviljelijä Virtain kaupunkiin, aktiivivaikuttaja kunnallishallintoon ja hallintomies Sotaveteraani-järjestöön. Sotainvalidina hän luonnollisesti toimi myös sotainvalidien hallintotehtävissä.

Onni Holttinen syntyi 28.8.1925 Karjalankannaksen Valkjärven kunnassa. Matkaa valtakunnan silloiselle itärajalle oli vain 10 kilometriä. Onnin vanhemmilla oli yhdeksän peltohehtaarin karjatila, joka tila tarjosi perheelle kohtuullisen toimeentulon. Yleisen tavan mukaisesti perheen lapset osallistuivat tilan maataloustöihin, näin myös Onni.

Kansakoulunsa Onni Holttinen kävi kotikylänsä koulussa. Tuohon aikaan yleinen oppivelvollisuus oli vain neljä vuotta. Suurimmalle osalle oppilaisista sen katsottiin riittävän, eikä muuta opiskelua enää tarvittu. Käytännössä se tuntui riittävän myös Onnin kohdalla ja niinpä hän jäi ilman ammattiin johtavaa koulutusta.

Sodan syttyessä syksyl-

lä 1939 meillä oli majoitettuna muutamia sotilaita, kertoo Onni Holttinen. Kranaattikeskityksen tultua kyläämme olimme sotilaiden kanssa pari tuntia ojan suojassa kranaattien räjähdellessä ympärillemme. Kun keskitys päättyi, antoivat sotilaat meille välittömästi käskyn lähteä evakkoon. Isä oli jo tuolloin lähtenyt sotaan. Ruokaa lukuun ottamatta kaikki muut tavarat oli jätettävä kotiin ja seuraavana yönä siskoni kävivät noutamassa myös lehmämme.

Humppilaan asti

Meidät siirrettiin junalla evakkoon Humppilaan asti. Siellä meidät majoitettiin maalaistaloon, jossa viivymme vuoden ja kolme kuukautta. Humppilasta siirryimme talvella 1941 Virroille, josta olimme saaneet rakennetun asutustilan. Siihen perhe raivasi peltoa yhden hehtaarin lisää, Onni muistelee.

Syksyllä 1942 Holttiset pääsivät muuttamaan takaisin Valkjärvelle. Käynti kotiseudulla jäi kuitenkin lyhyeksi. Sodan syttyä uudelleen oli edessä myös uusi evakkomatka. Viroilla ollut maatila oli edelleen vapaa, jonka Holttiset onnistuivat saamaan valtiolta takaisin. Paikka oli tuttu ja perheelle turvallinen.

Sotaoppia saamaan

Jo ennen toisen evakkomatkan alkua Onni Holttinen sai maaliskuussa 1943 määräyksen Valkjärven IS-komppaniaan. Palveluaika tässä komppaniassa kesti kolme kuukautta, jonka jälkeen oli edessä asevelvollisuus Lappeenrannan varuskunnassa 1944. Sieltä Holttinen sai siirron Viipuriin.

Onni Holttinen haki maatalousloma ja se hänelle myös myönnettiin. Loman aikana vihollinen aloitti suurhyökkäyksen. Koska Onnin vanhemmat tarvitsivat välttämättä työapua, jäi Onni heitä auttamaan, vaikka loma-aika kului loppuun. Kun Holttinen sitten palasi lomalta ja lähti kohti rintamalinjaa, tulikin sieltä joukot jo vastaan.

Perääntyessämme ylitimme Viipurinlahden Lihaniemestä Keihänsiemeeseen, jonka lähialueella viivymme heinäkuun loppuun, kunnes siirryimme Ilomantsiin, toteaa Holttinen. Ilomantsissa haavoituin 4.8.1944 ja jouduin sairaalahoitoon. Sairaalahoidon jälkeen sain siirron Urjalan kautta Niinisaloon. Niinisalossa tehtävänä oli vartio- ja työpalvelu. Täältä tapahtui myös kotiuttaminen 16.12.1945.

Onni Holttinen palveli jalkaväessä ja hän oli sotilasarvol-

Sotaveteraani Onni Holttinen asuu yksin omistamallaan maatilalla. Taustalla maatilan päärakennus, jota hän on isännöinyt jo 62 vuotta.

Erikoishammasteknikko valmistaa suoraan asiakkaille kokohammasproteesit ja huoltaa ne. Erikoishammastekniskoliiton jäsen on järjestäytynyt terveyspalvelujen tuottaja. KELA korvaa hammashuollon kustannuksia Veteraaneille ja Miinanraivaajille edelleen.

Erikoishammastekniskoliiton jäsenet palveluksessasi:

HAAPAVESI

EHT Vesa Kuusirati

Urheilutie 49, 86600 Haapavesi
puh. 08-451 075

HÄMEENLINNA

EHT P. Kari-Koskinen

Linnanniemenkatu 8, 13100 Hämeenlinna
puh. 03-616 9777, GSM 0500-486 831

JÄMSÄ

EHT Terho Parikka

Koskentie 2, 42100 Jämsä
puh. 014-713 711

LAHTI

Hammas-Tiimi Oy EHT Timo Vuori

Rautatienkatu 21 B, 15100 Lahti
Puh. 03-752 7577

OULU

EHT Esa Ontero ja EHT Hannu Orell

Kirkkokatu 17 A 19, 90100 Oulu
Puh. 08-311 8252
vastaanotto myös Haukiputaalla
sopimuksen mukaan

SODANKYLÄ

EHT Erkki Melamies

Jäämerentie 14, 99600 Sodankylä
puh. 016-612 280
gsm. 0400-396 662

SUONENJOKI

EHT Harri Ikävalko Harrin Hammas

Asemakatu 11, 77600 Suonenjoki
Puh. 017-513 652

Pitkän ja ansiokkaan elämäntyönsä johdosta Onni Holttiselle on myönnetty useita ansiomitaleja ja -ristejä. Tässä hän esittelee niistä arvokkaimmat. Kuvassa vasemmalta: Suomen Leijonan Ritarikunnan Ansioristi, Sotainvalidien Ansioristi ja Sotaveteraanien Kultainen Ansioristi.

taan sotamies. Sodan rasitteena hänelle jäi 20 %:n invaliditeetti.

Siviilielämä jatkuu

Kotiuduttuaan Onni Holttinen asettui asumaan vanhempiensa omistamalle maatilalle ja heidän vanhentuessaan kantoi päävastuun tilan hoidosta, maatilalla isännöys siirtyi hänelle vuonna 1952. Talo tarvitsi tietenkin myös emännän. Onni vihittiin 15.3.1953 vähittäiskaupassa myyjänä toimineen Eevan kanssa.

Onnin perheeseen syntyi kaksi poikaa, nyt molemmat jo eläkeikää lähestymässä olevia, eikä kumpikaan jäänyt kotitalalleen asumaan. Onni itse jäi leskeksi seitsemän vuotta sitten.

Maatilasta muodostui Onni Holttiselle pysyvä ”työpaikka” 43 vuoden ajaksi, jonka jälkeen hän lopullisesti jäi eläkkeelle ollessaan silloin jo 70-vuotias. Tilan omistus hänellä edelleen jatkuu, mutta pellot on vuokrattu ”sukulaispojalle”.

Sotaveteraanien toiminta tempasi mukaan

Virtain Sotaveteraanit -yhdistys perustettiin 1965 ja siitä lähtien on myös Onni Holttinen ollut mukana yhdistystoiminnassa. Ensiksi Onni toimi piirimiehenä ja 1990 lähtien hallituksen jäsenenä ja puheenjohtajana 2000-2013, jolloin hänet kutsuttiin kunniapuheenjohtajaksi. Hän toimi myös Pirkkanmaan Sotaveteraanipiirin hallituksessa 7 vuotta, josta pääosan varapuheenjohtajana. Kunniapuheenjohtajuus ei tehnyt hänestä mitään ”vapaa- matkustajaa”, vaan hän jatkaa yhdistyksen varapuheenjohtajana.

Sotainvalidina Onni Holttinen on luonnollisesti mukana myös Sotainvalidien järjestötoiminnassa. Pirkka-Hämeen piirin piirihallitukseen hän kuului peräti 20 vuotta.

Myös kunnallishallinnossa Holttinen oli mukana. Virtain kaupungin valtuustoon hän

kuului 16 vuotta, oli 10 vuotta kaupunginhallituksessa ja toimi monissa eri lautakunnissa.

Tehokasta yhdistystoimintaa

Virtain Sotaveteraanit -yhdistyksessä on tällä hetkellä rintamatunnuksen omaavia miesjäseniä 32 ja naisjäseniä 11 sekä kannattajajäseniä 70. Paikkakunnan asukasmäärään (7 000) suhteutettuna ei jäsenmäärä ole kovin suuri, mutta silti aktiivisesti toimiva.

Eri tavoin varoja kartuttaen oli yhdistys aikanaan hankkinut omistukseensa kolme asuinhuoneistoa, joista se muutama vuosi sitten luopui myymällä huoneistot kaupungille. Kaupasta saaduilla varoilla yhdistys kustantaa jokaiselle jäsenelleen ilmaisen lämpimän ruoan, 100 ruokalippua/jäsen/vuosi. Avustus tulee jatkumaan siks, kunnes jäsenet tai rahat loppuvat. Rahoitusta muuhun toimintaan saadaan kaupungilta ja paikallisilta yrityksiltä. Kaupungin avustus on vuosittain vaihdellut 5 000:sta 13 000:een euroon.

Muiden yhdistysten tavoin olemme järjestäneet talvisin kirkkopyhän ja osallistuneet myös piirin vastaavaan tilaisuuteen. Yhdistys järjesti 27.4. sodan päättymisen muistopäivän, tietää Holttinen. Yhdistys ylläpitää myös ystävällisiä suhteita naapuriyhdistyksiin. Esimerkiksi Alavuden kanssa vierailimme vuosittain toistemme luona.

Sankarivainajien muistomerkin lisäksi yhdistyksellä on kaksi muutakin huomattavaa muistomerkkiä: Karttilan pihalla, jolla kunnioitetaan talon neljän pojan kaatumisen muistoa. Toinen näistä merkeistä on Killinkosken kylässä, jossa kallioon on ruostumattomista kirjaimista kiinnitetty teksti ”Veljet vesitilkka tuokaa”.

Yhdistys käy laskemassa jokaisen veteraanin haudalle havuseppeleen ja itsenäisyyspäivänä järjestetään Sankarivainajien muistomerkille kunniavartio.

Kuvat ja teksti: Matti Värri

Virtain seurakunnan sankarihaudassa lepää 385 sodassa menettynyttä sotilasta. Näiden lisäksi yksityishaudoissa lepää 86 sankarivainajaa, kaikkiaan siis 471.

Maanpuolustuksessa mukana

Nammo Lapua Oy
 PL 5, 62101 LAPUA
 Puh 010 523 3800
 Fax 06 431 0244
www.lapua.com

A ja T Myyry Oy
Kontiolahti

Kiitos Sotaveteraaneille
Kotkasta! Nro 110

**Insinööritoimisto
H. Eskelinen Oy**
Kotka, www.heske.fi

Kiitos Sotaveteraaneille
Kirkkonummelta! Nro 106

**Koneurakointi
Aimo Tikkanen Oy**
Kiuruvesi

Kometko Oy
Konnevesi

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Jatkosotatapahtumia 1944

Syyskuu

- 2.9. Ulkoministeri Carl Encell ilmoittaa Saksan lähettiläille von Blücherille suhteiden katkaisemisesta.
- 2.9. Eduskunta hyväksyy Neuvostoliiton asettamat välirauhan ehdot. Pääministeri Hackzell pitää radiopuheen, jossa hän ilmoittaa tehdystä ratkaisusta kansalle.
- 2.9. Lapissa olevien saksalaisten joukkojen komentaja kenraalileversti Lothar Rendulic vierailee päämajassa ja tapaa viimeisen kerran Mannerheimin. Rendulic uhkailee, että jos suomalaiset ja saksalaiset joutuvat sotaan keskenään, taisteluista tulisi hyvin verisiä, sillä vastakkain olisi kaksi maailman parasta armeijaa.
- 3.9. Saksalaiset luopuvat Ahvenanmaan miehittämisestä. Hitlerin käskyn mukaan suomalaisten kanssa on toimitettava ystävällisessä yhteisymmärryksessä.
- 4.9. Päämaja antaa klo 3.15 käskyn vihollisuuksien lopettamisesta klo 7.00 linjan Oulu-Kuusamo-Suojärvi-Sorokka eteläpuolelta.
- 4.9. Lapin väestön osittaisesta evakuoimisesta Ruotsiin annetaan julistus.
- 5.9. Neuvostojoukot lopettavat tulittamisen klo 7.00 mennessä.
- 5.9. Karjalan Liiton kutsumana edustajakokous Helsingissä alkaa käsitellä karjalaisten elintärkeitä kysymyksiä.
- 7.9. Pääministeri Hackzelliin johtama valtuuskunta matkustaa Moskovaan neuvottelemaan välirauhanehdoista.
- 10.9. Inkeriläisten edustajakokous käsittelee inkeriläisten palautuskysymystä. Suomen hallituksen kanta on, että paluu on vapaaehtoista.
- 12.9. Lentokoneella 23.8. Seesjärven luoteispuolelle viety päämajan 8-miehininen kaukopartio-osasto palaa. Partio on saanut paluukäskyn 5.9. radiolla ja lähtenyt heti jalan yli 200 km:n paluumatkalle.
- 14.9. Suomen rauhanvaltuuskunnan puheenjohtaja, pääministeri Antti Hackzell halvaantuu Moskovassa menettäen mm. puhekykynsä.
- 15.9. Saksalaiset joukot yrittävät vallata Suursaaren.
- 17.9. Ylipääällikkö lähettää ulkoministeriöön sähkeen, jossa hän pyytää muistuttamaan Suomen valtuuskuntaa, että Porkkala on liian lähellä Helsinkiä. Sen sijaan hänen mielestään voitaisiin ottaa esille Hanko ja tarjota laivastotukikohtaa Ahvenanmaalta.
- 19.9. Väliaikainen rauhansopimus allekirjoitetaan.
- 20.9. Neuvostoliittolaiset tiedotusvälineet syyttävät uhkavassa sävyssä suomalaisia viivyttelystä.
- 20.9. Kannaksella olevat suomalaisjoukot aloittavat aamulla vetäytymisen kohti uutta rajaa.
- 22.9. Liittoutuneiden valvontakomission ensimmäiset jäsenet saapuvat Suomeen.
- 23.9. Päämajan operatiivinen osasto antaa käskyn ns. 2.ye-upseerin viran perustamisesta suojeluskuntapiireihin valmistelemaan sotatarvikkeiden kätkemistä.
- 24.9. Pohjoissuomalaisia on evakuoitu 100 000. Suurin osa evakkojunilla Haaparannan ja Tornion kautta.
- 28.9. Suomalaisten ja saksalaisten ensimmäinen yhteenotto tapahtuu Pudasjärvellä.
- 29.9. Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan harkitsemaan kotiutettavien työhönsijoittumisasioita.
- 29.9. Porkkalan vuokra-alueen rajat sulkeutuvat klo 8.00. Alue luovutetaan sopimuksen mukaisesti venäläisille.
- 30.9. Valvontakomissio jättää Suomen hallitukselle uhkavaatimuksen aktiivisten hyökkäystoimien aloittamisesta saksalaisia vastaan seuraavana päivänä klo 8.00.
- 30.9. Pohjois-Suomen evakuointi on lähes suoritettu Enontekiötä, Kittilää ja Muoniota lukuun ottamatta.

Jatkosodan rintamamiehet – aseet vaikenivat

Heinäkuun puolivälissä 1944 pahin paine rintamilla hellitti. Stalin keskeytti hyökkäyksen Suomeen. Kesäkuun lopulla oli alkanut Valko-Venäjällä massiivinen 2,5 miljoonan miehen operaatio saksalaisia vastaan. Siellä tarvittiin joukkoja ja Stalin oli valmis aselepoon suomalaisten kanssa.

Raskaat puolustustaistelut olivat kääntyneet Suomen eduksi. Enää ei puhuttu antautumisesta. Kumpikin saisi omansa: Suomi säilyttää itsenäisyytensä ja Neuvostoliitto alustavasti Leningradin turvallisuuden varmistettua.

Suomalaiset olivat neuvostodiktattorin mielestä itsepäinen kansa, eikä sellaisen kanssa kannattanut loputtomiin sotia. Suomi oli sitenkin suuren sodan sivunäyttämö. Sivunäyttämölläkin tapahtui vielä, kun heinä-elokuun vaihteessa suomalaiset – siirrettyään alueelle voimia pohjoisesta ja Karjalan kannakselta – motittivat ja tuhosivat kahden neuvostodivisioonan pääosat Ilomantsissa.

Oli politiikan aika. Neuvotteluvaraa ei Suomella Saksan kanssasotijana ollut. Suomen poliittinen johto oli vaihdettava. Väsynyt ja sairas Risto Ryti jätti 4. elokuuta paikkansa 77-vuotiaalle ja yhtä väsyneelle, mutta edelleen arvostelukykyiselle Mannerheimille. Arvovallallaan hänen uskottiin pitävän kansan koossa ja herättävän arvostusta Neuvostoliitossakin.

Rytin ero mahdollisti pesäeron Saksaan – olihan hän solminut ulkoministeri Ribbentropin kanssa sopimuksen omissa nimissään. Suomen oli ensi tilassa karkotettava saksalaiset joukot Suomesta. Joukot oli vedettävä Moskovan rauhan 1940 rajalle. Tukikohta Helsingin läheltä sekä sotakorvaukset kuuluivat niin ikään ennakkoehdottuihin.

Rintamamiesten mietteitä

Aselepoehdot katsottiin täytetyksi 4. syyskuuta kello 8. Tuolloin suomalaiset lopettivat tulituksen, puna-armeija ei.

Mutta sitten kun tuli se rauha, niin nää venäläispojat, niil oli sitä ammnitsioonia vielä, tyhjensi niitä varastojaan etteivät joudu lähteen niiden kanssa. Minä sain tehtävän lähteä sinne etulinjaan viemään viestiä, [kun] oli puhelinlinjat poikki... Mää aattelin että vieläkö pitää jukolautta jäädä tänne. Kun rautaa tuli niin mahottomasti. No eihän siinä mitään käynyt, ei ollut sorvattu sitä rautaa minua varten.

Venäläisten tyhjentäessä ammusvarastojaan saatiin jatkosodan viimeiset uhrin rintamalla. Seuraavana päivänä päästiin jo kanssakäymiseenkin venäläisten kanssa.

Kun rauha tuli niin sieltä tuli kaks venäläistä juttelemaan. Ne oli niin rohkeita, luottivat. Mutta ei me kielii osattu.

Voittajan ei tarvinnut aristella. Kauan ei kuitenkaan ehditty ihmetellä, millainen elävä se entinen vihollinen oli, kun oli koottava kampeet ja lähdettävä kohti Moskovan rauhan rajaa.

Rauhan tultua venäläiset tuli perässä ja me kävellä lopsuteltiin eellä, luovutettiin aluetta. Venäläiset määräsi vauhdin... Ne tuli tankeilla ja meillä oli hevoset ja monet vaan... Ja meinas tulla kantapäille. Mutta ei ne ampunu, niin paljon niillä oli kuria. Sillä lailla tultiin tähän nykyiselle rajalle asti.

Voidaan vain arvailla sotilaiden tuolloisia tunteita – helpotusta sodan päättymisestä, oman hengen säilymisestä, katkeruutta kaiken turhuudesta, hukatuista vuosista, odotusta kodin rauhasta, perheen näkemisestä. Vai tunnettiinko vain väsymystä ja turtumusta kaikkeen,

Etummaisista vartioasemiamme aselevon jälkeen. Taustalla näkyy Sorvalin saari, joka on vihollisen hallussa. Viipuri, Sorvalin rautatiesillan maasto 4.9.1944

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

jäsentyneimpänä ajatuksena päästä leppäämään, saada nukkua ilman jatkuvaa jännitystä ja huolta huomisesta.

Lotta Hilja Ilona Melto oli Kuopion asemakoululla vastaanottamassa saapuvia sotilaita, parroittuneita, vanhentuneita, alakuloisia ja vaitonaisia miehiä.

Sattui, että juuri minun jonossani oli yksi tuttu. Sakarin nuorempi veli. Luonnollisesti kysyin häneltä: – Missä Sakari on? – Hän on Oulun sotasairaalas- sa. Hänen jalkansa on amputoitu. Olin koko lopun päivää poissa tolaltani. Poika-parka, niin vakava hänen sirpalehaa- voittumisensa olikin.

Raskas oli ollut sota, mutta helppoa ei ollut luvassa Suomen kansalle jatkossa- kaan. Kirjailija Pentti Haanpää kirjees- sä vaimolleen 13. syyskuuta kurkisti jo tulevaisuuteen.

Saa nähdä minkälaiseksi maailma muovautuu. Joka tapauksessa ei elämästä mielenkiinto puutu. Parin päivän pe- rästähän selvinnee, että miten saksman- neista selvitään. Ainoa maahan tuo olisi, josta ne ihmisiksi lähtisivät.

Epävarmoja aikoja

Euroopassa sota jatkui kiihtyvällä voi- malla. Saksan armeija taisteli henkensä edestä, maan kaupungit pommitettiin rauniokasoiksi, liittolaiset irtautuivat yksi toisensa jälkeen ja vastarinta kävi epätoivoiseksi. Perikato lähestyi niin viimeisille juutalaisille kuin koko Sak- san kansallekin.

Puna-armeijan valmistautuessa Tal- linnan valtauksen sisäasiainministeri Ernst von Born luki radiossa 19. syys- kuuta välirauhan ehdot. Ne olivat kovat, mutta kaikki on suhteellista, ainakin jälkikäteen punniten. Viro samoin kuin koko Baltia ja kohta koko Itä-Eurooppa oli menettämässä itsensä itsenäisyytensä. Maat liitettäisiin Neuvostoliiton diktatoriseen valtapäiriin vuosikymme- niksi. Suomi selviäisi vähemmällä.

Moskovan rauhan rajalle vetäytyneet sotilaat kuuntelivat hiljaisina von Bor- nin puhetta. Pitkinä sotavuosina patou- tuneet tunteet pääsivät valloilleen ja isot miehet itkivät avoimesti. Lotta Kyllikki Villa muistaa ystävänsä pitäneen rau- haan kansallisen itsemurhana. Hän oli myös todistamassa, kuinka joukkojen pitkät rivitöt tarpoivat kuluneissa vaat- teissaan ja sulkeutunein kasvoin Repo- lasta kohti kotokamaraa. Perään ei vil- kuiltu, mutta tiedettiin, kuka sieltä oli tulossa.

Venäläisiin ei luotettu ja Kannaksel- la sotilaatkin olivat varuillaan. Taistelu- hautoja kaivettiin ja konekiväärit pidet-

tiin asemissa. Vasta kun venäläiset so- tilaat pysähtyivät sovitulle rajalinjalle, valmiustila purettiin ja jäätin jälkivar- tiointiin, auttamaan evakkoja ja lastaa- maan rajanpintaan tuotua tavaraa Sisä- Suomeen kuljetettavaksi.

Sota on Shakespearen *Machbethin* sanoin, ”täys ääntä, vimmaa, tarkoitus- ta vailla”. Suomalaiset olivat turtuneet tuohon tarkoituksettomuuteen ja lo- pulta tyytyväisiä että sota oli ohi. Vaik- ka tulevaisuus oli epävarma ja puolen miljoonan evakon asuttaminen valta- va urakka, etenkin rintamasotilaat – jos eivät olleet luovutetusta Karjalasta – eivät kauan jaksaneet murehtia tule- via vastuksia. He olivat selviytyneet so- dasta hengissä ja nuorina täynnä uskoa, että elämällä oli heille vielä jotakin tar- jottavanaan. Ja jotakin kallisarvoista oli sodassa säilynytkin.

Kyllä se heti rauhan tultuakin oli päällimmäisenä mielessä että saatiin olla vapaita. Siitä iloittiin. Vaikka niin nuoria oltiinkin niin siitä huolimatta me niin ajateltiin.

Syksyllä 1944 Suomi oli sotilaallises- ti lannistettu, mutta ei lyöty. Kansa oli uupunut, mutta ei lamaantunut. Tois- tamiseen kotinsa ja omaisuutensa me- nettäneillä evakoilla oli korkein vuori ylitettävänä. Muuan evakko tiivistä olennaisen.

Sortavalaa evakuoidaan: Sortavalan kreikkalaiskatolisen seurakunnan kirkonkel- lot on pudotettu alas ja tuotu tavara-asemalle. Niitä laitetaan kuntoon kuljetusta varten. Sortavala 6.9.1944.

Kyllä se lähtö tuntui nyt paljon vai- keammalta, kun oli saanut taas kotin- sa kuntoon entistä ehompana. Menettä- nyt säästönsä. Ostanut uuden karjan. Ja kaikki romahti taas yhdellä kertaa.

Karjalaisilla rintamamiehillä ei ollut edes kotia, mihin palata. Heiltä oli men- nyt nuoruus ja kotipaikkaidentiteetti. Mutta niin vain heidänkin, kuten koko kansan oli käytävä jälleenrakentamaan

maata, koteja, uutta elämää. Tähän teh- tävään oli valjastettava sodan syöverei- hin hukatut henkisten ja fyysisten voi- mavarojen rippeet.

Ennen sitä oli vielä käytävä yksi sota. Saksalaiset oli ajettava Lapista. Moni kotiin pääsyä odottanut rintamamies joutui pettymään, kun käsky kävi poh- joiseen.

Ari Uino

Tieto aselevosta on saapunut. Kirvesmäki 5.9.1944.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Operaatio Stella Polaris

Eversti Reino Hallamaa

Sodanaikainen tiedustelujohtomme näki jo varhaisessa vaiheessa, viimeistään vuonna 1943, että sota voi meidän osaltamme päättyä huonoon lopputulokseen. Pahimpana uhkavana oli se, että Neuvostoliitto miehittäisi maan. Miten pitäisi valmistautua? Tiedustelujohtoon näkemys oli, että tehokas tiedusteluorganisaatiomme, jossa erityisesti radiotiedustelulla oli merkittävä osa, olisi pelastettava joutumasta miehittäjän käsiin. Ainoa ajateltavissa oleva suunta oli Ruotsi. Jo varhaisessa vaiheessa myös ruotsalaiset johdatelivat ajatuksia tähän suuntaan. Heillä oli tässä asiassa kyseessä myös oma etu: meidän kokenut ja tulikasteensa saanut radiotiedusteluvoimamme olisi ollut merkittävä täydennys silloin vielä kehitysvaiheessaan olleelle Ruotsin radiotiedustelulle.

Näin vähitellen alkoi kiteytyä suunnitelma operaatiosta, joka merkitsi sotilastiedustelumme ydinosan siirtämistä arvokkaine tietoineen Ruotsin maaperälle ja mahdollisen suomalaisen vastarinnan tukemista Ruotsin maaperällä suoritettavalla tiedustelutoiminnalla. Samalla oli motiivina estää tiedusteluhenkilöstön ja tiedustelumateriaalin joutuminen miehittäjän käsiin. Tiedusteluhenkilöstön ankarasta kohtelusta miehittäjän taholta oli tiedossa muualla maailmassa esimerkkejä. Näin vähitellen kehittyi operaatiosuunnitelma, joka sai peitenimekseen Stella Polaris.

Stella Polaris-operaation oleellisin sisältö oli radiotiedustelun ydinjoukon ja sen käyttämän kaluston sekä tiedustelun arkistomateriaalin arvokkaimman osan siirtäminen Ruotsiin. Stella Polaris -operaation osana valmisteltiin ja osittain toteutettiin myös kaukopartiotiedustelun käynnistämistä ja jatkamista Pohjois-Ruotsin maaperältä. Oleellista oli, että tiedustelumme ylin johto ja

koko operaatioajatuksen kehittäjät, tiedustelupäällikkö eversti Aladár Paasonen ja tiedusteluosaston päällikkö, radiotiedustelumme luoja ja pitkäaikainen johtaja eversti Reino Hallamaa siirtyivät operaation mukana Ruotsiin.

Sotahistoriamme tämän osan tutkimisen ja selvittämisen vaikeus on se, että dokumenttiaineiston arvokkain osa vietiin Ruotsiin, jossa sen kohtalona oli ilmeisesti tulla poltetuksi. Osa kulkeutui, pääasiassa kopioina, muihin maihin, USA:han, Englantiin ja Ranskaan sekä Saksaan ja Japaniin. Vähäarvoisempi materiaali poltettiin Suomessa ennen operaation käynnistymistä. Vasta muutamia vuosia sitten ilmestyi USA:n kansallisarkistoon salattavuusluokituksesta vapautettuja asiakirjoja, jotka Stella Polaris -tapahtumien pyönteissä olivat päätyneet USA:han. Ne täydentävät kuvaamme operaatiosta, erityisesti siihen liittyvistä ulkomaisista yhteyksistä.

Neuvottelut ruotsalaisten kanssa, suunnitelma Stella Polaris kiteytyy

Valmistelukäskyn Paasonen on antanut ilmeisesti maaliskuussa 1944, jolloin valmistelut aloitettiin kaikessa hiljaisuudessa. Yllättäen ei Hallamaa saanutkaan Ruotsin radiotiedustelujohtoon hyväksymistä epävirallisissa neuvotteluissa syntyneelle suunnitelmalle. Valmisteluja silti jatkettiin uskoen, että ruotsalaisten hyväksyminen lopulta saadaan. Pohjanlahden rannikolta, Kasikisten alueelta tiedusteltiin sopivaa salaista kuormaussatamaa.

Kesäkuussa alkanut suurhyökkäys Kannaksella muutti tilanteen dramaattisesti. Hallamaa otti Mikkelissä vierailleen ruotsalaisen tiedustelu-upseerin välityksellä uudelleen yhteyden Ruotsin suuntaan. Nyt hän ehdotti erittäin laajaa siirto-operaatiota, mahdollisesti jopa Suomen koko sotilastiedustelun siirtämistä. 22.6.1944 käymässään neuvottelussa Ruotsin pääesikunnan päällikkö kenraalimajuri C.A. Ehrensverd ja komentaja Torgil Thorén tulivat siihen tulokseen, että Ruotsin kannalta voisi olla erittäin arvokasta saada käyttöön suomalaista tiedustelukalustoa ja korkealaatuisia henkilöstöä. He siis katsoivat asiaa Ruotsin edun kannalta. Ruotsalaisten puolelta yhteysupseeriksi kenraali Ehrensverd nimitti Ruotsin pääesikunnan salaisen tiedustelun toimiston eli C-toimiston majurin Carl Petersénin.

Hallamaa ja Petersén kävivät kesän aikana useita neuvotteluja Espoossa sijainneessa ”Hallamaan huvilassa”, joka oli Päämajan tiedustelupuolen käyttöön hankittu salainen tukikohta. (Täällä ja viereisellä Staffanin saarella koulutet-

tiin virolaisia tiedustelumiehiä Erna ja Haukka-operaatioihin.) Pöytäkirjaa näistä neuvotteluista ei ole jäänyt jäljelle, tuskin varsinaista pöytäkirjaa on pidettykään. Hallamaa ei kuitenkaan Ruotsissa elo-syyskuun vaihteessa käydessään onnistunut saamaan Ehrensverdiltä vahvistusta Petersénin kanssa laaditulle suunnitelmalle ja asia jäi varsin epämääräiseen tilaan. Hän lähti kuitenkin siitä, että vihreä valo hänen esittämälleen laajalle suunnitelmalle oli Ruotsin suunnalta annettu ja valmistelut jatkuivat. Laivojen lähtösatama Närpiössä oli valittu.

Valmistelut tiivistyivät. Radiotiedusteluorganisaation eli Päämajan radiopataljoonan eri yksiköille vietiin Stella Polaris -merkinnällä varustetut suljetut kirjekuoret, jotka vastaanottajat saivat vasta eri käskystä avata. Mainittakoon, että kuriirina toimi silloin radiotiedustelu-upseeri, vänrikki Ahti Karjalainen.

Ruotsin puolella ilmeisesti käytiin jatkuvaa keskustelua suhtautumisesta Stella Polaris-operaatioon. Tiedustelupuoli eli FRA ja sen johtaja Torgil Thorén pitivät tärkeänä kaluston ja mahdollisesti radiotiedustelun ydinhenkilöstön pelastamista Ruotsiin, ruotsalaisten käyttöön. Toisaalta Ruotsin hallitus pelkäsi, syystä, suuren henkilösiirron paljastavan koko operaation ja siten myös vaarantavan Ruotsin puolueettomuusaseman ja suhteet Neuvostoliittoon. Suomen ystävä kenraalimajuri Ehrensverd oli puun ja kuoren välissä. Niinpä Ruotsista viestitettiin aluksi, että vain materiaalia saa tuoda. Seuraava viesti Ehrensverdiltä oli, että henkilöstön siirto olisi tehtävä pienissä erissä.

Radiotiedusteluyksiköt siirretään kohti Länsi-Suomea

Kesän 1944 tilanteessa radiotiedusteluyksiköt jouduttiin siirtämään Itä-Karjalasta ja Sortavalasta kohti länttä osin Keuruulle, osin Sääminkiin. Erityisesti Stella Polaris -operaation valmisteluun liittyvinä tapahtumina voidaan pitää Päämajan Radiopataljoonan 5. komppanian eli diplomaattikuuntelun ja diplomaattisanomien avausryhmän sekä radiotiedustelun teknisistä asioista vastanneen Varikkokomppanian siirtämistä heinäkuun alussa Uuteenkaupunkiin. Siirretyt yksiköt olivat radiotiedustelun arvokkaita osia, joihin sisältyi huipputietotaito ja myös huomattava osa arvokasta kalustoa ja jotka toisaalta saattoivat toimia kauempanakin sotatoimialueesta.

Helmikuussa 1942 perustettu 5. komppania, joka oli toiminut aluksi Otaniemessä ja vuoden 1943 alusta Kauniaisissa, sijoittui hotelli Vallilan tiloihin jatkamaan kansainvälisen diplomaattiradioliikenteen kuuntelua

Eversti Aladár Paasonen

ja sanomien sieppaamista. Kuuntelijat vastaanottamiseen sijoittuivat hotellin ravintolaan. Antennit vedettiin vanhan kirkon kellotapuliiin.

Diplomaattisanomien avausryhmän tehtävänä oli diplomaattikuuntelun sieppaamisen salakielisten sanomien avaaminen selväkielelle. Tämä sodan alusta lähtien Mikkelissä toiminut noin 40 hengen ryhmä oli Päämajan organisaatiossa suoraan Tied 2:n eli Hallamaan alainen. Ryhmää johti tiedustelupäällikkö Aladár Paasonen veli kapteeni Arvid Paasonen. Se asettui työskentelemään Seikowin koululle. Matemaatikoista ja kielentaitajista koostuva ryhmä oli pystynyt murtamaan useiden maiden diplomaattikoodit ja pystyi siis tuottamaan maan korkeinta johtoa palvelevaa tietoa. Merkittävin saavutus oli USA:n ulkoministeriön ja sen alaisten lähetystöjen ns STRIP-koodin murtaminen. Näin pystyttiin seuraamaan mm. USA:n lähetystöjen sanomanvaihtoa. Tämän mahdollisuuden paljastuminen tuli myöhemmin olemaan suuri järkytys amerikkalaisille. Avattujen diplomaattisanomien jakelu oli erittäin suppea, aluksi vain tasavallan presidentti ja ylipäällikkö saivat tiedot, myöhemmin myös ulkoministeri oli jakelun piirissä.

Varikkokomppania oli 70 henkilön vahvuinen osasto, jonka tehtävänä oli radiotiedustelun tekninen huolto ja hankintatoiminta sekä laitevalmistus. Komppanian päällikkönä oli Uudestakaupungista kotoisin oleva majuri Ragnvald Lautkari. Tärkein tuote oli kaukopartioradio Kyynel, jonka sarjavalmistusta Uudessakaupungissa jatkettiin Ruotsin puolustusvoimien tilattua 100 kappaleen erän.

Ulkomaista varainhankintaa

Ennen Stella Polaris -operaation käynnistymistä tapahtui tiedustelujohtoon

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

taholta kaksi erikoista yhteydenottoa ulkomaihin. Hallamaa tapasi elo-syyskuun vaihteessa Tukholmassa OSS:n eli CIA:n edeltäjän, Tukholman-aseman päällikön, suomalaissyntyisen Wilho Tikanderin. Tällä kertaa Hallamaalla oli tarjottavana amerikkalaisia järkyttävä tieto: Suomen tiedustelu pystyy lukemaan STRIP-koodilla salattuja diplomaattisanoja. Tästä tiedosta OSS maksoi Hallamaalle 200 000 kruunua, josta muodostui osa Stella Polaris -operaation käyttövaroja.

Toinen kauppa tehtiin Japanin Tukholmassa olevan sotilasasiamiehen kenraalimajuri Makoto Onoderan kanssa. Suomen Tukholmassa olevan merivoima-asiamiehen välityksellä Paasonen teki Onoderalle tarjouksen huomattavasta määrästä venäläistä salakirjoitusmateriaalia. Paketin hinta oli 300 000 kruunua.

Operaatio Stella Polaris käynnistyy

Syyskuun loppupuolella tiedustelujohdanto sai ensimmäiset ennakkotiedot pian solmittavan välirauhan ehdoista. Niiden ankaruus nosti koko maan miehtyksen todennäköisyyden erittäin suureksi. Katsottiin, että Stella Polaris-operaation toimeenpanokäynnitys ylittyy. 18.9.1944 Hallamaa piti yksiköiden päälliköille puhuttelun, jossa hän korosti tilanteen vakavuutta ja antoi sen jälkeen tehtävän lähteä yksiköihin järjestämään siirtymistä ja värväämään matkalle henkilöstöä. Ennen tätä ei siis mukaan lähtevä oltu nimetty, eikä koko joukon vahvuutta täsmällisesti määritetty.

Ruotsiin lähteminen oli vapaaehtoista, perheenjäsenet sai ottaa mukaan. Lähtijöille annettiin parin päivän loma perheen noutoa ja siviilivaatteisiin puukeutumista varten. Noin 400 radiotiedusteluhenkilöstöön kuuluvaa eli 40 % Päämajan Radiopataljoonan vahvuudesta lähti matkalle. Perheenjäsenet mukaanluettuna joukko kasvoi noin 750 henkilöön. Mukana oli pieni joukko myös Päämajan tiedusteluosaston väkeä. Päätös matkalle lähtemisestä tai pois jäämisestä oli tehtävä lyhyessä ajassa. Yleisesti ottaen lähtövaiheeseen liittyi jonkinlainen paniikkimieliala, joka monen lähtöpäätökseen osaltaan vaikutti.

Pääosa siirtyi kotiseuduiltaan junilla tai Keuruulta Radiopataljoonan autoilla Närpiöön, jonne oli varattu kolme laivaa. Laivat eivät päässeet Närpiön Nämperin pieneen laituriin, vaan odottivat ulompana redillä. Henkilöstö ja materiaali kuljetettiin kalastajaveneillä ja proomuilla laivoihin. SS Maininki lähti 21. tai 22.9., mukanaan pääasiassa materiaalia, mutta myös muutama matkustaja, SS Georg lähti 24.9. aamulla, mukanaan noin 240 matkustajaa, SS Osmo 24.9. illalla, mukanaan samoin noin 240 matkustajaa. Närpiöstä lähteneet lai-

vat menivät Härnösandiin. Laivamatka sujui rauhallisesti, vaikka tilanahtaus ja epätietoisuus tulevasta kohtalosta vaivasivat. Matkalla jopa vihittiin kaksi avioparia laivan kapteenin toimiessa vihkipäivänä, sekä syntyi yksi lapsi.

Samanaikaisesti eli 24.9. aamulla lähti Udestakaupungista SS Lokki, mukanaan noin 250 henkilöä sekä materiaalia, muun muassa Kyynel-radioiden valmistuksessa tarvittavat työkalut ja komponentit. Sen määränpää oli Gävle. Tässä aluksessa matkusti myös virolaisia pakolaisia,

Yllättävä vastaanotto

Suuren joukon samanaikainen saapuminen herätti Härnösandissa suuren hälyn. Nyt ei enää ollut kyse pienestä salassa saapuvasta tiedustelijoiden ydinjoukosta. Ehrensvärin viimeistä suositusta henkilöstön saapumisesta pienissä erissä ei ollut noudatettu. Ruotsalaiset ratkaisivat asian käsittelemällä suomalaisia pakolaisina ja kohtelemalla heitä sen mukaisesti. Mukana ollut kalusto ja muu materiaali otettiin heti FRA:n hoiviin. Gävleen saapunut SS Lokki oli ruotsalaisille ilmeisesti täysi yllätys, myös FRA:lle.

Tiedustelutoiminnalle jyrkkä ei

Hallamaa oli samanaikaisesti Tukholmassa järjestelmässä asioita. Tärkein tehtävä oli tietenkin tiedustelutoiminnan aloittamismahdollisuuksien selvittäminen. Yhteydenotot Ehrensvärin ja Thorénin tuottivat selvän vastauksen ja pettymyksen: suomalaisen radiotiedustelun aloittaminen Ruotsin maaperällä ei ollut sallittua.

Ilmeisesti alusta lähtien Hallamaa oli aloittanut ruotsalaisen vastapuolen kanssa neuvottelut mahdollisesta materiaalin, sekä teknisen radiomateriaalin, että arkistomateriaalin myymisestä Ruotsiin. Lokakuussa Härnösandissa rannikkopuolustuksen kalliosuojissa olleet materiaallilaatit samoin kuin Gävleen tuodut materiaallilaatit siirrettiin laivakuljetuksin Tukholmaan. Tekninen materiaali varastoitiin nyt FRA:n tiloihin ja arkistomateriaali hotelli Astonin kellariin.

Vaikka suomalaisten omalle tiedustelutoiminnalle saatiin ehdoton kieltö, alettiin heti alkuvaiheessa järjestellä suomalaisten radiotiedustelumiesten värväämistä FRA:n palvelukseen. Jo lokakuussa oli valittu parinkymmenen miehen joukko, joka edusti radiotiedustelumme eri osa-alueiden ammatillista huippua ja joka jatkossa antoi merkittävän panoksen FRA:n työhön.

Pääjoukon paluu Suomeen alkaa

Pakolaisten karanteeniaika kesti vain noin kaksi viikkoa, jonka jälkeen he saivat vapaasti liikkua kaupungilla. Rahanpuute ja epätietoisuus tulevaisuudesta

Stella Polaris -joukkoa Närpiössä

alkoivat aiheuttaa monenlaista tyytymättömyyttä. Ruotsalaiset maksoivat pakolaisille huoltorahaa kaksi kruunua viikossa. Ruotsalaiset tarjosivat myös työmahdollisuuksia, muun muassa metsätöitä. Muutamat menivätkin metsätöihin, joku meni maataloon rengiksi.

Oli selvää, että ruotsalaiset halusivat päästä pakolaisjoukosta eroon mahdollisimman pian. Toisaalta myös suuri osa joukosta halusi palata, kun tuli selväksi, että suunniteltu toiminta ei Ruotsissa käynnistynyt. Paluumuutto saatiin käyntiin, ja 18.10. lähti ensimmäinen ryhmä Haaparannan kautta Suomeen. Sen jälkeen paluu jatkui pienissä ryhmässä yksittäisten henkilöiden paluun jatkuessa vielä keväällä 1945.

Inventointia ja kaupankäyntiä

Hallamaan piti palata Suomeen. Hän oli vielä Suomen puolustusvoimien upseerin virassa, eikä näinollen voinut olla pitkään poissa virkatehtäviään hoita-

masta. Tukholmaan jäi salakirjoitusekspertti, kapteeni Erkki Palen johtama työryhmä, jonka tehtävänä oli mukana tuodun arkiston inventointi ja luettelointi. Vähäarvoinen materiaali hävitettiin, mutta arvokkain osa eli venäläinen koodimateriaali mikrofilmattiin. Perustavoitteena oli arkiston fyysinen supistaminen, mutta samalla saatiin arvokkaasta materiaalista kopioita myöhemmää kaupankäyntiä varten.

Virallisesti Suomen valtio oli päättänyt myydä kaiken materiaalin, sekä teknisen että asiakirjamateriaalin ruotsalaisille. Tätä varten Tukholmaan oli saapunut kenraaliluutnantti Harald Öhquist seurueineen. Useiden vaiheiden jälkeen kauppasopimus vahvistettiin vasta maaliskuussa 1945. Sen mukaan ruotsalaiset tulisivat saamaan haluamansa osat teknisestä materiaalista sekä kaiken Neuvostoliittoa koskevan salakirjoitusmateriaalin yhteishintaan 250 000 kruunua. Edelleen sovittiin,

Proomukuljetus Närpiön Nämperin laiturista laivalle

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

että muu osa arkistomateriaalia, joka siis jäi suomalaiseseen omistukseen, talletetaan Ruotsiin yksityisiin tiloihin, jotka olivat hovitalimestari kreivi Carl Bonden omistama Hörningsholmin linna Södertäljen eteläpuolella ja tehtailija Sven Pahlsonin omistama Rottnerosin kartano Värmlannissa. Arvokkain koodimateriaali jäi vielä suomalaisten käsiin ”arkiston supistamista” eli mikrofilmausta varten.

STRIP -koodia koskevien neuvotte-lujen yhteydessä lokakuussa 1944 Hallamaa teki OSS:lle ”könttätarjouksen” kaikesta suomalaisten hallussa olevasta salakirjoitus- ja sanomamateriaalista. Tietojen mukaan hintalappu oli myös merkittävän suuri. Tarjous aiheutti tiiviit neuvottelut Washingtonissa OSS:n ja ulkoministeriön kesken. Myös presidentti Rooseveltille meni tieto tarjouksesta. Neuvottelujen lopputuloksena oli 3.11.1944 Tikanderille saapunut USA:n ulkoministerin jyrkkä kielto. Hän ei halunnut tässä vaiheessa riskeerata herkkiä suhteita venäläisiin. Amerikkalaisten kielteinen suhtautuminen salakirjoitusaineistoon ei luonnollisesti koskenut saksalaista materiaalia. Niinpä Hallamaa luovutti OSS:lle täydellisen ENIGMA-laitteen, josta vastineeksi saatiin ”matkalaukullinen dollareita”, kuten amerikkalainen lähde asian ilmaisee.

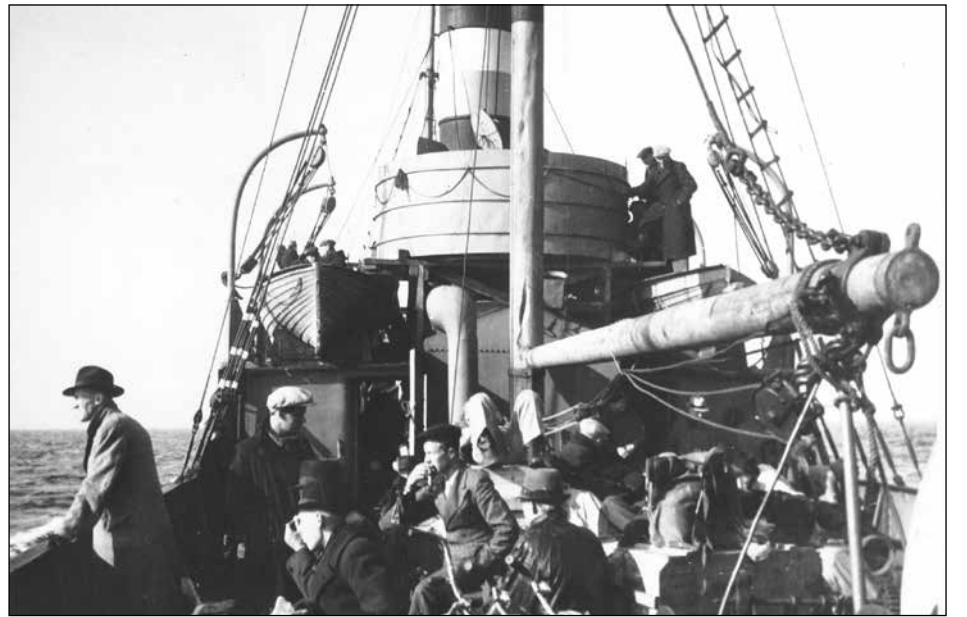
Pale hoiti Hallamaan edustajana edelleen kauppooja OSS:n kanssa agenttinimellä Artturi. Hänen välittämäänsä materiaalia käsiteltiin peitenimellä Sibelius II. Se sisälsi mahdollisesti myös FRA:n palveluksessa olevien suomalaisten saamia radiotiedustelutietoja. Tietojen arvoa kuvaa se, että huomattava osa niistä päättyi presidentti Rooseveltin pöydälle asti.

Öhquistin ja ruotsalaisten kauppasopimus oli allekirjoitusta vailla ja koo-

dimateriaali oli siirtymässä ruotsalaisten haltuun. Pale esitti OSS:lle uudestaan tarjouksen tärkeimmästä tavarasta eli venäläisestä koodimateriaalista antaen OSS:n edustajien ymmärtää, että aikaa ei enää ole paljon. Tämä aiheuttikin muutoksen OSS:n suhtautumisessa. Jouluun alussa Tikander sai luvan ostaa tarjotun noin 1500 sivun laajuisen pakeitin, jonka tärkein sisältö oli Neuvostoliiton maa- ja ilmavoimien ns. viitoskoodi. Pale myi saman koodin Japanin Odoneralle. Tammikuussa Pale myi vielä kesällä 1944 ratkaistun Neuvostoliiton panssarikoodin sekä OSS:lle että Onoderalle. Koodimateriaalikauppa OSS:n kanssa oli tehty USA:n ulkoministeriöltä salaa. Tukholman lähettiläs Herschel V. Jonson sai kuitenkin asiasta tietää, ja raportoi siitä välittömästi ulkoministeriöön. Ulkoministeri meni presidentin puheille ja vaati, että koodimateriaali luovutetaan venäläisille. Näin presidentti päättikin ja helmikuussa 1945 asiakirjat luovutettiin Neuvostoliiton Washingtonin-lähettiläälle Andrei Gromykolle. OSS oli luonnollisesti ottanut kopiot sitä ennen. Vaikka koodit olivat jo käytöstä poistettuja, oli materiaalilla kuitenkin oma arvonsa osoituksena korkeimman tason koodien sisällöstä ja rakenteesta.

Maaliskuussa 1945 Paasonen ja Hallamaa palasivat Tukholmaan erottuaan Suomen puolustusvoimien palveluksesta. Pian sen jälkeen Pale vuorostaan palasi Suomeen mukanaan kuvatut mikrofilmit. Filmit kehitettiin ja lähetettiin kuriiriteitse takaisin Hallamaan ryhmälle. Tässä vaiheessa Hallamaa myi vielä Stella-materiaaliin kuuluneet usean maan diplomaattikoodit sekä OSS:lle että japanilaisille.

OSS:lle selvisi vähitellen Paasonen ja Hallamaan rooli Tukholman kaupan käynnissä ja muissa tapahtumissa. Hei-

SS Georgessa matkalla Närpiöstä Härnösandiin

hin ei enää luotettu ja OSS katkaisi kaikki yhteytensä heihin. Sen sijaan OSS järjesti itselleen tiedottajia Stella-ryhmän sisään pitämään amerikkalaiset tietoisina suomalaisten toiminnoista.

Lautkarin verstaas

Ruotsiin tuodun teknisen materiaalin avulla voitiin ruotsalaisten tilaamien Kyynel-radioiden valmistusta jatkaa. Kyse oli 75 radiosta, jotka tilatusta 100 kappaleen erästä oli vielä toimittamatta. Tätä varten Lautkari vuokrasi Lidin-göstä verstaasitilat ja työ jatkui seitsemän hengen voimin. Sarja valmistui, maksut saatiin Ruotsin valtiolta ja nettotulos tilitettiin Pääesikunnan hallintotoimistolle.

Jälkinäytökset Ranskassa ja Suomessa

Paasonen ja Hallamaan suhteiden sekä amerikkalaisiin että ruotsalaisiin katkettua he siirtyivät Ranskaan, jossa he työskentelivät ranskalais-englantilaisen

tiedusteluhankkeen piirissä Stella Polaris -tietomateriaalia hyödyntäen. Venäläisten vaatiessa Ranskalta heidän luovuttamistaan sotarikollisina Neuvostoliittoon heidät siirrettiin turvaan syksyllä 1947. Eri vaiheiden jälkeen Paasonen siirtyi Sveitsiin, jossa hän osallistui marsalkka Mannerheimin muistelmien kirjoittamiseen, täältä myöhemmin USA:han. Hallamaa päätyi neilikanviljelijäksi Espanjaan.

Samanaikaisesti Suomessa useat Stella Polaris -operaatioon osallistuneet radiotiedustelumiehet joutuivat pidätetyiksi ja tutkintavankeuteen asekatkettajutun liepeillä tapahtuneiden pidätysten yhteydessä. Kapteeni Erkki Pale oli tutkintavankeudessa 20 kuukautta. Ketään pelkästään Stella Polaris -operaatioon osallistunutta tiedustelumiestä ei lopulta syytetty eikä tuomittu. Näihin jälkikäyttöksiin voidaan katsoa Stella Polaris -operaation päättyneen.

Lauri Lehtonen

Rauhanneuvottelijat vaarassa

Kaunis syyskuinen päivä 16.9.1944 Ihantalassa. Taistelut olivat tauonneet, tykkien jyske laannut, hävittäjät ja pommikoneet lepäsivät kentillään. On kuin olisi todellinen rauha, mutta siitä vasta neuvotellaan. Suomessa on edelleen levoton tunnelma; millainen on lopullinen neuvottelutulos.

Armeija on edelleen varuillaan. Niin on myös se it-patteri ja -jaos, jossa minäkin olin. Vartijat tähyilevät vuorolaan taivaalle, josta ei kylläkään yllätyksiä odoteta.

Mutta sitten yllätys kuitenkin tulee, ja se tulee Suomen puolelta. Vartijat huutavat hälytyksen, ja minä seuraan kiikarilla, mistä oikein on kysymys. Ja sieltä lännestä on tulossa punatähdin merkitty kaksimoottorinen pommikone; niin ainakin luulemme.

Seuraan tiiviisti koneen lentoa ja

odotan, että se tulee tarpeeksi lähelle eikä ole liian korkealla. Miehet ovat tykeillä ja odottavat tulikomentoa. Minäkin odotan jännittyneenä, että voisin huutaa: ”TULTA!”

Tulikomentoa en kuitenkaan antanut, vaikka mieli olisi tehnytkin. Kone oli liian kaukana, joten ei kannattanut ryhtyä tositoimiin. Ennen pitkää kone oli jo näköetäisyyden ulkopuolella. Hälytyksen mentyä jaos oli kuin puusta pudonnut. Ällistys ja ihmettely purkauivat valtavana puhetulvana. Tykeiltä ei kovinkaan pian lähde.

Kului parisen tuntia hälytyksen lopumisesta, kun tuli puhelinsanoma, joka kertoi, että lännestä oli tulossa neuvostoliittolaisiin tunnuksin varustettu lentokone, jota ei missään tapauksessa saa tulittaa. Oli kyseessä tärkeä kuljetus. Mistä lopulta oli kysymys, ei tarkemmin selvitetty.

Puhelinsanoma oli siis kaksi tuntia myöhässä. Miksi? Entä mitä olisi tapahtunut, jos olisimme tulittaneet konetta ja vieläpä osuneet. Olipa siinä jossittelua! Olen ollut sota-arkistossa tutkimaassa tapausta, mutta mitään ei ole selvinnyt.

Asia selvisi myöhemmin

Kului muutama vuosikymmen, ennen kuin mysteeri alkoi selvitä. Avaimena oli video ”Helsinki sodassa 1939-1945”.

Siinä oli kuvattu, mitä tapahtui Helsingin lentokentällä 16. syyskuuta 1944. Sama päivä kuin meillä Ihantalassa. Osa Suomen rauhanneuvottelijoista oli lähdössä Moskovaan neuvostoliittolaisella sotilaskoneella. Mukana olivat mm. ulkoministeri Carl Enckell, vuorineuvos Berndt Grönglom, Moskovassa sairastuneen pääministeri Antti Hack-

zellin puoliso, tohtori Jorma Pikkarainen ja joitakin muita.

Kone, joka oli aiheuttanut jaoksessamme hälytyksen, oli juuri tuo rauhanvaltuuskunnan puheenjohtajaa ulkoministeri Carl Enckelliä kuljettanut lentokone. Ei siis ihme, että pahasti myöhässä olleessa puhelinsanomassa kiellettiin tulittamasta konetta. Miksi tärkeä puhelinsanoma myöhästyi?

Oli melkoinen onni, etten voinut antaa tulikomentoa. Mikä olisi ollut rauhanneuvottelijoitten kohtalo, jos... Ja miten olisi käynyt jaosjohtajan!?

Tuo päivä on pysynyt mielessäni kuin eilinen päivä ja tuntuu pysyvän jatkuvasti. Ihmettelemistä riittää edelleen.

Olavi Koivukoski
it-jaosjohtaja, vänrikki

PVK-Kaivu Oy Elimäki	Koneurakointi Hermunen Kouvola	Aatsin Kone Oy Valkeala
Kymen Metallipalvelu Oy Kouvola	Kronoby Elverk Kruunupyyn Sähkölaitos	Rakennussuunnittelutoimisto Sormunen&Timonen Oy Kuopio
KP-ServicePartner Oy Siilinjärvi	Betola Oy Kuopio	Kuopion Talokeskus Oy Kuopio
"palvelua iloisella mielellä" Puijon Kiinteistöpalvelu Oy Kuopio	Moto-Olli Oy Laitila	Amitec Oy Laitila
T:mi Kari Kauvo Lapinjärvi	Automaalaamo Jukka&Hytti Oy Lappeenranta	Kiitos Sotaveteraaneille Lappeenrannasta! Nro 108
LVI-Toivanen Oy Lappeenranta	Kiitos Sotaveteraaneille Lempäälästä! Nro 99 	Rakennus Oy Paanurakenne Lempäälä www.paanurakenne.com
Kuljetusliike Esko Kosunen Ky Leppävirta	Loimihuolto Oy Loimaa	Tomas Oy Ab Loviisa
Hannu Peltomäki Oy Merikarvia	Maanrakennus Aappo Laitinen Ky Muhos www.maanrakennusaappolaitinen.fi	Kiitos Sotaveteraaneille Mynämäeltä! Nro 107
AK-Raudoidus Oy Mäntsälä	Mäntän Rengaspiste Oy Mänttä	Pihkis Oy Mänttä www.pihkis.com
P. Dahlin Oy -eristysliike- Naantali	Naficon Liitin Oy Nauvo	Laattatyö Wikman Oy Nokia
NokiPirkka Oy Nokia	Valtimon Sähkötyö Oy Nurmes	Oy Cleanosol Ab Nurmijärvi
Moto Pro Oy Nurmijärvi	Orimattilan Lämpöasennus Oy	Jukrak Oy Orimattila
Oriveden Maalauspalvelu Orivesi	ManMachine Oulu	Tilitoimisto Maila Vallström Oy Oulu, Kemi www.tilitvallstrom.fi
Talosuunnittelu P. Viitasalo Parkano www.talosuunnitteluviitasalo.fi	Oy Herrfors Ab Pietarsaari	Tiilimäen Romuliike Oy Pori
Kiitos Sotaveteraaneille Porvoosta! Nro 88 	Vartioliike Edström Oy Ab Porvoo	Kuljetus Taponen A. Oy Pusula

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Narvan ja Sinimäkien taistelut 1944 ja Suomi

Itäisellä Virumaalla käyty Narvan ja Sinimäkien taistelu 1944 on jostain syystä jäänyt toisen maailmansodan historiassa suhteellisen vähälle huomiolle. Erityisesti Suomen näkökulmasta tämä on valitettavaa, sillä ne taistelut vaikuttivat merkittävästi myös maamme kohtaloihin.

Puna-armeija sai tammikuussa 1944 murettua Leningradin saartorenkkaan lopullisesti. Saksan Itärintaman Pohjoinen Armeijaryhmä joutui nopeasti perääntymään ja asettui osillaan puolustukseen Narvan tasalle säilyttäen sillanpään Narva-joen itäpuolella. Stalinin tavoitteena oli hankkia nopeasti menestystä, työntää saksalaiset pois Virosta ja tällä tavalla nopeuttaa myös ratkaisun löytymistä Suomen vastaisella rintamalla. Suomi piti saada pois pelistä.

Tässä ei ollut kuitenkaan kyse pelkästään välien lopullisesta selvittämisestä kiusallisen Suomen kanssa. Taustalla oli suurempi tavoite: Itämeren herruus. Neuvostoliiton merkittävä voimaryhmä, Itämeren laivasto oli eristettynä ja rampautettuna Suomenlahden pohjukkaan loppuvuodesta 1941 alkaen. Saksan vallattua Baltian ja Suomen Karjalan kannaksen saksalais-suomalaiset miinakentät, sukellusveneverkko sekä järeät rannikkopatterit Suomenlahden molemmiin puolin pitivät siitä huolen. Niinpä Saksa sai rahdata Ruotsin malmia sotateollisuutensa kyltymättömään tarpeeseen ja huoltaa Pohjois-Norjassa ja Lapissa olevat joukkonsa rauhassa. Itämeri oli Saksan sisämeri! Ja Suomikin sai vapaasti hoitaa tuontinsa ja vientinsä ainoitten kauppakumppaniensa Ruotsin ja Saksan kanssa. Neuvostoliitolle tilanne oli erityisen kitkerä nieltäväksi, koska tuo imperiaalistisen tsaarin-Venäjän perillinen oli syntymästään saakka hamuillut Itämeriä jälleen omaksi sisämereksen. Sen ponnistukset kulminoituivat tunnetusti Suomen kanssa käytyyn talvisotaan ja Baltian maiden miehitykseen.

Kun Leningradin saarto oli murtunut, saksalaisille tuli kiire järjestellä pohjoiset joukkonsa uudelleen. Koska pohjoisella rintamalla oli ollut suhteellisen rauhallista verrattuna keskiseen ja eteläiseen rintamaan, Saksan Pohjoinen Armeijaryhmä oli varsin heikko. Pysäyttääkseen punaisen vyöryn saksalaiset perustivat Narvan armeijan, johon kuuluivat muun muassa 3. Waffen SS Panssariarmeijakunta, 43. Armeijakunta sekä 26. Armeijakunta. Narvajoen itäpuolelta Iivanan linnan sillanpäästä komentavalla kenraali von Scholzillä oli johdossaan muun muassa pääosa panssarikrenatööriprikaati "Nederlandista" sekä panssarikrenatööridivisioona "Nordlandin" 24. Rykmentti. Lisäksi hänen johdossaan oli taisteluosastot kolmesta jalkaväkidivisioonasta, 502. Panssaripataljoona (Tiger), Panssaripataljoona Herman von Salza (Panther) sekä useita pienempiä yksiköitä.

Narvan suunnalla esiintyi siis suhteellisen runsaasti Waffen SS:n joukko-

ja. Toisin kuin idän sotaretken alussa ne olivat vuonna 1944 kokeneita valiojoukkoja, jotka toimivat normaalisti Wehrmachtin johtosuhteiden mukaisesti. Niitä ei pidä sekoittaa Allgemeine SS:n joukkoihin, jotka hoitivat täysin toisenlaisia tehtäviä omine johtosuhteineen. Waffen SS:n yksiköissä palveli runsaasti muiden kuin Saksan kansalaisia. Erityisesti virolaisten osuus oli täällä keskeinen. Virossa oli itärintaman heikentyneen tilanteen vuoksi julistettu helmikuun alussa 1944 liikekannallepano. Se onnistui yli odotusten. Noin 38 000 virolaista ilmoittautui vapaaehtoisiksi. Heistä muodostettiin seitsemän uutta rykmenttiä ja täydennettiin 20 virolainen Waffen SS krenatööridivisioona. Sen runkona oli ollut edellisenä vuonna virolaisista Waffen SS:n vapaaehtoisista legioonalaisista muodostettu SS-prikaati, joka tammikuussa 1944 oli vahvistettu divisioonaksi. Lisäksi Saksan muilta rintamilta siirrettiin helmikuussa virolaisia sotilaita Viroon. Niin-

pä helmikuun lopussa 1944 virolaisia oli isänmaataan puolustamassa noin 60 000. Neuvostomiehitys vuosilta 1940-41 oli hyvin muistissa ja vaikka virolaiset eivät saksalaisiakaan rakastaneet, he olivat erittäin motivoituneita puolustamaan omaa maataan neuvostojoukkojen miehitykseltä huolimatta siitä, että Saksa selvästi oli jo häviämässä sodan.

Puna-armeijan hyökkäys Narvaan

Heitettyään saksalaiset Leningradin ympäriltä puna-armeija hyökkäsi helmikuun alussa Narvan suunnalla tavoitteena murtaa saksalaisten puolustus pihtiliikkeellä. Tämä operaatio tunnetaan osana Neuvostoliiton ensimmäistä strategista iskuja. Näitä strategisia iskuja toteutettiin sodan loppuun mennessä kaikkiaan kymmenen. Suomeen suunnattu Karjalan kannaksen suurhyökkäys kesäkuussa 1944 oli niistä neljäs.

Ankarat taistelut riehuivat Narvan ympäristössä koko helmikuun, mutta puna-armeija saavutti vain paikallista menestystä. Strategisia tavoitteitaan se ei saavuttanut. Narvan ja Tallinnan ankarilla ilmapommituksilla 6.-10. maaliskuuta Neuvostoliitto pyrki murtaamaan erityisesti saksalaisten joukossa taistelevien virolaisten taistelutahdon, mutta vaikutus oli pikemminkin päinvastainen. Mekin saimme näistä terroripommituksista osamme helmikuussa 1944, mutta nämä Helsingin suurpommitukset eivät vaikuttaneet oikeastaan

mitenkään tilanteeseen Suomen rintamalla. Tästä saamme kiittää tehokasta ilmatorjuntaamme. Erona olikin sitten se, että vahingot Helsingissä jäivät murto-osaan siitä, mitä Narva ja Tallinna joutuivat kokemaan. Esimerkiksi Tallinnan asutokannasta tuhoutui noin 40 %.

17.3. aloittivat puna-armeijan 109. ja tuore 6. armeijakunta hyökkäyksen Auvveresta kohti Sinimäkiä. Ankarasta paineesta huolimatta saksalaiset saivat kuitenkin tilanteen vakiinnutettua ja ryhtyivät vastatoimenpiteisiin heittääkseen puna-armeijan takaisin. Ensimmäisessä vaiheessa 26.3. alkaen lyötiin venäläisten Narva-joen länsipuolelta valtaamaan sillanpään läntinen osa. Tämä vaihe saatiin päätökseen maaliskuun loppuun mennessä. Seuraavaksi saksalaiset ottivat tavoitteekseen puhdistaa sillanpään itäisen puolen, jossa vastassa olivat puna-armeijan 6. ja 117. armeijakunta. Raskaiden taistelujen jälkeen saksalaiset pääsivät tähänkin tavoitteeseensa.

Tavoitteena oli vielä vallata Auvver takaisin. Hyökkäys alkoi 19.4. kenraali Steinerin panssariarmeijakunnan sekä yhteensä viiden muun divisioonan voimin. Sää huononi kuitenkin äkillisesti. Lumisade muuttui jäätäväksi tihkuksi, ja se vaikeutti erityisesti panssareiden etenemistä. Vihollisen 8. armeija pysyi pääosin pitämään asemansa, ja niinpä saksalaiset joutuivat keskeyttämään hyökkäyksensä 23.4.

Puna-armeija ei siis ollut saavuttanut tavoitteitaan. Saksalaisten Narvan armeija pystyi pääosin pitämään asemansa. Molemmat osapuolet olivat kokeneet raskaita tappioita. Kun Narvan suunnalla ei oltu edistytty, Stalin lähti hakemaan ratkaisua muulta suunnalta. Kun Narvan "ovesta" ei päästy, hän päätti yrittää "saranapuolelta". Muun muassa 2. Iskuarmeija vedettiin ensin huoltoon ja sitä alettiin sen jälkeen siirtää Karjalan kannakselle. Suomen vuoro lähestyi.

Loppukevään kelirikko rauhoitti myös osaltaan sotatoimia Narvan suunnalla. Saksalaiset pysyivät puolustusasemissaan eikä merkittävää tapahtunut tällä rintamalla ennen heinäkuuta 1944. Suomen kannalta oli eduksi, että tilanne säilyi tällaisena edessä olevien Kannaksen suurtaistelujen ajan, eikä puna-armeija saanut käyttöönsä Viron satamia ja lentokenttiä suunnatakseen sieltä hyökkäyksiä Suomeen. Se edesauttoi osaltaan torjuntavoittoamme.

Yleistilanne muuttuu

Liittoutuneet olivat tehneet maihinnousun Normandiaan kesäkuun alussa 1944 ja avanneet näin saksalaisia vas-

PUNA-ARMEIJAN HYÖKKÄYS 1944

Kartta: Kari Nyström (SV-lehti 6/2006)

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

taan uuden rintaman. Niinpä Saksan piti irrottaa myös itärintamalta joukkoja Normandiaan.

Kun puna-armeija kesäkuun 9. päivänä aloitti yhden strategisista iskuis- taan Karjalan kannaksella, saksalaisia aseveljiä tarvittiin sinnekin avuksi. Sinne siirrettiin Baltian rintamalta lento- osasto Kuhlmeij, 122. Divisioona (Greif) sekä 303. Rynnäkkötykkiprikaati. Näis- tä kahdella ensin mainitulla oli tärkeä rooli torjuntataisteluissamme Kannak- sellä ja Viipurinlahdella.

Saksan itärintaman muilla osuuk- sila puna-armeija saavutti jatkuvasti me- nestystä. Narvan rintaman kannalta oli huolestuttavaa, että heinäkuun lopulla se oli jo Veikselillä ja tunkeutui elokuun alussa Itämeren rantaan. Näin Baltiassa olevat saksalaisten joukot olivat käytän- nössä jäämässä mottiin.

Kaiken kaikkiaan Narvan puolusta- jien tilanne oli heinäkuussa 1944 mer- kittävästi heikentynyt. Sieltä oli siirretty muille rintamille kaikkiaan seitsemän divisioonaa ja useita muita joukkoja. Hitler oli kuitenkin jyrkästi torjunut kenraaliensa esitykset vetää pohjoinen rintamalinja etelämmäksi ja siten vält- tää saarroksiin joutuminen. Hitlerin mielestä asemat oli kerta kaikkiaan pi- dettävä!

Hitler halusi myös itsepäisesti pitää Suomen Saksan rinnalla sodassa. Ko- losjoen nikkeli-kaivosten tuotanto tuli varmistaa Saksan sotateollisuuden tar- peisiin. Ruotsalaisen malmin laivaus Saksaan ei saanut keskeytyä. Punalipun laivastoa ei saanut päästää Itämerelle Pohjoisen Armeijaryhmän selustaan ja Saksan rannikoille. Lapissa olevan 20. Vuoristoarmeijan huolto ei saanut häi- riintyä.

Tässä kaikessa elintärkeässä Narvan rintaman pitäminen oli tärkeää. Suo- men kannalta vallinnut tilanne oli si- käli edullinen, että puna-armeija ei saa- nut käyttöönsä Viron rannikon satamia ja lentokenttiä hyökätäkseen sieltä Suo- meen. Hitlerin päämajassa Sudenpesäs- sä piti 20.7. käsitellä irtautumista Balti- asta, mutta Hitleriä vastaan tehty pom- miattentaatti sotki suunnitelmat.

Vaikka saksalaiset olivat saaneet vä- liaikaisen torjuntavoiton Narvan linjal- la, he olivat aloittaneet taaemman puo- lustuslinjan valmistelun. Vaivaran ja Auveren puolivälissä olevia Sinimäkiä linnoitettiin kiireesti kolmen virolaisen pioneeripataljoonan voimin. Linja sai mahtipontisen nimen Tannenberg-lin- ja. Taisteluhautoineen, korsuineen ja tu- lipesäkkeineen tuo linja oli lähinnä vain kenttälinoitettu. Sinimäet ovat kuiten- kin hyvin hallitsevassa asemassa. Ne si- jaitsevat kapealla kannaksella, joka toi- selta puolelta rajoittuu Suomenlahteen ja toiselta Alutagusen soihin ja eteläm- pänä Peipsijärveen. Alue on strategisesti tärkeä, koska se tarjoaa mahdollisuuden hallita Tallinna-Narva maantietä. Siksi

Lastenkodeinmäki vuonna 1949, jolloin se oli ollut sodan päättymisestä alkaen suljettua ja koskematonta taistelumaastoa. Valokuva: Sinimäkien taistelujen Vaivaran museo.

oli selvää, että alueen puolustus tukeu- tui näihin mäkiin. Hyökkääjä ei voinut ohittaa aluetta, ellei se saanut haltuun- sa näitä kolmea mäkeä, jotka lännestä itään lueteltuina ovat nimeltään Tornimäki (69,9 m), Krenatöörin mäki (83,2 m) ja Lastenkodein mäki (84,6 m).

Sinimäet

Sinimäkien geologinen syntyhistoria on harvinainen. Mäkien ytimen muodosta- vat alkuperäisestä sijainnistaan 50 met- riä ylemmäs nousseet kalkkikivihohka- reet. Syytä siirtymään ei tiedetä, mutta selitykseksi on tarjottu maanjäristyksiä tai mannerjään valtavaa painetta. Mäki- en pohjoisrinne on paikoittain luotisuora. Jyrkänne on 30 m korkea ja muistut- taa suuresti meren rantatörmää. Kalk- kikivikerrostumat mäkien sisällä ovat ikään kuin kurtussa. Eri puolilta lähi- ympäristöä löytyy vielä matalia pohja- moreenikumpuja. Koko alueen alla kul- kee kallioperän murtumavyöhyke.

Puna-armeijan hyökkäys Sinimäkiin

Puna-armeija keskitti uuteen hyökkä- ykseensä Suomen rintamalta irrotetun ja huolletun 2. Iskuarmeijan sekä 8. Ar- meijan. Näitä vastassa oli yhteensä 25 saksalaista (osa monikansallisia) ja 24 virolaista pataljoonaa. Raskaiden aseiden ylivoima puna-armeijan eduksi oli kahdeksankertainen ja ilmavoimien osalta yli 10-kertainen.

Saksalaisten suunnitelmissa oli ve- täytyä kolmen viivytysaseman kaut- ta hallitusti uudelle puolustuslinjalle 24.7.1944 alkaen ja tällä tavoin oikaista rintama. Neuvostojoukkojen 25.7 Nar- vajoen yli aloittama massiivinen hyök- käys teki tästä vetäytymisvaiheesta kui- tenkin hyvin vaikean, ja saksalaiset kärsivät raskaita tappiota. Muun muas-

sa 48. Waffen SS:n rykmentti ”General Seyffard” tuhoutui käytännössä koko- naan.

Jo 24.7. oli puna-armeijan 8. armeija aloittanut hyökkäyksen etelästä Auve- reen. Hyökkäys saatiin vaivoin torjuttua eikä se siten kyennyt estämään saksalaisten vetäytymistä uudelle puolustus- linjalle. 26.7. alkoi hyökkäys Lastenko- dinmäkeen. Suurista tappioista piittaa- matta neuvostojoukot hyökkäsivät aalto- aallon perään voimakkaan tulituen tur- vin ja saivat 28.7. haltuunsa koko mäen.

29.7. aamulla alkoi puna-armeijan jatkohyökkäys kohti Krenatöörin mä- keä ja Tornimäkeä painopisteen ollessa Krenatöörin mäessä. Hyökkäävää jal- kaväkeä oli yhdeksän divisioonaa, jotka tosin olivat raskaista tappioista johtuen taisteluvahvuudeltaan enää noin 3000-4000 miestä kukin. Hyökkäystä tuet- tiin lähes 1700 tykillä tai heittimellä ja 150 panssarivaunulla sekä voimakkaal- la ilma-aseella. Pelkästään tuona päivä- nä saksalaiset arvioivat puna-armeijan ampuneen Sinimäkien noin 200 heh- taarin alueelle 25 000 tykistön kranaat- tia.

Saksalaiset onnistuivat kuitenkin te- kemään viimeisillä reserveillaan vas- tahyökkäyksen ja pakottamaan neu- vostojoukot irtautumaan niiden saa- vuttamista asemista. Huolimatta neuvostojoukkojen kahdeksasta vas- tahyökkäyksestä saksalaiset pystyivät pitämään Tornimäen ja Krenatöörin mäen. Vastahyökkäyksessä kunnostau- tui erityisesti virolaisen kapteeni Paul Maitlan komentama 45. Rykmentin 1. Pataljoona. Maitla itse palkittiin rauta- ristin ritaristillä.

Hyökkäys jatkui erittäin rajuna 30. ja 31.7., mutta puolustajat pystyivät tor- jumaan sen. Vaikka puna-armeijan lä- pimurto oli torjuttu, ei Neuvostoliiton

Luoteisrintaman komentaja, marsalk- ka Govorov antanut periksi, vaan vah- visti hyökkäävien joukkojensa tulitukea lähes 2000 tykkiin ja heittimeen. Uusi hyökkäys alkoi 2.8. voimakkaan tykis- tötulen ja ilmavoimien tulen tukemana. Saksalainen, suomalaisille SS -miehille- kin tuttu kenraali Steiner kuvasi mäki- en olevan ”kuin tulivuoria”. Läpimurrot saatiin kuitenkin äärimmäisin ponnis- tuksin lyötyä takaisin ja hyökkäykset torjuttiin. Vielä 3.8. neuvostojoukot oli- vat saamaisillaan haltuunsa Krenatöö- rin mäen, mutta hyökkäykset saatiin torjuttua ja läpimurrot lyötyä vastais- kuilla.

Koko elokuun alun puna-armei- ja yritti murtaa Sinimäkien puolustus- ta. Asemat yritettiin myös kiertää niin etelästä kuin pohjoisesta, mutta kaikki hyökkäykset torjuttiin. Puna-armeija menetti joka päivä kymmeniä panssari- vaunuja ja tuhansia sotilaita.

10.8.1944 hyökkäys Sinimäkiä vas- taan keskeytettiin. Suuria tappioita kär- sinyt puna-armeija veti pääosan jou- koistaan huoltoon ja 2. Iskuarmeija siir- rettiin Peipsijärven eteläpuolelle, jossa se hyökkäsi kohti Tarttoa. Kun ei Sini- mäkien kautta päästy, piti yrittää kier- tää.

Taistelujen ”saldo”

Täysin luotettavia tietoja Sinimäki- en taistelujen tappioista ei ole saatavis- sa, mutta eri lähteisiin perustuen voi- daan molempien osapuolten kokonais- tappioiksi arvioida kaikkiaan noin 200 000 miestä. Tästä puna-armeijan osuus oli noin 90 % ja puolustajien noin 10 %. Näinkin suurista tappioista ja merkit- tävien ampumatarvike- ja materiaali- määrrien kulutuksesta huolimatta pu- na-armeija ei onnistunut murtamaan Sinimäkien puolustusta. Niinpä neu-

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

vostojoukot siirrettiinkin pääosin Peip-sijärven eteläpuolelle, jossa ne saavuttivat menestystä. Tällä tavoin Baltian alueelle jääneet saksalaisjoukot olivat jäämässä saarroksiin.

Osasyys Saksan irtautumiseen Baltiasta oli Suomen irtautuminen sodasta. Suomi oli syyskuun 4. päivä sopinut tulitauosta Neuvostoliiton kanssa. Tämä jatkui sittemmin aselepona, jonka sopimusehtoihin kuului saksalaisten joukkojen internoiminen, käytännössä niiden ajaminen pois Suomesta. Saksalaisten viimeinen yritys Itämeren hallinnan säilyttämiseksi oli syyskuun 1944 puolivälissä yritetty Suursaaren valtaus, Operaatio Tanne Ost. Siellä aseveljet, saksalaiset ja suomalaiset olivat ensi kertaa vastakkain. Saksalaisten pettymykseksi operaatio epäonnistui surkeasti. Saksa oli jo aiemmin joutunut luopumaan toisesta Itämeren hallintaan tähtäävästä yrityksestään, Ahvenanmaan valtaamisesta, joka olisi ollut Operaatio Tanne West. Suursaaren torjuntavoitosta Suomi sai kaivatun näytön todelliselle halulle irtaantua sodasta ja katkaista suhteensa Saksaan.

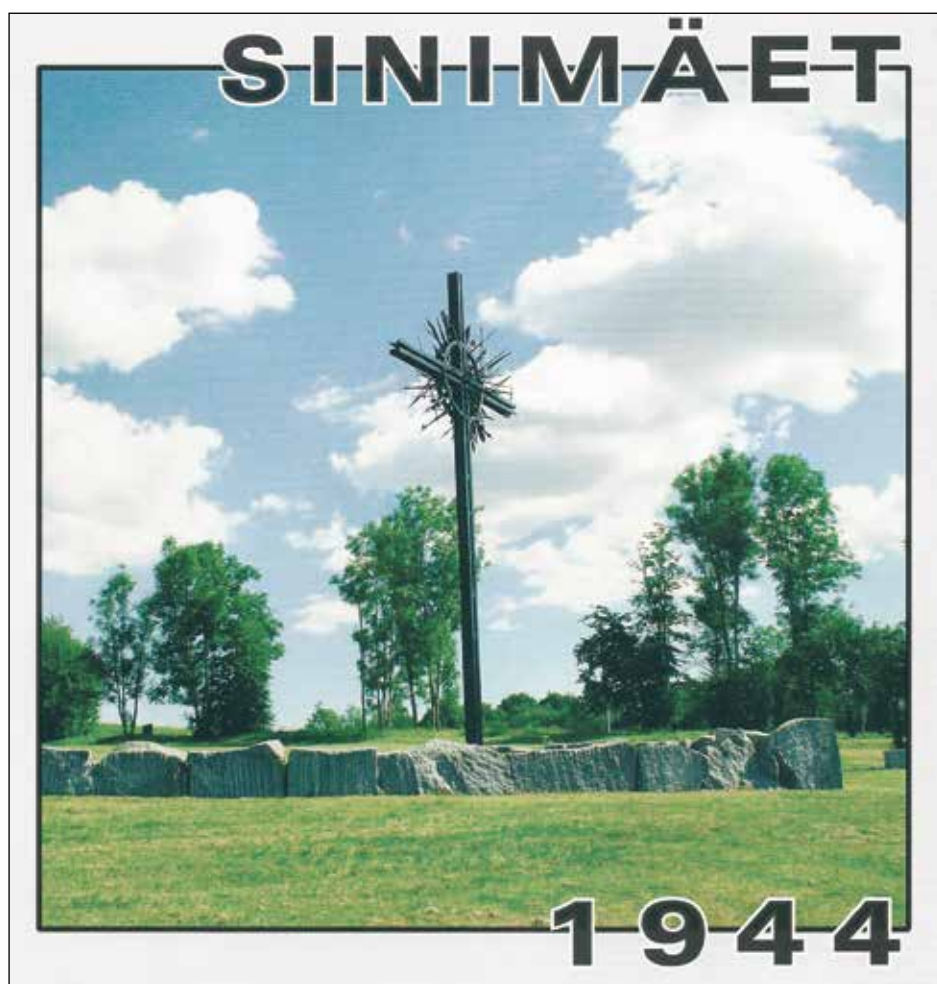
Hitler antoi 16.9. joukoilleen luvan ir-

tautua Virossa. Viimeiset puolustajat jättivät Sinimäet 18.9.1944. Kun puna-armeija seuraavana päivänä hyökkäsi tulivalmistelun turvin Sinimäkiin, asemat olivat yllättäen tyhjä. Puolustajat olivat onnistuneet irtautumaan huomaamatta. Nyt oli tie länteen auki, ja 22.9. puna-armeijan joukot valtasivat Tallinnan. Vain vaivoin saksalaiset joukot onnistuttiin evakuoimaan Virossa, pääosin meriteitse. Monet Saksan joukoissa palvelleet virolaiset siirtyivät muiden mukana kohti Saksaa ja taistelivat sen riveissä puna-armeijaa vastaan sodan loppuun saakka. Osa virolaisista jäi kotimaahansa ja jatkoi maanalaista toimintaa miehittäjiä vastaan ”metsäveljinä”.

Suomen kannalta Sinimäkien taistelujen merkitystä ei ole tarpeeksi korostettu, sillä ne antoivat merkittävää lisätukea puolustustaistelullemme 1944. Suomi ei näin joutunut torjumaan etelästä tulevia maihinnousuja. Siihen Kannaksella kiinni olevat voimavaramme tuskin olisivat riittäneetkään.

Göran Lindgren

sotahistorian harrastajatutkija ja
matkaopas sotahistoriallisilla matkoilla

Sinimäkien taistelun muistomerkki Krenatöörinmäellä.

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Toimisto avoinna ma-pe 8.30-16.00

Soita Riinalle (09) 6126 2015 tai Marjalle (09) 6126 2016

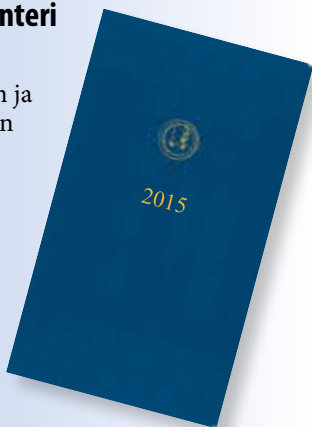
Sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi • marja.riukka@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

35 Sotaveteraanikalenteri vuodelle 2015

Kalenteri on tarpeellinen ja hyvä tietopaketti jokaisen jäsenen taskuun.

Hinta 6 euroa

1 Sotaveteraanimitali

Myös kannattajajäsenille
Hinta 15 euroa

2 Jäsenmerkki

Myös kannattajajäsenille
Hinta 15 euroa

4 Liiton standaari Hinta 35 euroa

6 Suomen lippu Hinta 30 euroa

43 Sama kaiku on askelten -CD

Kymmenen sotaveteraani-kuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.

Uusi painos

Hinta 20 euroa

5 Isännänviiri

Kotipihalle tai mökille.
Sinivalkoisen viirin pituus neljä tai viisi metriä.

Hinnat 60 ja 70 euroa

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kellosillan pysäkillä.

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Täytä ja postita oheinen tilauskuponki tai tilaa puhelimitse.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Rautatiet jatkosodan kuljetustehtävissä

Talvisota venytti rautatielaitoksemme toimintakyvyn ääri-rajoilleen. Maaliskuuhun 1940 mennessä ratojen ja liikkuvan kaluston vauriot hidastivat kuljetuksia ja osittain jopa estivät kokonaan rautateiden käytön. Keskeisinä ongelmakohtina olivat mm. ankara kalustopula, asemien välisten viestiyhteyksien katkeaminen ja ilmahälytysten hidastama liikenne. Täysiä junia odotti pääsyä rintaman suuntaan, josta puolestaan oli hyvin vaikeaa saada tyhjää kalustoa takaisin kuormattavaksi. Väli- rauhan voidaankin sanoa tulleen rautateidemme kannalta lähes viimeisellä hetkellä. Jatkosodan alkaessa rautatiet eivät olleet vielä läheskään toipuneet talvisodan aiheuttamista rasituksista ja menetyksistä.

Johtosuhteista

Jatkosodan alkaessa rautatieliikenteen johtaminen annettiin talvisotaan nähden aikaisempaa selvemmin Puolustusvoimien tehtäväksi. Rautatieliikenteen järjestelyistä vastasi Päämajan rautatieosasto, johon kuuluivat yleinen rautatietoimisto (Raut. 1.), kuljetustoimisto (Raut. 2.) ja ratatoimisto (Raut. 3.). Paria aktiiviupseeria lukuun ottamatta rautatieosaston henkilökunta oli Valtionrautateiltä ja Rautatiehallituksesta palvelukseen kutsuttua. Yleisen rauta-

tietoimiston päätehtävinä oli järjestää ja ohjata sotilaskuljetukset sekä pitää yhteyttä sotatoimiyhtymiin. Kuljetustoimiston päätehtävinä olivat rautateiden sodanaikaisten aikataulujen laadinta, rautatiekaluston jakaminen ja tarpeellisten liikenteenhoidollisten ohjeiden antaminen. Ratatoimisto puolestaan vastasi nimensä mukaisesti ratojen ja viestiyhteyksien rakentamisesta ja korjaamisesta. Rautatieosaston alaisiksi kuuluivat mm. sotarautatiemuodostelmat, eli radankorjaus- ja viestikorjausmuodostelmat.

Rautatieosasto oli koko sodan ajan sijoitettuna Mikkelin lähelle, Otavan kansanopiston tiloihin, muttei kokonaisuudessaan. Kuten myöhemmin kerrotaan, muuttui kuljetustilanne rautateillä syksyn 1941 aikana erittäin vaikeaksi. Tästä syystä päämajan huoltopäällikkö eversti H. Roos määrättiin 25.10.1941 siirtymään Helsinkiin hoitamaan tätä kuljetuskysymystä yhdessä siviiliviranomaisten kanssa. Tämän seurauksena perustettiin Helsinkiin päämajan huoltopäällikön esikunta, johon siirtyivät rautatieosastosta kuljetustoimisto (Raut. 2.) ja vetureiden käytön tarkastajana toiminut koneinsinööri. Samalla Otavaan sijoittuneeksi jäänyt rautatieosasto menetti mahdollisuutensa puuttua siviilikuljetusten suoritukseen. Tämä järjestely oli voimassa kesäkuuhun 1944 saakka, jolloin kuljetustoimisto palautettiin Otavaan osaksi rautatieosastoa.

Liikekannallepano ja keskityskuljetukset

Käsky liikekannallepanosta annettiin 17.6.1941. Rautateillä siirryttiin 19.6. liikekannallepano- ja keskityskuljetusten suorittamiseksi ns. sota-ajan maksimiai- katakauluun, jolloin siviililiikenne rajoitettiin minimiin. Moskovan rauhan rajamuutosten vuoksi keskityskuljetusten matkat olivat huomattavasti lyhyempiä kuin talvisodassa, mikä hieman helpotti kuljetustehtävän suorittamista. Rautateitse tapahtuneet keskitykset käsittivät kaikkiaan noin 950 junaa, joista lähes kaikki olivat maksimipituisia eli 120-akselisia.

Omien joukkojen lisäksi tuli rautateiden kuljetettavaksi vielä mm. saksalaisen 163. divisioonan. Yksin tämän saksalaisen divisioonan kuljettaminen vaati noin 100 junaa, sillä saksalaisilla oli kuormastossaan ajoneuvojen lisäksi ”ikivanhoja 4-pyöräisiä kangaskattoisia vankkureita, joita sopi 2-akseliseen vaunuun vain yksi. Jokaista vankkuria kohti oli junassa vielä mukana kaksi hevosta ja näille tietenkin omat vaununsa”.

Kuljetustilanne kiristyy elokuusta 1941 alkaen

Keskityskuljetusten jälkeen ehdittiin rautateillä jo hetkeksi palata normaaliaikatauluun ja kuljetustilanne kaikkiaan säilyi varsin kohtuullisena, sillä esimerkiksi kuljetusmatkat rintamalle olivat vielä kohtuullisen lyhyitä. Normaaliaikataulu ei kuitenkaan tarkoit-

tanut säännöllistä henkilöjunaliikennettä, vaan siviililiikennettä rajoitettiin varsin paljon ja täysin päivittäisen tarpeen mukaan.

Elokuun puolivälistä alkaen rautateiden kuljetustilanne alkoi hiljalleen kiristyä useastakin syystä. Keskeisimpänä tietenkin armeijan etenemisestä johtuva huoltotarpeen lisääntyminen ja etäisyyksien pidentyminen. Vilkas tuontiliikenne oli sodan takia ohjattu Turun satamaan ja Pohjanlahden satamiin, mikä aiheutti rautateille runsaasti lisäkuljetuksia. Esimerkiksi 60 % Turun kautta saapuneesta tuontitavarasta kuljetettiin rautateitse Helsinkiin. Vienti- liikenteen ollessa vähäistä oli myös rautatiekalusto tältä osin vajaakäytöllä, kun toiseen suuntaan jouduttiin kuljetamaan tyhjiä vaunuja. Siirtoväen paluumuutto takaisin vallatuille alueille oli myös omiaan lisäämään vaunupulaa, vaikkakin nämä kuljetukset olivat tärkeysjärjestyksessä varsin matalalla. Lokakuuhun mennessä vaunupula oli kasvanut jo yli 2000 vaunun päivittäiseen vajaukseen, eli lähes 40-50 % päivittäisestä tarpeesta.

Vaunuston käytön tehokkuutta alensivat huomattavasti myös kuormaus- ja purkutyövoiman ja jatkokuljetukseen soveltuvan (auto)kaluston vähyys. Vaunuja ei saatu purettua ja kuormattua tarpeeksi nopeasti, jonka takia täysiäkin junia jouduttiin seisottamaan odottamassa kuorman purkua. Tilanne oli tältä osin kuitenkin huomattavasti parempi kuin talvisodan aikana.

Talvisodassa menetettyjen alueiden takaisinvaltauksen jälkeen sotatoimien ja samalla rautatiekuljetusten painopiste siirtyi Itä-Karjalan suuntaan. Syksyllä 1941 näitä kuljetuksia vaikeuttivat Simpele-Elisenvaara ja Jaakkima-Matkaselkä -rataosuuksien käyttökelttomuus, jonka vuoksi kuljetukset tuli suorittaa Pieksämäen-Joensuun kautta. Kun armeijan pääosan huolto tapahtui samaa reittiä Pieksämäki-Joensuu-Matkaselkä-Jänisjärvi kautta, oli tämä rataosa varsin suuresti ylikuormitettu ja sille jouduttiinkin laatimaan hidastettu erikoisaikataulu. Tilanne helpottui jonkin verran aivan vuoden 1941 lopulla, kun yhteys Simpele-Elisenvaara-Sortavala saatiin avattua liikenteelle.

Kuinka hitaita kuljetukset sitten olivat? Esimerkiksi syksyllä 1941 Länsi-Suomesta lähetetty kuormattu vaunu kulki Syvärille ja sieltä takaisin noin kahdessa viikossa, kun normaali- liikenteen vallitessa vastaava aika oli reilusti alle viikon.

”Vertaansa vailla oleva ruuhka”

Monista korjaavista toimenpiteistä huo-

Gb-sarjan umpitavaravaunu edusti jatkosodan aikana maamme moderneinta tavaravaunukalustoa. Vaunun suurin kuorma oli 16,5 tonnia ja tilavuus 46 m³. Yleisemmässä, pienempikokoisemmassa Gd-sarjan vaunussa tilavuutta oli vieläkin vähemmän, vain 36 m³, mutta kuorma oli sentään sama. Nykyaikaisessa umpitavaravaunussa kuorma voi olla 72 tonnia ja tilavuus jopa 190 m³.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Olemme 10.8.1941 juuri saavuttaneet rautatienpään, joka alkaa Kiestingistä. Louheen tällaisella junalla on nyt suoritettu tarvikkeiden ja miehistön kuljetuksia eteenpäin. Kuvassa näkyy neuvostoliittolainen kevyt moottoriveturi, jonka molemmin puolin avotavaravaunut. Kuva: SA-kuva

Matkaselän asemalle saapunutta armeijalle elintarvikkeilla kuormattua junaa puretaan autoihin. Kiteenjoen hyökkäyslohko, Koivikkomäki 30.7.1941. Kuva: SA-kuva

limatta kuljetustilanne jatkoi edelleen huononemistaan. Päämaja ja sotatoimiyhtymät pyrkivät toimittamaan suuria määriä tarvikkeita rintamalla oleville joukoille. Kuormauksella ei kuitenkaan ollut keskitettyä valvontaa, joten vaunuja kuormattiin ja lähetettiin huomattavasti enemmän kuin käytettävissä olevan rataverkko ja vetokalusto pystyivät välittämään. Tammikuussa 1942 oli tilanne äitynyt niin pahaksi, että Matkaselkä ja siitä eteenpäin olleet risteysasemat Jänisjärvi, Suojärvi, Suolusmäki ja Äänislinna olivat ääriään myöten täynnä vaunukuormia. Lisäksi väliliikennepaikkojen sivuraiteet olivat lähes

täynnä jatkokuljetusta odottavia täysiä vaunustoja, jotka eivät päässeet eteenpäin. Matkaselästä länteen päin tilanne oli yhtä paha jakaantuen kahteen suuntaan aina Pieksämäen kautta Poriin ja Kouvolan kautta jopa Turkuun saakka! Joensuun ja Matkaselän välillä jouduivat sotilaskuormassa olevat vaunut odottamaan jopa kuukauden pääsyä eteenpäin! Tammikuussa 1942 saavutettiin myös alin päivittäin kuormattujen vaunujen keskiarvo, vain 3219 vaunua/päivä, kun normaalisti kuormattiin noin 4000 vaunua päivässä. On sanomattakin selvää, että oltiin tilanteessa, jossa koko liikenne oli lamaantumassa.

Ruuhkan selvittämiseksi aloitettiin sangen radikaalit toimenpiteet. Päämajan rautatieosasto joutui kieltämään kaikkia rautateiden liikennejaksoja luovuttamasta vaunuja lähetettäväksi Matkaselän itäpuolelle ilman rautatieosaston erillistä lupaa. Lisäksi alettiin vaatia huoltolajinjohtajilta viikoittaiset tilaukset em. alueelle lähetettäväksi pyydetystä sotilastavarasta. Jo Matkaselän itäpuolella olevat vaunut määräsi Karjalan armeijan komentaja purettavaksi mahdollisimman nopeasti. Näillä toimenpiteillä laskettiin ruuhkan alkavan helpottaa noin kolmessa viikossa. Ruuhkan pää saatiinkin 7.2.1942 mennessä siirtymään Matkaselän länsipuolelta itäpuolelle ja uusia kuormauslupia voitiin vähitellen alkaa antamaan.

Tyhjien vaunujen siirtämiseksi pois ruuhka-alueelta siirrettiin sinne vetureita mm. Kouvolan varikolta. Tyhjen vaunujen määrää kuvaa hyvin seuraava: ”Eräänä päivänä toimitetun tarkkailun mukaan Äänislinnan ja Matkaselän välillä oli 32 täyttä junallista eli noin 1700 kpl tyhjiä vaunuja virtaamassa länteen.”

Ruuhkan purkamisen jälkeen annettiin Matkaselän alueelle ja siitä itään suuntautuvien kuljetusten valvonta ja johto päämajan rautatieosastolle. Se joutuikin toistuvasti rajoittamaan alueen kuljetuksia, jotta radat saatiin pidettyä auki. Järjestely toimi asemasotavaiheen päättymiseen, kesään 1944 saakka ilman suurempia häiriöitä. Samoin rautatieliikenne kokonaisuudessaan muuttui jokseenkin vakiintuneesti toimivaksi, kun hyökkäysvaiheesta siirryttiin hiljalleen asemasotavaiheeseen.

Kalustosta

Osa kotimaisesta kalustosta oli jouduttu luovuttamaan talvisodan rauhanteon yhteydessä Neuvostoliittoon. Kotimaassa sodan aikana rakennetut, sotasaaliiksi saadut ja ulkomailta ostetut kalustoyksiköt eivät pystyneet korvaamaan

tapahtuneita menetyksiä, vaan kalustovajaus oli merkittävä, kuljetustarpeista riippuen arviolta 10-20 % luokkaa.

Erinäiset vähennykset huomioiden oli rautateillä jatkosodan alkaessa käytössä noin 19 500 tavaravaunua. Koska tavaravaunuja on kuitenkin erilaisia, on parempi puhua kuljetuskyvystä käyttäen vertailuarvona ns. vaunuarvoa. Kun huomioidaan suuremmat 4-akseliset vaunut kuljetuskyvyltään kaksinkertaisina 2-akselisiin verrattuna, oli rautateillä kuljetuskyyä 20 900 vaunuarvon verran. Vastaava luku ennen talvisodan alkua oli ollut 23 200 vaunuarvoa, joten vähennystä oli tullut lähes 10 %. Tässä yhteydessä on lisäksi huomioitava jo aikaisemmin mainittu vaunuston hidastunut kiertonopeus ja sodan etenemisen myötä huomattavasti laajentunut rataverkko, joten vaunukanta myös suhteessa liikennöitävän rataverkon kokoon oli harventunut vieläkin enemmän.

Sodan loppuun mennessä omalta rintamalta ja saksalaisten avustuksella Virossa saatiin yhteensä noin 5600 sotasaalisvaunua. Saksalaisilta oli aluksi hieman hankala saada kalustoa, mutta ”sopivissa paikoissa” eli heidän oman kuljetustarpeensa kasvaessa toistettujen pyyntöjen turvin vaunuja saatiin kuitenkin hankituksi. Sodan jälkeen sotasaaliskalusto tuli palauttaa Neuvostoliitolle, mutta tosiasiaa joitain yksilöitä jäi Suomeen ja muutamia niistä on säästynyt museoissa näihin päiviin saakka.

Veturikaluston määrä oli vähentynyt vastaavasti 688 veturiin vuoden 1939 yhteensä 756 veturista. Omalta rintamalta saatiin 33 sotasaalisveturia. Saksalaiset luovuttivat Virossa 39 sikkäläistä veturia, mutta läheskään kaikkia ei kuitenkaan voitu korjata käyttökelpoiseen kuntoon, vaan lopulta liikenteeseen saakka päätyi 22 veturia.

Ruotsista puolestaan ostettiin 20 käytettyä veturia. Mainittakoon, että 12:ssa näistä oli kuparinen tulipesä ja Suomen

Junasta lastataan tarvikkeet purilaisiin, joilla tavarat viedään etulinjaan. Kiestingin-Louhen rautatie, 19.9.1941. Kuvassa näkyy mm. M-sarjan soravaunu, josta on poistettu laidat ja lisätty sivulle tikkaat lavalle kiipeämistä helpottamaan. Kuva: SA-kuva

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Läskelän asemalla on viisi veturia, jotka on saatu ryssiltä, Läskelä 30.9.1941.

Karhumäen rautatiesillalla veturi ottaa vettä Kumsa-joesta, Karhumäki 24.12.1941. Vihollisen tuhattua vetureiden vedenantolaitteistot jouduttiin vedenhankinnassa erityisjärjestelyihin. Huomionarvoista on, että vedenantopaikkoja tarvittiin veturista ja junasta riippuen noin 50-90 kilometrin välein. Kuva: SA-kuva

tuli toimittaa vastaava määrä kuparia takaisin Ruotsiin.

Vallatuilla alueilla veturien käyttöä hankaloittivat mm. vihollisen peräntyessä rikkomat vedenantolaitteet sekä erittäin heikko polttoainetilanne. Lisäksi vetureissa ja vaunuissakin alkoi ilmetä tavan takaa erilaisia vikoja, sillä ymmärrettävästi kalustoa ei oltu voitu kaikilta osin huoltaa kuten normaalioloissa. Kun Itä-Karjalan alueella ei ollut omaa konepajaa, oli veturit lähetettävä korjattavaksi lähes 350 km:n päähän Joensuuhun saakka.

Rataverkko - junalla melkein etulinjaan saakka

Suomen rataverkon pituus talvisodan alkaessa oli noin 5500 km, josta sodissa menetettiin noin 1000 km. Miehitettyn Itä-Karjalan alueen ratojen liikennepituus jatkosodan aikana oli kaikkiaan 443 km, jonka lisäksi ehdittiin 1944 liikennöidä hetki suomalaisten rakentamaa 110 km:n pituista Uusku-Mäkriä-rataa. Laajan rataverkon ansiosta tarvikekuljetukset voitiin monin paikoin hoitaa rautateitse lähes etulinjaan saakka. Karhumäen pohjoispuolella rata ylsi Sassiin, tykistön tuliasema-alueelle. Karjalan kannaksella ajettiin Raivolaan ja edelleen Ollilaan. Valkjärven lähellä rata jatkettiin kenttävarikolle. Ete-lässä puolestaan päästiin Syvärin sillan korjauksen jälkeen Ala-Syväriin ja siitä edelleen kapearaiteisella rautatiellä joukoille saakka. Kapearaiteisia kenttärautateita rakennettiin monin paikoin ja ne ovat sen verran laaja kokonaisuus, ettei niitä käsitellä tässä yhteydessä.

Myös henkilöliikenne toimi vallatulla alueella ja uusia reittejä avattiin sitä mukaa, kun alueita saatiin haltuun. Jo vuodenvaihteessa 1941-42 aloitettiin liikenne Viipuriin ja edelleen Rajajoen ja Valkjärven suuntiin, Virasojalta Antrean ja edelleen Sortavalaan, sekä Matkaselästä Suojärvelle ja Pitkärantaan.

Talven 1942 aikana jatkettiin liikennettä Äänislinnaan ja Syvärille. Lisäksi oli kulussa mm. pikajuna Tampereelta Raivolaan. Nämä kaikki yhteydet avattiin ensisijassa sotilaiden kuljetuksia silmällä pitäen.

Valtionrautatiet huolehti myös saksalaisten joukkojen kuljetuksista Pohjois-Suomessa. Nämä kuljetukset sitoivat esimerkiksi syksyllä 1941 noin 10 % koko käytettävissä olevasta vaunumäärästä. Vaunumäärän suuruuteen vaikutti merkittävästi 86 km:n pituinen Kemijärven-Sallan rata, jota erittäin heikkorakenteisena ja osin keskeneräisenä voitiin liikennöidä vain kevyimmillä vetureilla ja hyvin pienin junin. Normaali junapituus oli vain 5-10 vau-nua ja liikennöintinopeus enintään 25 km/t – ja tästäkin huolimatta vahinkoja tapahtui alati.

Huomioita liikenteestä ja kuljetuksista

Päämajan huoltopäällikön esikunta laati rautatiekuljetuksille tärkeysjärjestyksen, jota pienin tarkennuksin noudatettiin koko sodan ajan:

1. Numeroidut sotilaskuljetukset
2. Veturien polttoaineet
3. Elintarvikkeet
4. Polttoaineet yleiseen kulutukseen
5. Numeroimaton sotilastavara
6. Siirtoväen tavara
7. Rautateiden oma tavara pl. veturien polttoaine
8. Teollisuuden kuljetukset
9. Muut kuljetukset

Tästä järjestyksestä oli tietenkin pakko joustaa vallitsevan liikennetilanteen hoidossa, mutta esimerkiksi tavaravaunujen jakoon listan merkitys oli huomattavan suuri.

Aina kun mahdollista, kuljetukset pyrittiin siirtämään rautateiltä muille kuljetusmuodoille, erityisesti sisävesiväylille. Mikäli tavara voitiin kuljet-

taa vesiteitse, oli mahdollista kokonaan evätä tavaravaunun saanti tällaiseen kuljetukseen. Kesällä 1942 asetettiin tästä syystä kulkuun myös 8 kappaletta erityisiä tavaravuorolaivoja, jotka ajoivat rannikkoa pitkin Viipurin ja Kemien välillä.

Vaikeaa kuljetustilannetta puunjalostusteollisuuden osalta pyrittiin helpottamaan rajoittamalla raakapuun ristiinkuljetuksia. Keväällä 1943 sijoitettiin eri puolille maata kahdeksan puutavaran vaihtoasiamiestä, joiden tehtävänä oli raakapuun ostojen ohjaaminen ja vaihtojen järjestäminen niin, ettei puuta kuljetettaisi ristiin alueiden välillä.

Kuten jo aikaisemminkin on todettu,

tavaravaunujen kiertonopeutta pyrittiin kasvattamaan kaikin mahdollisin keinoin ja erityisesti kuormaus- ja purkamisvaiheita nopeuttamalla. Sodan aikana mm. vaunujen käyttöä valvomaan irrotettiin erikseen henkilökuntaa, vau-nuista perittäviä vuokria korotettiin, sunnuntait ja pyhäpäivät lisättiin kuu-luvaksi purkasmääräaikaan jne.

Juha Vuorinen

Lähteet:

- Valtionrautatiet 1937-1962, Rautatiehallitus 1962
- Jouni Eerola, Pasilan konepaja 1903-2003, Pasilan konepajan perinneyhdistys ja Helsingin kaupungin museo 2003
- <http://www.jukkajoutsu.com/syvari.html>
- Sotahistorian tiekartta, Karttakeskus 2013

Rautatie IT:n hiljaiseloa. Krivi 25.6.1942. Jatkosodan aikana rautateitä pommitettiin merkittävästi vähemmän kuin talvisodassa, mutta ilmahyökkäysten vaara oli aina olemassa. Mutta eihän ampumiseen paitaa tarvita... Kuva: SA-kuva

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Ermei Kanninen rintamalohkonsa aselepoehdoista soveltamassa 1944

Rukajärven suunnan taistelut käytiin kaukana Suomen rajoista. Nuoren Rukajärven luutnantin tehtävänä sodan lopulla oli toimia Erillisen pataljoona 7 (ErP 7) pataljoonan komentajan läheisimpänä neuvon-

Kohtaaminen venäläisten upseerien kanssa aselevon jälkeen Lentiera - Klyysinvaaran tiellä. Selin vasemmalta tulkki Mikael Girs, Antti Seitamo ja Ermei Kanninen. Kuva on otettu salaa, koska valokuvaaminen oli kiellettyä. Kuva: RSHY/Ermei Kanninen.

antajana. Kannisen vastuulla olivat tiedustelutehtävät. Pataljoonan komentajien sairastelusta johtuen Kannisen tehtävät ja vastuu lisääntyivät ja lopulta hän joutui johtamaan myös varsinaisia taistelutoimia.

Aivan sodan loppuvaiheessa pataljoona oli vähällä joutua taisteluun ylivoimaista vihollista vastaan. ErP 7:n tiedustelu havaitsi vihollisen rakentavan etenemistietä ja suuntaavan kulkunsa aivan pataljoonan editse Ilomantsin suuntaan. Hyvissä ajoin Päämaja sai tiedon vihollisen vahvojen, peräti kahden divisioonan vahvuisten joukkojen etenemisestä ja näin osattiin varautua ja koota joukkoja Ilomantsin suunnalle, joita määrättiin johtamaan kenraali Raappana. Ilmeisesti Pataljoonan ryhmittäminen Porajärven tien suunnassa oli vihollisen tiedustelussa havaittu ja vihollisen hyökkäyssuunta kääntyi toisaalle ja näin Klyysinvaaran tien suunnassa raskailta taisteluilta välttyttiin. Ilomantsissa sen sijaan Raappana ehti onneksemme valmistautua torjuntataisteluihin. Tästä edellä mainitsemastani seikasta on sotahistorian kirjoituksessa kovin vähän kirjoitettu.

Aselevon jälkeen neuvotteluja

Kanninen sai tiedon ennakkolta aselevosta 4.9.1944 klo 4.50 Päämajan käs-

kyllä. Virallinen tieto tuli 5.45. Tuli kova kiire saada tieto kaikille joukoille, partiot mukaan lukien klo 7.00 mennessä. Siinä onnistuimme juuri ja juuri. Vihollisen puolella aselevosta ei ollut tietoaakaan ja venäläiset lopettivat sotatoimet vasta seuraavana päivänä 25 tuntia myöhemmin.

Pian aselevon jälkeen alkoivat venäläisten upseereitten kanssa tapahtuvat lähes päivittäiset neuvottelut. Vastapuolen edustajat olivat hyvin pukeutuneita koppelakkisia everstejä. Pataljoonamme edustajat, majuri **Antti Seitamo**, luutnantti **Ermei Kanninen** ja tulkki **Mikael Girs** saavuimme neuvotteluun kesäpuvuissa, jotka olivat pitkien aselepoa edeltävien taistelujen aikana varsin huonossa kunnossa. Venäläiset, kolme everstiä ja kuljettaja saapuivat Lentiera - Klyysinvaaran tien sillalle amerikkalaisella kiiltävällä Jeepillä ja suomalaiset jalan.

Tilanne aselevon jälkeen oli siinä määrin epävakaa, että laitoin joentörmän suojaan aseellisen varmistuksen. Kuvaaminen oli kiellettyä, mutta varmistin tuonkin tilanteen kaiken varalta ja vartiomies kuvasi neuvottelun salaa takaamme polvien väliin asettamallaan kameralla. Tuskinpa muualta löytyy valokuvia vastaavista neuvotteluista.

Alkuvaiheessa komentajatasen neu-

Fysioterapiapalveluja Sotaveteraaneille

HAAPAJÄRVI

Haapajärven Lääkäritalo Oy / Fysiokolmio

Kirkkokatu 5, puh. 08-763 575

HELSINKI

Fysioterapia Hannele Immonen

Fysioterapeutti Hannele Immonen ja
Susanna Tähtinen
- Myös akupunktio
Hollantilaisentie 9 A, 00330 Helsinki
puh. 09-485 806

PALOKKA

Palokan Fysioterapia

Olavintie 1, puh. 014-677 777

HELSINKI

- FYSIOTERAPIA • LYMFATERAPIA
- JALKOJEN HOITO • HIERONTA
- AKUPUNKTIO • RYHMÄJUMPA

OULUNKYLÄN KUNTOOUTUS
Mäkitorpantie 19, 00640 Helsinki P. 728 2475
e-mail: oulunkylan.kuntoutus@kolumbus.fi

PUKINMÄEN FYSIOPALVELU

Säterintie 3 00720 Helsinki
Puh. 09-345 1609
www.pukinmaenfysiopalvelu.fi

Veteraanikuntoutusta,
Lääkintävoimistelua,
Hierontaa

Antinkankaantie 30, 92130 Raahen
puh. 08-220 444
Siikajoen sivupiste, puh. 044-522 0480

FYSIOTERAPIA • LYMFATERAPIA •
HIERONTA • VETERAANIKUNTOOUTUS

Puh. 09-3432044
Kauppakeskus Itis, Itäkatu 7, 2.krs Helsinki
www.metrofysio.fi

NASTOLA

Nastolan Fysikaalinen Hoitolaitos

Timpurintie 2, puh. 03-762 4888
- Veteraanien asiassa jo yli 40 vuotta -

REISJÄRVI

Fysiokolmio

Anjalantie 9, puh. 08-776 770

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

vottelut olivat kovin riitaisan tuntuiset. He syyttivät suomalaisia siltojen räjäyttämistä ja vartiomiehen surmaamisesta. Me torjuimme syytöksen jyrkästi. Ihme kyllä siihen asiaan ei myöhemmin palattu. Myönsimme sillan tuhoamisen. Yllätyksekseni vasta vuonna 2011 Mikko Porvalin kirjasta Hokki sain tietää, että eräs suomalainen kaukopartiojoukko oli aselevon jälkeen tuolla suunnalla palaamassa omalle puolelle ja joutui aseelliseen välien selvittelyyn. Siinä vihollisen sotilas menetti henkensä, josta meillä ei tietenkään ollut mitään tietoa.

Partisaanit jatkoivat tuhotöitä

Suomen puolelta kantautui tietoja, joiden mukaan vihollisen partisaanit jatkoivat aseellista toimintaa ja tuli huomattavia siviiliuhreja. Venäläiset valittelivat, etteivät he saa toimitettua tietoa aselevosta ja pysyivät meitä viemään sanaa aselevon solmimisesta. Torjuimme tehtävän, perustellen esitystämme sillä, että se olisi liian hengenvaarallista.

Vihamielinen ja kireä tunnelma vähitellen lieentyi. Pataljoonan paluumarsi alkoi 21.9.1944. Lähes päivittäisissä tapaamisissa meidän vaadittiin ylittävän rajan lyhimältä kohden. Me taas vastasimme, että sopimusehtojen mukaan miinakentät pitää purkaa, josta syystä ei voida kiirehtiä emmekä voi kulkea tietömiä taipaleita ja metsiä pitkin. Lopulta vaatimukset rauhoittuivat ja päiväkohtainen marssi hiljalleen vaihtui välirauhansopimuksen mukaiseen 15 kilometriin vuorokaudessa.

Ikuisen rauhan raja

Ennen paluumarssia suoritimme erinäisiä valmisteluja ja purimme mm. erään savusaunan, joka pystytettiin sittemmin Lieksan Rajakoulun lähelle. Tämä sauna sai nimekseen ”Seitamon sauna”, jonka löylyistä voivat rajajoukot vieläkin nauttia. Sauna tosin on kerran palanut, mutta jälleenrakennettu tuolle samalle paikalle.

Ylitimme pataljoonan komentaja Antti Seitamon kanssa Suomen rajan 25.9.1944 klo 11.17. Venäläinen osapuoli käyttäytyi kohteliaasti. Rajan ylitettyämme piirsimme rajaviivan. Muistan, miten kauniisti venäläinen upseeri puhui. Hän toivoi tämän rajan pysyvän ikuisesti rauhan rajana, jossa ei käytäisi sotia enää koskaan. Yhteisesti totesimme seisovamme ikuisen rauhan rajalla. Aselepopäivän ja sen jälkeisten alkuneuvottelujen kankeus ja epävarmuus oli kaikonnut ja minkäänlaista katkeruutta vuosia jatkuneesta sodankäynnistä ei vastapuolen käytöksessä enää ollut näkyvissä. Tiedustelumme erään kaatuneeksi luullun komppanianpäällikön vangiksi joutumisesta he ilmoittivat hänen olevan vangittuna ja voivan hyvin. Ilmoitin saamastani yllättävästä tiedosta komppanianpäällikön puolisolle.

Vasta 4. - 6.8.1999 eli vajaat 55 vuotta myöhemmin osallistuimme Rukajärven matkalle, toteaa kenraali Kanninen lopuksi.

Tenho Tikkanen

Kirjoittaja on Rukajärven suunnan historiayhdistyksen puheenjohtaja.

Kuva on otettu Lieksassa, jossa kenraaliluutnantti Ermei Kanninen vihki Rukajärvi-keskuksen 1.7.2013 ja luovutti Rukajärven luutnanttikirjan omistuskirjoituksin kaikille Lieksan nuorisopuhallinorkesterin jäsenille.

Ermei Kanninen Rukajärven luutnantti

Kenraaliluutnantti Ermei Kanninen toimi Rukajärven suunnalla nuorena luutnanttina pataljoonan komentajien oikeana kätenä. Kannisen sota-aikana puolisolleen lähettämät kirjeet on julkaistu 2012 ilmestyneessä kirjassa ”Rukajärven luutnantti, Kenttäpostia sotasensuurin takaa.” Tuosta kirjeenvaihdosta lukija voi saada lisävalaistusta sodan loppuvaiheen neuvotteluista. Lukija voi päästä sisälle ja osalliseksi syvälle, pitkään rintamalla olleen nuoren parin herkkään elämänvaiheeseen ja tulevaisuuden suunnitelmiin.

Kenraaliluutnantti Ermei Kanninen

(s. 19.10.1922) jäi eläkkeelle Puolustusvoimain Pääesikunnan päällikön virasta vuonna 1982. Kanninen on toiminut sotilasuransa ohella pitkään Suomen sotahistorian komission puheenjohtajana ja vuosien ajan mm. autoilualan järjestöjen johtotehtävissä. Eläkevuosinaan hän on ollut suosittu esitelmien pitäjä erityisesti maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen juhlatilaisuuksissa. Ermei Kanninen on Rukajärven suunnan historiayhdistyksen perustajajäsen ja hän vihki Rukajärven tien käyttöön vuonna 2011 sekä avasi Lieksan Rukajärvi-keskuksen vuonna 2013.

T:mi Tero Salminen
Pälkäne

Kuljetusliike Timo Tuominen
Pälkäne

Autoliija Juha Virta
Pöytyä, Kyrö

Wagner Industrial Solutions Scandinavia
Raisio

RTK Palvelu Oy
Rauma

Komtek Oy
Riihimäki

Metsä-Koskela Oy
Ruovesi

T:mi Niklas Forsberg
Rusko

Rakennusliike T. Rauman Oy
Salo

Leon Hallit Salo
Pertteli

T:mi Janne Valaskari
Salo

Puutavaramyynti Sami Koivu
Sastamala

Betoninkuljetus M. Pohjolainen Ky
Suonenjoki

Säkylän Metsätyö
Säkylä

Ugly Boy
Tammela

Kiitos Sotaveteraaneille
Tammisaaresta! Nro 105

Nomet Oy
Tampere

Puhallinsoitinkorjaamo Jarmo Parkusjärvi
Tampere

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Tie aselepoon ja välirauhaan

Neljäntenä päivänä syyskuuta 1944 kello 03.15 annettiin Päämajasta kaikille yhtymille seuraava lennätinsanoma: ”Tasaval- lan Presidentti – Ylipäällikkö käskee tehdyn sopimuksen mukaisesti lopetta- maan kaikki vihollisuudet linjan Oulu – Oulujoki – Oulujärven pohjoisranta – Kuumu – Niskajärvi – Suojärvi – Ke- vättämajärvi – Suikujärven pohjoisran- ta – Belomorsk eteläpuolella tänään 4. päivänä syyskuuta kello 07.00 aamulla”.

Palauttakaamme mieliin aselepoon ja myöhempään 19. päivänä syyskuuta allekirjoitettuun välirauhansopimuk- seen johtaneet vaiheet, koska vain siten voimme ymmärtää jollakin tavalla sil- loiset tapahtumat ja ratkaisujen vaikeu- det.

Suomalaisten on syytä tietää, kuin- ka hauraalta pohjalta tehtiin aselepo ja kaikki sen edellyttämät toimenpiteet. Olihan aselepo sovittu ilman osapuo- lien virallisia neuvotteluja vain Tukhol- man lähetystön välittämien asiakirjojen ja sähkeiden kautta.

Aselevon aikaansaaminen

Vaiheet lopulliseen aselepoon Neuvos- toliitto aloitti jo heinäkuun puolivälissä 1944. Tukholman lähetystön kautta vä- litettiin Suomeen tieto, että Neuvosto- liitto on valmis neuvottelemaan rauhas- ta Suomen kanssa, jos se tekee aloitteen. Neuvottelujen aloittaminen edellytti presidentin eroa ja hallituksen vaihta- mista. ”Antautumisesta ei tässä yhtey- dessä tarvitse puhua”.

Puolustusministeri Walden tieduste- li myöhemmin heinäkuulla Moskovasta varmistusta, jolloin saatiin vastaus, että jos Suomi pyytää rauhaa, voidaan aloit- taa neuvottelut sopimuksesta, joka säi- lyttäisi Suomen itsenäisyyden ja riippu- mattomuuden.

Enää ei siis vaadittu Suomen ehdo- tonta antautumista. Merkittävää on se, että Neuvostoliitto oli muuttanut vaa- timuksensa heti suomalaisten torjun- nan onnistuttua heinäkuun puoliväliin mennessä. Samalla alkoivat neuvosto- joukkojen siirrot eteläisimmille rinta- mille.

Tästä tilanteesta alkoi suomalaisten vakava ja vaikea yritys rauhaan ja irtau- tumiseen saksalaisten joukkojen vaiku- tuksesta Suomessa.

Presidentti vaihtui ja uusi hallitus lähetti monien vaiheiden jälkeen 25.8. Tukholman kautta Moskovaan kirjeen, jossa ehdotettiin rauhanneuvottelujen aloittamista.

Tähän Suomen ratkaisuun vaikutti voimakkaasti presidentti-ylipäällikkö Mannerheimin ja Päämajan toiminta. Hallitusta ja eduskuntaa informoitiin

sotilaallisen tilanteen osalta selkeästi. Juuri 24.8. oli eduskunnan ulkoasiain- valiokunnassa kuultu päämajan tiedus- telupäällikön **Aladár Paasonen** esitys, joka ei jättänyt epäilystä tilanteesta. Sa- mana iltana oli Mannerheimilla ja hal- lituksen avainhenkilöillä pitkä kokous. Siellä lyötiin lopullinen sinetti rauhaan pyrkimisen osalta ja seuraavana päivä- nä 25.8. toimitettiin esitys Tukholman kautta Moskovaan.

Neuvostoliitto ilmoitti 29. elokuu- ta ottavansa vastaan Suomen neu- votteluvaltuuskunnan. Sekin edellyti silloisessa tilanteessa mahdolltomalta tuntuneiden ennakkoehtojen hyväksy- mistä. Tärkeimmät ehdot olivat Mos- kovan rauhan rajojen säilyminen ja Pet- samon luovuttaminen sekä suhteiden julkinen katkaiseminen Saksaan. Li- säksi oli vaadittava saksalaisia joukkoja poistumaan Suomesta viimeistään 15.9. mennessä, jonka jälkeen maassa ole- vat joukot riisutaan aseista ja luovute- taan liittoutuneille sotavankeina. Muis- ta vaatimuksista ei vielä tässä vaiheessa mainittu, mutta niitä osattiin odottaa.

Tämän esityksen jälkeen alkoi aluksi Suomessa valtava selvitystyö kansakun- nan tulevaisuuden mahdollisuuksista ennakkoehtojen täyttämiseksi.

Mannerheimin ja päämajan laatima ehdotus NL:n ennakkoehtojen toteut- tamiseksi ratkaisi neuvottelujen aloitta- misen ja ehtojen hyväksymisen. Ehdo- tuksessa ilmoitettiin sotilaalliset mah- dollisuudet saksalaisia joukkoja vastaan sekä mm. suomalaisten joukkojen ve- täytymismahdollisuudet ja aikataulu edellyttäen, että aselepo astuisi voimaan heti ja jo ennen rauhanneuvottelujen al- kamista. Tämä ehdotus toimitettiin 2.9. Tukholman lähetystön kautta Mosko- vaan. Järkyttävältä tuntui ehdotukses- sa se, että siinä selvitettiin jo mm. suo- malaisjoukkojen mahdollinen vetäyty- misaikataulu Moskovon rauhan rajan taakse, vaikka ei ollut mitään tietoa Neuvostoliiton muista vaatimuksista tai suostuuko se yleensä aseleponeuvotte- luihinkaan, puhumattakaan rauhan- tai välirauhanneuvotteluista.

Tämän ehdotuksen seurauksena Neuvostoliitto tiedotti 2.9. hallitukselle, että mikäli Suomi julkisesti ilmoittai- si katkaisevansa suhteet Saksaan, Neu- vostoliitto olisi valmis lopettamaan so- tatoimet Suomen vastaisella rintamalla 4.9. kello 08.00 Moskovon aikaa.

Eduskunta hyväksyi Neuvostoliiton ennakkoehdot 2.9. kello 21.43 äänin 108 – 45.

Pääministeri **Hackzell** puhui yleisra- diossa samana iltana kello 23.00. Hän ei ilmoittanut puheessaan selvästi suhteiden katkaisusta Saksaan, jolloin Neu-

vostoliitto vaati sen ehdottomana edel- lytyksenä aselepoon. Hallitus toimitti vaaditun julkilausuman Tukholmaan aamuyöllä 3.9, josta se luvattiin toimit- taa Moskovaan. Tämä pääministerin puutteellisesta ilmoituksesta johtunut viivästys aiheutti todennäköisimmin aselevon voimaantulon eriaikaisuu- den. Neuvostojoukkojen aselepo alkoi vuorokautta myöhemmin kuin suoma- laisten. Tapahtuma jäi arvoitukseksi, ja suomalaisten yleiseksi mielipiteek- si tuon vuorokauden tarkoituksesta jäi suurvallan painostus, voimannäyttö tai jopa kosto.

Tuon omituisen vuorokauden aikana kaatui 20 suomalaista sotilasta, kahdeksan katosi ja 71 (toisen lähteen mukaan 79) haavoittui. Lisäksi kymmeniä miehiä joutui vähäksi aikaa sotavangeiksi.

Todennäköisin syy on selvinnyt kymmenien vuosien jälkeen:

Karjalan rintaman komentaja, ar- meijankenraali Meretskov oli tiedus- tellut 4.9. aselepotilannetta Moskovas- ta. Sieltä oli ilmoitettu, että suomalaiset eivät olleet hyväksyneet annettuja en- nakkoehtoja, eli julkista ilmoittamis- ta suhteiden katkaisemisesta Saksaan. Neuvostojoukot saivat tiedon aselevosta jo yöllä 3./4.9, mutta aselepo käskettiin kuitenkin silloin alkamaan heidän puo- lellaan vasta 5.9. aamulla. Käsky tulen lopettamisesta tuli Karjalan rintamalle vasta 5.9. aamulla.

Kuitenkin maanantaiaamuna 4.9. tie- dotettiin ainakin Suomessa virallisesti:

”Suomen ja Neuvostoliiton hallitus- ten välillä on sovittu, että sotatoimet Suomen armeijan rintamaosuuksella lakkaavat syyskuun 4. päivänä kello 8 aamulla Moskovon aikaa. Presidentti- ylipäällikkö on antanut tästä käskyn so- tavoimillemme”.

Näin aseet vaikenivat viimein 5.9. aa- mun kuluessa. Kuitenkin erilaisia ase- levon rikkomuksia neuvostojoukkojen suorittamina tapahtui seuraavina päivi- nä ja viikkoina vielä monella suunnalla. Viimeiset neuvostopartisaanien iskut suomalaisia kolonna vastaan tapahtui- vat Rukajärven suunnalla vielä 13.9.

Aselepo koettiin suomalaisten miellissä ristiriitaisin tuntein

Hyvää oli se, että aseet olivat vaienneet ainakin toistaiseksi ja miesten palaami- nen elävinä takaisin kotiin tuntui ole- van mahdollista. Ei lohduttanut sekään, että viisaan valtiovallan johdolla ja koko

Eversti Aladár Paasonen.

kansan tuella erinomaisesti taistellut ar- meija oli torjunut ehdottoman antautu- misen vaatimuksen ja säilyttänyt maan itsenäisyyden ja vapauden.

Katkeraa oli se, että jouduttiin jälleen luovuttamaan alueita, joita Neuvosto- liitto ei pystynyt taistellen valtaamaan.

Mutta kaikki tiesivät, että tämä ei ol- lut lopullinen tilanne ja pahin oli vielä tulossa. Sotilaat tiesivät, että saksalais- ten joukkojen karkottaminen ei onnis- tuisi annettuun mahdolltomaan määrä- aikaan mennessä, joten sota pohjoisessa Suomessakin oli vielä edessä. Kysymys kuului, ketkä joutuvat tähän tehtävään ja miten siinä käy?

Pahinta oli epätietoisuus välirau- han- tai rauhanehdoista. Ei tiedetty edes sitä, kummasta tullaan neuvotte- lemaan. Suurvalta ei ollut onnistunut asevoimin päämäärissään Suomen suh- teen, mutta suomalaiset aavistivat, että se ei tule luopumaan päämääristään ja se haluaa varmasti rankaista kovapäis- tä Suomea. Ja varsinkin nyt, kun se oli päässyt liittoutuneiden avulla syksyllä 1944 jo todennäköisten voittajavaltioi- den joukkoon ja oli voimansa tunnossa. Syvä epäluulo ja monilla tahoilla suora- nainen epätoivo vallitsivat suomalaisten keskuudessa. Tulevaisuus näytti synkäl- tä, ja se synkeni myöhemmin entises- tään kaikkien välirauhanehtojen selvit- tyä.

Tauno Oksanen

Kirjoittaja on rajakapteeni ja sotahistorioitsija.

Suomalaiset auttoivat puna-armeijaa Virossa

Suomalaiset osallistuivat sekä Saksan että Venäjän sotatoimiin Viron saaristossa. Syksyllä 1941 auttoi Suomi saksalaisia lähettämällä aluksia maihinnousutehtäviin Viron saarille puhdistukseen ne venäläisistä. Samankaltaiseen operaatioon osallistuttiin myös vuonna 1944, mutta tällä kertaa olivat liittolaisina venäläiset. Suomen historiankirjoissa suomalaisten osuudesta Viron miehittämisessä ei pahemmin ole puhuttu, mutta se ei jäänyt huomaamatta Virossa.

Moskovassa 19.9.1944 solmitussa Suomen ja Venäjän välirauhasopimuksessa sitoutui Suomi asettamaan kaikki Suomen etelä- ja lounaisrannikolla olevat lentokentät kaikkine laitteineen Neuvostoliiton ilmavoimien tukikohdiksi siksi ajaksi, joka on tarpeen ilmasotatoimia varten Virossa olevia saksalaisia sotajoukkoja ja Itämeren pohjoisosassa toimivia Saksan laivastovoimia vastaan.

Saksalaiset puolustivat saaria

Viron saarten puolustuksen oli saanut tehtäväkseen Saksan 23. jalkaväkidivisioonan komentaja kenraaliluutnantti Hans Schirmer. Divisioonan ensimmäiset yksiköt saapuivat Saarenmaalle 23. syyskuuta 1944 ja kahdessa päivässä tuotiin koko

divisioona. Syyskuun lopussa tiesivät saksalaiset, että puna-armeija valmistautuu hyökkäämään saarille yhdeksällä divisioonalla (noin 100 000 miestä). Vaikka myöhemmin saapuivat saksalaisten lisäjoukkoina 218. jalkaväkidivisioona ja 12. Luftwaffen kenttädivisioona, oli selvä, että saarten puolustaminen tulee olemaan vaikeaa.

Lentokentät Helsingissä, Kotkassa, Hangossa ja Turussa luovutettiin 2.10. venäläisille, yhteensä Suomessa oli noin 60 Venäjän Itämeren laivaston ilmavoimien lentokenttää. Venäläiset eivät ehtineet käyttää Suomen lentokenttiä Viron mannaerosalla käydyissä operaatioissa, koska Tallinna valloitettiin jo 22.9. ja Viron mannaeros syyskuun lopussa. Myöhemmin, Muhun saarelle, Saarenmaalle ja Hiidenmaalle tehdyissä ilmahyökkäyksissä oli venäläisillä käytössä jo Viron maanperällä sijaitsevat lentokentät, mutta on mahdollista, että Suomesta lähteneet lentokoneet osallistuivat myös Saarenmaan taisteluihin.

Sukellusveneet operoivat

Venäläisten sukellusveneet pääsivät operoimaan Itämerellä käyttäen tukikohtanaan mm. Turku ja tekivät muutamia merkittäviä upotuksia, kuten Wilhelm Gustloff, Gene-

Puna-armeija Virtsu-satamassa lokakuussa 1944. Takana on ilmeisesti suomalainen kaljaasi.

ral von Steuben ja Goya, joka kaikki olivat pakolaisia ja haavoittuneita sotilaita täyteen lastattuja, aseettomia kauppa- ja kansainvälisin tunnuksin merkittyjä sairaalalaivoja. Lentokoneet ja sukellusveneet estivät saksalaisten täydennys- ja evakuointikuljetuksia Itämerellä.

Sodan aikana oli Suomenlahdi suljettu miinakentillä ja sukellusveneverkoilla. Venäläisillä oli vaikeuksia saada maihinnousualuksiaan Leningradista Itämerelle. Saksalaiset olivat lastenneet Viron rannikolle magneettimiinoja, joten teräsrunkoisia aluksia saarten maihinnousuissa ei voitu käyttää. Viron satamat ja rannat olivat veneistä ja laivoista tyhjiä, sillä syyskuun aikana pakeni Virossa meren kautta noin 70 000 ihmistä, pääosin Ruotsiin. Puna-armeijalla oli Virossa käytössä amerikkalaisilta lend-lease sopimuksella saatu noin 70 amfibioaasturia, Ford GPA (joihin mahtui vain muutama mies) ja maihinnousuvenettä. Maihinnousua varten tarvittiin kuitenkin paljon enemmän aluksia kuljettamaan tuhansia miehiä Viron mantereelta saarille. Ilman niitä oli saarten valtaaminen mahdotonta.

Välirauhansopimus velvoitti

Ongelman ratkaisemiseksi käännettiin katseet Suomeen. Kun Suomi ja Neuvostoliitto allekirjoittivat välirauhan, sitoutui Suomi julistamaan sodan Saksalle ja ajamaan ne pois Suomen maanperältä. Valvontakomissio, joka käytännössä tarkoitti Neuvostoliittoa, antoi Suomelle määräyksen avustaa heitä myös Viron saarten miehityksessä. Moskova ilmoitti, että se tarvitsee kuljetusoperaatioon sata suomalaista kaljaasia ja saman verran moottoriveneitä.

Suomen hallitus suostui pakosta, vaikkei välirauhansopimus Suomea sellaiseen velvoittanut ja Viro oli ennen Tallinnan kaatumista vaatinut

kaikkien vieraiden sotajoukkojen välitöntä poistumista Viron maanperältä. Neuvotteluissa tingittiin alusten määrä pienemmäksi. Alukset kerättiin Hankoon ja tankattiin neuvostoliittolaiselta sukellusveneidemäärälukselta saadulla polttoaineella. Laivat miehitettiin neljällä hengellä - päällikkö, koneimestari ja kaksi kansi- tai konemiestä. Moottoriveneissä oli kaksi henkeä. Miehistö koottiin rannikkotykistöstä, toiminnasta vedetyistä sukellusveneistä, muiden alusten miehistöistä ja vapaaehtoisista.

Suomalainen miehistö

Osaston komentajaksi määrättiin Mannerheim-ristin ritari, komentajakapteeni **Olavi Arho** ja kaljaasilaivaston päälliköksi kapteeniluutnantti **Paul Hongisto**. Nimekseen se sai Osasto Arho. Laivat lähetettiin Viroon 8-10 aluksen ryhmissä. Jokainen kaljaasi hinas perässään moottoriveneitä. Vaikka perille päästyä aluksilta poistettiin Suomeen osoittavat tunnuksiset ja liput, oli miehistö suomalaisessa asepuvussa.

Noin 30 kaljaasiin kuormattiin Tallinnan länsipuolella puna-armeijan jalkaväkeä noin vahvennetun pataljoonan verran. Tämä osasto nousi Muhunsalmen pohjoisrannalle. Tallinnan itäpuolelle siirtyneeseen osastoon kuormattiin Hiidenmaan maihinnousua varten Rohukylässä neuvostosotilaita aseineen ja varusteineen. Kaljaaseihin lastattiin myös jalkaväkitykkeitä ja muuta raskasta aseistusta sekä haavoittuneiden hoitovälineitä, paareja ja hevosia rattaineen. Kaljaasia kohti lastattiin arvioiden mukaan taistelukykyinen kiväärikomppania.

Maihinnousu alkaa

Maihinnousuoperaatio alkoi 29. syyskuuta 1944, kun ensimmäiset neuvostojoukot nousivat maihin Muhun saarelle, Kuivastoon. Maihinnousu alkoi massiivisella tykistö- ja il-

maiskulla. Rannikon puolustusasemiin sijoitetut noin 400 saksalaista sotilasta tuottivat hyökkääjille merkittäviä tappioita. Muhun saari valloitettiin kahdessa päivässä. Viivyttyä neuvostojoukkojen etenemistä räjäyttivät saksalaiset Muhun - Saarenmaan sillan.

Hiidenmaa valloitettiin 2.-3. lokakuuta. Sieltä suomalaiset kuljettivat 5. lokakuuta Saarenmaalle kaksi maihinnousuosastoa ja kaksi prikaatia. Suomalaiset alukset toimivat maihinnousutehtävien lisäksi myös huoltokuljetuksissa ja yhteysaluksina Viron pohjoisrannalta saarille.

Saarenmaata pystyivät saksalaiset puolustamaan noin kaksi kuukautta. Sörve-saaressa käytyjen taisteluiden jälkeen saksalaiset vetäytyivät 24. marraskuuta. Kun 19. joulukuuta puna-armeija valloitti Ruhnun saaren, oli koko Viro miehitetty.

Lokakuun puolivälin jälkeen kuljetettiin osa suomalaisista Tallinnaan ja sieltä Suomi-nimisellä laivalla Helsinkiin. Toinen osa lähti palauttamaan kaljaaseja ja moottoriveneitä Hankoon. Viimeiset alukset olivat Hangossa 7. marraskuuta. Osasto Arho kärsi operaation aikana niin henkilöstö- kuin alustappioita. Miehistöstä kaatui kahdeksan, laivoista tuhoutui 16 ja moottoriveneitä 22.

Henn Pölluaas

Kirjoittaja on Sauen kunnanjohtaja, sotahistorioitsija ja Suomen-poikien Perinneyhdistyksen hallituksen jäsen.

Kirjoittaja olisi kiitollinen, jos operaatioon osallistuneet lähettäisivät toimitukselle muistelmia tai täsmennyksiä osasto Arhon toiminnasta.

Yhteystiedot:
Sotaveteraani-lehti
PL 600
00521 Helsinki
Puh. (09) 6126 2012/
Markku Seppä

Tuhannet virolaiset pakenivat Itämeren ylitse Ruotsiin pienillä kalastajaveneillä. Suurin osa pääsi perille, mutta osa jäi taipaleelle. Tällä Miehitysten museossa Tallinnassa olevalla veneellä paettiin Hiidenmaalta Gotlantiin syksyllä 1944.

Kuva: Seppo Zetterberg, Viron historia

Itämeri, Suomen kohtalon meri

Jatkosotamme päättyi torjuntavoittoon kesällä 1944. Kun siitä nyt on kulunut 70 vuotta, on hyvä tarkastella Suomen kohtaloja seurauksena geopoliittisesta asemastamme.

Pietari Suuren perintö

Suomen geopoliittinen asema ja sen vaikutus kaikkeen jatkossa pamahti päälle jo silloin, kun tsaari Pietari Suuri teki Venäjästä suurvallan ja näki välttämättömäksi päästä meren äärelle. Ruotsi heikkeni ja antoi periksi, Venäjä valtasi nykyisen Viron ja muun Baltian. Suomenlahden pohjoispuolella Ruotsi kuitenkin hallitsi tilannetta. Venäjä vahvisteli asemiaan, ja 1710 se valtasi Viipurin, Ruotsin keskeisen idän tukikohdan.

Ruotsi ei antanut periksi, vaan alkoi linnoittaa Suomenlahden pohjoispuolta. Pahin uhka Venäjälle oli 1700-luvun lopulla rakennettu Sveaborg. Se oli sen ajan modernein ja kallein linnoitusprojekti. Venäjä otti tämän hyvin vakavasti, ja onnistui 1808 valtaamaan linnoituksen verettömästi. Se oli yksi Ruotsin, entisen suurvalan viimeisistä suurista menetyksistä ja ehkä häpeällisin.

Nyt tsaarin Venäjä hallitsi pohjoista Itämerta suvereenisti. Sitä vaihetta kesti yli 100 vuotta. Kun tämän jakson lopulla Saksan uhka alkoi vaarantaa Venäjän suvereniteettia, aloitettiin mittavat linnoitus-työt. Ensimmäisen maailmansodan alla ja sen alkuvaiheissa

tsaarin Venäjä toteutti valtavien uhrauksien Pietari Suuren Merilinnoituksen nimeä kantaneen hankkeen, jonka tarkoituksena oli turvata keskinen Itämeri ja ainakin Suomenlahti venäläisenä sisämerenä. Tähän Venäjällä oli hyvät edellytykset, oli rahaa ja alue oli omassa hallinnassa. Hanke tuotti jälkeensä arvioiden kummallisiakin luomuksia Suomenkin alueelle sisämaata myöten. Perimmäisenä tavoitteena oli Saksan uhan torjuminen ja Pietarin, silloisen pääkaupungin turvaaminen.

Kun sitten kävi niin kuin kävi, maailmansota rasitti ja vallankumous heikensi Venäjää, sisällissota söi sitä sisältä päin, ja koitti heikkouden kausi. Sitä käyttivät kaikki mahdolliset tahot hyväkseen. Suomi irtaantui ja itsenäistyi, ja mikä pahinta, löysi tukea Venäjän perivihollisesta, Saksasta. Suomi peri suuren osan Suomenlahden pohjoispuolen rannikkokystölinnakeista, osin kalustoineen. Suomenlahden eteläpuolella Viro irtaantui Venäjästä monivaiheisen sisällissodan tuloksena. Imperialistisen tsaarin Venäjän perillinen, Neuvostovenäjä, ja sen seuraaja Neuvostoliitto, oli suljettu Suomenlahden pohjukkaan. Pietari Suuren merilinnoitus oli pääosin vieraiden käsissä.

Engelsmannit Itämerellä

Venäjän sisällissodan riehues- sa Saksan ohella myös Englanti halusi puuttua tapahtumien kulkuun. Tämä tuntuu hiukan erikoiselta, sillä Englantihan

oli ollut 1. maailmansodassa Venäjän kanssa samalla puolella Saksaa vastaan. Nyt oli kuitenkin niin pohjoisessa Jämeerellä kuin Itämerellä syntymässä avoin tilanne, jossa kannatti toimia. Englannin tavoitteena lienee ollut, jo 1900-luvun alun hallitsijoiden sukulaisuussuhteistakin johtuen, Venäjän tilanteen vakauttaminen ja tsaarin vallan palauttaminen.

Tämä synnytti sotahistorian kannalta mielenkiintoisia operaatioita niin pohjoisessa Jämeerellä kuin Suomenlahdellakin. Keskityn tässä jälkimmäiseen. Englanti lähetti itsenäistyneen, suvereenin Suomen alueelle, Koivistolle laivastoyksikön, jonka tehtävänä oli hyökätä Kronstadtin. Se koostui pääosin moottoritorpedoveneistä, jotka sitten tuloksellisestikin toimivat Suomen alueelta käsin.

Tarton rauhassa sodan siemen

1920 solmittu Tarton rauhansopimus Suomen ja Neuvostovenäjän välillä rauhoitti lähes 20 vuodeksi tilanteen. Rauha syntyi kuitenkin silloisen bolsevistisen Venäjän kannalta hyvin heikossa tilanteessa, jossa tärkeintä lienee ollut rauhoittaa tilanne Suomen suunnalla. Sisällissota riehui Venäjällä edelleen, ja joku suunta oli pakko rauhoittaa. Sikäli Tarton rauha oli syntyvän Neuvostoliiton kannalta pakkorauha. Siitä jäi muhimaan tarve korjata tilanne heti, kun siihen avautui tilaisuus.

Jatkon Suomi kokikin siten 1930-luvun lopulla. Ensimmäinen Neuvostoliitto hankki itselleen toimintavapauden Suomen ja Baltian suunnalla solmimalla Saksan kanssa 23.8.1938 ns. Molotov-Ribbentrop -sopimuksen. Sitten se pääsi osille Puolan jaossa Saksan hyökättyä itään. Sen jälkeen käynnistettiin Viron vyörytys. Suomi ei ymmärtänyt Viron laila myöntyä Neuvostoliiton ”legitiimeihin” turvallisuusvaateisiin. Kun diplomaatit eivät kyenneet tilannetta laukaisemaan, sotilaat kutsuttiin remmiin tunnetuin seurauksin. Talvisota alkoi 30.11.1939.

Taistelu Itämeren herruudesta

Jatkossa Neuvostoliitto pyrki systemaattisesti Itämeren ja ainakin Suomenlahden hallintaan. Talvisodan päättäneessä Moskovon pakkorauhassa se sai Hankoniemen vuokratukikohdakseen ja kesällä 1940 se sovjetisoi Viron. Ahvenanmaa demilitarisoitiin.

Sitten tulivat saksalaiset. 22.6.1941 käynnistynyt Operaatio Barbarossa eteni aluksi hyvin myös Itämeren alueella. Suomi oli ahdistettu tilanteeseen, jossa sen ainoa mahdollisuus turvata tulevaisuutensa itsenäisenä kansakuntana perustui yhteistyöhön Saksan kanssa. Yhdessä saksalaisten kanssa Neuvostoliitto ja punalipun laivasto ahdistettiin Suomenlahden perukkaan, Kronstadtin ja Leningradiin.

Näin elettiin tammikuuhun 1943, jolloin saksalaisille viimeistään kävi selväksi, ettei Leningrad ole vallattavissa edes saarroksilla. Silloin puna-armeija avasi saarretulle kaupungille maitse huoltoyhteyden Laatokan etelärannalle. Jatkoa seurasi vuotta myöhemmin, kun puna-armeija mursi Leningradin saarron lopullisesti ja heitti saksalaiset joukot kaupungin ympäristöstä. Linjat vakiintuivat kovien taistelujen jälkeen useiksi kuukausiksi Narva-joen tasalle.

Kun puna-armeija ei Narvasta päässyt läpi, oli Suomen vuoro. Saimme ottaa vastaan Neuvostoliiton neljännen strategisen iskun Karjalan kannaksella 9.-10.6.1944. Kun puna-armeija heinäkuun 1944 puolella välissä silläkin suunnalla joutui toteamaan tien olevan tukossa. Oli jälleen Narvan suunnan vuoro. Äärettö-

män veristen taistelujen jälkeen saksalaiset vetäytyivät ”Tannenbergin linjalle”, joka tukeutui Narvan itäpuolella olevaan kukkulamaastoon. Pohjoisessa oli Suomenlahti ja etelässä laajat suot ja Peipsijärvi. Ja siinä välissä Sinimäkien kukkulat. Näissä hyvin strategisissa asemissa, joissa saksalaiset pitivät sitkeästi puoliaan aina syyskuun puolenvälin tienoilta saakka. Sitten tulikin kiire evakuoida joukot Vihosta ja Baltiasta, sillä puna-armeija oli päässyt läpimurtoon Peipsijärven eteläpuolella.

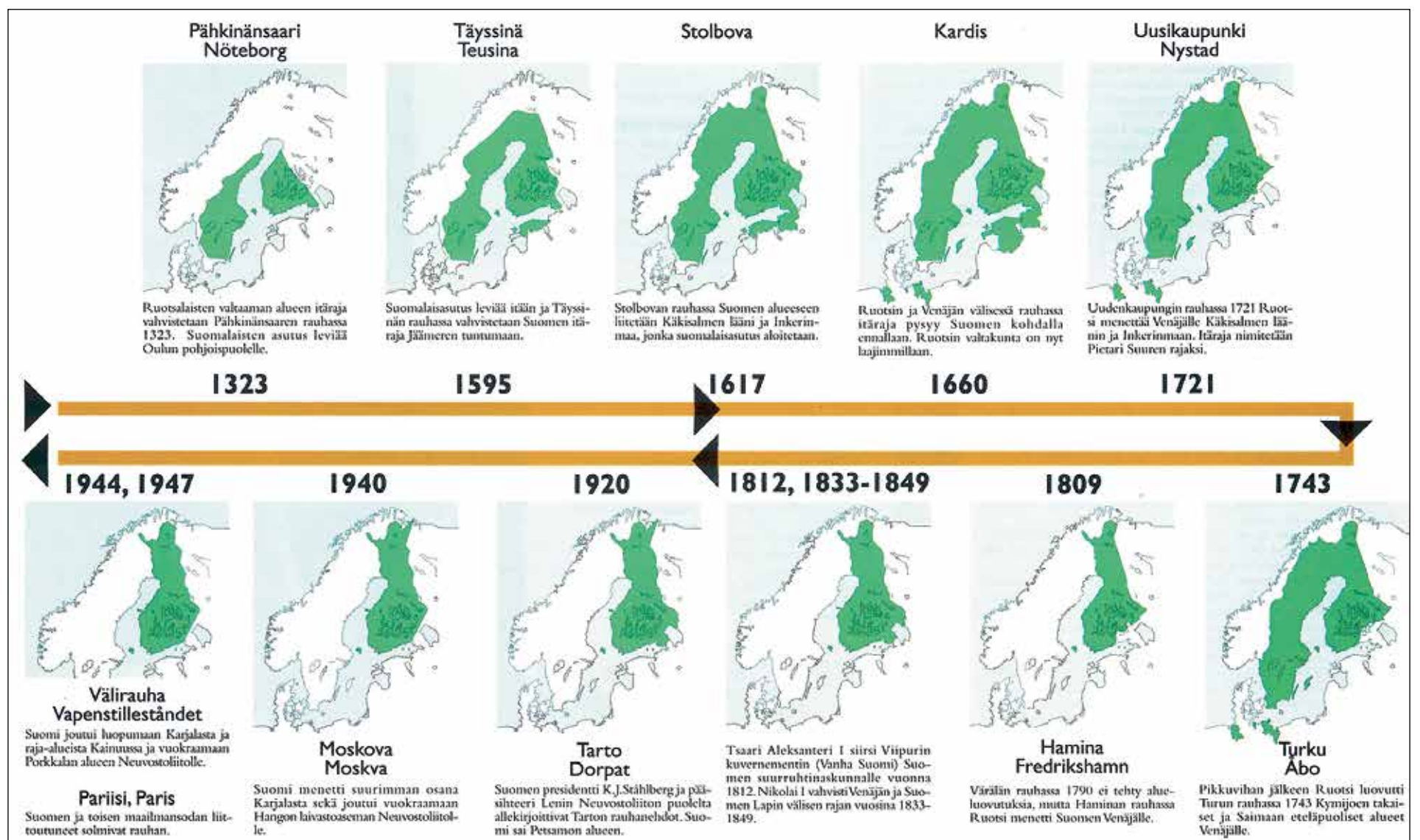
Miksi saksalaiset niin sinnikkäästi pitivät kiinni Narva-jokilinjasta ja Sinimäistä? Näin tapahtui Saksan diktaattorin ja sodanjohtajan, Adolf Hitlerin käskystä. Sotilaat olisivat olleet valmiit luopumaan koko pohjoisesta Baltiasta, koska puna-armeija lähestyi jo Itämeren etelärannikkoa, mutta Hitlerin tahtoa oli noudatettava. Hitlerin perimmäisenä tavoitteena oli säilyttää Itämeri saksalaisena sisämerenä. Se oli välttämättöntä, koska Ruotsista saatavat malmit olivat elintärkeitä. Suomen puolelta tuleva Petsamon nikkeli oli myös tärkeä. Saksa oli panostanut pohjoiseen rintamaan paljon, ja sillä oli Suomen maaperällä n. 220 000 sotilasta, joiden huolto oli turvattava. Aluksi perusteluna näytti olevan Suomen pitäminen mukana sodassa mahdollisimman pitkään. Suomihan oli Saksan paras ja lojaalein aseveli, toisin kuin Romania ja Unkari, joissa Saksa oli ollut pakotettu vallankaappaukseen ja miehitykseen. Suomi oli Itämeren strategista merkitystä ajatellen ehdottomasti pidettävä mukana rintamassa. Jos Suomi pettäisi, koko rakennelma alkaisi hajota. Ja toisaalta, Neuvostoliitto saavuttaisi sen, mitä oli koko ajan tavoitellut, Itämeren herruuden.

Operaatiot Birke, Tanne West ja Tanne Ost

Saksalla oli syyskuun 1944 alussa pöytälaatikossaan suunnitelmia siltä varalta, että Suomi irtautuisi sodasta. Operaatio Birke oli suunnitelma Saksan Pohjois-Suomessa olevien joukkojen ja materiaalin evakuoimiseksi. Siihen sisältyi ajatus, että puna-armeija olisi sillä suunnalla päävihollinen, joka pyrki ajamaan saksalaiset pois. Aluksi Birkeen kuului keskeisenä osana Petsamon

Neuvostoliiton ja Saksan hyökkäämättömyyssopimuksen allekirjoitus 23.8.1939 sinetöi myös Suomen kohtalon.

Ruotsi-Suomen ja Suomen itärajan paikka on vaihdellut monta kertaa.

nikkelin saannin turvaaminen. Siitä tavoitteesta luovuttiin vasta Lapin sodan aikana, kun Saksan nikkeliavarastot todettiin riittäviksi.

Itämeren koskivat Operaatio Tanne West ja Operaatio Tanne Ost. Ensin mainittu oli suunnitelma Ahvenanmaan valtaamiseksi, jotta Itämeren malmin kuljetukset voitaisiin turvata. Tätä operaatiota varten koottiin eteläisen Itämeren ranta-alueille joukkoja. Operaatiosta oli kuitenkin pakko luopua syyskuulle tultaessa, kun joukot tarvittiin kipeästi maan omia rajoja puolustamaan.

Operaatio Tanne Ost, Suursaaren valtaaminen, sen sijaan yritettiin toteuttaa Baltiassa olevilla laivastovoimilla, kun

Suomi ensin oli solminut aselevon Neuvostoliiton kanssa 4.9.1944. Operaatio liittyi Sini-mäkien rintaman ja siihen liittyvien Suomenlahden miinasulkujen ja sukellusveneverkkojen pitämiseen. Punalipun laivastoa, ennen muuta sen sukellusveneitä ei saanut päästää häiritsemään Itämeren liikennettä. Operaatiosuunnitelma rakentui pitkälti ajatukselle, että saari saataisiin haltuun verrattomasti jonkinlaisella sopimuksella saaren suomalaisten joukkojen johdon kanssa. Vaikka saari oli aseposopimuksen mukaan sovittu luovutettavaksi Neuvostoliitolle, siellä oli vielä suomalaismiehitys. Saksalaisten suureksi hämmästykseksi suomalaisten kanssa ei

syntynyt minkäänlaista sopimusta. Niinpä saari yritettiin verrattain ponnottomasti ottaa haltuun väkivalloin. 15.9.1944 tämä sotilaalliseksi, poliittiseksi ja psykologiseksi epäonnistunut operaatio päättyi hyökkäjän tappioon. Suomalaiset saivat merkittävän sotasaaliin ja sotavankeja osoitukseksi vilpittömästä halustamme noudattaa aseposopimuksen ehtoja. Saksalaisesta operaatiovoimasta osa kuitenkin pelastautui lähtöpisteeseensä Tallinnaan. Koko operaation hyödyttömyys paljastui, kun saksalaisten oli eteläisen Itämeren uhkaavan tilanteen vuoksi luovuttava Sini-mäkien linjasta ja evakuoitava Virossa olevat joukkonsa. Puna-armeija marssi Tallin-

naan jo 22.9.1944. Suomalaisella puolella Suursaaren menestyksellinen puolustaminen entistä aseveljeä vastaan noteerattiin, kun puolustusta johtanut everstiluutnantti Miettinen nimitettiin 2.10.1944 Mannerheim-ristin ritariksi.

Saksalaisilla oli muitakin suunnitelmia Suomen varalle tilanteessa, jossa maa irtautuisi Neuvostoliiton vastaisesta rintamasta. Kaavailtiin Etelä-Suomen ja sen hallintokeskusten miehittämistä sekä uutta, saksalaismielistä hallitusta. Ministerilistojakin tiettävästi tehtiin. Tähän eivät saksalaisten syksyllä 1944 jo hyvin rasitetut resurssit kuitenkaan riittäneet. Näin pääosa maastamme säästyi sodan loppuselvityksiltä.

Lapin osa oli huonompi. Mutta se ja Lapin sota onkin sitten kokonaan toinen tarina.

Göran Lindgren

Kirjoittaja on sotahistorian harrastajatutkija sekä opas sotahistoriallisilla retkillä.

Lähteitä:

Ahto, Sampo: Aseveljet vastakkain, Lapin sota 1944-1945, Kirjayhtymä 1980
Bekker, Cajus: Itämeri ja Suomenlahti 1944-1945, WSOY 1960
Ferguson, Harry: Operaation Kronstadt, Art House 2011
Jackson, Robert: Itämeri sotänäyttämönä, Minerva Kustannus Oy 2009
Lappalainen, Niilo: Suursaari toisessa maailmansodassa, WSOY 1987
Seppinen, Jukka: Hitler, Stalin ja Suomi, Minerva Kustannus Oy 2009

**Tampereen
Tuulilasimyynti Oy**
www.tuulilasimyynti.fi

Profinntec Oy
Tampere

Lean Ware Oy
Tampere
www.leanware.fi

Arkkitehtiruutu Oy
Tampere

Nota Oy
Tampere

France-Moteur Oy
Tampere

Turtolan Kaivin Oy
Tampere

**Arkkitehtistudio
Kujala&Kolehmainen Oy**
Tampere

**Arkkitehtuuri-toimisto
Rauno Kangasniemi Oy**
Tampere

Tsherepovets on kaukana

Venäjä on suuri ja avara maa ja maanteitä riittää. Tämä kävi taas selväksi, kun Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys järjesti elokuun puolivälissä matkan aina Tsherepovetsiin ja Grjazovetsiin saakka, yli tuhannen ajokilometrin päähän. Vihtin Liikenteen turistibussissa matkasi parikymmentä yhdistyksen jäsenjärjestöjen ja kumppanien edustajaa. Paluukaan ei ollut ihan suorinta tietä, vaan se tapahtui Borovitshin, Hatsinan, Viron Narvan ja Tallinnan kautta.

Päätarkoituksena olivat käynnit eräiden sotavankileirien hautamuistomerkeillä. Sääet olivat hellekesän jälkeen taittumassa syksyn suuntaan. Ensimmäinen kunnan saderyöppy koettiin heti matkan alkuvaiheissa, kun laskettiin havuseppele Säkkijärven kenttähautausmaalla.

”Kärsimyksen seppeleen” äärellä

Matkan keskeisenä kohteena oli Tsherepovetsin kaupunki ja siellä sijainneella sotavankileirillä jatkosodassa kuolleiden suomalaissotilaiden vuonna 1992 paljastettu muistomerkki. Leirillä ja sen sairaaloissa kuoli kaikkiaan noin 150 suomalaista sotilasta. Kokonaisuudessaan Tsherepovetsiin haudattiin lähes 4200 eri kansallisuuksiin kuulunutta sotavankia.

Hiljentyneen joukon pienimuotoisesta seremoniasta muodostui helteisessä auringonpaisteessa harras. Emerituskenttäpiispa **Hannu Niskasen** hartauspuheen jälkeen veisattiin yhdessä virsi, jonka jälkeen havuseppeleen laskivat yhdistyksen puheenjohtaja **Pertti**

Suominen, Erkki Heikkinen Sotaveteraaniliitosta ja **Sulo Leivo**, ryhmän ainoa veteraani, Rintamaveteraaniliitosta.

Tapahtuman vaikuttavuutta korosti sekin, että myös kaupungin edustajat laskivat muistomerkeille omat kukkansa. Viereisen teollisuuslaitoksen vaimeat kolahdukset ja jatkuva hurina kertoivat samalla nykyyhetkestä, elämän jatkumisesta. Paikallistelevision ryhmä tallensi tapahtuman ja lyhyt uutisfilmi esitettiin myöhemmin ruudussa.

Yhteisellä lounaalla kaupungin edustajien kanssa tuli puheissa esiin sotavainajatyön merkitys kummassakin maassa. Molemmiin puolin kiitettiin asioiden ja myös muistomerkkialueiden hyvästä hoitamisesta. Kaupungin edustajan **Sergei Beljajevin** loppusanoihin oli helppo yhtyä: hän toivotti kaikille rauhaa ja hyvää terveyttä.

Luostarin raunioilla

Grjazovetsin kaupungin lähellä, Kornilovin entisen luostarin alueella ollut vankileiriä ei oltu aiemmin käyty katsomassa. Suomalaisia sotavankia kotiutettiin sen kautta talvisodan aikana noin 600. Epävarmojen tietojen mukaan siellä kuolleita oli vain yksi.

Varsinainen hautausmaa oli kauempana, minne ei ollut mahdollista mennä. Paikalla olleet Rostilovon kunnan edustajat esittivät suoraan toivomuksen, että suomalaiset ryhtyisivät hankkimaan entisen vankileirin luokse muistomerkkiä.

Novgorod, Hatsina ja Sinimäet

Novgorodin alueen Borovitshin kaupungissa suomalaiset

sotavankeudessa kuolleet sotilaat saivat 1996 kaksi muistolaattaa. Toinen oli Jeglan kirkkomaalla aivan Msta-joen tunti-umassa ja toinen Shibotovossa. Molemmissa paikoissa oli lisäksi muistomerkkejä saksalaisille, puolalaisille ja unkarilaisille kuolleille sotavangeille. Ensimmäinen mainittu muistolaatta kunnioitti hieman epävarmojen tietojen mukaa seitsemää ja jälkimmäinen kuutta Borovitshissa hengen menettänyttä suomalaista sotavankia. Laattojen toteuttamisesta oli huolehtinut kansainvälisiä sotavainaja- ja muistomerkkiasioita Venäjällä hoitava Vojennye Memorialy.

Matkan jatkuessa laskettiin vielä havuseppele Hatsinas- sa, Leningradissa ja sen alueella sijainneilla sotavankileireillä sekä sairaaloissa kuolleiden noin kymmenen tai hieman useammankin suomalaisen sotavainajan muistoksi vuonna 1992 paljastetulle muistomer- kille.

Viron maaperälle siirryttyä saatiin erinomaisen hyvää valaisua kesän 1944 Suomenkin kohtaloihin vaikuttaneisiin taisteluihin Sinimäkien alueella, sekä Vaivaran sotamuseossa että ihan paikan päällä Grenaderinmäellä, muistoritin luona. Oma järisyttävän havainnollinen kokemuksensa oli myös tutustumiskäynti Kohtla-Nömmen palavankiven kaivos- museossa.

Teksti ja kuva: Tero Tuomisto

Kirjoittaja on Rintamaveteraaniliiton toiminnanjohtaja ja Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen hallituksen jäsen.

Tsherepovetsin muistomerkillä seppeleen laskivat Pertti Suominen, Sulo Leivo ja Erkki Heikkinen.

Matkat ja muistot

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys on järjestänyt useita toimintansa keskeisiin teemoihin niveltuvia tutustumismatkoja jäsenjärjestöjen ja yhteistyökumppanien edustajille. Kerran vuodessa on näin mahdollisuus tutustua havainnollisesti esimerkiksi niihin suomalaisten sotilaiden kenttähautausmaihin ja sotavankeudessa kuolleiden muistomerkkeihin, joiden hoidosta yhdistys kantaa huolta Suomen ja Venäjän välisen valtiosopimuksen mukaisesti.

Matkat auttavat myös kertomaan osallistujille sodistamme ja veteraaniasian alkujuurista, sillä monesti tutustutaan jalkaisin maastossa tai vähintäänkin linja-auton ikkunasta myös erilaisiin taistelupaikkoihin ja rintamalinjoihin. Asiantuntijaselostukset täydentävät. Merkittävää matkoissa on sekin, että yhteiset kokemukset lisäävät veteraanien yhteisön ja sen lähipiirin yhteistoiminnan edellytyksiä.

TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA ARKEEN

fennokauppa.fi

Moli LAAJA VALIKOIMA SUOJIA VIRTSAKARKAILUUN

Varmoja
Hyvin istuvia
Hajua neutraloivia

PYYDÄ
ILMAINEN NÄYTE
☎ 09 276 360

FENNO MEDICAL OY
☎ 09 276 360
asiakaspalvelu@fennomedical.fi
fennokauppa.fi

Aikamatka Kuivalaisen kukkulalle

Kyltti "Tiedusteluretki" johdattaa polulle sankkaan kuusikkoon. Sieltä alkaa aikamatka kaikille aisteille jatkosodan tunnelmiin Kiteellä Venäjän rajan tuntumassa kiteeläisen Ravintola Reinon ja Myllyteatterin johdattelmana.

Tänä kesänä Myllyteatteri on esittänyt ohjaaja Tarja Jäniksen kirjoittamaa näytelmää Pätsi.

Pätsi kertoo Kiteellä valtakunnan rajan taakse jääneen Pätsinmäen taistelusta jatkosodassa kesällä 1941. Pätsinmäkeä suomalaisille valloittamaan oli tuotu Pohjanmaan parhaat miehet Vähstäkyröstä, Isostakyröstä ja Laihialta. Jalkaväkirykmentti 19. miehet sanoivat paikkaa Kuivalaisen kukkulaksi.

Kyläparin Myllyteatterin ohjaajana vuodesta 2005 toiminut joensuulainen Tarja Jäni on viime vuosina kirjoittanut kolme kiteeläiseen paikallishistoriaan liittyvää näytelmää. Kolmas näytelmä, "Pätsi", sijoittuu jatkosodan loppumisen merkkivuoden kunniaksi jatkosodan vaiheisiin.

Toisin kuin monet muut jatkosotaan liittyvät näytelmät, Pätsi ei kerro menestystarinaa suurista voitoista, vaan suomalaisten kannalta murheelisesti päättyneestä taistelusta.

Laulua ja lihasoppaa

Polulle leijaillee savun ja ruuan tuoksu. Kuusikon reunas- sa on kaksi puolijoukkuetel- taa ja soppatykki, jota hämmen- tää sotilaspukuun pukeutunut mies.

- Muonituskersantti Reino ja suomalaisen armeijan tärkein ase, soppatykki, Lotta-pukuun sonnustautunut nainen kiirehtii esittelemään.

Nainen esittelee itsensä Ainoiksi. Tosielämässä he ovat **Timo** ja **Nina Holopainen**, ravintola Reinon yrittäjät.

He ryhtyivät viime kesänä yhteistyöhön Kiteen Potoskavaaran ja Korkeakankaan kylien yhteisen Myllyteatterin kanssa. Holopaiset tarjoavat näytelmän aikakauteen ja teemaan sopivan draamallisen ateriakokonaisuuden, jota höystää aikakauden musiikki tai radio-ohjelma.

Lettuja ja Severi Suhosta

Tiedusteluretkellä kuusikon suojassa pitkien pöytien ja penkkien ääressä nautitaan lihasoppaa. Oman tunnelmansa ruokailuhetkeen luovat kuusikon takana lymyävät ukkospilvet, joiden jyminä tuo armeijan käyneiden miesten mieleen tykistökeskityksen.

Radiosta tilannetta keventää viihdytysjoukkoihin kuulunut Severi Suhonen jutustelullaan ja lauluillaan.

Polkua pitkin astelee kaksi ryhdikästä sotilaspukuista miestä, jotka miesväki tunnistaa eversteiksi.

Everstit Toppila ja Lahtinen tulivat tarkastamaan, että vierailulla on metsässä kaikki hyvin. Siviilissä Toppila on **Tapio Saarinen** ja Lahtinen on **Hannu Väistö**, Myllyteatterin näyttelijöitä molemmat.

Kohta paikalle marssii suu-

remppi joukko miehiä. Pohjanmaan pojat ovat tulleet Kiteelle odottamaan lähtökäskyä Kuivalaisen kukkulalle. Metsässä kajahtaa Miss' laaja aukee Pohjanmaa, joka uhkuu miesten itsevarmuutta.

Paikalla käväisevät myös näytelmän martat: **Tiina Kasper**, **Ulla Saarinen** ja **Martta Leinonen**, jotka lauloivat Martta-laulun ja kertoivat kotirintaman kyllä kestävän, vaikka naisilla oli paljon työtä.

Toisesta puolijoukkuetel- tasta leijaili lettujen tuoksu. Jälkiruuaksi "työvelvollinen" Martta eli Vuokko Luukkainen paistoi "lettukoneella" eli vuolukiviarinalla komeita räiskäleitä, joita nautittiin tuoreen metsämarjahillon kanssa.

- Draamallinen ateria tekee teatterielämyksestä monipuolisen. Näytelmään virittäydytään jo aterialla.

"Tiedusteluretkelle" osallistunut Riitta Pappinen sai Timo Holopaisen soppatykkisä valmistamaa keittoa.

Totta ja kuviteltua

Aterian jälkeen väki siirtyi puolen kilometrin päähän Heinäjärven myllylle, jonne potoskavaaralaiset ja korkeakankaalaiset ovat rakentaneet katetun katsomon ja monta eri näyttämöä.

Ohjaaja, käsikirjoittaja Tarja Jäniksen mielestä on tärkeää kertoa niistäkin tapahtumista, jotka päättyivät huonosti.

- Pätsinmäen taistelussa ja sen valmistelussa kaikki meni pieleen. Kylän pikkupojat olivat navetan katolta nähneet, kun neuvostoliittolaiset tekivät linnoitustöitä Kuivalaisen kukkulalla, mutta joukkojen johtajat eivät ottaneet heidän tietoaan vakavasti. Niinpä suomalaiset hyökkäsivät kohti neuvostoliittolaisten bunkkereita ikävin seurauksin: 49 miestä kaatui ja 115 haavoittui, Tarja Jäni kertoo näytelmän taustoista.

Näytelmän tapahtumat ovat totta, mutta ihmiset ja heidän kohtalonsa ovat kuvitteellisia. Näytelmässä sodan varjostamaa arkea elävät kiteeläiset rajan pinnassa asuvat ihmiset, pääasiassa naiset ja vanhat miehet, Karjalan evakot ja pohjalaiset sotilaat. Siviilien, evakoiden ja sotilaiden yhteiselo synnyttää monenlaisia jännitteitä ja kauaskantoisia seurauksia.

Näytelmä on yhtä aikaa koskettava ja hauska. Sodasta huolimatta ihmiset ovat halunneet elämäänsä edes hieman iloa huumorin, laulun ja jopa nurkkatanssien kautta.

Teksti ja kuvat:
Riitta Makkonen

Eversti Lahtinen (Hannu Väistö) murtui miestensä kurjan kohtalon äärellä. Taustalla lottatyöt Lahja (Riina Havurinne) ja Saima (Veera Koskinen) oikealla.

SODASTA rauhaan

Suomi 1944-1945

HELSINKI

VIISIKULMA KUKKAKAUPPI

WISKULMA KUKKAKAUPPI

KAUPPI

JA SIT

Näyttely 15.7.-31.12.2014

PÄÄMAJAMUSEO • Päämajankuja 1-3 • 50100 Mikkeli
Avoimena: 2.5.-31.8. päivittäin 10-17, 1.9.-30.4 pe-su 10-17
Muulloin tilauksesta, puh. 015 194 2424 • www.mikkeli.fi/museot

Säilytys

Hiljainen Iltapäivä

Perinteistä Hiljaista Iltapäivää vietettiin 13.8. Kilpiäisten yhteismajalla Lahdessa.

Tilaisuus aloitettiin lipunnostolla ja yhteisesti laulettu lippulaululla, jota säesti Veteraanisoittokunta **Jorma Alan-teen** johdolla. **Simo Hiilamo** toivotti yleisöjoukon tervetulleeksi. **Eero Sinikannel** esitti Veteraanisoittokunnan säestämänä ”Veteraanin iltahuudon”.

Puolustusvoimien aluetuomiston päällikkö **Kimmo Hartikainen** kertoi, kuinka puolustusvoimauudistukset toteu-

tetaan ja kuinka ne vaikuttavat veteraaneihin.

Ehtoollisella pastori **Juha Pessiä** avusti **Pertti Vesenterä**. Ehtoolliselle ehti mukaan myös Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström**.

Kahvituksen yhteydessä **Jukka Simola** luovutti puheenjohtaja Wennströmille Keski-Lahden Sotaveteraanien kunniakilven.

Teksti ja kuva:
Pertti Vesenterä

Puheenjohtajat ja kunniakilpi.

Piiri ja liitto muistivat Suomen-poikaa

Suomen-poikien aktiivi, Villem Ahas kuoli 16. kesäkuuta 2014. Hänet siunattiin Tallinnassa Kaarlin kirkossa ja saatettiin haudata lepoon Metsakalmistolla 26. kesäkuuta. Häntä oli saattamassa lähimmät omaiset sekä ystäviä ja sidosryhmien edustajia.

Ahas syntyi 20.2.1925 Räpinassa Võrumaalla ja valmistui lukioista 1943 Tartossa. Hän ei halunnut palvella tuolloin Virossa miehittäneen Saksan riveissä vaan lähti monien muiden virolaisnuorukaisten tavoin Suomeen. Villem Ahas taisteli Rajajoella JR 47:n kolmannessa pataljoonassa. Hän sai upseerikoulutuksen Suomessa, minkä jälkeen hän palveli JR 200:ssa Vuoksen rintamalla.

Ahas palasi Viroon elokuussa 1944. Hän haavoittui 28. lokakuuta Pupastveren taistelussa. Saksalaisten vetäytyttyä hän päätti jäädä kotimaahansa, jossa hänen piti liittyä Puna-armeijaan 1945 tammikuussa. Huhtikuussa hänet pidätettiin, sillä hänen menneisyytensä Suomen armeijassa oli paljastu-

Lähiomaisten jälkeen Viron suurlähetystön sotilasasiamies, everstiluutnantti **Pekka Sviili** laski Tasavallan presidentti **Sauli Niinistön** ja Suomen puolustusvoimien kukat. Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström**, sosiaalisihtööri **Anni Grundström**, Helsingin Seudun Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja **Erkki Merikallio** ja toiminnanjohtaja **Rauno Loukkola** laskivat yhteisen kukkalaitteen. Kuva: **Harri Lundelin**

nut. Rangaistukseksi hän sai 15 vuotta vankeutta. Hän vapautui 1955 ja työskenteli sen jälkeen muun muassa Tallinnassa Rakennuskeramiikan tehtaassa.

Villem Ahas toimi Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistyksessä sen perustamisesta lähtien. Yhdistyksen puheen-

johtajana hän oli vuodesta 2012 ja kunniapuheenjohtajaksi hänet kutsuttiin 2014.

Villem Ahasille myönnettiin ansioistaan IV luokan Kotkanristi 1998, Suomen Valkoisen Ruusun ritarimerkki 2002 ja Suomen Sotaveteraaniliiton kultainen ansioristi 2006.

Veteraanikirja Mouhijärvelle

Mouhijärven Sotaveteraanit päättivät runsas vuosi sitten aloittaa valmistelut veteraanimatrikkelin aikaansaamiseksi. Toimintaa valmistelevaan perustettiin toimikunta, johon kuuluvat veteraanisukupolven edustajana **Eino Puranen** ja yhdistyksen hallituksesta **Otto Linnikko**, **Ilkka Järvenpää** ja **Antti Ollila**. Puheenjohtajaksi kutsuttiin everstiluutnantti evp **Matti Soini**.

Eino Puranen oli tehnyt jo merkittävästi valmistelutyötä kokoamalla yhdistyksen jäsenistöstä matrikkelissa tarvittavaa tietoa. Kun paikkakuntalaiset saatiin masinoiduksi yhteiseen informaatio- ja tiedonkeruutilaisuuteen, löytyi yhtäkkiä lähes kaksinkertainen määrä tietoa Mouhijärveltä soitiin osallistuneista.

Korvaamattomia tietolähteitä ovat olleet **Olavi Heinäkoski**, **Arvo Mäkelä**, **Oiva Niemi** ja **Heikki Uusi-Noka** puhumattakaan lukuisista muista aktiiveista, jotka ovat edelleen mukana tiedon keruussa. Henkilötietojen hankinnan lisäksi alkaa varsinainen kir-

jan kokoaminen ja kirjoitustyö syyskuussa, kun Mouhijärven Sotaveteraanien hallitus päätti valtuuttaa toimikunnan solmi- maan sopimuksen ELA-Consulting & services Oy:n (Esko Lammi) kanssa kirjan tuottamisesta. Kunnianhimoisena tavoitteena on saada kirja julkaisuvalmiiksi veteraanipäiväksi 2015.

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää runsaasti talkootyötä ja tukea mouhijärveläisiltä. Iso haaste on valokuvien hankinta mahdollisimman monesta veteraanista matrikkelia varten. Samoin vajavaisten henkilötietojen täydentämistä jatketaan pitkälle kevääseen.

Toinen iso haaste on kirjan talous. Pohjakassana on allekirjoittaneen syntymäpäivän tuottama lahjoituskassa, yli 5000 €, jolla olemme päässeet työn alkuun. Erilaisilla avustuksilla saamme hyvinkin toisen samanlaisen summan kokoon. Loput on tarkoitus kerätä ilmoitushankinnalla ja kirjan ennakkomyyntillä.

Toimikunta päätti, ettei varsinaisia mainoksia kirjaan myydä. Yksityinen henkilö voi

tukea kirjan valmistumista 100 €:n panoksella, jolloin hän kirjan lisäksi saa nimensä tukijoiden luetteloon. Yrityksille vastaava toimenpide maksaa 300 € sisältäen 3 kirjaa.

Kirjan ennakkomyynti alkaa niin ikään välittömästi. Sitä toteuttavat toimikunnan jäsenet, joiden yhteystiedot ovat kirjoituksen lopussa. Lisäksi Mouhijärven Osuuspankki ja Oma Säästöpankki Häijää ottavat vastaan sekä tuki-ilmoituksia että ennakkovarauksia.

Matti Soini

Matti Soini
matti.soini@rokki.net
puh. 045 851 4148
Ilkka Järvenpää
ilkka.jarvenpaa@kopteri.net
puh. 0400 853 842
Otto Linnikko
ottolinnikko@hotmail.com
puh. 050 590 9539
Antti Ollila
antti.ollila@kopteri.net
puh. 050 518 7340
Esko Lammi
esko.lammi@kolumbus.fi
puh. 040 518 7159

KUNTOUTUKSEEN SAARENVIREESEEN

Kunniakansalaistemme kuntouttaminen on ollut päätehtävämme jo yli 20 vuotta ja tätä työtä jatkamme edelleen!

KUNTOUTUS KANNATTAA AINA!

Tornion Sairaskotisäätiö | Pitkäkatu 7, 95400 Tornio
puh. (016) 226 4400, fax (016) 482 449 | email:saarenvire@saarenvire.fi

Sotiemme veteraanien Hamina Tattoo

Tattoon marssishown kenraaliharjoituspäivä 30.7. oli omistettu sotiemme veteraaneille. Paikalla oli runsaasti veteraaneja, jotka olivat tehneet virkistysmatkan Tattooseen. Eri tapahtumien esiintyjinä oli myös 14 sotaveteraani- ja perinnekvoroa, joissa laulajia oli lähes 250.

Tämän kansainvälisen sotilasmusiikkitapahtuman suojelijana tänä vuonna toimi tasavallan presidentti Sauli Niinistö. Hamina Tattoo järjestettiin ensimmäisen kerran 1990.

Sulle salaisuuden kertoa mä voisin. Siitä on jo aikaa.

Emeritus kapellimestari Arvo Kuikka puolustusvoimien soittokunnan ja sotaveteraanikuorojen johdossa.

Meidän aikanamme sillat rakennettiin ponttoonikalustosta miesvoimin, pohtivat vas. Seppo Vohlonen, Osmo Mäntymäki ja Pekka Palonen.

Päivä alkoi lounaalla RUK:n muonituskeskuksessa. Lounaan jälkeen oli tilaisuus tutustua puolustusvoimien kalustonäyttelyyn ja näytöksiin, RUK:n museoon ja Tattoo-katuun. Tavanomaisten markkinatapahtumaan kuuluvien makkara- ja virvoitusjuomapisteidensä lisäksi esillä oli mm. kipsiin valettuja karhunjätkiä ja valokuvia eläimistä ja yrittäjän itsensä järjvimalmista raudaksi valmistamasta materiaalista tehtyjä koruja. Ei varsinaisesti sotilasmusiikkiin liittyviä, mutta suomalaista osaamista ja yrittämistä esitteleviä kohteita.

Kalustonäyttely kiinnosti

Kalustonäyttelyssä tykit, ajoneuvot, viestikalusto ja panssariajoneuvot saivat veteraanit muistelemaan omia sota-aikojaan ja sen aikaista kalustoa. Pioneerien silta-auto sai Pion P 12:ssa sodan aikana palvelleen Osmo Mäntymäen (Orimattila) toteamaan, ettei silloin noin nopeasti siltaa rakennettu.

Kalustonäyttelyn yhteydessä kertoi Karjalan Prikaatissa Aunuksen kannaksella haavoittunut sotaveteraani **Erkki Levy** (Jyväskylä) tullessaan Tattooseen sotilasmusiikin innoittamana. Hän laulaa Jyväskylän Sotaveteraanikuorossa, jossa heitä on vielä kolme "harmaata herraa" eli sodan kokenutta laulajaa.

Konsertissa RUK:n Maneessissa teemana olivat sota-ajan laulut. Rakuunasoittokunta, johtajanaan musiikkimajuri **Riku Huhtasalo**, säesti veteraanikuorojen ja **Mikael Konttisen** esitykset. Sotaveteraanikuorojen johtajana toimi emeritus puolustusvoimien ylikapellimestari, musiikkieversitluutnantti **Arvo Kuikka**. Solistin osuuksien lisäksi Mikael Konttinen toimi myös konsertin juontajana. Arvo Kuikan humoristinen kerronta laulusta oli oiva lisä ohjelmaan.

Sota-ajan laulujen konsertti

Konsertin ohjelmisto kuljetti kuulijat sotaveteraanikuorojen

myötä Eldankajärven jäältä, Iltaan skanssissa, Muistelemaan Pohjolaa, vaikka ei oltukaan veljeksiä. Mikael Konttinen Löysi heilan Karjalasta, vaikka tapasikin Liisa-pienen kasarmien suurella portilla. Mikaelin lupaus; Sulle salaisuuden kertoa mä voisin, sai veteraanirouvan sulkemaan silmänsä ja muistelemaan aikaa silloin ennen. Lukuisat muut Mikaelin laulut saivat veteraanien muistot palaamaan menneisiin vuosiin.

Konsertti päättyi Veteraanin iltahuutoon.

Hartaushetki kahdessa kirkossa

Puolen tunnin mittainen hartaushetki oli sekä Marian, että Johanneksen kirkossa. Marian kirkon alkusynty on jo 1396 ja Johanneksen kirkon 1750. Molemmat täyttyivät veteraaneista. Johanneksen kirkon hartauden johti kappalainen, rovasti **Juha Parjanen** ja Marian kirkossa kappalainen **Elina Rajala**. Molemmista lähetettiin

seppelpartio läheisille sankarihautoille. Kahteen osaan jakautunut Lapin sotilassoittokunta säesti virret kummassakin tilaisuudessa.

Illan ohjelma Bastionissa

Parituntinen ohjelma muodostui kahdeksan eri soittokunnan esityksistä. Monen kuulijan mielestä norjalaisen soittokunnan esitys oli tahdikkain. Ainakin, jos katsoi marssijoiden täsmällisyyttä. Siinä jäivät toiseksi niin venäläinen kun saksalainenkin soittokunta. Myös puolustusvoimien varusmiessoittokunta ja kivääriryhmä selvisi osuudestaan hienosti.

Sotaveteraani- ja perinnekvoro lauloivat yllätysnumeron. Suurkvoroa johti Reijo Pajamo.

Lopussa soitetussa Porilaisen marssissa tykistön ammunta ison rummun lyönneillä oli korvattu linnoituksen rakentamisen aikaisten tykkien ampuamisella bastionin vallilta.

Tervehdyksiä esittivät myös Haminan ja Kotkan lapsi- ja nuorisokvoro. Marssishown juonsi muusikko ja tekniikan tohtori **Eeva Vilkkumaa**.

Kuvat ja teksti:
Pertti Nieminen

Esiintyneet soittokunnat:

Kaartin soittokunta (Suomi)
Heeresmusikkorps Koblenz (Saksa)
Venäjän läntisen sotilaspiirin esikunnan soittokunta (Venäjä)
Ilmavoimien soittokunta (Suomi)
Lancashiren tykistön ja Lancasterin herttuan rykmentin yhdistetyt soittokunnat (Iso-Britannia) Kuninkaan kaartin soittokunta ja kivääriryhmä (Norja)
Japanin itsepuolustusvoimien keskussotilassoittokunta (Japani)
Puolustusvoimien varusmiessoittokunta ja kivääriryhmä (Suomi)

Yleisöä Bastionissa. Valtioneuvos Riitta Uosukainen tapasi Ermei Kannisen.

Puolustusvoimien varusmiessoittokunta ja kivääriryhmä esittivät onnistuneen ohjelman.

Kunnianosoitus jalkaväenkenraali Ehrnroothin muistomerkillä

Turun Sotaveteraanit ry suoritti perinteisen kunniankäynnin ja seppeleenlaskun jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin muistomerkillä Turussa Itsenäisyydenaukiolla.

Seppeleen laskivat Turun Sotaveteraanien Tuki- ja Perinneyhdistyksen kunniapuheenjohtaja **Mauno Harju** seurassaan veteraanit **Matti J Paavola**

ja **Kai Kiilunen**. Kunniavartiosta muistomerkillä sekä lippuvartion Suomen lipulla, Turun Sotaveteraanien lipulla ja JR 7 Perinnetoimikunnan lipulla huolehtivat Varsinais-Suomen Maakuntakomppanian reserviläiset.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Orimattilan”nuorekas” hallitus 2014

Orimattilan Sotaveteraanit ry:n hallituksessa on yhdeksän tammenlehväveteraania ja viisi tukijäsentä. Veteraaneista kuusi on jo täyttänyt 90 vuotta. Hallitus pitää kokouksensa aina kuukauden ensimmäise-

nä maanantaina ja lähes kaikki ovat aina paikalla. Hallituksessa on myös **Erkki Kuisma**, joka on sotaveteraaniiyhdistyksen perustajajäsen. Ryhdikästä ja hyväkuntoista joukkoa.

Kuvassa istumassa yhdeksänkymppiset vas.: Ensio Seppälä, Ilmo Pelkonen, Hertta Mälkiä, Pekka Palonen, Erkki Kuisma, Eero Karvanen ja seisomassa vas.: Pertti Laaksonen, Jorma Malmiharju, Kari Vallinkoski, Seppo Vohlonen, Tuula Vohlonen, Anita Vainiopää, Osmo Mäntymäki ja Eino Tilli.

Kesäinen perinnepäivä Taipalsaarella

”Konstun iltapäivä” omaa pitkät perinteet Taipalsaarella. Sotaveteraanit kokoontuvat yhteen paikallisten reserviläisjärjestöjen tukikohdassa

Saimaan rannalla heinäkuun alussa. Iltapäivällä jäsenistöle jaetaan tietoa ajankohtaisista asioista: tukimuotoja, niiden hakua ja toteumaa, tulevia ta-

pahtumia, naisasiaa jne. Tärkeää on yhdessäolo, tuttujen tapaaminen. Taipalsaarelaisen urheiluseuran kuulun soppatykin lohikeitto maistuu mainiolta. Vaihtelevasti ohjelmassa on myös pientä kisailua, mutta vakiona aina arpajaiset, jossa voittoja riittää lähes kaikille osallistujille.

”Meitä on paikalla 26, joista vain neljä mukanaolijaa on veteraanitunnuksen omaavia, toteaa Taipalsaaren Sotaveteraanien puheenjohtaja **Taisto Hulkkonen**. Parhaillaan täällä on ollut yli puolensataa jäsentä. Iltapäivän viihdepuolesta vastasi taipalsaarelaishanuristi **Jukka Talka**.

Teksti ja kuva: Risto Paronen

Kahvihetki Konstun majalla. Seisomassa Taipalsaaren Sotaveteraanien pitkäaikainen sihteeri/rahastonhoitaja Tapio Niemi, hänestä oikealla varapuheenjohtaja Jaakko Hulkkonen ja kahvikupposta tyhjentämässä puheenjohtaja Taisto Hulkkonen.

Varsinais-Suomi koulutti tukijäseniä

Viidettä kertaa varsinais-suomalaisten sotaveteraaniiyhdistysten tukijäsenille tarkoitettu koulutustilaisuus kokosi jälleen noin 40 henkilöä Lehmirannan Lomakeskukseen Saloon. Päivän aikana kurssilaiset saivat tuhdin tietopaketin mm. veteraanien sosiaalisista etuuksista ja niihin liittyvistä ongelmakohtista, joista alusti Suomen Sotaveteraaniliiton sosiaalisihtööri **Anni Grundström**. Veteraanien kotiaavustajatoiminnasta kertoi Varsinais-Suomen projektipäällikkö **Pirjo Marttila** ja asuntojen korjausneuvonnasta korjausneuvoja **Jani Malminen**. Varsinais-Suo-

Kurssin osanottajat tarkkaavaisina. Etualalla Paula ja Tauno Peltola Liedon Sotaveteraaneista. Mietteliäänä myös Matti Lepistö eturivissä keskellä.

men Sotaveteraanipiirin asioista alustivat sosiaalineuvoja **Arja Lassila** ja toiminnanjohtaja **Osmo Suominen**. Osanottajien kommentteista päätel-

len tapahtuma saa jatkoa myös ensi vuonna.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Suburyssa juhلاميeltä

Sudburyn Suomalainen Aseveliyhdistys vietti kaatuneitten muistopäivää Finlandiakodilla. Juontajana toiminut **Reijo Viitala** liitti muistopäi-

vään Kansallisen veteraanipäivän teeman, *Kiitollisina kohti tulevaisuutta*, kiitokseksi kansalta veteraaneille ja sodissa henkensä uhranneille. **Henry**

Laamanen muistutti kalliista lahjastamme laululla *Oi kallis Suomenmaa*. **Heleena Heikkilä** tulkitsi Yrjö Jylhän talvisodassa kirjoittaman runon *Tuomittu talo*. Tasavallan tervehdyksen toi kunniakonsuli **Hannu Piironen** ja Suomen Sotaveteraaniliiton tervehdyksen toi Kanadan piirin puheenjohtaja **Reijo Viitala**. Kanadan rauhanturvajoukoissa palvelut eversti **John Valtonen** lahjoitti veteraaniperinnehuoneeseen Afganistanista tuoman Suomen lipun. Yhteislaulut *Kotimaani ompi Suomi*, *Jumala ompi linnamme* ja *Maamme-laulu* soivat kirkkaan juhlavasti **Diane Laamasen** säestyksellä.

Kuvassa ovat seppeleenlaskussa veteraanit Onni Keskinen, Heikki Anttila, Veikko Alatyppö ja eversti John Valtonen. Kuva: Anne Viitala.

Reijo Viitala

TERVEYSKIRJASTO .fi

Luotettavaa tietoa terveydestä ja sairauksista kaikille suomalaisille »

Evijärven valtuusto lahjoitti

Evijärven Sotaveteraanit ry esai kesäkuussa merkittävän lahjoituksen Evijärven kunnan valtuutetuilta ja varavaltuutetuilta. He lahjoittivat vuoden 2014 kahden ensimmäisen kokouksen kokouspalkkiot yhdistyksen käyttöön. Summa on pienelle yhdistykselle merkittävä, 1680 euroa, ja se käytetään suoraan jäsenten hyvinvoinnin, virkistytymisen ja kotona asumisen tukemiseen. Evijärvellä on elossa olevia rintamantunnuksen omaavia sotaveteraaneja 22, joista miehiä on 15

ja naisia 7. Heidän keski-ikänsä on 91 vuotta. Puolisojäseniä on 8, ja evijärveläisten veteraanien leskiä on 28.

Tänä vuonna Evijärven Sotaveteraanit ry painottaa toimintansa veteraanijäsentensä hyvinvoinnin ja kotona asumisen tukemiseen. Veteraanijäsenille korvataan ostamiensa hyvinvointipalveluiden (jalkahoidot ja hieronnat) kuluista 80%, ja yhdistys on varannut määrärahan kotona tuotettavien palveluiden kustannusten korvaamiseen.

Ensimmäisiä korvattavia

laskuja odotetaan kesäkauden päätteeksi nurmikonleikkuusta ja syystöiden suorittamisesta. Talvikaudelta hyväksytään lumityöt. Lisäksi, mikäli veteraanijäsen ostaa yksityiseltä sosiaalipalvelun tuottajalta omakustanteisesti siivous-, asiointi- tai ulkoilutuspalveluita, niistäkin voidaan osa korvata määrärahojen puitteissa.

Sotaveteraanit kiittävät!

Satu Toijala-Saari

Uudenmaan Sotaveteraanipiiri antoi piirin kunniapuheenjohtaja Heikki Talvelalle 90-vuotislahjaksi Tammenlehväveteraanin tammen. Tammea olivat istuttamassa Malmarin pihamaalla 29.6.2014 (vas.) Heikki Lindroos, Heikki Talvela, Tuomo Kankkunen, Mirja Talvela, Jouko Mattila, Vesa Lehtonen, Jouni Ahola, Eeva Lindroos ja Pekka Hänninen.

Marsalkka Mannerheim teki vaikeita valintoja

Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin perinteinen Marsalkka Mannerheimin muistojuhla keräsi Louhisaa-
ren puistoon noin 300 kuulijaa eri puolilta piiriä muistelemaan historiamme suurmiestä.

Juhlan aloitti Laivaston Soitokunta soittamalla Suomalaisen Ratsuväen Marssin 30-vuotisessa sodassa sekä Suomalaisen Sotilaan Hymnin. Kenttähartauden piti teologian lisensiaatti Risto Heikkilä. Hartauden

päätteeksi Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Tuukka Alhonen ja Sotainvalidiin Veljesliiton Turun osaston puheenjohtaja Reino Lahtinen laskivat seppeleen Louhisaa-
ren kartanolinnassa puistossa olevalle muistopaadelle.

Tilaisuuden juhlapuheen piti VTT, eversti Pekka Visuri aiheenaan Marsalkka Mannerheimin vaikeat valinnat kesällä 1944. Puhe käsitteli Mannerheimin ja presidentti Rytin tekemiä ratkaisuja viimeisenä sotakesänä.

Juhlan jälkeen tarjolla olleen lounaan tuotto käytetään lyhentämättömänä sotaveteraanien hyväksi.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Juhlapuhuja VTT, eversti Pekka Visuri

Kalannin veteraanien lauluilta

Kalannin veteraanit viettivät perinteisen yhteislau-
luillan 4. elokuuta 2014 Vah-
terus-Salissa. Sali on veteraa-
neille muistorikas, koska siellä
oli sodan päättymisen jälkeen
heille kotiuttamisjuhla. Ny-

kyisin salin toisessa kerrokses-
sa on Veteraanimuseo. Jou-
ko Pyhältö, joka säesti laulut,
oli kerännyt pienen katsauk-
sen Suomen rauhanneuvottelu-
jen vaiheista. Laulut aloitettiin
Sillanpään marssilaululla. Sen

jälkeen laulut olivat sota-ai-
kana moneen kertaan laulettuja ja
veivät mukanaolijat 70 vuoden
taakse. Veteraaneista oli pai-
kalla yksi, Toivo Estala ja lotis-
ta Aili Kontu. Muu lauluväki
koostui veteraanien lapsista ja
suuresta ystäväjoukosta.

Väliajalla juotiin kahvit ja
juteltiin tuttuja kanssa. Rau-
malta tuotiin museoon lahjak-
si seinävaate ja rouva Jännäri
toi meijerin vanhan kuparisen
kahvipannun.

Toinen puoliaika jatkettiin
elokuun kuutamolauluilla. To-
dettiin, että olemme saaneet
rauhassa nauttia niin kuuta-
mosta kuin tähdistä jo 70 vuo-
den ajan. Viimeisenä lauluna
oli Vanhan veräjän luona, jos-
sa on sanat: ehkä kerran vie-
lä tavataan luona vanhan verä-
jän. Paikalla kyllä tehtiin pää-
tös, että tapaaminen on jo ensi
kesänä.

Sotaveteraani Toivo Estala ja lotta Aili Kontu osallistuivat myös lauluilta.

Sisarilla tapaaminen Varsinais-Suomessa

Yli 200 sisarta Varsinais-
Suomen Sotaveteraanipiiri-
n naisjaostoista vietti kesäistä
virkistyspäivää Naantalissa seu-
rakuntakeskuksessa. Tilaisuus-
den ohjelmassa oli musiikkia,

puheita ja runoja sekä tietysti
maittava lounas ja kahvit.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Sisaret kuulemassa tilaisuuden tervetulotoivotusta.

Kesäpäivän viettoja Taivassalossa

Paattisten-Vahdon, Taivas-
salon-Kustavin ja Turun
Sotaveteraanien sekä Ruskon
Rintamaveteraanien jäsenistöä
osallistui perinteiseen Turun
Osuuskaupan isännöimään ke-
sätapahtumaan TOK:n kesä-
paikassa Taivassalon Kulossa.
Musiikkipitoisen ohjelman li-

säksi suoritettiin perinteinen
lipunnostoseremonia sekä nau-
tittiin maistuvasta kalakeitos-
ta lisukkeineen. Tapahtumaan
osallistui vajaat 100 henkilöä.

Teksti ja kuva:
Osmo Suominen

Viipurin viimeinen päivä

Tutkiva seminaari Helsingissä Tieteiden talolla (Kirkkokatu 6) 19.11.2014

Viipuri menetettiin lähes taistelutta 20.6.1944. Miten siinä niin pääsi käymään?

Suomen Sotilassosiologinen Seura yhteistyössä Suomen Sotahistoriallisen Seuran kanssa tarjoaa asiasta kiinnostuneille avoimen seminaarin, jossa tätä traumaattista tapahtumaa koetetaan eri näkökulmista avata ja ymmärtää.

SEMINAARIN OHJELMA

- 14.00 Seminaarin avaus ja tavoitteet**
Suomen Sotilassosiologisen Seuran puheenjohtaja kenraalimajuri Pertti Salminen
Suomen Sotahistoriallisen Seuran puheenjohtaja prikaatikenraali Pentti Airio
- 14.15 Viipuri menetetään lähes taistelutta 20.6.1944!**
ST hc, eversti Sampo Ahto
- 15.00 Miksi se nyt näin meni? Kolme eri tapaa selittää Viipurin menetys.**
Sampo Ahto, ST, maj res Olli Harinen, KTM, ylil res Göran Lindgren
- 16.30 Kahvitauko**
- 17.00 Oliko Viipuria edes tarkoitus puolustaa?**
Göran Lindgren
- 17.45 Yhteenveto; Paneelikeskustelu**
Puheenjohtaja Pentti Airio, muut esitelmöitsijät
- 18.55 Seminaarin päättäminen**
Pertti Salminen
- 19.00 Ohi on!**

Seminaarin esitelmät tallennetaan ja niistä toimitetaan kooste, joka on kaikkien seminaarin osallistujien saatavilla alkuvuodesta 2015 sähköisessä pdf-muodossa. Sähköisestä dokumentista kiinnostuneita pyydetään jättämään sähköpostiosoitteensa.

Suomen Sotilassosiologinen Seura ry

Piiripäälliköt kokoontuivat Polvijärvellä

Sotiemme Veteraanit -keräyksen piiripäälliköt kokoontuivat Pohjois-Karjalassa Polvijärvellä 14.-15. elokuuta. Neuvottelupäivät avasi Veteraanivastuun puheenjohtaja **Matti Niemi**. Varainhankkija **Matti Liuhto** esitteli Taloustutkimuksen tekemän Hyväntekeväisyys 2014 -tutkimuksen. Tutkimuksen mukaan Sotiemme Veteraanit on säilyttänyt kiinnostavuutensa ja mielekkyytensä suomalaisten keskuudessa erilaisten keräysten rinnalla.

Polvijärven kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Jorma Huttunen** toi kunnan tervehdyksen kokousväelle. Iltapäivää jatkoivat Varsinais-Suomen keräyspiirin **Osmo Suominen** ja Suur-Savon keräyspiirin **Markku Tarvainen** pitämällä esityksensä reserviläisyhteistyöstä ja varainhankinnasta. Puheenvuorojen jälkeen kokousväki jakautui kahteen ryhmään keskustelemaan esityksien aiheista.

Toisen päivän aloitti puheenjohtaja **Matti Niemi** pitämällä esityksen sitoutumises-

ta vapaaehtoistyöhön. Aiheita jatkoi Lahden keräyspiirin **Seppo Vohlonen** kertomalla näkökulman keräyspiiristä, jonka jälkeen käytiin vilkasta keskustelua sitoutumisesta ja sitouttamisesta. Toisen päivän päätti **Matti Liuhto** esitys syksyn kampanjoinnista. **Matti Niemi** päätti neuvottelupäivät kiittäen osallistujia ja Pohjois-Karjalan keräyspiirin **Ilkka Savolahtea** ja **Seija Karttusta** onnistuneista järjestelyistä.

Huhmarin kurssikeskus tarjosi hyvät puitteet onnistuneelle kokoontumiselle. Kuva: Riitta Suoanttila

Veteraanien perintömaa

*Mä tässä kerran yksikseni oikein havahduin,
kun lama-ajan ilmiöitä mielessäni puin.
Mä miten lienen kysymystä päässäni vatkannut
ja puoli vuosisataa taapain siinä matkannut.*

*Ol silloin rohkee, rehti kansa kovan paikan ees.
Sinisenä läikehtivät Ääninen ja Sees.
Vaan vihollinen viedä aikoi koko Isänmaan.
Niin ettei käynyt, yksistään mä Teitä kiittää saan.*

*Te ylväinä ja pystypäisnä taistoon tartuitte
ja poikasista aikuisiksi sodas vartuitte.
Te voitokkaasti ylivoimaa vastaan jaksoitte
ja vapauden kalliin hinnan silloin maksoitte.*

*Mut sotavuotten urotyöt ei vielä riittäneet.
Te monet sadot jälkeenkin sen ootte niittäneet
selkänahkaa säästämättä maata rakentain
sen vauraimpien kansakuntain joukkoon kohottain.*

*Kun meikäläisen ikäluokka vallan kahvan sai,
se omat sankartekosensa tahtoi näyttää kai,
ja hyvinvointi valmiiks saatu alkoi mureta.
Ei velan teko hillitönkään yhtään sureta.*

*No, eipä aikaa – nähtiin, mikä lopputulos on.
On optioilla rikastunut kansa rahaton.
Kenen kukkarosta nyt mä edut nostaisin?
Kelle maksamani ruokalaskun kostaisin?*

*Siis missä ajoi vikaan tämä ikäluokka mun?
Kas, luulen että varmastikin syy on siinä, kun
te työtä tehden vauraan Suomen meille säästitte.
Pöytään valmiiks katettuun näin meidät päästitte.*

*Me liikaa mellastimme hyvinvoinnin huumassa,
ja havahduimme vasta, kun on vettä ruumassa.
Nyt kansakunta onneton ui velkalastissa
ja kansalaiset uudelleen kahdessa kastissa?*

*Me luulimme, ett perintöä hyvää vaalimme,
kun kaikenlaista turhaa itsellemme haalimme.
Ja Suomi-neidon kiinnitimme pantiks joutavan.
Ei koskaan vastavirtaan kuviteltu soutavan.*

*Vaan ehkä jotain sentään vielä mekin näytämme?
Ja, ellei muuta – yhden lupauksen täytämme.
Me omat virheet korjaamaan kai sentään pystymme?
Vaikk känsät kovettuisivat ja vertyis rystymme.*

*Taas perinnön, mi uhkas mennä meidän hoidossa
sais jälleen arvossansa sukupolvi seuraava?
On velka suuri maksettava sitä ennen pois.
Siin velka veteraaneille ei paljon lisää ois!*

*Mä näitä mietin itsekseni- veteraani kun
on koko ikäluokkain lailla myöskin isä mun.
Ei aikaa liene kovin kauan Teitä arvostaa.
Tää viisu minun kohdallani sitä olla saa.*

Sävel: Tapio Rautavaaran Isoisän olkihattu
Sanat: Antti Leinikka

Anna meidän auttaa

Tarjoamme turvallista hoivaa ja hoitoa sotiemme veteraaneille. Kokeneet hoitotyön ammattilaisemme toimivat kuntoutuksessa työssään aina asiakkaan ehdoilla. Olemme Valtiokonttorin sopimuskumppani. Nyt on meidän aikamme hoitaa – anna meidän auttaa ja ota yhteyttä

Esperi Hoivakoti Tilkka, Mannerheimintie 164, Helsinki
Esperi Hoivakoti Jänismäki, Kappalaisenkuja 3, Espoo
Esperi Hoivakoti Kontiolinna, Kontionientie 62 A, Kontiolahti
Esperi Hoivakoti Laune, Launeenkatu 76 b, Lahti
Esperi Hoivakoti Linnea, Pikonlinnantie 240, Kangasala
puh. 010 4088 197 | myynti@esperi.fi | esperi.fi

Esperi

Tapahtumia Etelä-Karjalassa

Suomen Salpa eli Salpalinja kerää vaellukselle vuosittain runsaasti kiinnostuneita. Tänä vuonna osallistujia oli 203. Vaellus huipentuu maanpuolustusjuhlaan, johon huutokauppa toi uutta väriä. Salpalinja-opas Heikki Savolainen halusi tehdä jotain konkreettista sotiemme veteraanien hyväksi ja veisti Pyterlahden punaisesta graniitista portinpylväät. Ostaja oli Jari Harju Virolahdelta ja 2400 euron kauppahinta jaettiin tasan Luumäen, Miehikkälän ja Virolahden sotaveteraaniyhdistyksille. Jari Harju ja Heikki Savolainen lyövät kättä kaupan päätteeksi.

Raja- ja merivartiokoulun 8. erikoisrajajääkärikurssin valatilaisuuden yhteydessä 15.8. Imatralla järjestettiin sodan ajan rajajoukkojen veteraanitapaaminen. Veteraanitapaamisia on järjestetty vuodesta 1994. Tänä vuonna tapaamiseen osallistui 15 veteraania kahdeksasta eri pataljoonasta. Veteraanien keski-ikä on tällä hetkellä yli 90 vuotta.

Miesleskien toukokuuisella virkistysleirillä Lappeenrannassa veteraanit saivat vieraaksi Rakuunaeskadronan alokkaita, jotka kertoivat nykypäivän sotilaskoulutuksesta. Rakuunasoittokunnan varusmiesyhtye Seitsemän Rakuunaveljestä solistinaan Tapio Auno ilahdutti soitollaan. Kuvassa etualalla leirin vanhin osallistuja 96-vuotias Väinö Korhonen avustajanaan Mikko Grosberg saivat juttukaveriksi nuorta polvea edustavan rakuuna Saku Purhosen.

Miinanraivauksen muistomerkki 10 vuoden ikään

Tervehdyspuheen piti Helsingin Miinanraivaajakillan puheenjohtaja Erik Erwes. Oikealla Saaristomeren meripuolustusalueen komentaja, kommodori Timo Hirvonen, joka toi tervehdyksen.

vaiheita. Juhlallisuuksia jatkettiin Katajanokan Kasinolla, jossa puhui muun muassa kenraali **Jaakko Valtanen**.

Muistomerkki pystytettiin yhteistyössä Suomenlahden meripuolustusalueen kanssa Katajanokan Kasinon ja jäänmurtajalaiturin väliselle rannalle ja luovutettiin Helsingin kaupungille. Itse muistomerkki S/39 -sarvimiina graniittisen paaden päällä saatiin Suomenlahden meripuolustusalueelta tähän tarkoitukseen kunnostettuna. Muistomerkkin suunnittelusta vastasivat Helsingin Miinanraivaajakilta ja arkki-
tehti **Pekka Perjo**.

Anssi Keski-Vähälä
Erik Erwes

Muistomerkkin 10-vuotisjuhliin osallistui arvovaltainen kutsuvierajoukko sekä usea vielä elossa oleva miinanraivaaja. Puheen patsaalla piti **Erik Erwes**. Puheessaan hän käsitteli miinanraivausta ja patsaan synty-

Miinojen purkaminen sodan jälkeen vaativa tehtävä

Saksalaiset, venäläiset ja suomalaiset laskivat sodan aikana Suomenlahteen yhteensä 60 000 merimiinaa, joista 40 000 on yhä meren pohjassa. Vuosina 1945-50 raivattiin lähes 10 000 miinaa Viipurinlahdelta Narvaan, Porkkalan ohi Itämerelle ja Ahvenanmaalle.

Raivaajalaivastoon kuului yhteensä 205 alusta ja 2 200 miestä, joista 1 500 oli asevelvollisia. Nuoret raivaajat joutuivat vaativaan työhön yleensä ilman kokemusta saaden vain pikaisen koulutuksen. Sodanjälkeisissä raivaustehtävissä menehtyi 28 miestä ja haavoittui 35.

Raivaustyön ansiosta yksikään kauppalaiva ei ajanut miinaan, kun kauppamerenkulku alkoi sodan jälkeen uudestaan. Sodanjälkeinen miinanraivaus pyrki saattamaan laivaväylät Suomeen mahdollisimman nopeasti turvallisesti liikennöitäviksi kaikenkokoisille kauppalaivoille. Ensimmäinen kauppalaiva sotien jälkeen, s/s Herakles, saapui Turun satamaan 24.2.1946 tuoden tullessaan mm. 2 500 tonnia raakakahvia.

Etelä-Karjalan sotiemme veteraanien yhteistä kirkkopyhää vietettiin tänä vuonna Joutsenossa 24.8. Päämuistomerkille laskivat seppeleen kapteeni evp. Hannu Myllärinen, kotiseutuneuvos Pertti Vuori ja Veikko Vesivalo. Myllärinen toimi juhlassa juontajana, Pertti Vuori toi katsauksen Joutsenon historiaan ja Veikko Vesivalo lausui Eino Leinon Nocturnen.

Tyngdpunktsområden under höstterminen

Uleåborgsförbundsdagarna är bakom oss. Nu är det tid att dra upp ärmarna och skrida till att förverkliga framtidsplanerna och de beslut, som fattades på basen av de framlagda redogörelserna. Vi har framför oss en arbetsfylld och på många sätt en utmanande period. Vi bör kunna finna nya verksamhetsmodeller för våra tyngdpunktsområden för att uppnå våra målsättningar.

Under försommaren publicerades rapporter om hur kommunerna använt de för veteranerna avsedda rehabiliteringsanslagen och även hur de returnerat medel, som de ej använt. Detta var sorgligt att läsa. Visserligen fick nog 64 % av de till rehabilitering berättigade rehabilitering, vilket är mera än under tidigare år. Detta är dock ännu långt ifrån vår målsättning, som är ung. 75 %. Dessutom är rehabiliteringsperioderna kortare än vad Statskontorets direktiv förutsätter. Den returnerade totalsumman 1,6 milj. euro ger en bild av att anslaget skulle räcka till. Och ändå blir merparten av de till rehabilitering berättigade utan tillräckligt lång rehabiliteringsperiod. Vi måste försöka i samarbete med särskilt Frontveteranförbundet kraftfullt motivera vårt ställningstagande och våra förslag.

Vid sammanställandet av motiveringarna är förbundets starka fältorganisation i nyckelställning. I enlighet med på förbundsdagarna fattade beslut är ett klart tyngdpunktsområde samarbete med kommunerna. Genom att skapa goda och fungerande kontakter såväl till kommunerna som till de samkommuner, där de faktiska besluten om användning-

en av anslagen fattas, är det möjligt att följa med och ha uppdaterad kännedom om användningen av rehabiliteringsanslagen. I själva verket är det fråga om en förtroendefull och välfungerande diskussionskontakt, som båda parter – de till rehabilitering berättigade veteranerna och veteranärendena handläggande kommunala tjänsteinnehavarna – drar nytta av. För dessa uppgifter har vi redan många kunniga stödmedlemmar, men vi behöver ännu flera. Det finns tegar att plöja på alla nivåer i vår organisation.

Planeringen för våra kommande verksamhetsår fortsätter. Detta arbete har god grund i de framtidsplaner, som Krigsveterandistriktet senaste vår inlämnade. På basen av dessa planer kan man uppskatta att de regionvisa traditionsföreningarnas antal kan bli 50 – 60, vilka kommer att täcka hela landet. Detta var också målsättningen. Avsikten är att under hösten finna personer, som är beredda att åta sig att förbereda det kommande föreningsarbetet. Strävan är att redan under hösten skapa lämpliga regionala grupper för att igångsätta arbetet med sikte på traditionstidevarvet. Vi vill göra upp riktlinjerna för bevarandet av veterantraditionerna ännu under veterantidevarvet. Så har vi i tiden beslutat.

Förbundets rådplägningsdagar i september är följande breda forum för behandling av förbundsärenden. Genom god och mångsidig diskussion och behandling av ärendena kan vi föra våra gemensamma ärenden framåt.

Finn-Göran Wennström
Översättning Holger Strandberg

Kapplöpning med tiden – endast 60 % av veteranerna fick komma på rehabilitering

Finansministeriets förslag till budget för nästa år var ett sorgligt kapitel att läsa. Då detta skrives är budgettrian just förbi. Slutliga siffror känner vi inte till, men uppfattningen är att slutresultatet inte har blivit bättre.

Veteranorganisationerna har presenterat realistiska förslag. Anslaget för rehabiliteringen av frontveteranerna bör hållas på detta års nivå 34,6 milj. euro, även om det skulle ha funnits behov att höja anslaget. Att iordningställa veteranernas sak ens under deras sista år skulle vara att betala hedersskulden till dem. Veteranerna kan ju inte vänta på bättre tider för statens ekonomi. Veteranernas sak måste skötas här och nu.

Vi har hört förklaringar, att medlen räcker till eftersom anslag har returnerats. De återsända beloppen var dock endast 5 % av anslaget. I verkligheten skulle många kommuner behövt betydligt mera medel. Bakgrunderna till returneringarna är många. Det finns brister i fördelningen av tilläggsanslaget. Då skillnaden mellan kommunernas kostnader är stora, har detta å ena sidan föranlett att en grupp kommuners framställning framstått som för stort anslag och å andra sidan i en del kommuner har anslaget blivit för litet.

När kommunerna behandlat veteranernas ärenden, har de traditionellt kommit att fördela otillräcklighet. Situationen har inte alls förändrats. Rehabiliteringsperioderna har varit alltför korta. Makorna har inte fått komma med på rehabiliteringen och de i

sämre skick varande har inte erbjudits rehabilitering hemma. Endast ung. 60 % av de till rehabilitering berättigade fick komma till rehabilitering. På sidan xx i denna tidning finns av Statskontoret från kommunerna erhållen statistik beträffande rehabiliteringen av frontveteranerna år 2013. I många kommuner visar siffrorna rött. För att få en förbättrad situation behövs ny tankande och nya handlingssätt, men särskilt mycket mera medel. Mångfaldigt mera än de nu returnerade anslagen. En del kommuner-samkommuner har förverkligat rehabiliteringen på ett sätt, där ribban varit på låg nivå. För att åstadkomma förbättringar måste veteranorganisationernas lokala funktionärer tillsammans med kommunerna gemensamt finna lösningarna.

Är det riktigt att en 90-årig veteran måste skaffa ansökningsblankett för rehabilitering från internet, fylla i den, ofta göra besök hos läkare och sen sända iväg ansökan till kommunen?

Att betala hedersskulden betyder också att ansökan uppgöres tillsammans med veteranen och samtidigt går man igenom de omständigheter, under vilka han lever. Sådär går det redan till i många kommuner.

Som intryck kvarstår att garantandet av servicetjänsterna för veteranernas välbefinnande igen är i riksdagens händer.

Markku Seppä
Översättning Holger Strandberg

www.aritalo.fi

**Kiinteistöhuolto
Untamo Selamo**

Tervo

Kuntoaura Oy

Teuva
www.opintola.com

Kiitos Sotaveteraaneille
Torniosta! Nro 103

Nikka Ky

Tornio

Vesijohtoliike Järviset Oy

Turenki

Kiitos Sotaveteraaneille
Turusta! Nro 101

AA-Pintarakennus Oy

Turku

Seepsula-Yhtiöt

Tuusula

Kiitos Sotaveteraaneille
Tuusulasta! Nro 111

ACF Uussaari Oy

Uusikaupunki

**Rautarakenne
S. Lipponen Oy**

Kalanti

Kiinteistö saneeraus Oy

Vantaa

Meconet Oy

Kiitos Sotaveteraaneille
Vantaalta! Nro 102

ASEMIESILTA

ESPOON KULTTUURIKESKUS
LAUANTAI 20.9.2014 KLO 16.00
TAPIOLASALI

OHJELMA

sotavuosien perinteen mukaan
mm.
Marsalkan hopeatorvet
Espoon sotaveteraanikuoro
Joht. Kai Vahtola
Kanttiin Lotat
Seppo Soittila, hanuri ja huumori
Puhallinorkesteri, EMO

TARJOILU

Klo 15-16.00 ja väliajalla

TUOTTO

Espoon Sotaveteraanit ry

TERVETULOA

Juhlapuhe, valtioneuvos Riitta Uosukainen

Kuuluttaja, kamarineuvos Jaakko Salonoja

PÄÄSYLIPUT 15 €, Sotaveteraanit ja Lotat 10 €, alle kouluikäiset ilmaiseksi

LIPPUJEN MYYNTI Lippupiste, Kanttiin Lotat, 0440 814087

Espoon Sotaveteraanit ry, 09 4525721, Ukonvaaja 4 ja ovelta tuntia ennen asemiesiltaa

Sotaveteraanipiirien myyntituotteet

Iisakki-puukko
hinta 50 euroa

Syntymä-päiväkynttilä
hinta 15 euroa

Liiton tunnukseella varustettu solmio,
hinta 15 euroa.

Kylpypyyhkeet (Finlayson)
Pyyhkeen koko 70x150, neljä väri vaihtoehtoa,
hinta 22 euroa/kpl.

Tilaukset:
Puh. 0400 757 195, 050 517 6396,
ep.sotaveteraanipiiri@netikka.fi

Kynttilänjalka
Kultakeskuksen perinteinen malli
vuodelta 1918. Korkeus 77 mm.
Varustettu liiton tunnukseella. Hopeaa.
Hinta 150 euroa

Tilaukset:
Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiiri ry, Suomenkasarmi rak. 15,
13130 Hämeenlinna tai puh. (03) 675 6839 (ma-to klo 9.00-12.00),
kanta-hameen.svp@sotaveteraaniliitto.fi. Toimitus postiennakolla.

Kävelykeppi
Jääpiikillä ja rannelenkillä
varustettu kävelykeppi. Sota-
veteraanien perinneyhdistyksen
jäsenten käsityönä valmistama.
Tilatessasi ilmoita pituutesi.
Hinta 60 euroa

Tilaukset:
Loimaan Seudun Sotaveteraanien
Perinneyhdistys r.y., Risto Jaakkola,
Loimaankatu 8 C 5, 32200 Loimaa,
puh. 050 566 0456,
risto.jaakkola@saunalahti.fi
Toimitus postiennakolla.

Kaulaliina
Laadukas, vuorillinen
kaulaliina.
Hinta 23 euroa

Veteraanivyö
Laadukas kotimainen kääntövyö, nahkaa väri musta/
viinipunainen. Soljessa
liiton tunnus, solkea saatava
myös hopeanvärisenä.
Hinta 25 euroa

Henkselit
Kotimaiset, veteraanitunnukseella. Saatavana
on viinipunaista, tummansinistä ja
mustaa.
Hinta 23 euroa

Tilaukset: Solveig Hyöty, (09) 612 7003,
sodrafinlands.kvd@sotaveteraaniliitto.fi
Toimisto on avoinna klo 10.00-14.00.

Kaikki tuotteet on varustettu Sotaveteraaniliiton logolla.

Kirjat

Itälappilaista aseveljeyttä kirjana ja dvd-elokuvana

Pentti Airio: Aseveljeys, Saksalaiset ja suomalaiset Itä-Lapissa 1941-1944, Docendo, ISBN 978-952-291-080-6, 315 s. Saarijärvi 2014 + DVD-elokuva Jatkosodan vuodet Itä-Lapissa

Sotahistorioitsija, prikaatikenraali Pentti Airio on ansioitunut mm. Itä-Lapin kuntien sotapolkujen kuvaajana. Hän on kirjoittanut aikaisemmin talvisodasta ja nyt siis jatkosodasta. Uusinkin kirja perustuu vankaan lähdeaineistoon ja lukuihin haastatteluihin. Tulos on sen mukainen; tekstistä käy ilmi ylimmän sodanjohdon mutta

myös rivisotilaan näkökulma.

Yleensä tutkimuksissa on huomioitu vain ylimmän johdon päätökset kertomatta kuinka ne toteutettiin organisaation eri tasoilla. Airio kertoo, miten suomalais-saksalainen yhteistyö kehittyi sotilaslinjaa pitkin Saksasta Sallaan.

Airio on omistanut kirjan 6. divisioonan lotille ja sotureille ja heidän äänensä kyllä kuuluu kirjassa sekä haastattelujen kautta että kirjan tekijän huomioimana. Se antaa puoltavaa näkökulmaa sille väitteelle, että vuosien 1939-1945 sotiin liittyvä historiantutkimus olisi osaltaan myös veteraaniperinnetyötä.

On selvää, että Aseveljeyskirjaa ei voi kirjoittaa kertomalla pelkästään siitä, miten tapahtumat etenivät Itä-Lapissa. Sanna pitää taustoittaa kunnolla ja näin on Pentti Airio myös tehnyt. Tuloksena on oivallinen kuvaus suurista maailmanpoliittisista tapahtumista heijastettuna Vermanjoelle, vielä Alakurttiakin idemmäksi. Sinne nimittäin saksalaisten hyökkäys pysähtyi syyskuun puolivälissä 1941 ja tavoitteeseen eli Kantalahden ja Murmanskin radalle oli matkaa vielä 40 kilometriä. Salamasota-taktiikka ei ollut toiminut tuntuessa ja jängillä ja hyökkäävän joukon voi-

ma osoittautui riittämättömäksi. Miehiä ja aseita oli Norjassa torjumassa brittien mahdollista maihinnousua eikä Hitler uskaltanut siirtää näitä joukkoja sen paremmin Kantalahden kuin Petsamon tai Kiestingin suunnallekaan.

Melkein päivälleen kolmen vuoden kuluttua, syyskuussa 1944 oli saksalaisten lähdetävä Vermanjoelta ja aloitettava raskas marssi kohti Norjaa. Sitä vauhdittivat ensin ärhäkkäät venäläissotilaat ja sitten vielä liittoutuneiden valvontakomission painostamat suomalaisetkin. Pääosin hyvin sujunut, monimuotoinen aseveljeys

- myös saksalaisten sotilaiden ja siviilien välinen - oli ohi. Se elää kuitenkin monen lappilaisen muistoissa edelleen ja oli Airio löytänyt haastateltavaksi pari mukana ollutta vielä Saksastakin.

Kirjan liitteenä on DVD-elokuva Jatkosodan vuodet Itä-Lapissa. Tallenteessa on runsaasti haastatteluja ja siinä käydään läpi myös niitä tapahtumia, joita on kuvattu kirjassa.

Esko Vuorisjärvi

Eero Pitkänen Paimenpoika Inkeristä

1.Painos 2014, Eero Pitkänen ja Reunakustantamo ja kirjakauppa Oy ISBN 978-952-7028-06-3

Inkeriläisen sotaveteraanin Eero Pitkänen värikkäät elämänavaiheet on pitkällisen työstämisen jälkeen julkaistu kirjana. "Paimenpoika Inkeristä" on seikka-peräinen ajankuvaus heimoveljemme kärsimyksistä, sotatiestä ja sodan jälkeisestä myllerryksestä, jossa pakolaisia pyrittiin auttamaan rajan yli Ruotsiin turvaan.

Eero Pitkänen teki vuonna 1935 rohkean päätöksen. Toksovesta, Inkerinmaalta oli pättävä Suomeen hinnalla millä hyvänsä. Stalinin vainot olivat saavuttaneet mittasuhteet, jotka ylittivät synkimmätkin odotukset. 15-vuotiaan pojan pakoretki onnistui ja siitä jatkui vaiherikas taival uudessa kotimaassa.

Talvisotaan Eero ilmoittautui vapaaehtoiseksi lukuisten muiden nuorukaisten tavoin. Varusmiespalvelus oli vielä suoritettamatta, mutta paikka löytyi kuormastokomppaniasta.

"Siinä meitä oli iso porukka ja miehiä määrättiin kuka mihinkin. Jäin yksin odottamaan omaa määräystäni. Komppanian päällikkö katseli papereitani ja totesi: Sinä olet lukenut mies, sinusta tulee moottoripyörälähtetti. Minä vastustelin, sillä en hän ollut koskaan edes ajanut

moottoripyörällä. Ei se mitään, totesi päällikkö, eihän meillä ole edes moottoripyörää. Homma hoidetaan hevosella", kertoo Pitkänen sotataipaleen alkuvaiheista.

Välirauhan aikana seurasi varusmiespalvelus ja komennus Reserviupseerikouluun. "Jatkosotaan menin JR 8:n riveissä pst-joukkueen johtajana. Hyökkäysvaiheen alku oli ankara. Miehiä meni paljon komppanian päällikkö mukaan lukien. Itse haavoituin vakavasti käteen ja jalkoihin 9.7.1941 Wärtsilän tienhaarassa ja retkeni rintamalla loppui siihen".

Invalidisoituminen ei kuitenkaan lannistanut sitkeää isänmaan ystävää: "Seuraava komennus tuli kouluttajaksi Hämeenlinnan aliupseerikouluun. Siellä meni pari vuotta, kunnes haavoituin uudestaan miinaonnettomuudessa erässä hyökkäysharjoituksessa Turengissa" muistelee Pitkänen.

Uudet raskaat haasteet olivat vielä edessäpäin, kertoo Pitkänen: "1943-44 olin mm. vastaanottamassa Hangossa Virosta Suomeen siirrettyjä inkeriläisiä. Sitten alkoi varsinainen leirielämä. Toimin aseleiton tultua Jollaksen leirinpäällikkönä.

Siinä kaaoksessa tiivistyi henkensä kaupalla pakenevien ihmisten kärsimykset. Virolaisia, inkeriläisiä ja muita pakenavia pyrittiin auttamaan salai-

nessa operaatiossa pakoretkelle Ruotsiin.

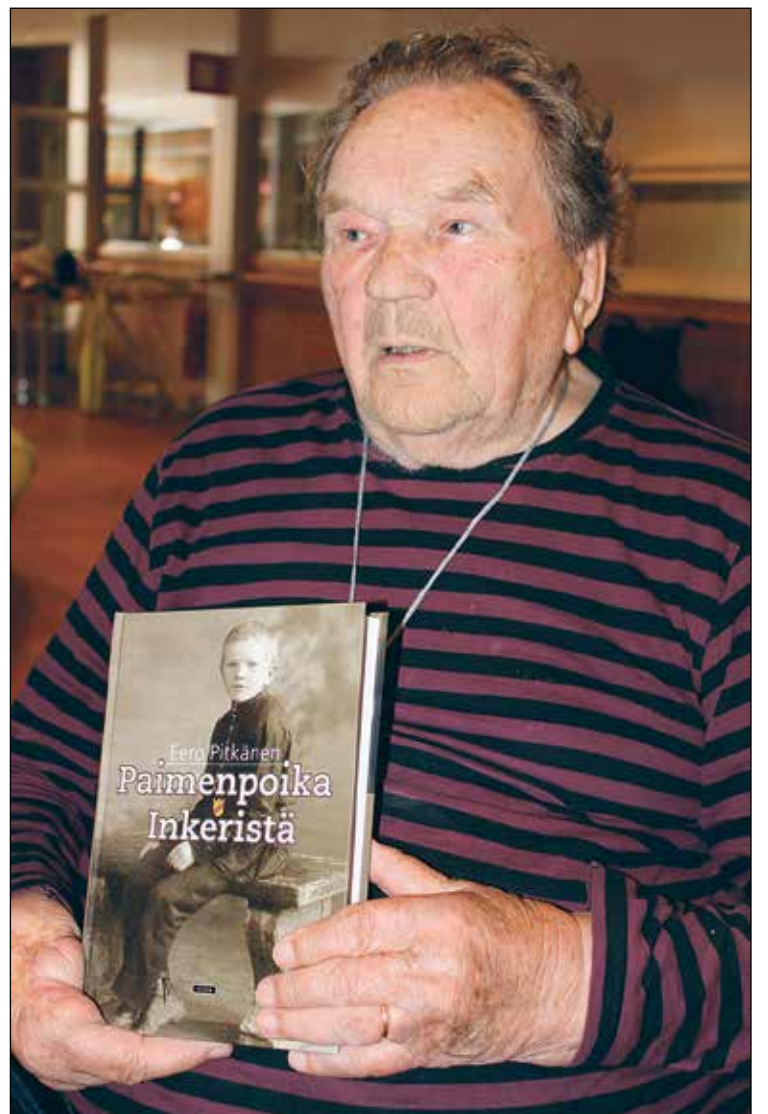
Piti järjestellä veneitä ja niihin rohkeita kuljettajia, rautatievaunuja jne. Paljon saatiin aikaiseksi, mutta ei riittävästi, sillä Valvontakomissio puhalsi pelin poikki lokakuussa. Myllerrys oli kova ja punainen Valpo otti ohjat käsiinsä.

Värväsivät minuakin riveihinsä, mutta siitä hommasta oli periaatteellisista syistä kieltäydettävä."

Pitkänen leirielämä sai vielä jatkoa: "Otimme vastaan Neuvostoliitosta palautettuja suomalaisia sotavankeja. Miehet olivat tosi heikossa kunnossa. Ensimmäisestä erästä neljä miestä kuoli Hangon sairaalaan ja Punainen Risti kiinnitti palautettujen miesten huonoon kuntoon huomiota. Sen jälkeen ei oikein heikkoja tullutkaan, ilmeisesti heidät jätettiin muualle kuolemaan".

Eero Pitkänen teki vielä pitkän työuran Suomea jälleenrakennettaessa. Hänelle myönnettiin sosiaalineuvoksen arvonimi vuonna 1978. Nyt hän viettää ansaittuja eläkepäiviä Järvenpäässä.

**Kuva ja teksti:
Hans Gabrielsson**

Eero Pitkänen Oulunkylän kuntoutussairaalaan Jatkosodan päättymisen muistopäivänä 4.9.2014. "Haluan kirjallani todistaa minikälaista elämä oli Inkerinmaalla vainoineen ja karkotuksineen, mitä oli tulo Suomeen ja mitkä oli sodan seuraukset meidän väelle."

Asekätkentä 1944 oli osa itsenäisyys-
taistelua. Se oli varautumista pahimpaan
mahdolliseen. Sen muistoksi lyötyä
mitalia ja asekätkennästä kertovaa nidettä
on saatavilla Vapaussodan Perinneliitosta
25 € yhteishintaan.

Tilaukset puhelimitse (03) 223 0845 tai sähköpostitse vape@perinneliitto.fi.

Sanakilpa

Lehdessä 3/2014 kilpailusanamme oli ”Unikeko”. Hyväksyttyjä sanoja löytyi 17 kpl, jotka ovat:

Eukko, (1)

Keino, keinu, keko, kino, kone, koni, konki, (7)

Nekku, noki, nukke, nukki, (4)

Oikku, onki, (2)

Ukki, ukko, unikko, (3)

Kaikkien osallistujien kesken arvottiin kolme veteraanien hartauskirjaa. Palkinnon saavat **Toivo Ahlo**, Kuopio, **Helena Nevala**, Jurva ja **Esteri Takala**, Vaasa. Seuraava kilpailusanamme on ”**SYYSMYRSKY**”. Lähettäkää vastauksenne perjantaihin 10.10. mennessä kirjeessä tai postikortilla: PL 600, 00521 HELSINKI, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@so-tavetaraaniliitto.fi. Vastaukseen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjekuoreen lisäksi ”Sanakilpa”. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme Sotavetaraaniliiton kalenteria 2015.

Virkistä muistiasi

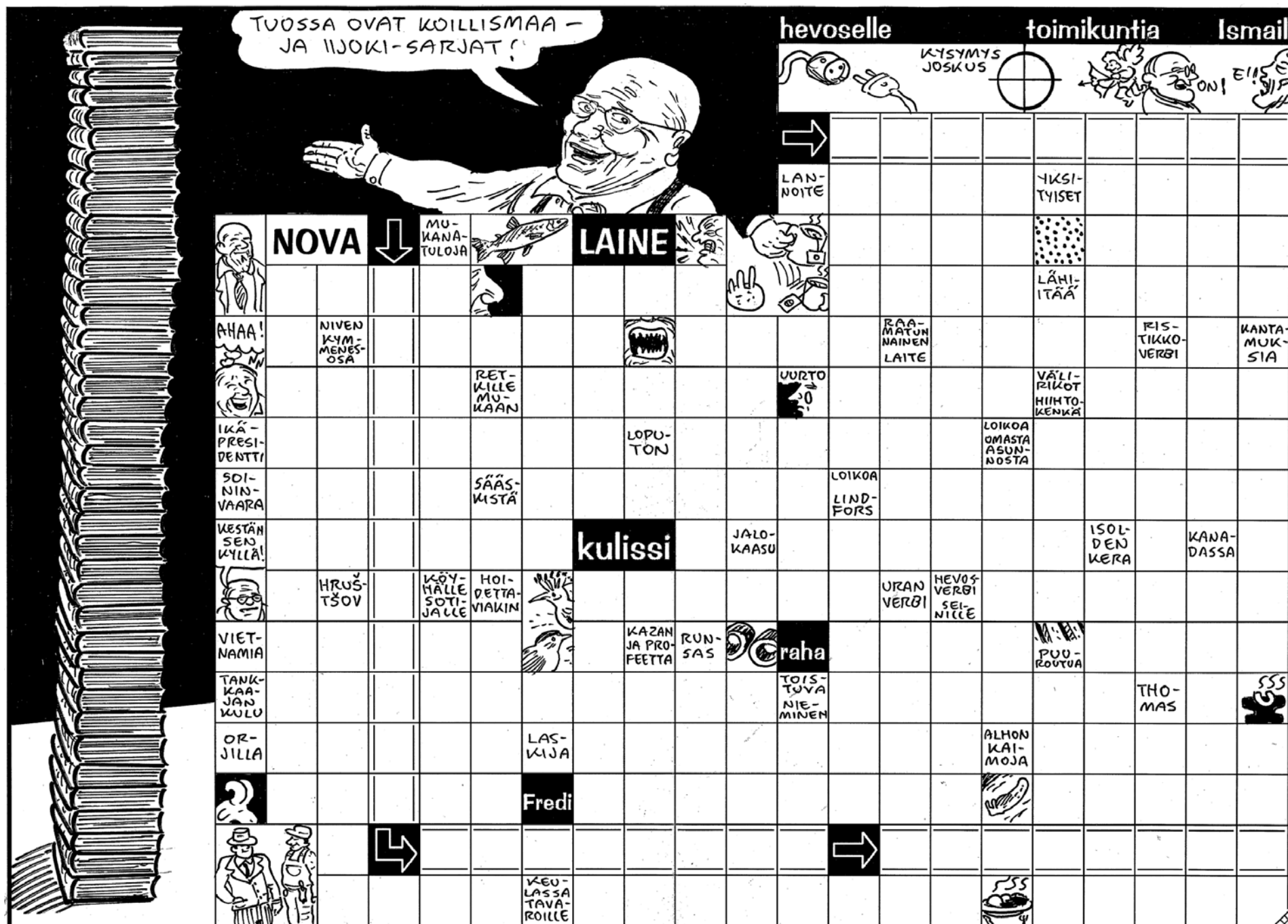
1. Mistä paikasta voi lähteä vain pohjoiseen?
2. Mikä on Pegasos?
3. Ennen sanottiin salusiinit. Mitä ne olivat?
4. Mikä on eduskunnassa Pater Noster?
5. Mikä on Suomen kansallishyönteinen?
6. Mikä on Euroopan suurin järvi?

Oikeat vastaukset s. 55

**Käy katsomassa
Sotaveteraaniliiton
internet-sivut ja
verkkokauppa.
www.sotaveteraaniliitto.fi**

Syyskuun riskikko

Haetaan yhteyttä

Haen tutkimustyötäni varten yhteyttä henkilöihin, jotka muistavat vuosilta 1937-41 suojeluskuntajärjestön ja sosialidemokraattien välisistä suhteista ja tapahtumista. Tiedot ystävällisesti Reino Toiviolle sähköpostiin: reino.toivio@kolumbus.fi tai puhelimitse 050 550 0232. Kiittäen Reino Toivio, tohtorikoulutettava.

Valmistelemme YLE TV1-kanavalle neliosaista historiasarjaa siitä, miten huumaaavat lääkeaineet tulivat Suomeen. Yksi jakso käsittelee sotaa ja sen jälkeistä aikaa. Haluaisimme kuulla sotaveteraanien ja heidän omais-

tensa kokemuksia rintamalla käytetyistä kipu- ja yskänlääkkeistä sekä piristeistä. Miksi niin moni jäi lääkekoukkuun ja miksi asiasta ei puhuttu? Myös lottien ja lääkintähenkilökunnan muistot aiheesta kiinnostavat.

Meihin voi ottaa yhteyttä joko puhelimitse, kirjeitse tai sähköpostitse. Käsittelemme kaikki vastaukset luottamuksellisesti.

Marko Niemi, PL 89, 00024 YLEISRADIO

e-mail: marko.niemi@yle.fi, puh. 040 527 6389

Riikka Kaihovaara PL 88, 00024 YLEISRADIO

e-mail: riikka.kaihovaara@yle.fi,

puh. (09)1480 5388 / 040 830 2989

Kokoonnutaan

UK 59:n veteraanien 70-vuotislounas on Helsingin Suomalaisella Klubilla, Kansakoulukuja 3 perjantaina 14. marraskuuta 2014 klo 12.00. Puolisot ja muut saattajat ovat tervetulleita mukaan tähän mui-
tojen tilaisuuteen.

Ilmoittautuminen 7.11. mennessä Klubimestarille puh. (09) 586 8830 tai sähköpostilla klubimestari@klubi.fi. Ilmoita kurssin yksikkö ja mahdolliset ruokarajoitukset. Lämpimästi tervetuloa! - Toimikunta

HAMMASLÄÄKÄRIPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

IISALMI

Hammaslääkäri Juha Sirviö

Kirkkopuistonkatu 15 A, 74100 Iisalmi
puh. 017-825 002

ROVANIEMI

Dentia Hammaslääkärit

Rovakatu 18, 96200 Rovaniemi
puh. 016-311 855 ja 016-344 656

TAMPERE

HAMMASLÄÄKÄRI PÄIVI VIRTANEN

Puh. 03-214 8648, e-mail. paivi.virtanen@gmail.com
Hämeenkatu 14 C, 3. krs, Tampere

JYVÄSKYLÄ

Hammaslääkäriasema Densens Oy

Kansakoulukatu 1, 40100 Jyväskylä
puh. 014-214 219
Vastaanotto Jämsässä:
Hammaskulma
Talvialantie 4, 42100 Jämsä, puh. 014-716 641

oma
HAMMASLÄÄKÄRISI
(Aiemmin Napapiirin
Hammaslääkärikeskus Oy)

Ajanvaraus 010 273 8120
www.omahammaslaakarisi.fi

Veteraaneille KELA-suorakorvaus myös
proteettisesta hoidosta.

OMA HAMMASLÄÄKÄRISI ROVANIEMI Valtakatu 16, 96200 Rovaniemi

HAKEUDU HOITOON ENNEN KUIN HAMPAASI IRTOAVAT!

lensairauksien ja hampaiden tukikudossairauksien
erikoishoitoa ja ennaltaehkäisyä.
Myöskin muuta hammashoitoa

Erikoishammaslääkäri HLT, FK HILKKA HELOVUO

Tullintorilla, Hammareninkatu 2 A, Tampere
Puh: (03) 212 7129

KUOPIO

EHT Esa-Matti Koponen

Puijonkatu 26 B 23, 3 krs., 70110 Kuopio
Puh. 017-261 3370

SALO

Salon Hammaslääkärikeskus Oy

Turuntie 8, 24100 Salo
Puh. 02-727 6600

TURKU

Puutarhakatu 12, 4 krs.
20100 Turku
Puh. 02-2333 222

LAPPEENRANTA

LAPPEENRANNAN HAMMASLÄÄKÄRIASEMA OY

Toikankatu 4, 3 krs. (talossa hissi)
53100 Lappeenranta
(Kauppatorin vier./Pohjolan talo)
Ajanvaraus puh. (05) 6255 100

PlusTerveys HymyDent

Turuntie 1,3krs., 24100 Salo
Puh. 02-733 2211

Hammas-Pulssi

Humalistonkatu 9-11, 20100 Turku
Puh. 02-277 7000

MIKKELI

Mikkelin Hammaslääkärikeskus

Mikonkatu 3, 50100 Mikkeli, puh. 015-761 0100

TAMPERE

PIRKANMAAN HAMMASLÄÄKÄRIASEMA

Aleksis Kiven katu 10 E, 33210 Tampere

Marja Heinonen
puh. 03-212 3584

Hanna-Mari Kairtamo
puh. 03-214 7480

Anne Latvanne
puh. 03-212 3340

Sami Kangas
puh. 03-214 6396

VAASA

**AJAN HAMMAS
TIDENS TAND**

Hietasaarenkatu 24, Sandögatan 24
65100 VAASA-VAASA
Puh. 06-320 2700

NURMIJÄRVI

Uudenmaan Hammaspalvelu

Keskustie 5, 01900 Nurmijärvi
Lepsämäntie 1, 01800 Klaukkala
Puh. 0207 411 420

Suomen Sotaveteraaniunionin joulukorttimallisto 2014

Islantilainen menestystuote
nyt Suomen markkinoilla!

ONGELMANA YLIAKTIIVINEN RAKKO? VAIVAANKO VIRTSAKARKAILU?

Väinönputkea on käytetty yli tuhat vuotta Islannissa tehokkaana ja luotettavana terveysyrttinä

- **URILOCK** sisältää islantilaisen väinönputken lehtiutetta, minkä on osoitettu tehokkaasti vähentävän yliaktiivisen rakon ja laajentuneen eturauhasen aiheuttamia yöllisiä WC-käyntejä sekä virtsan karkailua
- **URILOCK** vaikuttaa nopeasti ja tulokset ovat helposti havaittavissa

Sisältö / 2 tablettia 200 mg

Lehtiute islantilaisesta väinönputkesta (Angelica archangelica)200 mg *

Kliinisesti tutkittu.

Suosittelun annos

1-2 tablettia päivässä.

Urilock on saatavissa terveyskaupoista ja apteekkeista. Tuotetta voi myös tilata rahtivapaasti numerosta **06-3436506** tai osoitteesta **www.elixironline.fi**
Toimitus postipakettina 2-3 työpäivässä.

Hinta 27 euroa/30 tablettia